

Statsforvalteren i Nordland

Årsrapport 2024

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	6
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
2.4 Andre forhold	7
3 Årets aktiviteter og resultater	8
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	8
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	8
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	9
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	9
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	10
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	10
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene	17
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	19
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	21
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	22
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	23
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	26
3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	26
3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene	28
3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	30
3.1.1.11 Bærekraftig landbruk	32
3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	34
3.1.1.13 Andre oppdrag	37
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	37
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	37
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	38
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	40
3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon	41
3.1.2.5 Andre oppdrag	42
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	42
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	42
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	44
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	49
3.1.3.4 Andre oppdrag	53
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	53
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	54
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	54
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	63

3.1.4 Gjennomførte evalueringer	63
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	63
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	63
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	64
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	64
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	64
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	64
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	64
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	64
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	64
3.2.9 Landbruksdepartementet	64
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	65
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	94
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	95
3.6 Andre forhold	95
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	97
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	97
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	97
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	97
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	98
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	99
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	99
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	99
4.3 Fellesføringer 2024	100
4.4 Andre forhold	100
5 Vurdering av framtidsutsikter	101
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	101
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	101
6 Årsregnskap	103
7 Vedlegg	104

1 Statsforvalterens beretning

Alle avdelingene i embetet har gjennom 2024 hatt høy aktivitet i sin oppgaveløsning. Samlet sett mener vi Statsforvalteren i Nordland leverer gode tjenester til våre oppdragsgivere og innbyggere innenfor de økonomiske rammene vi har til rådighet. Regnskapet per 31.12.2024 viser at embetet endte opp med et mindreforbruk på totalt kroner 4,87 millioner (3,1 %), av dette utgjorde ca. 3,19 millioner kompensasjon for lønnsoppgjøret i 2024. Gledelig er det at den høye turnover vi opplevde i 2023 har gått ned i 2024. Sykefraværet har imidlertid dessverre økt, og vi har satt i gang tiltak for å undersøke og bedre denne utviklingen i 2025.

Demografiutfordringer, kommuneøkonomi og tjenestetilbud

De fleste av fylkets 41 kommuner har hatt befolkningsnedgang siden 1980. Nordland har en akselererende negativ utvikling i folketallet, med en demografi der vi blir flere eldre og færre yngre. Vi er i år som i fjor fortsatt bekymret for både folketallsutviklingen, kommuneøkonomien og derav tjenestetilbudet og rettssikkerheten til innbyggerne i Nordlandskommunene, og vi prioriterer fortsatt våre ressurser i embetet til å i størst mulig grad understøtte alle tre dimensjonene for bærekraft.

En økende bekymring er at ikke bare små kommuner sliter økonomisk, også store regionkommuner, som i utgangspunktet skulle klart seg bra, melder om økende utfordringer med den ekstraordinære kostnadsveksten og det sterkt økende rentenivået de seneste to årene som har ført til større kostnader enn budsjettet i mange kommunebudsjett. Vi ser at et økt samarbeid om tjenestene er helt nødvendig om kommunene skal klare å levere de lovpålagte tjenester til innbyggerne i framtida.

Nordland har ved utgangen av året 7 kommuner i ROBEK; Fauske, Lødingen, Moskenes, Vågan, Andøy, Nesna og Meløy. Vi har hatt høyt fokus på ROBEK kommunene, samt de kommuner som vi vurderer ligger an til å komme på ROBEK. Vi har satt av mye ekstra ressurser til bistand til enkeltkommuner. Spesielt har arbeidet med å følge opp Moskenes kommune krevd mye av oss, og vi er takknemlige for den tette dialogen vi har hatt med KDD gjennom året om denne saken.

Kommunebilder og kommunedialog

Vi har også i 2024 prioritert kommunedialogen i alle avdelinger, og gjennomført 10 kommunebesøk. Målsetningen er å være innom alle kommunene i en valgperiode, og vi ser god effekt av disse møtene, ikke minst ved at terskelen for kommunene til å ta kontakt for veiledning blir lavere og vi får bedre innsikt i hver kommunes spesielle utfordringer.

Tverrfaglig oppdrag - forsøksordning Husbanken

Husbankforsøket ble dessverre avsluttet i 2024, og vi vil i 2025 prioritere å reetablere det gode samarbeidet vi opplevde i prosjektet, som bidro til at det boligsosiale ble sett i bedre sammenheng med øvrige tjenester og i større grad ble koblet opp mot kommunenes planer.

Planarbeidet og regionalt samarbeid

Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen på plansiden, og vi samhandler i nært fellesskap med kommunene i det regionale planforum. Økt fokus på planvask, arealstrategi og mulig reutnyttelse av "grå arealer" har gitt gode resultat i de nyere planene vi har fått til gjennomsyn. Men vi opplever også en stadig økende kamp om arealer når det gjelder avveiningen mellom ulike viktige nasjonale og regionale interesser vs. ønske om avsetning av areal til generell næringsutvikling, grønn industri, kraft, mineralnæring mm.

Totalforsvaret - beredskap for krig og krise

Utviklingen i sikkerhetssituasjonen i Europa har ført til økt fokus på samordning av regionale og nasjonale beredskapsressurser og vi har i dag et meget godt nettverk for tverrsektoriell samhandling på beredskapsområdet. Erfaringen fra koronahåndteringen har gjort at vi har kunnet dra veksler på det allerede tette samarbeidet mellom beredskapsaktørene forøvrig og kommunene, dette samarbeidet er nyttig godt i det videreførte arbeidet det siste året med fokus på beredskap for krise/krig samt mottak og bosetting av flyktninger.

Spesielle utfordringer i oppdragsutførelsen

Også i 2024 må vi melde om utfordringer tilknyttet ressursbruk på utslippstillatelser miljø, barnevern og helse.

På miljøsidens er fortsatt restanser på utslippstillatelser for akvakultur sterkt utfordrende for oss og vi fikk sommeren 2024 aksept for å starte opp et restanseprosjekt som skal bidra til å få ned våre restanser og saksbehandlingstid. I tillegg skal det i prosjektet høstes erfaringer i saksbehandling mellom embetene slik at vi i størst mulig grad saksbehandler likt uavhengig av geografi. Vi har også fokus på intern organisering av arbeidet, samarbeidet med fylkeskommunen og ikke minst kontakt og informasjonsflyt med havbruksnæringa og tilhørende bransjeorganisasjoner.

På barnevernsområdet har vi også i 2024 hatt utfordringer med flere oppdrag grunnet vakanser (sykdom, oppsigelser) og derav mindre ressurser tilgjengelig. Vi er snart i mål med nyrekrutteringer og venter bedring på dette området i 2025. Men den totale porteføljen på BFD-området oppleves krevende å levere på innenfor de tildelte midler.

På helseområdet er det meget krevende på flere felt, vi har blant annet lav måloppnåelse på tilsyn grunnet at vi må prioritere ressursbruk på et kraftig økende antall rettighetssaker, og den stadig økende saksmengde på helseområdet tilsvarer ikke våre tildelte ressurser på området, og det er i økende grad blitt svært krevende å løse oppdraget godt nok på de tildelte midler.

Oppsummert mener jeg at vi til tross for de ovennevnte utfordringer og avvik i stor grad har levert godt på oppdraget også i 2024, og jeg vil i den sammenheng takke våre flotte ansatte for godt utført og viktig jobb.

Bodø, 1.mars 2025 Tom Cato Karlsen, sign.

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalterens samfunnsoppdrag består i å være Kongens og regjeringens representant i fylket, og skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp. Dette skal skje i nært samarbeid med våre 41 kommuner, der hensynet til det kommunale selvstyret også skal tillegges stor vekt. Embetet utfører sektoroppgaver for ulike departementer med tilhørende direktorater, og var i 2024 underlagt DFD som styringsdepartement.

Samfunnsoppdraget er oppsummert i embetets visjon:

Virker til Nordlands beste

Våre verdier er: respekt, redelighet og rettferdighet

Statsforvalterens fire myndighets- og ansvarsområder

- 1 - Iverksetter av nasjonal politikk i fylket
- 2 - Samordningsmyndighet
- 3 - Rettssikkerhetsmyndighet
- 4 - Informasjon, kunnskapsinnhenting, initiativ og forslag

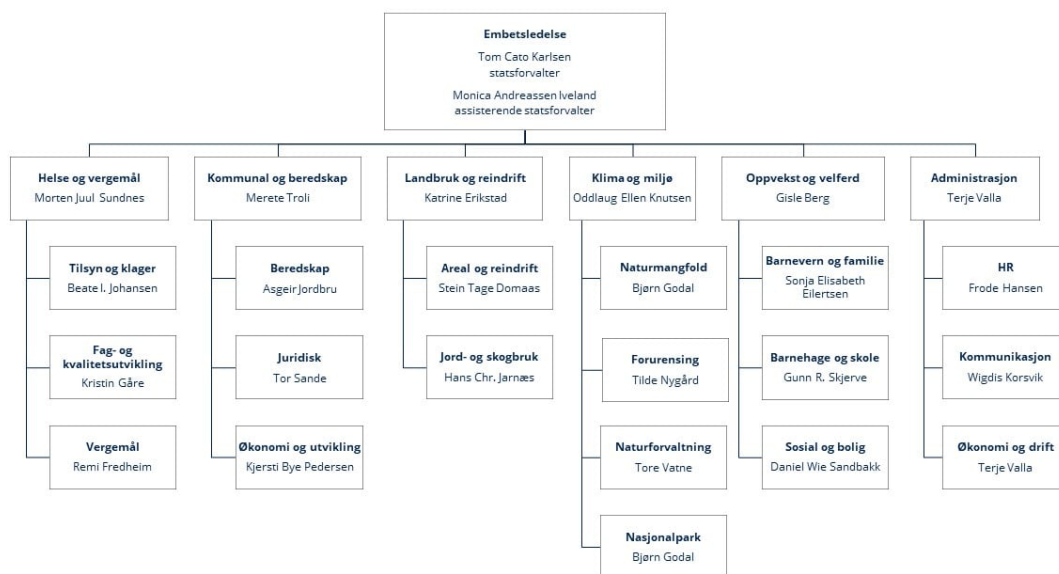
Statsforvalteren i Nordland har ett tett samarbeid med flere fylker, og deltar i mange ulike samarbeidsorganer. Samarbeidet med andre embeter er mest omfattende med Troms og Finnmark, Trøndelag, Rogaland og Vestland (Reindrift, utslippstillatelser, barn og unge, helse). Vi samarbeider også med de nordligste fylkene i Sverige og Finland gjennom et nettverk kalt Governors North, og har også en hospitantutveksling i ledergruppa mellom SFNO og Länsstyrelsen i Nordbotten.

Statsforvalteren i Nordland har også et omfattende samarbeid med andre statlig regionale virksomheter, slik som Nord Universitet, IMDI, NAV, Husbanken, Statped, Regionale kompetansesenter som RVTS, Barnehuset, Mattilsynet, Vegvesenet og Helse Nord. I tillegg samarbeider vi tett med Nordland fylkeskommune, Innovasjon Norge og KS Nord-Norge og Statsforvalteren i Troms og Finnmark når det gjelder regional utvikling og demografiutfordringer.

Som tidligere år har vi også i 2023 hatt et meget nært samarbeid med politiet, Forsvaret, Sivilforsvaret, Heimevernet og øvrige beredskapsmyndigheter. Vi samarbeider tett med Mattilsynet når det gjelder landbruk, reindrift samt noe på akvakultur.

Statsforvalteren har vært koordineringsembete for HR-faget i perioden 2021-2024. Dette innebar HR-faglig koordinering, utvikling og praksistilnærming for samtlige ti embeter.

2.2 Organisasjon og ledelse

— virker til Nordlands beste

© Statsforvalteren i Nordland 2

Statsforvalteren i Nordland har 178 medarbeidere. 116 kvinner og 62 menn fordelt på 155,6 årsverk.

Vi er lokalisert på seks steder i fylket. Hovedkontoret er i Bodø og de fleste ansatte har arbeidssted der. I tillegg har embetet kontorer i Mosjøen i

Vefsn kommune, Storjord i Saltdal kommune, Vega, Trofors i Grane kommune og Reine i Moskenes kommune.

Embetet er organisert i seks avdelinger og ledes av Statsforvalteren, assisterende statsforvalter, avdelingsdirektører og underdirektører. Strategisk ledergruppe består av embetsledelse og avdelingsdirektører. Ledergruppen møtes ukentlig. Utvidet ledergruppe består av strategisk ledergruppe og underdirektører på hver avdeling.

Alle avdelingene er organisert med flere seksjoner. De ulike avdelingsdirektørene har fag-, personal- og økonomiansvar i egne avdelinger. Underdirektører har delegert fag- og personalansvar for sine seksjoner.

Ledelse på alle nivå i embetet er basert på lederplattformen i staten. Virksomheten styres etter "strategisk plan 2023 - 2026", "overordnet virksomhetsplan for tverrsektorielle mål for 2024" samt avdelings- og seksjons vise årlige virksomhetsplaner.

I 2023 ble det også igangsatt en rekke av lederlunsjer som ble gjennomført frem til sommeren 2024. Det jobbes med en ny plan for lederutvikling i embetet som igangsettes i 2025 og går over i 2026. Dette arbeidet ses opp mot den nye lederplakaten i staten.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Tabellen nedenfor viser noen av de utvalgte nøkkeltallene for Statsforvalteren i Nordland. Tallene er i hovedsak hentet fra tabellene i kapittel 7, hvor det også ligger flere nøkkeltall og mer utfyllende forklaring til tallene. Nøkkeltallene er tatt ut i henhold til felles brukerveiledninger på HR og økonomi for embetene. Ellers henviser vi til kapittel 4.2 for kommentarer på personal området. For utfyllende kommentarer på økonomi området vises det til kapittel 3.4.

Når det gjelder antall ansatte, har vi nedgang på 6,1 utførte årsverk, sett opp mot 2023. Turnoveren har gått ned fra 9,7 % i 2023 til 6,2 % i 2024. Det har vært et fokus hos Statsforvalteren på å gjennomføre gode rekrutteringsprosesser, onboarding og ivaretagelsen av ansatte, noe det er kommet positive tilbakemeldinger på.

Sykefraværet har økt fra 4,9 % i 2023 til 8,9 % i 2024. Statsforvalteren i Nordland har gode rutiner på oppfølging av sykemeldte arbeidstakere. Seniorrådgiver i HR følger opp alle langtidssykemeldte ansatte sammen med den sykemeldtes nærmeste leder. Fokuset er å kunne tilrettelegge for at den ansatte skal kunne komme tilbake i jobb tidligst mulig for å unngå unødvendig sykemeldingsperiode. Det er videre fokus på å jobbe med å få ned sykefraværet. Totalt var det 686 sykefravær i totalt 3271 dagsverk.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2024	2023
Antall ansatte	178.0	181.0
Utførte årsverk	155.6	161.7
Turnover (%)	6.2	9.7
Sykefravær (%)	8.2	4.9
Samlet tildeling alle poster	383 605.0	351 198.1
Driftsutgifter	152 847.0	146 222.0
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	3.1	0.4
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	81.6	80.7
Lønnsutgifter per årsverk	964.9	924.7
Husleie	13 306.2	11 857.0
Journalposter (totalt)	83 500.0	78 174.0

2.4 Andre forhold

Midlertidig tiltak ambassadør digitale tjenester avsluttet

Embetet har i hele 2023 og frem til sommeren 2024 hatt en midlertidig tilsatt som har hatt oppgave som "Ambassadør for digitale tjenester". I denne stillingen ansatte vi noen som oppfylte krav til å bli prioritert i henhold til Inkluderingsdugnaden. Stillingen var i første omgang finansiert ut 2023, men ble besluttet videreført inn i 2024. Etter en totalvurdering ble det midlertidige engasjementet avsluttet til sommeren 2024, og den ansatte hadde da erfaring og kompetanse til å gå videre i et utdanningsløp.

Læringer

Embetet rekrutterte 2 læringer inn allerede i 2022, og begge disse fullførte sine fagbrev innenfor henholdsvis Innholdsprodusent og Service- og administrasjonsfaget, våren 2024. Begge stod med glans, og lærlingperiodene ble avsluttet tidlig høsten 2024. En av de tidligere lærlingene har gått videre til jobb, og en annen over i et høyere utdanningsløp. Embetet har ikke rekruttert nye læringer i 2024, og ønsker å kunne gjøre dette i løpet av 2025. Tilgangen på læringer innenfor de fagene vi kan tilby plass på har imidlertid vært lav, eller fraværende, så langt.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Oppfølging av Nordlandskommunene og iverksettelse av nasjonal politikk

Generelt og felles utfordring:

Det å rekruttere riktig og tilstrekkelig kompetanse er utfordrende på de fleste fagområdene i kommunene. Dette gir i flere tilfeller direkte utfordringer i forhold til å iverksette nasjonal politikk. Interkommunalt samarbeid om mange av tjenestene er helt nødvendig for å kunne levere på nasjonale forventninger ute i kommunene.

Kommunedialog og kommunebilder:

Kommunebildene og kommunedialogen er høyt prioritert i embetet. Vi har dialogmøter med 10 Nordlandskommuner per år (slik at vi være gjennom alle kommuner i Nordland ila. en valgperiode på 4 år).

I disse møtene formidles statlig politikk på alle fagområder som Statsforvalteren har ansvar for til kommunene, skriftlig og muntlig. Kommunene er også i dialogmøter gitt mulighet til å ta opp særskilte tema eller utfordringer som den enkelte kommune eller region er opptatt av.

Kommunebildene og kommunedialogen oppleves nyttig for kommunene i deres arbeid med å prioritere og jobbe effektivt og godt med lovpålagte oppgaver. For Statsforvalteren er det gode verktøy for å kunne bidra mest mulig effektivt der kommunene har behov for støtte for å ivareta lovpålagte oppgaver og iverksettelse av nasjonal politikk.

Dette er et langsiktig og kontinuerlig arbeid, men tiltaket har medført at de 10 kommunene vi har besøkt i 2024 i kommunedialogen har blitt ekstra godt kjent med nasjonale mål og nasjonal politikk mht. lovpålagte oppgaver, og vi har fått en økt forståelse for disse kommunenes spesifikke utfordringer.

Kommuneplaner og planstrategier:

Statsforvalteren har formidlet nasjonal politikk gjennom at embetet har gitt kommunene informasjon og innspill på hvilke nasjonale føringer som gjelder og eventuelle mangler i innsendte kommuneplaner. Statsforvalteren har også hatt fokus på nasjonal politikk i konferanser som er arrangert for kommunene. Dette gjelder på mange fagområder, men ikke minst på plan. I 2023 hadde plankonferansen i Nordland fokus på samfunnsdelen, mens vi i 2024 satte fokus på arealplanarbeidet og regional plan jfr. tittelen "Fra nasjonale forventninger til lokal handling".

Mange små kommuner med relativt lite ressurser til planlegging utfordrer både kapasitet og kompetanse i kommunene. Utfordring også med rekruttering, gjør at få kommuner klarer å holde "plantakten" oppe. Dette medfører at rullinger av arealdeler tar uforholdsmessig mye tid og at nasjonal politikk utfordres. Eldre planer medfører også mange dispensasjonssaker. Interkommunalt samarbeid på planområdet kan bidra til mer kompetanse og sterkere fagmiljø på plan i kommunene.

Miljø

Når det gjelder veiledning til kommunene så har vi i 2024 prioritert avløpsområdet, informasjon om nytt avløpsdirektiv, og uttalelser til plansaker i tillegg til forsøplingsaksjonen der majoriteten av kommunene i Nordland fikk tilsyn/veiledning om sin rolle som forsøplingsmyndighet.

Målkrav på utsortering av matavfall iht. krav i forskrift er tema i kommunebildet og kommunedialogen. Det er vanskelig å måle effekten av dette enda, men kommunen er gitt muligheten til å øke bevisstheten rundt dette.

Statsforvalteren har hatt fokus på å sørge for at avløp hensyntas i overordnet planlegging i kommunene og at hovedplan for avløp skal oppdateres i nåværende planperiode for valgperioden. Nesten samtlige kommuner i Nordland har startet eller skal ha oppstart av oppdatering av hovedplan for avløp neste to årene.

Alle kommuner i kap. 14 har startet arbeidet med å utarbeide overvåkingsprogram som grunnlag for å oppdatere tillatelser i tråd med nytt avløpsdirektiv. Overvåkingen vil gi grunnlag for å vurdere følsomheten i nærheten av de største tettbebyggelsene i Nordland opp mot relevansen av rensekrav utover sekundærensing ved oppdatering av tillatelser.

Oppvekst og velferd:

Innenfor oppvekst og velferd opplever vi at kommunene og Nordland fylkeskommune er godt kjent med nasjonal politikk. Det er imidlertid "strekk i laget" når det kommer til vurdering om politikken er iverksatt.

Vi opplever at embetets interne omorganisering som ble gjennomført i 2022, hvor fagområdene sosial, barnevern, integrering, barnehage og utdanning kom i samme avdeling, nå har gitt god effekt. Omorganiseringen ble bl.a. gjennomført som følge av lovendringen i 14 velferdslover fra august 2022, med målsetting om bedre samarbeid og samordning innenfor velferdsområdet. Selv om vi opplever at vi gjennom vår organisering har bidratt positivt til hvordan vi møter kommunene gjennom våre oppdrag og portefølje, ser vi også utfordringer i tiden som kommer. Mange kommuner vil fortsatt stå i betydelige utfordringer med å bl.a. skaffe riktig og tilstrekkelig kompetanse til å levere innenfor det som forventes gjennom statlig politikk og lovgiving.

Helse og omsorg:

Nordlands kommunene opplever det svært krevende å klare å levere på helseområdet. Rekruttering av fagfolk og stabilisering av tjenester står høyt på agendaen, men dette til tross blir det utstrakt bruk av vikarer og med det vanskelig å ha nødvendig fokus på kvalitet og pasientsikkerhet. Vi har fortsatt kommuner som ikke har lyktes med å rekruttere inn kommunepsykolog. Samtidig ser vi at flere kommuner har lyktes med å etablere interkommunale samarbeid om denne tjenesten. Helsefelleskapene er etablert, men vi har fortsatt til gode å se at de etablerer faglige samarbeidsutvalg og starter det konkrete arbeidet med å utforme tjenester på tvers av forvaltningsnivåene.

Landbruk og reindrift

Landbruk og reindrift er sektorer som også krever kontinuerlig oppfølging og dialog med kommunene. Statsforvalteren bruker ulike metoder for å sikre denne dialogen, inkludert fysiske samlinger, nettseminarer, opplæring av nyansatte og personlig veiledning. Vi gjennomførte også i 2024 et reindriftsseminar hvor også nasjonal politikk ble formidlet.

Vi har i 2024 revidert vår strategiske plan for jordvern. Dette for å innarbeide ny nasjonal politikk.

Statsforvalteren publiserer årlig en omfattende veileder/forventningsbrev som dekker hele spekteret av landbruks- og reindriftsspørsmål, inkludert nasjonal politikk og retningslinjer. Denne veilederen er godt mottatt av kommunene og brukes jevnlig som et nyttig verktøy i deres arbeid.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Statsforvalteren i Nordland samarbeider med regionale aktører på flere ulike fagområder.

På strategisk ledernivå har vi inngått et forpliktende og tverrsektorielt samarbeid med Nordland fylkeskommune v/ Fylkesrådet.

I forbindelse med regional plan har det vært samarbeidet med mange regionale aktører både på strategisk nivå samt på fagnivå. Dette vil medføre at vi er mer omforent med hensyn til nasjonale føringer og hvordan disse skal forvaltes i samarbeid med kommunene og regionene i eget fylke.

Vi mottar en stor mengde søknader om akvakulturvirksomhet og har i denne forbindelse hatt et tett samarbeid og flere møter med Nordland Fylkeskommune og havbruksnæringa. I tillegg har vi i regi av restanseprosjektet på akvakultur en god dialog med de andre embedene om denne saksbehandlingen med mål om å se på likebehandling fylkene (i tillegg til å få ned våre restanser).

Tilsynskalenderen er også et konkret virkemiddel for god samordning mellom regionale aktører. Det er gjennomført 2 møter der alle regionale aktører som jobber med tilsyn og revisjon er invitert for å dele informasjon om sin planlegging og prioritering av tilsyn fremover. Dette for å ivareta lovkrav i kommuneloven § 30-6 og 30-7 for samordning av tilsyn.

Statsforvalteren i Nordland var inntil 1.9.2024 en del av et treårig forsøk med Husbanken. Forsøket har medført at et allerede tett samarbeid med Husbanken rundt boligsosiale problemstillinger er blitt enda bedre. Blant annet er både Husbanken og vi blitt særlig oppmerksom på boligperspektivet i forbindelse med innspill til kommunenes planarbeid. Etter at forsøket ble besluttet avviklet 1. september har det gått noe tid på organisasjonsendringene både hos Husbanken og Statsforvalteren. Vi vil i det videre søke å fortsette med et nært samarbeid med Husbanken og har avtalt møtepunkter for å planlegge videre samarbeid. Med det vil vi bedre kunne se det boligsosiale arbeidet i kommunene i en større samfunnsmessig sammenheng og dermed bistå kommunene på en bedre måte.

Distriktssenteret er en ressurs for distriktskommuner som er i sentralitetsindeks 5 og 6. Statsforvalteren i Nordland ønsker et tettere samarbeid med Distriktssenteret i arbeidet med disse kommunene og har derfor inngått en samarbeidsavtale med Distriktssenteret som vi jobber videre med i 2025.

Vi har i 2024 ferdigstilt revisjonen av Fylkes-ROS. Dette er gjort i samarbeid med medlemmene i Fylkesberedskapsrådet. Videre har vi ferdigstilt et gradert scenario for sikkerhetspolitisk krise og krig. Dette er gjennomført i nært samarbeid med Politiet og Forsvaret. Videre har vi brukt mye tid i 2024 på foredrag, veiledning og opplæring i Totalforsvaret for kommuner og regionale samarbeidspartnere.

Det blir et stadig større behov for å samhandle på graderte plattformer. Det er en utfordring å kunne delta på møter som har gradering konfidensielt eller høyere grunnet mangel på systemer for gradert videokonferanse. Det er også utfordrende å samhandle med andre aktører som ikke har systemer for å kunne håndtere gradert informasjon fra begrenset og oppover. Eksempelvis kommunene.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivarettatt på en enhetlig måte

Kommunal:

Embedet driver utstrakt veiledning på viktige områder innen kommunalrett, offentlighetslov og plan- og bygningsrett. Det er imidlertid et stort potensiale for kompetanseheving og forbedring i kommunene i fylket, spesielt i de mindre kommunene. Behovet for kompetanse på årsbudsjett, økonomiplan, viktigheten av vurderinger av offentlighet og habilitet samt betydningen av oppdaterte reguleringsplaner og færre dispensasjonssaker er stort. Turnoveren er stor og rekruttering av fagkompetanse er utfordrende. Disse utfordringene vil også øke i et fremtidsperspektiv jf. demografiske fremskrivninger.

Vi behandler klagesaker på kommunalrettens område og lovlighetskontroller. Her har vi fokus på å fatte riktige juridiske vedtak som er på et forståelig og godt språk samt å holde saksbehandlingstidene. På flere områder og fra enkelte kommuner er det et økende antall klagesaker og lovlighetskontroller.

Oppvekst og velferd:

Her vil igjen vise til at omorganiseringen som vi foretok i 2022 nå i større grad gir effekt. Underdirektører og avdelingsdirektør har gjennom året innsikt og gjennomgang av klagesaker og portefølje fra alle fagområdene innenfor avdelingen. Dette bidrar til en mer helhetlig tilnærming til våre oppdrag og rolle

for å sikre at rettsikkerheten til innbyggerne i Nordland blir ivaretatt.

Vi opplever også at samarbeidet med de øvrige embetene i region Nord (Møre og Romsdal/Trøndelag/Troms og Finnmark) bidrar aktivt til at vi også mellom embetene har en mer lik praksis. Faglig nasjonalt nettverk for seksjonsledere/underdirektører med ansvar for sosialtjenesteloven ser vi har tilsvarende positiv effekt.

I 2024 har vi, sammen med avdeling for Helse og Vergemål, tatt initiativ til å øke fokus på rettsikkerheten, og da spesielt helsetilbudet til barn og unge som bor på barneverninstitusjoner i Nordland. Vi samlet alle de helseansvarlige på institusjonene og barnevernansvarlige i helseforetakene til felles møte. Vi opplever at det har bidratt til at rettsikkerheten blir ivaretatt på en mer helhetlig måte, og vil også i 2025 ha fokus på dette området.

Landbruk og reindrift:

Kontrollarbeidet innen landbruk og reindrift har vært omfattende, spesielt med tanke på å harmonisere praksis og styrke rettsikkerheten. Det er også ressursmangel i mange kommuner, noe som påvirker saksbehandlingen og nærheten til søkerne. Vi har ved kontroll funnet avvik knyttet til habilitet og rutiner for risikobasert kontroll av søknader, samt uenigheter i tolkningen av regelverket.

Avvik knyttet til habilitet og rutiner for risikobasert kontroll av søknader har blitt identifisert og utløst tiltak, noe som understreker behovet for kontinuerlig kompetanseheving og veiledning av ansatte i kommunene på dette området.

Statsforvalteren har også i 2024 aktivt arbeidet med faglig støtte av kommunal landbruksforvaltning gjennom omfattende informasjonsspredning og kompetansehevings tiltak. Dette har inkludert fagsamlinger og møteaktiviteter både fysisk og via digitale plattformer med spesielt fokus på nytilsatte innen skogbruk og landbruk.

Miljø og klima

Vi har stort fokus på å be kommunene følge opp KU forskriftens utredningskrav. Kommunene har høy terskel for å kreve utredning, da dette kan være svært omfattende og kostbart, samtidig som det kan være uklart hvem som skal betale for dette. Vi ser at KU som produseres noen ganger er av for dårlig kvalitet, og at kunnskap fra KU brukes i mindre grad i saksutredninger.

I Nordland har innsynsløsningen Nordlandsatlas vært med på å sikre at både sektormyndigheter og kommuner har hatt enkel tilgang til nødvendig kunnskap om naturverdier og andre kartlagte verdier for å gjøre gode vurderinger.

Et delmål i restanseprosjektet innen akvakultur, er å sikre likere behandling av søknader på tvers av embetene. Dette er dermed også et bidrag til å sikre rettsikkerheten. Det er imidlertid for tidlig å rapportere på effektene av dette.

Helse og omsorg

Det er et stort behov for kompetanse i kommunene, både for å kunne gjøre vurderinger av hvilke tjenester som er nødvendige for den enkelte pasient og bruker, men også for å kunne se hvor kommunens handlingsrom eksisterer ift. å ikke dimensjonere tjenestene utover "god praksis". Kommunene gir tilbakemeldinger om at kurs for saksbehandlere er svært nyttig for dem og derfor et tiltak som vi har videreført.

Det siste året har vi mottatt flere henvendelser knyttet til dette med "nærmeste pårørende" etter pasient- og brukerrettighetsloven. Mer konkret går det på at tjenestene endrer nærmeste pårørende for pasienter/brukere med manglende samtykkekompetanse uten at de andre i "pårørendekretsen" blir involvert. Det at det ikke eksisterer noen klarere føringer for hvordan tjenestene skal behandle slike saker, f. eks. opp mot opplistingen i pbrl. § 1-3, bokstav b, og at det ikke er klageadgang, gir en opplevelse av manglende transparens og avmakt for de som kommer opp i disse situasjonene.

Gjennom det siste året har vi også brukt en del tid på å veilede aktørene på at personellutfordringer kan gjøre det nødvendig (og tillatelig) å redusere på kvaliteten i tjenestene, men at man aldri kan yte eller tilby tjenester som ligger lavere enn kravet til faglig forsvarlighet og at dette kravet heller ikke kan defineres av tjenestene selv.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Statsforvalteren i Nordland erfarer at kommunene ofte viser til kapasitets- og kompetanseutfordringer som årsak til manglende oppdaterte planer og oppfølging av nasjonale og regionale interesser. Mye av planleggingen i fylket er derfor fragmentert og blir i mindre grad forankret i helhetlige strategier. Dette fører til mangler i evne og/eller kapasitet til å planlegge strategisk og fremtidsrettet i kommunen.

Vi ser en bedring ved at flere av kommunene har kommet i gang med eller vedtatt planstrategier og flere også har kommet i gang med samfunnsdelene der arealstrategier inngår. Imidlertid er det ofte store målkonflikter i disse eller en manglende kopling mellom de overordnede langsiktige arealstrategier og de avsatte områder.

Vi ser blant annet at kompetansen om reindrifts bruk av areal er svak og konsekvensene nedbygging av natur får for klima og naturmangfold er ofte ikke grundig nok utredet og vektlegges i for liten grad.

Positivt ønsker vi å trekke fram at den årlige omdisponeringen av dyrka jord fortsatt går ned. Statsforvalteren har hatt fokus på formidling av nasjonal politikk på området og har i mange år hatt strategisk plan for jordvern med regionale mål for omdisponering av både dyrka og dyrkbar jord. Dette mener vi

er direkte medvirkende til nedgangen vi ser i omdisponering.

Vi ser et stort behov for mer systematisk og helhetlig oppfølging av kommunene og de siste årene har vi forsøkt å rigge oss for en slik dialog på flere plan. Vi er på 3. året med gjennomføring av Kommunedialog, der et sentralt verktøy er oppdaterte Kommunebilder. Høsten 2024 har vi spesielt satset på fagområdet Kommunal planlegging.

2024 er året for Planstrategier der kommunene kan få tilbakemelding på planbehovet sett i lys av nye Nasjonale forventninger og bærekraftsmålene. Samfunnsplangruppa ble opprettet i 2022 og hatt til formål å bedre den interne samordninga som grunnlag for innspill og uttalelser til planstrategier og kommuneplanens samfunnsdel. Det er et eget veietablert fagteam for arbeid med arealplaner.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

SFNO formidler primært nasjonale forventninger og politikk i forbindelse med pågående planarbeid i kommunene, kommedialogen, gjennom innspill og uttalelser samt deltakelse i planforum i forbindelse med konkrete arealplaner.

Kommunene i Nordland har i det vesentligste god kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser, særlig på administrativt nivå. I den grad overordnede planer er blitt revidert er nye statlige føringer og bærekraftsmål synliggjort og flere har implementert arealstrategier og arealpolitiske retningslinjer i sine overordnede kommuneplaner (samfunnsdeler). Når det kommer til arealdeler utarbeider flere av kommunene nå arealregnskap, men disse er av svært varierende kvalitet. Vi ser også at kommunene i økende grad gjennomfører planvask som ledd i kommuneplanrevisjoner noe som er positivt. Disse temaene er noe Statsforvalteren har vektlagt i sine innspill til planarbeid og i veiledningen til kommunene over flere år.

I januar 2024 ble det avholdt webinar om Nasjonale forventninger 2023-2027 innrettet mot kommuneledelse og politikere med etterfølgende diskusjoner. Også på årets regionale plankonferanse var dette et gjennomgående tema i eksterne innlegg og med gode eksempler fra kommuner. Miljødirektoratets serie med webinarer om klima og natur i planleggingen vil vi også trekke fram, spesielt siden også kommuner ble invitert med for å dele sine erfaringer fra eget planarbeid.

I 2024 har vi særlig vektlagt å formidle betydningen av å bevare natur, og de negative konsekvensene nedbygging av natur kan få for biologisk mangfold, jordvern, reindrift og klima, og at det derfor er avgjørende at arealbruken følger bærekraftsprinsippene og skjer på et godt kunnskapsgrunnlag og etter arealøkonomiske prinsipper. Her bringer vi også sammenhengen med sosial bærekraft inn, dvs at utbyggingsstrukturen må ses i sammenheng med tilgjengelighet til servicetilbud og offentlige tjenester.

Konsultasjonplikten etter sameloven har også vært et særlig tema på fagsamlinger og i plansaker.

Selv om vi i vår veiledning overfor kommuner formidler betydningen av et godt kunnskapsgrunnlag og alternativvurderinger til grunn for kommunenes arealforvaltning, kan det stilles spørsmål ved om kunnskapsgrunnlaget og arealregnskapet får sterk nok betydning for de endelige planer. I mange tilfeller erfarer vi at utbyggingsområder avsettes etter rene politiske prioriteringer uten en synlig avveining eller alternativvurdering av hensyn til nasjonale eller vesentlig regionale interesser.

Statsforvalteren skal bidra til gode og effektive planprosesser (fra kapittel 3.1.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene utnytter ressurser i planlegging på en effektiv måte.

SFNO utøver i hovedsak sin veilederfunksjon slik kommunene har lagt opp i sitt opplegg for medvirkning, jf fastsatte planprogram. Vi besvarer høringer og veileder i planforum og i kommedialogen.

SFNO forsøker så langt det er mulig å være tidlig, tydelig og konkret om forhold som kan komme i konflikt med de interesser vi skal ivareta. Det er lav terskel for å ta kontakt med oss direkte, og kontakten skjer både på saksbehandlernivå så vel som på et overordnet nivå.

I små kommuner er det åpenbare kompetanse- og kapasitetsutfordringer, som særlig kommer til syne i forbindelse med store planrevisjoner, slik som ved rulling av kommuneplanens arealdel.

En mulig årsak til at særlig kommuneplanprosesser blir ressurskrevende kan være tendensen til overskuddsplanlegging og et ønske om å utarbeide "fleksible" kommuneplaner som åpner for tiltak uten krav om reguleringsplan eller dispensasjoner.

Vi erfarer at grunnlaget for dialog og konkret veiledning først skjer ved offentlig ettersyn og høring, og det blir da ofte behov for et 2. gangs ettersyn eller at planprosessen blir mer langvarig enn ønsket.

Her tenker vi det kunne vært en fordel om kommunene i større grad la sine egne vedtatte arealstrategier til grunn som en ramme for planarbeidet.

I større kommuner med god plankompetanse er planutfordringene de ønsker å drøfte med sektormyndigheten tydeliggjort i større grad, noe som er et

godt utgangspunkt for planavklaring.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Statsforvalteren i Nordland viser til nasjonale føringer og nasjonale og viktige regionale interesser når vi gir hørings svar til kommunenes planer. Dette gjelder både samfunnsplaner og arealplaner.

Statsforvalteren i Nordland vurderer at kommunene i middels grad ivaretar nasjonale og viktige regionale interesser i sine planprogram og vedtatte planer. Dette skyldes blant annet at ikke alle kommuner har oppdaterte planer, eller at planer ikke følges opp. I tillegg er det flere innsigelsessaker, noe som kan tyde på manglende ivaretagelse av nasjonale og regionale interesser.

Vi erfarer at kommunene i begrenset grad følger opp naturavtalens mål om bl.a. reduksjon i tap av naturmangfold og effektiv restaurering av arealer med foringede økosystemer i arealplanarbeidet. «Det grønne skiftet» krever at store arealer settes av til industriformål, og flere kommuner er nå i ferd med å legge ut store områder til dette formålet. I og med at det foregår en «kommunal konkurranse» om næring og skatteinntekter, er det vanskelig å få gjennomslag for interkommunal planlegging som ser på mulighetene for lokalisering av slike anlegg på tvers av kommunegrensene, i forhold til eksisterende infrastruktur.

Nordland fylkeskommune har i 2024 vedtatt planprogram for regional plan for arealforvaltning i Nordland og planprogram for regional plan for livskraftige lokalsamfunn. Nasjonale og viktige regionale interesser er i betydelig grad synliggjort i planprogrammene.

Statsforvalteren gir innspill til planer og har arrangert webinarer og møter med kommunene for å informere om nasjonale og viktige regionale interesser.

Statsforvalteren har de siste årene vektlagt å veilede om arealstrategier og arealregnskap, og vi ser at flere kommuner har fulgt dette opp. Flere kommuner tar også en gjennomgang av avsatte utbyggingsområder/LNFR-spreidtområder som ikke lenger er aktuell. Vi ser imidlertid likevel at kommunene ofte lager planer som kommer i direkte konflikt med disse innspillene, og at det ofte blir diskusjoner omkring i hvilken grad nasjonale og regionale hensyn skal overstyre kommunenes handlingsrom. På grunnlag av dette mener vi at kommunale planer bare i middels grad ivaretar nasjonale eller viktige regionale interesser.

Statsforvalteren har et forbedringspotensial når det gjelder systematisk oppfølging av kommuner med begrenset kapasitet på planområdet. Det er et potensiale for økt samarbeid med regionale aktører for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, spesielt med Nordland fylkeskommune. Bl.a. kan regionalt planforum brukes mer målrettet og aktivt. Det handler også om å videreutvikle samarbeid med fylkeskommunen, Husbanken og andre etater, for eksempel webinarer rettet mot kommunalt ansatte og politikere, bidra til å etablere/drifte nettverk og følge opp KS FoU prosjektet «Samarbeid om velfungerende kommunale plansystem».

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet.

Planarbeidet i Nordland følger godt innarbeidede rutiner "Samarbeid om effektive avklaringer i arealplanleggingen" som skal bidra til bedre samhandling mellom kommuner, regionale og statlige myndigheter i plansaker der nasjonale og vesentlig regionale interesser blir berørt.

Gjennom innspill ved planoppstart bør sektormyndighetene så langt som mulig angi hvilke interesser som må ivaretas i kommunens planarbeid og særlig i denne fasen veiledes det på krav til kunnskapsgrunnlag, kilder til kunnskap og metodikk gitt i KU-forskriften. Mange etater stiller seg til disposisjon for å drøfte særlige tema i planarbeidet som kan kreve dialog. Vi erfarer at det er god kjennskap til kommunene og at etatene så langt som mulig tar opp konkrete forhold som kan bli særlig utfordrende eller der en ser åpenbare konflikter.

I forbindelse med offentlig ettersyn skal sektormyndigheten innen den 4. uken av høringsperioden ha foretatt en vurdering av om det er grunnlag for å fremme innsigelse. I denne fasen av høringsperioden vil det være rom for dialog og avklaringer med kommunen slik at innsigelse kan unngås, eller det kan være behov for at sektormyndigheten koordinerer seg. Det skal nøye vurderes hvilke forhold som eventuelt skal fremmes som innsigelse, og hvilke som kan fremmes som planfaglig merknad eller råd.

Dersom en innsigelse fremmes skal det så langt som mulig også angis mulige løsninger.

Alle planforslag der en annen statlig etat har fremmet innsigelse, eller som SFNOs fagavdeling anser vil komme i konflikt med nasjonale eller vesentlige regionale interesser, tas opp i samordningsmøter med embetsledelsen to uker før høringsfristen utgår. Disse sakene fremlegges i møte med embetsledelsen etter en fast mal med kriterier for å sikre at innsigelser er godt begrunnet og at samfunnsinteressen av tiltaket framgår og er vurdert.

I disse møtene vurderes det om innsigelsen bør fremmes, hvordan den skal begrunnes, eller om saken kan følges opp på annen måte.

Vi ser at muligheten for å unngå innsigelse gjennom dialog er avhengig av at kommunenes opplegg for medvirkning setter av nok tid eller inviterer seg til tidlig dialog med sektormyndighetene.

I mange tilfeller legger ikke kommunen til rette for tidlig dialog ved for eksempel mellomhøring eller framlegging av planutkast i regionalt planforum før saken er sendt ut på høring. I disse tilfellene blir det noen ganger nødvendig å fremme innsigelse og dialogen med kommunene kommer først etter at innsigelser er fremmet. Statsforvalteren erfarer at mange innsigelser løses i denne fasen av planprosessen, og at vi i noen tilfeller kan bli bedre på å ta kontakt med kommunen tidligere i vurdering av en innsigelse for å gjøre nødvendige avklaringer som kan være avgjørende.

I 2024 hadde vi 7 dialogmøter med kommuner der vi kom langt med å rydde i innsigelser.

I kommuner med reindrift kreves konsultasjon med samiske interesser og at reinbeitedistriktet blir tidlig involvert. Statsforvalteren vektlegger veiledning om konsultasjonsplikt og kommunens ansvar for å drøfte plansaker med reindrifta. I flere plansaker ser vi at reindrifta involveres for seint i planprosessen, noe som da ofte er med å forsinke videre prosess.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

Vi har hatt en egen ressurs som har jobbet med oppfølging av samfunnssikkerhet i plan. De planer vi får på høring har vært gjennomgått. De planer som ikke har vært i tråd med plankravet om ROS-analyse eller der funn i ROS-analyse ikke har blitt fulgt opp i planbestemmelser har blitt fulgt opp med ansvarlig kommune. Dette enten gjennom veiledning på enkle saker eller ved innsigelse ved større mangler.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer ved etablering av nye virksomheter og når planer revideres/rulleres.

Ved rulling av arealplaner som omhandler storulykkesbedrifter gjør vi oppmerksom på vurderinger knyttet til hensynssoner. Ved nye planer legges det ofte opp til at det kan etableres storulykkesbedrifter på nye næringsarealer uten at dette spesifiseres. Vi gjør da oppmerksom på at det må utarbeides hensynssoner.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er ivaretatt

Kommunene ivaretar nasjonale og viktige regionale føringer i middels grad. Lokale interesser i form av bosetting og næringsutvikling vektas ofte tyngre i den enkelte sak. Det er naturlig at kommunene er sterkt opptatt av tiltak med stor samfunnsnytte som bidrar til bosetting og utvikling. Imidlertid gir dette ofte en målkonflikt med å ivareta vesentlige nasjonale og regionale interesser på miljøområdet.

Det er vår oppgave å veilede kommunene på dette og vi opplever at de kjenner innholdet i rundskrivet godt, men at vi i noen grad kan ha ulike meninger om balanseringen av vesentlige interesser på miljøområdet opp mot andre viktige samfunnsinteresser for utvikling av kommunen.

Vi benytter rundskrivet som utgangspunkt for å begrunne våre innsigelser og går systematisk gjennom punktene i kap 2 a-e.

Vi har i 2024 hatt ekstra fokus på at kommunene skal bli bedre til å gjøre en forsvarlig avveining mot miljøverdier og annen samfunnsnytte. Dette forutsetter at kommunene sørger for at planen beskriver, konkretiserer og dokumenterer alle disse hensynene godt nok og så gjør en begrunnet avveining mellom disse.

Internt har vi også hatt fokus på dette i og med at vi nok tidligere har vært mest opptatt av vurdere miljøverdiene og planforslagets konsekvens for disse, og i noe mindre grad vært opptatt av at vi også skal vurdere samfunnsnyttan med påfølgende avveining av interessene i en samlet vurdering av fordeler og ulemper. Dette har vi forbedret i 2024 i våre interne prosesser.

Vi ser også hen til nasjonale føringer på ovennevnte områder som nasjonale forventninger fra regjeringen, statlige planretningslinjer og veiledninger fra departement og direktorat.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

I forbindelse med høring av planstrategier, planprogram til kommuneplan(kp) samfunnsdel eller kp samfunnsdel i 2024, ser vi at kommunene i middels og

varierende grad trekker fram og følger opp boligsosiale forhold i planstrategien og i overordna planer. Dette handler blant annet om mangelfullt kunnskapsgrunnlag, at planstrategien kun tar stilling til om boligsosial plan skal revideres i kommende kommunestyreperiode og/eller at temaet omtales svært generelt i samfunnsdelen.

Statsforvalteren registrer samtidig at de fleste kommuner i Nordland har boligpolitisk plan som inkluderer boligsosiale forhold. Kommuner hvor boligpolitisk plan er eldre enn 4 år, har i arbeidet med gjeldende planstrategi i hovedsak bestemt at de skal revidere planen.

Vi antar at Statsforvalteren har bidratt til å øke kompetanse og bevissthet i kommunene om boligsosiale forhold både generelt og i forbindelse med planarbeid. Samtidig er det vanskelig å måle effekt. Vi tror at fortsatt tett dialog med kommunene i ulike fora, opplæring og innspill til planarbeid er nyttig for økt måloppnåelse.

Statsforvalteren samarbeider med Nordland fylkeskommune om blant annet konferanse for plan og samfunnsutvikling, for å styrke kommunenes planarbeid. Fremover vil Statsforvalteren i større grad samarbeide med Husbanken for å sikre at boligsosiale hensyn blir ivaretatt i kommunale planer. Demografiutfordringer er alltid tema i vår veiledning, dialog og oppfølging av kommunene. Samtidig er dette et område som det bør fokuseres enda mer på i vårt arbeid på tvers av fagområder og sektorer i fortsettelsen.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Dialogen med kommunene i Nordland viser at det er rettet stort fokus på rekrutterings- og kompetanseplanlegging. Kommunenes arbeid på området er imidlertid ulikt organisert og har varierende grad av forankring. Erfaringen er at kommuner som har en oppdatert og gjeldende helse- og omsorgsplan jobber mer systematisk med rekruttering og kompetanseplanlegging enn kommuner som ikke har det. De aller fleste kommuner har rekrutterings- og kompetanseplanlegging på dagsorden i sin planlegging av tjenestene, men tilgang på plankompetanse varierer stort i de ulike kommunene og veiledning på dette etterspørres.

Videre varierer det i hvor stor grad kommunene har utarbeidet strategiske kompetanseplaner. I Nordland har 31 av 41 kommuner oppgitt at de har en kompetanseplan, men kun 15 av disse oppgir at planen er politisk behandlet og vedtatt.

I 2024 er det gitt en del veiledning til kommunene i tilknytning til rekruttering og kompetanseplanlegging. Vi gjennomfører to ganger årlig dialogmøter enkeltvis med kommunene og de seks regionale kompetansekantorene, og kommunene har stort sett vært representert av kommunalsjef eller kommunedirektør. Tema for disse møtene har vært utfordringsbildet knyttet til arbeidet kommunene gjør med å rekruttere, stabilisere og utvikle personell og fagkompetanse innenfor helse- og omsorgssektoren. Det har vært stor interesse og oppslutning rundt møtene, og representerer et stort utbytte for begge parter.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

De nå erstatte planretningslinjene (SBATP) var først og fremst tilpasset mer sentrale strøk. SBATP ble, sammen med andre føringer/forventninger om bl.a. redusert arealbruk, brukt også for å oppfordre små kommuner og/eller kommuner med spredt utbyggingsmønster til å få på plass en utbyggingsstrategi etter prinsippene i SBATP, men da med lokale tilpasninger. Dette ut fra i større grad å kunne hensynta sosiale og boligsosiale forhold, samt bygge opp rundt offentlige og private og tjenestetilbud.

Vi ser en utvikling der flere kommuner ønsker å legge bærekraftsmålene og målsetning om arealbrukreduksjon til grunn for sin planlegging. Samtidig holder mange kommuner fast på sin egenart med utpreget spredt bebyggelse, og dermed ikke i tilstrekkelig grad prioriterer oppbygging rundt sentra, enten dette er tettsteder, bygder eller grender. Tilretteleggingen for fortsatt spredt utbygging kombineres ofte med en forholdsvis arealkrevende ekspansjon av eksisterende tettsteder, da det å ta i bruk omkringliggende areal er enklere enn konsentrering og transformasjon av eksisterende områder. Rundt de største byene (Bodø og Mo) er det en tendens til et mer arealeffektivt utbyggingsmønster.

Lokalisering av nye boligområder langt utenfor definerte sentrum eller tettsteder frarådes. Dette gir i seg selv sjeldent grunnlag for innsigelse alene. Slik lokalisering kan imidlertid bidra til dette, om det samtidig er konflikt med verdier knyttet til bl.a. naturmangfold, reindrift, jordvern eller myr/våtmarksområder.

Det er likevel fortsatt vanskelig å hevde at kommunale planer ivaretar føringene i planretningslinjene høyere enn i middels til liten grad. Vi savner ofte en vurdering av fortetningsalternativ, ev. at dette er avvist med grunnlag i et arealregnskap som viser hva som fins av tilsvarende muligheter i områder som er tilstrekkelig planavklarte.

Statsforvalteren vil som et forbedringstiltak fortsette å utfordre kommunene på å tilrettelegge for et utbyggingsmønster som både er mer arealreal effektive, begrenser transportbehovet, legger til rette sykkel og gange, samt vil kunne bidra til tilrettelegging av sosiale møtepunkt/-plasser.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)**Rapportere på**

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer.

Massehåndtering, og da særlig håndtering av overskuddsmasser, avklares ofte i liten grad i arealplanene. Vi etterlyser slik avklaring i de tilfellene vi avdekker at prosjektet vil generere masser, og hvor bruken av disse ikke er avklart.

Det synes å være vanskelig å få på plass egnede arealer for gjenvinning og mellomlagring av masser med tanke på "ressursbank"-prinsippet. Etter det vi kjenner til er det ingen kommuner som har fått på plass slike løsninger, i alle fall hva gjelder et visst omfang. Massehåndteringsplaner er fortsatt i liten grad avklarende blant annet på forannevnte punkt, og bidrar ikke til å minimere permanent deponering og dermed øke gjenvinningsgraden. Det blir ofte egne og dedikerte uttak for hvert større tiltak som har massebehov.

Bærekraftig massehåndtering er spilt inn herfra som et sentralt tema til regional plan for arealbruk i Nordland, og vil forhåpentligvis vies spesiell oppmerksomhet her.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)**Rapportere på**

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Kommunene ivaretar nasjonale og regionale føringer for forvaltning av strandsonen langs sjø i liten til middels grad. Utbyggingspresset i strandsonen langs sjø er noen steder stort. Kommunene har tidvis en oppfatning om at det gjennom differensiering av strandsone i Norge betyr at tiltak i sone 3 Nordland kan tillates i større grad enn det loven og statlige planretningslinjer faktisk gir adgang til. Tiltak i strandsonen langs sjø tillates gjennom både plan og dispensasjon, og det savnes ofte den helhetlige og langsiktige vurderingen som er forutsatt og uten at det er vurdert alternative plasseringer lenger vekk fra sjøen.

Kommunene gjør sjelden konkret vurdering av de enkelte vassdragenes betydning for natur- og kulturmiljø, friluftsliv eller vassdragets kapasitet. Det settes imidlertid som regel en byggegrense mot vassdrag, der det differensieres avhengig av størrelsen på vassdraget. I reguleringsplaner gjøres det mer konkrete vurderinger, men da gjerne for å gjennomføre tiltak nærmere vassdrag enn det arealdelen åpner for. Vi ser fremdeles sjelden eller aldri at kommunen har gitt egne bestemmelser for å sikre kantvegetasjon. Samlet vurderer vi det slik at kommunene i liten til middels grad ivaretar nasjonale føringer på dette området.

Flere kommuner har de senere år fått på plass kystsoneplaner, gjerne i samarbeid med andre kommuner i regionen. Ikke alle planer bygger på et oppdatert og tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag, og arealbruken i kystnære sjøområder bestemmes i praksis ofte ut fra mangelfull kunnskap om konsekvenser. Det er utfordrende for kommunene å sikre et oppdatert og tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag i en slik prosess da det medfører store utredninger og tilhørende kostnader, ofte uklart hvilke aktører som er aktuelle og som da vil kunne bidra til å finansiere et godt nok kunnskapsgrunnlag. Kommunen har sjelden økonomi selv til å påta seg alle kostnader for å få opp et godt nok kunnskapsgrunnlag i slike saker. Når det gjelder eksemplet kystsoneplaner ser vi behov for at staten i større grad bidrar til finansiering av større utredninger av miljøverdier og samlet belastning i store fjordsystemer om vi skal kunne oppnå gode nok kunnskapsgrunnlag for å kunne gjøre gode nok vurderinger av arealbruk i fremtiden.

Vi uttaler oss både ved oppstart og i høringsfasen om betydningen av strandsonen langs sjø og vassdrag, men opplever at kommunene ofte vektet andre samfunnsinteresser høyere. Det er ønskelig med mer enhetlige og samstemte signaler fra overordnede myndigheter vedrørende vektning av interesser knyttet til strandsone langs sjø og vassdrag.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)**Rapportere på**

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader.

Få kommuner i Nordland har fastsatt langsiktige utbyggingsgrenser mot fjell og utmark, og vi har lite erfaring med denne problemstillingen. Grensene mot fjell og utmark trekkes normalt gjennom avgrensning av selve arealformålene, der dagens infrastruktur er en viktig faktor i vurderingen av hvor utbygging kan skje.

Vi ser at det også i noen kommuner i Nordland kan være en fordel å fastsette langsiktige utbyggingsgrenser, og vil vurdere tiltak for å bidra til at dette blir gjort.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)**Rapportere på**

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser og styrke jordvernet i tråd med nasjonalt jordvernmål, og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

Jordvern hensynet er innskjerpet og Statsforvalteren opplever at de fleste kommunene i middels eller betydelig grad har tatt dette inn over seg. Omdisponeringstallene har over tid gått gradvis nedover og det settes ikke lenger av så mye dyrka eller dyrkbar jord til utbyggingsformål, verken gjennom planer eller ved dispensasjoner. Vi ser at kan være litt ulike holdninger til jordvernets viktighet mellom administrativt og politisk nivå.

I 2024 fremmet Statsforvalteren innsigelse delvis begrunnet utfra hensynet til jordvern til kommuneplanens arealdel fra tre kommuner. I en av sakene har det vært gjennomført dialogmøte i etterkant. Statsforvalteren har av hensynet til jordvern fremmet innsigelse til fem reguleringsplaner. En av kommuneplanene Statsforvalteren fremmet innsigelse til i 2023 har vært på andre gangs høring i 2024. Kommunen hadde endret planen slik at det ikke ble fremmet ny innsigelse utfra hensynet til jordvern.

I de fleste tilfeller endres planene slik at innsigelsene imøtekommes. Det kan også være at kommunene kommer med tilleggsopplysninger som gjør at innsigelsen frafalles. Ingen planer med innsigelse utfra jordvern hensyn har gått til meking i 2024. Ingen saker ble sendt til KDD i 2024.

Statsforvalteren er tydelig i tilbakemeldingene til kommunene på at lista for å vurdere omdisponering av dyrka og dyrkbar jord ligger veldig høyt, og oppnår med dette å begrense omfanget på utbyggingsforslagene. Generelt erfarer vi at deler av omdisponeringen som rapporteres gjelder områder som har vært planavklart i KPA over tid.

Forsterkede mål og klarere føringer for jordvern sammen med kobling mot matsikkerhet og beredskap tror vi har vært medvirkende til den reduserte omdisponeringen.

Statsforvalteren har i 2024 arbeidet med rullering av Strategisk plan for jordvern i Nordland. Planen er vedtatt og gjelder fra 01.01.2025. Arbeidet har gjort at vi har hatt et stort fokus på jordvern og jordvernets betydning gjennom året. Både ved oppstart av planarbeidet, ved høring og gjennom nettsaker og deltakelse på konferanser og politikeropplæring.

De største utfordringene for å nå målene tror vi vil være tidligere avsatte arealer, sammen med press på jordbruksarealer rundt byer og tettsteder.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
265	145	304	171	363	104	151	227	122	102

Det har vært en fortsatt nedgang i omdisponert dyrka jord. Fokuset på jordvern har vært stort de siste årene, både ny nasjonal jordvernstrategi og nye nasjonale forventninger med tydelig mål om å redusere omdisponeringen.

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)**Rapportere på**

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R (Landbruks-, natur- og friluftsmål samt reindrift)

I våre tilbakemeldinger til kommunene ved høring av planstrategier og oppstart av kommuneplanens arealdel har vi hatt økt fokus på tilbakeføring av areal til LNFR-formål. Vi ser at i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel er det flere kommuner som har tilbakeført arealreserver til LNFR-formål i middels til betydelig grad. Det er fremdeles store ubebygde arealer satt av til utbyggingsformål i kommunale planer, og det er krevende å skaffe oversikt over omfanget. Dette omfatter også dyrka jord.

Reindriftens arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.10.1 i TB)**Rapportere på**

God ivaretagelse av reindriftens interesser og behov i planprosesser og arealforvaltning

Vår vurdering er at kommunene i middels grad ivaretar reindriftens arealressurser i arealplanleggingen. Det er økende bevissthet i kommuneadministrasjonene og fylkeskommunen knyttet til reindriftens bruksrett og de utfordringene som skapes på grunn av inngrep og økt ferdsel i beiteområdene. Det gjenspeiler seg blant annet i at virkningen for reindriften normalt beskrives i planprogrammer som vurderingstema. Kvaliteten på konsekvensvurderingene er imidlertid svært variable. Dette gjelder særlig vurderingen av de indirekte effektene arealinngrep kan skape i viktige beiteområder, men også hvordan inngrep i og nær flyttleier kan påvirke mulighetene til å flytte reinen uhindret gjennom området.

På det årlige reindriftseminaret var et av hovedtema ulike metoder for å beskrive den samlede belastningen av inngrep og ferdsel i et reinbeitedistrikt i tråd med forskrift for konsekvensutredning § 21. Det er behov for å få på plass etterprøvbare metoder, som kan forenkle slike utredninger. Dermed er det

ønskelig å drøfte hvilken rolle nasjonale og regionale myndigheter bør ha for å få på plass et oppdatert kunnskapsgrunnlag som beskriver de samlede virkningene av påvirkninger innenfor hvert reinbeitedistrikt.

Idealet om at kommunen som planmyndighet har god kompetanse om reindriftsdistriktenes driftsform og arealbehov, kan være krevende å oppnå. Mange av reinbeitedistriktene i Nordland strekker seg over flere kommuner. Den ustabile bemanningssituasjonen i mange kommuner, skaper i tillegg utfordringer når det gjelder å bygge opp "varig" kunnskap om reindrift både administrativt og politisk.

Økende kunnskap om konsultasjonsplikten i henhold til sameloven, har resultert i at flere kommuner og statlige etater som Bane nord og NVE involverer reinbeitedistriktene tidligere i planprosesser enn tidligere. Det er fortsatt et betydelig behov for veiledning om hvordan konsultasjon bør gjennomføres. Der det er relevant, vil Statsforvalteren fortsatt ta dette opp i enkeltsaker.

Statsforvalteren følger opp planer og tiltak som kan få vesentlige virkninger for reindriftsinteressene gjennom høringsuttalelser, klager og innsigelser. Vi deltar på befaringer i aktuelle saker sammen med reinbeitedistrikt og kommuner.

Statsforvalteren mottok i 2024, 113 plansaker (arealplaner og reguleringsplaner) som kunne berøre reindriftsinteressene direkte. Det ble fremmet 12 innsigelser, ingen av disse er foreløpig løst. Flere av innsigelsene er fremmet fordi kunnskapsgrunnlaget ikke har vært tilstrekkelig eller at kommunen ikke har konsultert reindriften. De aller fleste innsigelsene løses på regionalt nivå. Statsforvalteren mottok 534 søknader om dispensasjon til uttalelse. Vi ga reindriftsfaglige merknader til 20 saker, hvorav 14 ble frarådet. Det ble klaget på 1 kommunalt vedtak i dispensasjonsaker.

Reindriften arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser

	Antall distrikter i reinbeiteområdet	Antall distrikter med godkjente regler/planer	Andel distrikter med godkjente regler/planer	Antall regler/planer som er oppdatert i løpet av de fire siste år
Distrikter med godkjente bruksregler etter reindriftsloven av 2007	12	12	100 %	0
Distrikter med godkjente distriktplaner etter reindriftsloven av 2007	12	11	92 %	2

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging

Kommunene ivaretar i liten grad nasjonale føringer om å legge til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon. Utbyggere og grunneiere presser på for å ta «attraktive arealer» i bruk, og kommunene ønsker å legge til rette for utvikling.

Kommunene ivaretar i liten grad nasjonale føringer når det gjelder å ta ut areal som tidligere er avsatt til utbyggingsformål og i stedet utnytte grå arealer slik at arealreservene minker. De fleste kommuner har en innledende og overordnet tanke om å gjøre dette, men planprosessen ender ofte opp med at utbyggingsområder blir beholdt. Arealreservene er som regel store. Naturarealer i form av myr ivaretas i større grad enn tidligere.

Våre planinnspill bidrar i middels grad til at kommunene vurderer å erstatte utbyggingsformål med naturareal. Det er gjerne andre innspill som veier tyngre ved den politiske behandlingen i kommunene. Og selv om noen utbyggingsområder tas ut, tas det ofte inn nye utbyggingsområder som gjerne er større enn tidligere, under henvisning til behov knyttet til grønn industri.

Vi har over noen år (brev til kommunene i januar 2022) hatt fokus på arealregnskap som nødvendig begrunnelse for ny arealbruk, slik at våre kommuner relativt tidlig fikk fokus på dette. Krav om arealregnskap har til en viss grad bidratt til mindre arealforbruk i kommunene.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Vi har jobbet systematisk over flere år med å utvikle samarbeidet med kommunene og fylkesberedskapsrådet og vi vil si at utviklingen i beredskapsarbeidet går i rett retning i Nordland. En god del av denne innsatsen tilligger vårt arbeid. Vi har en strategi om å være synlig i beredskapsarbeidet og de tilbakemeldinger vi får fra politi, forsvaret, kommunene med flere er at vårt arbeid er svært viktig for å fremme samfunnssikkerhetsarbeidet internt hos samarbeidsaktørene.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Orienter kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap.

Vi gjennomfører vår kommuneøvelse «øvelse Nordland» hvert år i månedsskiftet januar/februar. I 2024 ble øvelsen gjennomført som en spilløvelse med ekstremvær som scenario. 35 av 41 kommuner deltok.

Vi har gjennomført to kommunesamlinger. Den ene for kommunene på Helgeland med fokus på samarbeid. Den andre for kommunene i Ofoten/Sør-Troms i samarbeid med Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Her hadde vi et særskilt fokus på regionens viktighet for nasjonal beredskap. Begge samlingene ble gjennomført i samarbeid med politiet og HV.

Vi har gjennomført 10 tilsyn. De fleste kommuner får avvik på ROS som er over fire år gammel. Videre gir vi avvik på manglende systematisk arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi har fokus på samarbeid og har deltatt i møter i flere kommunale beredskapsråd. Videre har vi aktiv veiledning av kommunene og deres ansvar for samfunnssikkerhet og beredskap.

Samfunnssikkerhet og beredskap er også tema i kommunedialogmøtene.

Forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Være en pådriver og veilede for samfunnssikkerhet og tilfredsstillende beredskap i klimatilpasningsarbeidet.

Klimatilpasning er et gjennomgående tema i vår dialog med kommunene. Det tas opp som tema i tilsyn og er fokus i vår oppfølging av arealplansaker, kommunale planstrategier og samfunnsplaner.

Øvelse Nordland hadde ekstremvær og konsekvenser av dette som tema.

Fylkes-ROS ble revidert i 2024. Her ble klimautfordringen tatt inn som et gjennomgående tema for alle scenarioene.

Videre er klimatilpasning tema i enkeltsaker som drøftes med kommunene. Arbeidet med klimatilpasning får mye drahjelp av flere værhendelser i 2024. Blant annet ekstremværet Ingunn og flere flommer høsten 24 grunnet omfattende snøfall etterfulgt av regn og sterk snøsmelting. Togulykken i Hemnes kommune var også utløst av værhendelse. I alle disse hendelsene bidrar Statsforvalteren inn med samordning og veiledning ovenfor kommunene.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Vi tilbyr vår årlige øvelse for kommunenes kriseledelse i månedsskiftet jan/feb. I 2024 ble denne øvelsen gjennomført som regionvise spilløvelser der ekstremvær var tema. Denne øvelsen ble for enkelte kommuner avlyst da vi ble truffet av et reelt ekstremvær.

Vi bidrar inn i styringsgruppe og øvingsplanlegging av øvelse Nord som er Nord Universitets beredskapsøvelse i samarbeid, politi, hovedredningssentralen, Salten brann, Bodø kommune med flere.

Videre gjennomfører vi nødnettsøvelser for kommuner, fylkesberedskapsråd og våre samarbeidspartnere i Sverige og Finland.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	44	38	Drikkevannssikkerhet
2020	41	37	Evakuering av større område i kommunesentrum ifm brann
2021	41	33	Håndtering av digitalt angrep
2022	41	39	Håndtering av EKOM-utfall
2023	41	42	Håndtering av hybride trusler/sammensatte hendelser
2024	41	35	Ekstremvær

i 2023 deltok alle Nordlandskommunene i tillegg til Gratangen kommune i Troms. Derfor 42 øvede kommuner.

Beredskap for å håndtere kriser i reindriften (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde

Nordland reinbeiteområde har i flere år hatt et godt fungerende beredskapsutvalg bestående av Statsforvalteren, Mattilsynet og to reineiere med hver sin vara.

Det ble i 2024 gjennomført to fysiske møter, tre teamsmøter og to e-postmøter. Det har vært gjennomført tre befaring knyttet til beitekrise og ei befaring for å dokumentere at det var uforvarlig å flytte over islag vann. Statsforvalteren har deltatt på Landbruksdirektoratets statusmøter om beitekrise gjennom vinterne, og i tillegg har Statsforvalteren og beredskapsutvalget deltatt på felles årlig møte i Alta.

Mandatet er fulgt opp på en god måte. Utvalget har funnet raske og gode løsninger under beitekrisen.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesenforordningen

Det har ikke vært større skadehendelser i skogen i Nordland 2024. Vi har gjennom vårt "Forventningsbrev" opplyst kommunene om deres ansvar som 1.-linje ved slike hendelser. Det var også tema på skogfaglig samling i juni på Rognan.

Det er også inkludert i vår ROS-analyse i henhold til kontrollplanen for forvaltningskontroller. Vi etterspør ved forvaltningskontroll om kommunene har innarbeidet skog skadehendelser i sine beredskapsplaner og øvrige relevante planer.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

De fleste kommunene i Nordland hadde innen utgangen av 2024 vedtatt en planstrategi. Flere av kommunene har valgt å samordne arbeidet med planstrategien og planprogram for samfunnsdel. Dette har ført til at flere kommuner i større grad enn tidligere er i takt med planhjulet gjennom mer effektive planprosesser. Statsforvalteren har i 2023 og 2024 hatt fokus på å veilede kommunene om plansystemet og planprosessen/-faser. Dette med hensikt å få kommunene inn i riktig «planspor». Selv om kommunene har utarbeidet planer, kan det til dels være vanskelig å se sammenhengen mellom overordna kommunale planer og samfunns- og arealplaner lavere i planhierarkiet.

De fleste kommunene har utnevnt leder for elderrådet. 12 nordlandskommuner har felles elderråd og råd for personer med funksjonsnedsettelse. Alle kommunene i Nordland har oppnevnt et ungdomsråd. Likevel viser det seg at ungdomsrådet i mange kommuner ikke er aktivt, fordi det er vanskelig å finne en voksenperson (koordinator) som kan bistå rådet. Ungdommens fylkesråd skal arbeide med dette i 2025. I Lofoten, Vesterålen og Salten er det etablert region-ungdomsråd, hvor to ungdommer fra de lokale ungdomsrådene sitter. Disse møter også ordfører og kommunaldirektørene en gang i året, her er det satt av penger til en region-koordinator for å følge opp region-ungdomsrådet.

Prosesser knyttet til kommuneplanens arealdel tar ofte lang tid. Årsakene til dette er flere, men vi ser at manglende styring knyttet til det en åpner opp for innspill på, medfører mye ekstraarbeid. Mye må vurderes og utredes der det er kommet innspill til alle typer utbyggingsformål i alle deler av kommunen.

Kompetanse og kapasitet avgjør også hvor effektive planprosesser blir, bl.a. når det gjelder avgrensning og innspillsbehandling. Det er i våre kommuner store variasjoner når det gjelder dette.

Kompetanse og stort press når det gjelder fremdrift gjør i en del tilfeller at det tas snarveier som egentlig fører til at prosessene tar lengre tid, på grunn av innsigelser og krav om ytterligere utredninger og begrunnelser. Saksbehandlingskrav knyttet til bl.a. utredning følges ikke alltid.

Det er en økende tendens til at kommunene ønsker å åpne opp for utbygging direkte i medhold av overordnet plan, uten krav om regulering. Dette gir noen utfordringer når det gjelder utredning, utforming og medvirkning, noe som gjør at prosessene tar lengre tid.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer.

Gjennomsnittlig alder på kommuneplanens (KP) samfunnsdel i kommunene i Nordland er rundt fem år. Enkelte kommuner har ny samfunnsdel, dvs. at sittende kommunestyret har vedtatt planen. En tredjedel av kommunene har planer som er eldre enn seks år. De fleste av disse kommunene er i gang med revidering av planen, med hensikt å ferdigstille den i løpet av 2025. Dette indikerer at kommunene i middels grad har oppdaterte KP samfunnsdel.

I 2023 og 2024 har Statsforvalteren i Nordland i kontakt med kommuner hatt søkelys på planstrategi og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel. Statsforvalteren i Nordland har sammen med flere kommuner deltatt i FoU prosjektet som ser på effektivisering av kommunal planlegging. Mange kommuner har samordnet arbeidet med planstrategi og planprogram Kommuneplan samfunnsdel, som SFNO mener er et resultat av veiledninga som er gitt til kommunene fra både Statsforvalteren og fylkeskommunen.

Fremover bør statsforvalteren i større grad samarbeide med andre, spesielt fylkeskommunen, men også Husbanken og andre etater der det er naturlig. Samarbeidet bør rette seg mot tiltak som kan treffe flest mulig, for eksempel webinarer rettet mot kommunalt ansatte og politikere, etablere og drifte nettverk og følge opp KS FoU prosjektet «Samarbeid om velfungerende kommunale plansystem». Plan skal ha en større rolle i kommunedialogen fra og med 2025.

Når det gjelder kommuneplanens arealdel, varierer det veldig hvor oppdaterte planer kommunene i Nordland har. De eldste arealdelene er fra 2003, og 44 % av kommunene har en arealdel som er fra 2013 eller eldre. 20 % av kommunene har en arealdel som er fra 2021 eller nyere. Resterende kommuner har arealdeler vedtatt 2014-2020. Vi vurderer det ut fra dette slik at kommunene i middels grad har oppdaterte arealdeler.

Planens alder er ikke nødvendigvis avgjørende for kvalitet og verdi som styringsverktøy. Utbyggingspresset varierer, og vi ser at noen kommuner har store utfordringer på grunn av gammel arealdel og stort press med tanke på store industrietableringer. Dette innebærer også innsigelser fra oss. Vi oppfordrer kommuner med utdaterte planer om å starte arbeidet med ny plan, men ser at en del kommuner har utfordringer med å prioritere dette.

I enkelte tilfeller der planarbeidet for areal- og kraftkrevende næringer er særlig fragmentert og lite helhetlig på grunn av mangel på overordnet planverk,

har Statsforvalteren tatt initiativ til møte på ledernivå for å understreke betydningen av å prioritere revisjon av kommuneplanens arealdel.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling.

Vi har stort fokus på få behandlet klager over reguleringsplaner innen fristen, selv om denne type saker ofte er mer ressurskrevende enn for eksempel byggesaker. I 2024 behandlet vi 22 klagesaker, med en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 66 dager. To saker ble behandlet utenfor fristen. Dette er marginalt bedre enn fjoråret.

Tre klager førte frem, som skyldes saksbehandlingsfeil som skriver seg fra svak eller manglende begrunnelse. Vi har følgelig hatt et lavt antall opphevelser, noe vi er tilfreds med. Ingen klager er tatt til følge med utgangspunkt i planens innhold, siden vi legger stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved prøving av det frie skjønn.

Enkelte kommuner har et forbedringspotensial når det gjelder å utforme planbestemmelser på en klar og entydig måte. Vi gjør en kontroll av planbestemmelser og plankart i klagebehandlingen, men ser at det kan være grunn til å løfte temaet internt for å sikre ensartet praksis.

Et annet forbedringspotensial i kommunene, er viktigheten av at planvedtak treffes i samsvar med lovens krav til begrunnelse. Vi ser at det av og til mangler en tilstrekkelig begrunnelse for planvedtaket, blant annet vurderinger av naturmangfoldlovens prinsipper. Hertil kommer også tilstrekkelige vurderinger av nødvendigheten av å fravike strandsoneforbudet, som ikke sjelden er aktuelt da fylket består av mange kystkommuner.

Vi opplever i det store og hele at øvrige aktører er sitt ansvar bevisst i planleggingen, og får innflytelse også i klagesaksbehandlingen. En av klagesakene ble opphevet som følge av at en kommune bl.a. ikke i tilstrekkelig grad hadde vurdert viktige forhold som var tatt opp i en høringsuttalelse fra en statlig myndighet.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart.

Den juridiske kvaliteten på planer vurderes som middels. Bestemmelsene er ikke alltid klare og entydige, og det gis en del bestemmelser som ikke har tilstrekkelig hjemmel. Plankartene er som regel kartteknisk holdbare, da de fleste planene kvalitetssikres av Statens kartverk. Anvendelsen av arealformål er ikke alltid riktig. Byggegrense mot sjø er ikke alltid fastsatt på en tilstrekkelig klar og entydig måte.

Vår juridiske kvalitetssikring skjer med tanke på de faginteresser vi skal ivareta, og vi har ikke kapasitet til noen fullstendig vurdering av planenes juridiske holdbarhet. Åpenbart uholdbare bestemmelser lukes som regel ut. Vi veileder der vi får konkrete henvendelser fra kommuner og forslagsstillere.

Vi har fokus på bestemmelser knyttet til LNFR-områder, og har ved bruk av innsigelser oppnådd holdbare bestemmelser til mange planer. Eldre planer inneholder fremdeles ugyldige bestemmelser.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp.

KU-forskriftens utredningskrav følges opp i middels til liten grad. Kommunene har høy terskel for å kreve konsekvensutredninger, konsekvensutredninger har mangler i metode og mangler utredning av alternativer og samlede virkninger. Også samlede virkninger av planer og tiltak innenfor berørt reinbeitedistrikt mangler som regel.

Vi gir innspill og uttalelser knyttet til konsekvensutredning i konkrete plansaker, uten at dette alltid blir fulgt. Der vi slår fast at planen er utredningspliktig, får dette som regel effekt ved at planen utredes. Innsigelse er det mest effektive for å få kommunene til å følge regelverket, men terskelen for å fremme innsigelse er for høy til at dette er et praktisk tiltak. Dette gjelder begge plannivå, men aktualiserer seg særlig i overordnet plan. En faglig uttalelse tas ofte ikke tilstrekkelig hensyn til.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert.

Kommuner i Nordland fører digitale planregistre i stor-middels grad. Ca. 85 % av kommunene har digitale planregistre. Statsforvalteren har ikke oversikt over om disse er fullstendige, men vet at enkelte eldre gjeldene planer i enkelt kommuner ikke nødvendigvis er tilgjengelige.

I Nordland har 23 av 41 kommuner tatt i bruk geosynkronisering for Norge Digitalt Arealplankartdatabase (NAP). Statsforvalteren samarbeider med Kartverket for å øke denne andelen. Kartverket har egne mål for antall kommuner som har tatt i bruk geosynkronisering. I NAP har 23 kommuner godkjente datasett (20 av disse har geosynkronisering), 5 kommuner har mangler i datasettet (2 av disse har geosynkronisering) og 13 kommuner har vesentlige mangler i oppdatert plandata (1 av disse har geosynkronisering).

Det er veldig individuelt i kommunene hvor gode de er på nytten og betydningen av oppdatert planinformasjon. Hvorvidt dette skyldes manglende prioritering fra ledelsen i kommunene er vi usikre på.

Statsforvalteren har fokus på oppdatert planverk i kommunene, både på fagnivå og på overordnet strategisk nivå. Her kan nevnes dialogmøtene vi har med kommunene. Vi samarbeider med Nordland fylkeskommune om kartportalen Nordlandsatlas, hvor alle digitale arealplaner fra kommunene vises. Nordlandsatlas er en mye brukt tjeneste som er åpen for alle, men er noe utdatert i design og funksjonalitet. Vi vet at Nordlandsatlas er en viktig grunn til at kommunene digitaliserer kartdata.

Statsforvalterens kan forbedre karttjenester i Nordlandsatlas, herunder i større grad etterspørre geosynkronisering eller oversendelse av digitale planer til Kartverket der dette mangler. Videre kan samarbeidet med Kartverket for å øke geosynkronisering og bedre oppdaterte plandata styrkes.

Kartverket Nordland jobber svært godt og målrettet for å øke antall kommuner som har geosynkronisering. Dette vil gi bedre tilgang til plandata for alle.

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema har god kvalitet og er i tråd med håndbok M-1941 (fra kapittel 3.1.1.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredninger av klima- og miljøtema er i tråd med håndbok M-1941

I innspill ved oppstart der det er krav om konsekvensutredning og ved høring av planprogram viser vi til at det er Miljødirektoratets håndbok M-1941 skal benyttes ved utredning av klima- og miljøtema.

Dette mener vi har en effekt, for det er fremdeles ikke alle kommuner og plankonsulenter som har kjennskap til at det finnes en egen håndbok for konsekvensutredning av klima og miljø. Det er fremdeles mange konsekvensutredninger som ikke har god kvalitet, men vi har tro på at dette blir bedre etter hvert som håndboka blir mer kjent og benyttet.

Konsekvensutredninger av klima og miljø har fremdeles varierende kvalitet. Konsekvensgraden er ikke alltid tilstrekkelig synliggjort, herunder at denne nedgraderes ut fra at andre forhold tas inn i vurderingen.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Statsforvalteren i Nordland vurderer at NAV-kontorene i fylket har fått økt kunnskap om sosialtjenesteloven gjennom 2024. Det antas at Statsforvalterens aktivitet som landsomfattende tilsyn, hendelsesbaserte tilsyn, klagesaksbehandling, dialog, veiledning og ulike opplæringsarenaer har bidratt til økt forståelse av regelverket både i Nav, kommunene og blant andre samarbeidspartnere.

Generelt vurderes kompetansen i Nav-kontorene som god, men det er fortsatt behov for styrking på enkelte områder. Særlig ser vi at kartlegging, individuell vurdering, barneperspektivet, rettigheter til kvalifiseringsprogram og aktivitetsplikt er tema der det fortsatt er variasjoner i praksis. Statsforvalteren vil derfor videreføre innsatsen på disse områdene i 2025 gjennom veiledning, dialog og tilsyn.

Samtidig vurderes det at måloppnåelsen ikke kun kan måles i antall tilsyn eller opplæringstiltak. Erfaringer fra kommunene viser at dialog og veiledning ofte er vel så effektive virkemidler for å sikre rettssikkerhet og likebehandling, særlig når en også vektet hvor mye ulike virkemidler krever av ressursbruk både hos kommunene og Statsforvalteren. Statsforvalteren vil derfor fortsatt balansere bruken av ulike virkemidler for å sikre at kommunene har nødvendig kompetanse til å følge opp sosialtjenesteloven i tråd med regelverket.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven med tilhørende forskrifter.

Statsforvalteren i Nordland vurderer at NAV-kontorene i fylket jevnt over har god kunnskap om sosialtjenesteloven og tilhørende forskrifter. Gjennom dialog, saksbehandling og annen veiledning ser vi at kontorene bruker lov og forskrift aktivt og riktig. En stor del av vår veiledning handler imidlertid om å tolke rundskriv og andre rettskilder, noe som viser at kontorene har behov for støtte i praktisk anvendelse av regelverket.

NAV-kontor med høy turnover har fått særlig oppfølging for å sikre nødvendig kompetanse. Vi ser også en positiv utvikling i kunnskap om kvalifiseringsprogrammet, både i form av økt bruk og bedre forståelse av regelverket.

Tilsyn med barneperspektivet i sosialhjelpssaker i 2024 og forutgående år viste at kun ett kontor ikke hadde lovbrudd. Dette indikerer et fortsatt behov for opplæring i kartlegging, individuelle vurderinger og faktisk bruk av barneperspektivet i saksbehandlingen. Samtidig ser vi gjennom klagesaker og dialog at

flere kontor har styrket denne forståelsen, selv om enkelte fortsatt har behov for tett oppfølging.

En annen utfordring er knyttet til å sikre kontinuitet i kompetanse der det er stor turnover. Enkelte kontorer har også uttrykt usikkerhet rundt praktisk anvendelse av regelverket, spesielt i skjæringspunktet mellom kommunale og statlige oppgaver.

Alle NAV-kontor i Nordland har fått tilbud om opplæring i 2024, både gjennom Statsforvalteren alene og i samarbeid med NAV Nordland. Opplæringen har hatt særlig fokus på barneperspektivet og individuelle vurderinger, og har vært integrert i veilederopplæring, lederforum og dialogmøter med kommuneledelsen.

Tiltak med særlig god effekt:

- Nettverk for økonomisk rådgivning, kvalifiseringsprogram og prosjektkommuner: Viktig arena for erfaringsdeling og kompetanseheving.
- Samlinger for ledere og avdelingsledere, fast deltakelse i rådgivende ledermøte for NAV og partnerskapsmøter: Bidrar til økt kompetanse og bevissthet rundt risikoområder.
- Tilpasset opplæring og veiledning for kontor med særskilte utfordringer: Tett oppfølging vurderes som særlig effektiv
- Webinarer og spørretimer om sosialtjenesten, integreringsområdet og forvaltningsrett: En god arena for å formidle kunnskap, avklare problemstillinger og svare på konkrete spørsmål fra kontorene.

Opplæring i barneperspektivet vil være et sentralt fokus også i 2025 for å sikre bedre kartlegging og individuelle vurderinger i saksbehandlingen

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	41	41

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Flere kommuner i Nordland gir tilbakemelding om at de har behov for støtte, råd og veiledning i sitt arbeid med å sikre kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene. Vi etablerte i mars 2024 et kompetansenettverk bestående av opplærings- og utdanningsaktører i fylket, med hensikt i å bistå kommunene i deres arbeid med strategisk kompetanseplanlegging. Intensjonen er videre å understøtte kommunenes arbeid med å rekruttere, stabilisere og utvikle personell og fagkompetanse, samt styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenesten gjennom fag- og kompetanseutvikling. Nettverket er et samarbeid mellom Statsforvalteren og KS, og koordineres av den regionale koordinatoren.

Statsforvalteren erfarer gjennom dialogmøter med kommunene at tilgangen på ressurser og fagkompetanse forverres. Dette utgjør stor bekymring med tanke på den demografiske utviklingen. Flere kommuner har et økende fokus på alternative løsninger, og jobber blant annet med heltidsskole, oppgaveglidning, lederprogram/-støtte og mentorordning for å nevne noe. Statsforvalteren har tildelt midler fra kompetanse- og tjenesteutviklingsstilskuddet til prosjekter som omhandler disse løsningene.

For mange kommuner er det også krevende å lykkes med økonomiske omstillinger samtidig som det kreves en kapasitet, robusthet og resiliens som er nødvendig for tilfredsstillende kontinuitetsplanlegging i tjenestene. Spesielt for de minste kommunene kan det være spesielt krevende. De siste årene har kommunene i større grad sett på løsninger på tvers av kommunegrensene og det skyldes nok i stor grad den veiledningen som Statsforvalteren har gitt kommunene. Med tanke på at det fleste bo- og arbeidsmarkedsregioner nødvendigvis vil konkurrere om de samme fagpersonene i fremtiden tror vi dette er en helt nødvendig vei å gå.

I noen kommuner opplever vi dessverre at det ikke er tilstrekkelig tilgjengelighet på personell. Det gir seg utslag i at kommunene innvilger/vedtar tjenester, f. eks. BPA, men tilbudet blir ikke etablert fordi det ikke lar seg gjøre å rekruttere inn de nødvendige fagressursene som er nødvendige for en forsvarlig organisering av tjenesten.

Vi jobber mye med å veilede kommunene i deres arbeid med pasientsikkerhet og kvalitet og mer eksplisitt forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten. I mange kommuner er det fortsatt en lang vei å gå før dette er implementert på en tilfredsstillende måte, særlig når det kommer til de tjenestene som strekker seg på tvers av fagområder. Noe av dette kan nok også forklares av at kommunene har liten tilgang på forbedringskompetanse.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med helsefelleskapenes arbeid med bedre felles planlegging og utvikling av tjenesteutvikling for de prioriterte pasientgruppene.

Behov for personell med ulik språk- og kulturkompetanse (samisk, minoritetsspråklig mv) skal søkes ivarettatt i planleggingen.

Gjennom høringsuttalelse til kommuneplanens samfunnsdel ser vi at stadig flere kommuner har økt fokus på bærekraft, kapasitet, kompetanse og kvalitet

i helse- og omsorgstjenestene, samt økt bevissthet rundt utfordringsbildet og behovet for strategisk og langsiktig planlegging for å imøtekomme den demografiske utviklingen. Statsforvalteren vurderer likevel at det er stor variasjon i kommunenes evne til å håndtere fremtidige utfordringer i helse- og omsorgstjenestene. Mens noen kommuner har god kompetanse og kapasitet til å ta en helhetlig tilnærming, sliter andre med å komme i gang med nødvendige omstillinger. Spesielt bekymringsfullt er det at enkelte av de mest sårbare kommunene ikke har startet tilstrekkelig med nødvendig omstillingsarbeid. På den positive siden ser vi at flere kommuner aktivt drøfter fremtidsbildet, og har inkludert mål og strategier i sitt planverk for å sikre nødvendig kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Flere kommuner bruker nå digitale verktøy som Fremsikt når de skal utarbeide eller revidere sine planverk, og kan gjøre planleggingen noe enklere. Vi ser også at flere kommuner nå gjennomfører planvask, og velger å ha færre planer enn tidligere. Det gir en større oversikt og planene fremstår som mer helhetlig og overordnet.

Selv om mange kommuner har gjort fremskritt, ser vi at det fortsatt er noen kommuner som i større grad bør rette større fokus på helhetlig og langsiktig planlegging. Dette har vi fokus på i vår dialog med kommunene, og vil imøtekomme kommunenes behov videre gjennom blant annet dialog, veiledning og tilskuddsforvaltning.

I 2024 hadde 31 av 41 kommuner i Nordland utarbeidet en kompetanseplan. Kun 15 av 31 planer var politisk behandlet og vedtatt. Tilbakemeldingen fra kommunene er at planer som ikke er politisk forankret ikke gis prioritet i økonomi- og handlingsplanen, og at det av den grunn vanskeliggjør muligheten til å prioritere nødvendige tiltak og sikre nødvendige ressurser.

I 2024 hadde 9 av 41 kommuner egen plan for legetjenesten jf. ASA4310 avtalen mellom KS-legeforeningen. Mange kommuner tar i bruk ALIS avtale og søker ALIS-tilskudd fra Helsedirektoratet som et verktøy for å sørge for langsiktig plan for kompetanseheving og kvalitet i fastlegeordningen.

Helsefellesskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjeneste (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Helsefellesskapene bidrar til likeverdig partnerskap og til mer sammenhengende og bærekraftige helse- og omsorgstjenester

Det har vært en positiv utvikling i helsefellesskapene de to siste årene, og vi har nå tre velfungerende helsefellesskap i Nordland. Statsforvalteren blir invitert, og tilstreber å være til stede i de strategisk samarbeidsutvalgene og partnerskapsmøtene i Helsefellesskapet Troms og Ofoten og Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen, Salten.

Statsforvalteren har nylig blitt invitert inn til å delta i strategisk samarbeidsutvalg i helsefellesskapet på Helgeland.

Helsefellesskapene i Nordland har stadig flere pågående prosjekter med mål om å lykkes med bedre samhandling på tvers av nivå og sektor, og de er kommet i gang med faglige samarbeidsutvalg (FSU). Statsforvalteren deltar ikke i FSU, men kan bidra med veiledning og kunnskap der dersom det etterspørres. De har i 2024 blant annet hatt FSU som har utarbeidet rutiner og prosedyrer knyttet til Trygg akuttmedisin ved hjerteinfarkt, hjerneslag og sepsis.

Helsefellesskapene jobber godt med tildelingen av rekrutterings- og samhandlingsmidlene fra det regionale helseforetaket. Det er litt ulikt hvordan de har valgt å organisere arbeidet med å vurdere søknader og komme fram til en innstilling.

Vår vurdering er at alle helsefellesskapene har hatt en positiv utvikling og at det er en viktig arena der forvaltningsnivåene møtes. Det skulle likevel vært sterkere insentiver for å jobbe med tjenesteutviklingen på tvers av forvaltningsnivåene. Statsforvalteren mener at det kunne vært formålstjenlig at helsefellesskapene lagde innstillinger på vegne av sine kommuner og helseforetak for noen av tilskuddene som forvaltes på området. Det kunne bidratt til å se løsninger i større grad på tvers. Vi tror også det er nødvendig at det stilles krav om at det skal utvikles tjenestemodeller for de prioriterte gruppene og at det etterhvert stilles krav om at disse skal gjennomgås og revideres med jevne mellomrom.

Langsiktig arbeid med kvalitet i helse- og omsorgstjenestene (fra kapittel 3.1.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører et langsiktig arbeid med å sikre kvalitet i tjenestene. Dette må ses i sammenheng med implementering av forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenestene.

Kommunene forsøker etter beste evne å jobbe langsiktig med kvalitet i tjenestene. Dette har blitt mer og mer krevende med det store innslaget av vikarer i tjenestene. De senere årene har det også blitt økende diskontinuitet i lederleddet og det har gitt nye utfordringer. Interkommunalt samarbeid har også bidratt til at dette har blitt mer komplekst siden man også må ta inn tjenester som løses i fellesskap inn i de enkelte delene av kvalitetsarbeidet. Spesielt utfordrende har det vist seg å være for tjenester som skal fungere på tvers av fagområder (f. eks. samarbeid mellom helse og barnevern, eller mellom helse- og omsorg og sosialtjenestene i kommunen).

Statsforvalteren har bidratt inn i arbeidet med å utarbeide ny veileder til forskriften og håper at denne skal oppleves som enda mer relevant for kommunene.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

De største belastningene på økosystemene knytter seg til klimaendringer, transport, infrastruktur og arealkrevende næringsaktivitet. Mengden areal som restaureres eller tas ut gjennom planvask er langt lavere enn areal som bygges ned. Økosystemene mister gjennom dette viktige funksjoner (f.eks. nedbygging av myr). Våre virkemidler er ikke tilstrekkelig til å demme opp for denne utviklingen. I et flerårsperspektiv går utviklingen i feil retning. Vår innsats går mer på å bremse den negative utviklingen. Det er de store samfunnsmessige rammene som er bestemmende for dette og ikke SFs innsats.

Effekten av vår innsats for å sikre økosystemene i Nordland er vanskelig å måle. Vi har svært begrensa verktøy for å måle tilstand i økosystemene.

Vi har data over flere år for en del arter av fugler og mange bestander av laks. Utviklingen går stort sett i feil retning. Vi bruker de muligheter vi har for å påvirke, men det er ikke nok.

Planarbeidet er viktig i denne sammenhengen gjennom synliggjøring av viktige naturverdier og hensyn.

I Nordland har innsynsløsningen Nordlandsatlas vært med på å sikre at både sektormyndigheter og kommuner har hatt enkel tilgang til nødvendig kunnskap om naturmangfold for å gjøre gode vurderinger. Det er nødvendig med opplæring av kommunene framover for å sikre forståelse av økologisk grunnkart og nyere kartlegginger etter NIN.

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Bedre tilstand i naturen gjennom vern, restaurering og andre relevante tiltak

Status for måloppnåelse, om innsatsen har ønsket effekt, og hvor embetets forbedringspotensial ligger fremover

Måloppnåelse/ønsket effekt:

God overordnet på vern, men usikker. Vi mangler gode evalueringsdata og verktøy for å vurdere den økologiske tilstanden og utviklingen i verneområdene. Det er en økende utfordring med endringer som følge av den generelle arealbruken, fremmede arter, dørstokkarter, gjengroing (av kulturmark og hekkeplasser) og mer direkte konsekvenser av klimaendringene.

God der vi gjennomfører restaurering i verneområdene (myr, planta gran og sanddynemark). Ressurstilgangen setter rammene for hva vi får gjort. I den grad vi har tilgang på kompetanse, utførere og økonomiske ressurser gir tiltakene god effekt. Uttak av gran krever etterluking for å ha varig effekt. Dette gir en usikkerhet knyttet til langsiktig måloppnåelse.

God på skjøtselstiltakene vi gjør innenfor de begrensa ressursene som er tilgjengelig. Vi ser like fullt at gjennomføring av skjøtsel i kulturlandskapet blir mer utfordrende pga frafall/generasjonsskifte i landbruksnæringa og trange økonomiske rammer.

Svært negativ på sjøfugl generelt. Det er vanskelig å vurdere virkningen av vern spesifikt fordi tilbakegangen forårsakes av mange og sammensatte endringer i fuglenes miljø. Både av kjente og ukjente årsaker har flere sjøfuglreservat mistet eller fått redusert sin funksjon som hekkeområde de senere årene.

God på bekjempelse av mink. Vi ser en tydelig økning i sjøfuglbestandene der vi har gjennomført minkbekjempelse, også i områder nært fastlandet. Vedlikehold av bekjempelsen fungerer godt der vi har personer lokalt til å følge opp. Det er avgjørende at vedlikeholdsinnsetningen videreføres.

Økende negativ på fremmede arter. Vi ser en økende utfordring med fremmede arter i verneområdene. Der vi gjør tiltak, gir det positiv effekt. Men med svært begrensa ressurser er det få områder vi klarer å håndtere.

Økende negativ utfordring med fremmede treslag spesielt. Frøspredningen er økende pga plantingenes alder og utbredelse. Mange verneområder har mye plantet skog og innen 1 km avstand. Vi ser stadig mer oppslag av fremmede treslag i disse verneområdene.

Nordland er et viktig fylke i håndteringen av dørstokkarter og fremmedarter fordi vi har Saltfjellet som en effektiv, nasjonal barriere. Dette bør vurderes spesifikk forvaltningsgrep mot fremmedarter og dørstokkarter knyttet til dette.

Forbedringspotensial 1:

En hovedutfordring knytter seg til kapasitet i forvaltningen. Bedre samlet bruk og koordinering av personellressurser hos SF og nasjonalpark-/verneområdestyrene vil kunne bidra positivt. Statsforvalteren og verneområdestyrene i fylket bistår og veileder hverandre. Statsforvalteren har også bidratt med personellressurser til Midtre Nordland nasjonalparkstyre for å avhjelpe i situasjonen med manglende personell. Det ubrukte potensialet som ligger i å se ressursene mer samlet på tvers av nasjonalpark-/verneområdestyrene og SF bør utforskes bedre. Dette er spesielt relevant i Nordland med mange forvaltere rundt i fylket og store fysiske avstander.

Forbedringspotensial 2:

Bedre stabilitet på fagpersoner i forvaltningen er avgjørende for god oppgaveløsning. Her er det viktig å ha et blikk for å utvikle attraktive stillinger, for eksempel gjennom det å kunne kombinere prosjektarbeid, saksbehandling og noe felt. Det er også viktig å ha et spesielt blikk for nasjonalpark-/verneområdeforvalterne og sikre at de har god lederstøtte og et regionalt «kollegafellesskap». Bare i 2024 har vi rekruttert 6 nye verneområdeforvaltere (av totalt 10). Dette er svært ressurskrevende og svekker kapasiteten i forvaltningen mye. Det er også svært utfordrende for det fagmiljøet som sitter igjen og de nettverkene forvalterne inngår i. Tiltak som øker stabiliteten både hos SF og i nasjonalpark-/verneområdene bør vurderes.

Forbedringspotensial 3:

Bedre kunnskapsgrunnlag og evalueringsverktøy er avgjørende for å vurdere effekten av det vi gjør og målrette forvaltningen. Dette kan for eksempel gjøres gjennom mer aktiv bruk av KI i kartlegging av verneverdier, vegetasjonsendringer og terrengslitasje/inngrep. Forhåpentligvis kan vi gjennom denne teknologien få tilgang på forvaltningsrelevante data for evaluering og mer målrettet forvaltning på en kostnadseffektiv måte.

Forbedringspotensial 4:

Presset på verdiene i verneområdene øker, pga den generelle samfunnsendringen og klimaendringene. Med et mål om å opprettholde den økologiske tilstanden i verneområdene blir tilsvaret å øke innsatsen på fremmedartsbekjempelse, skjøtsel og restaurering. Passive forvaltning vil ikke i seg selv være nok. Forvaltning etter forskrift bør rasjonaliseres, også med teknologistøtte (KI). Selv bærende forskrifter bør i større grad vurderes i nye områder og ved forskriftsrevisjon.

Status og effekt i arbeidet med nytt vern og forvaltning av eksisterende verneområder

I 2024 leverte vi tilråding om vern av tre nye naturreservater og utvidelse av to eksisterende naturreservater. De foreslåtte verneområdene er tilrådt gjennom frivillig vern-ordningen, og samtlige områder oppfyller representative mangler i skogvernet. I tillegg ble det vedtatt et frivillig vern-område i mars 2024 (Horsbergvatnet naturreservat, Bindal kommune), som Statsforvalteren tilrådte i 2023. Vi har også lagt grunnlaget for å melde oppstart for områder aktuelle for "Bevaring av verdifull natur". I 2024 ble det gjennomført biologiske registreringer i fem våtmarksområder, og vi har hatt innledende møter med fire kommuner hvor vi har informert om oppdraget og hvilke områder som er aktuelle i deres kommuner.

Tilråding til marint vern i Andfjorden ble levert Miljødirektoratet i juli 2025. Utredningen av marint vern i Tysfjorden er startet opp. Her er det sterke lulesamiske interesser. Vi har derfor lagt spesielt stor vekt på å sikre en god prosess, med fokus på samisk involvering i samråd med Sametinget. Oppstart ble derfor ikke meldt i 2024.

Vi ser positiv effekt der vi går inn og gjennomfører skjøtsel, fremmedartsbekjempelse og restaurering i verneområdene. Tilgang på tiltaks- og restaureringsmidler (inkl. prosessmidler) er avgjørende for at vi skal få dette til. Løpende saksbehandling etter forskriften har begrenset effekt, men begrenser uheldig påvirkning noe.

Status og effekt i arbeidet med trua arter og naturtyper

Det finnes for lite overvåkingsdata til å vite om utviklingen til alle trua og nær trua arter og naturtyper forbedres. Vårt arbeid er på tidligere års omfang. I disse områdene er situasjonen stabil eller bedret. I øvrig areal er det rimelig å anta at statusen er stabil eller forverret. I 2024 var innsatsen vår rettet mot skjøtsel av trua naturtyper i kulturlandskapet, restaurering av trua natur, uttak av fremmede arter i verneområdene som er en trussel mot trua arter, og oppfølging av trua enkeltarter utenom verneområdene. Dette skjer både gjennom de gamle tilskuddsordningene, oppfølging av handlingsplaner og generell veiledning. I tillegg er vår rolle i plansammenheng svært viktig for å ta hensyn til trua arter og naturtyper.

I de kulturbetinga naturtypene med tilhørende arter gjennomføres det omfattende skjøtsel av de mest verdifulle slåttemarkene og kystlyngheiene i fylket. Samarbeidet på tvers av stat, kommuner, grunneiere og andre rådgivende instanser, fungerer fint. Mye av dette arbeidet har fin kontinuitet og vi ser et stort engasjement hos grunneiere for å gjennomføre skjøtsel. Dessverre er det flere som kommer med tilbakemeldinger om lave satser, mye arbeid per bruker, og dårlig rekruttering. I løpet av 2024 har informasjonsflyt og kunnskapsgrunnlaget for kystlynghei blitt styrket nasjonalt, fordi skjøtsel av denne naturtypen på privat initiativ er vanskelig å gjennomføre. Gjennom samarbeid mellom Klima- og miljøavdelingen og landbruksavdelingen har vi også fått utarbeidet gode føringer for videre arbeid med strategi for ville pollinerende insekter.

SF i Nordland har det nasjonale ansvaret for oppfølging av handlingsplanen for hubro. Videre har Nordland store, men sårbare populasjoner av sjøfugl. Fokus på sårbare arter gjennom veiledning og saksbehandling gir økt kunnskap og gjør at det tas større hensyn til artene. Da er det viktig med god kartlegging av arter. Vi har de siste årene mottatt lavere summer for kartlegging av hubro og sjøfugl. Kombinert med økte drivstoffpriser og inflasjon, gjør dette at kartleggingsinnsatsen fra våre oppdragstakere blir redusert. Sjøfugl og hubro er arter hvor godt kunnskapsgrunnlag er viktig for gjennomslagskraft i både plan- og opprettsaker. Videre har tiltak knyttet til handlingsplaner blitt satt på vent, da de er for kostbare å utføre. Fokus er derfor i større grad rettet mot informasjon om hubro. Videre har SF Nordland utviklet en forvaltningshåndbok knyttet til hubro for saksbehandlere på kommunenivå.

Verktøyene og innsatsen til SF er for liten til at man klare å snu trenden for mange truede og nært truede arter.

Status og effekt i vannforvaltningsarbeidet

I 2024 har vi prøvd å forsterke samarbeidet med vannområde- koordinatorene, for å sikre en bedre utnyttelse av deres kapasitet i oppfølgingen av kommunene. Det gjelder spesielt på områdene landbruk og spredte avløp, der vi har tatt en gjennomgang av vannforekomster og vurdert behovene for tiltak.

Vi har også hatt mye samarbeid med NVE knyttet til ulike inngrepssaker, for å sikre vandringsforholdene for fisk. Vi har i tillegg fulgt opp flere saker knyttet til bevaring av kantvegetasjonen. Dette har positiv effekt for fiskebestander og for andre organismer i ferskvann.

I 2024 er arbeidet med å oppdatere kunnskapen om bestandene av elvemusling i Nordland fullført. Ny kunnskap viser at det står bedre til med rekrutteringen i mange av bestandene enn tidligere antatt.

Kunnskapsgrunnlaget for vassdragene er bra oppdatert i Vann-nett. Vi er fortsatt på etterskudd med å oppdatere kunnskapsgrunnlaget for sjøområdene.

Status og effekt i arbeidet med å bekjempe fremmede organismer

Effekten av gjennomførte tiltak for fremmede plantearter er at disse artene i dag utgjør en mindre risiko for negativ påvirkning på naturmangfoldet flere

steder i fylket og at spredningspotensialet er redusert. Det har vært samarbeid med 9 kommuner i fylket. Fokusartene har vært kjempespringfrø, tromsøpalme/kjempebjørnekjeks, legepestrot og værøyslirekne. Fokusert har hovedsakelig vært på avgrensede områder som øykommuner og områder i nærheten av verneområde, trua naturtyper og arter. Tiltakene som er utført i 2024 for bekjempelse av fremmede skadelige planter har ført til store reduksjoner i bestandene som bekjempes, noen steder også fullstendig bekjempelse av arten. Målsetningen om å fjerne fremmedart fra øykommuner er ikke oppnådd enda, men vi ser stor fremgang. Målsetningen om å fjerne fremmede arter i nærheten av verdifull natur er ikke nådd, men vi ser reduksjon i de bekjempede bestandene. På grunn av en stor, uventet tilbakegang i lokaliteter med fremmede arter i et av bekjempelsesprosjektene våre, fikk vi i 2024 mulighet til å bruke midlene vi hadde til overs til et seminar med kommunene i Nordland. Møtet handlet om hvordan kommunene kan inkludere fremmede arter i arbeidshverdagen, fra saksbehandler til teknikere, og hvordan de kan planlegge bekjempelsesprosjekter. NIBIO stilte med foredrag om fokusartene i Nordland og om fremmede arter i massehåndtering. Representanter fra omtrent 20 kommuner ga her innspill til konkrete tiltak for mer fokus på fremmede plantearter i arbeidshverdagen. Vi håper og tror at dette seminaret har hatt og vil komme til å få positiv effekt på kommunenes fokus på fremmede plantearter.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Måloppnåelse:

God på at ingen arter eller naturtyper utryddes i fylket.

Negativ på at utviklingen til trua eller nær trua arter og naturtyper skal forbedres. Med forbehold pga sparsomme data å evaluere på grunnlag av, ser vi få eller ingen tegn til at utviklingen er forbedret for trua eller nært trua arter og naturtyper

Med utgangspunkt i de samlede resultatene under dette delmålet er vår vurdering er at vi i sum er lenger fra delmålet.

Utviklingen i et flerårsperspektiv går etter SFs vurdering i feil retning på dette feltet.

Utviklingen kan i liten grad tilskrives SFs innsats. Kompetanseområdet, virkemidlene og arealene vi forvalter er for små til å kunne påvirke den generelle, negative utviklingen i særlig grad.

3.1.1.8 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Vi har deltatt i alle de nasjonale tilsynsaksjonene i 2024 og ser generell effekt av tilsynene gjennom at virksomheter retter avvik, og får et mer bevisst forhold til tillatelsens vilkår. Våre tilsyn har avdekket ulovlige utslipp og utilstrekkelige miljørisikovurderinger. Ved å påpeke og følge opp disse forholdene har vi bidratt til å begrense og forebygge skadelig forurensning innenfor vårt myndighetsområde. Som redegjort for under rapportpunkt om overgjødning, har vi liten kapasitet til å følge opp akvakulturmæringa med tilsyn eller følge opp miljøpåvirkningen fra disse virksomhetene. Gjennom tilsynsaksjon på landanlegg erfarer vi at behovet for tilsyn i akvakulturmæringa er større enn vi har kapasitet til med den søknadsmengden vi må behandle. Tilsyn med kommunen som forsøplingsmyndighet har antakeligvis gitt kommunene mer veiledning og kjennskap til sitt ansvar som forsøplingsmyndighet. Når det gjelder veiledning til kommunene så har vi i 2024 prioritert avløpsområdet, informasjon om nytt avløpsdirektiv, og uttalelser til plansaker i tillegg til forsøplingsaksjonen der majoriteten av kommunene i Nordland fikk tilsyn/veiledning. De siste årene har vi i klagebehandling opprettholdt flere vedtak fra særlig to av de største kommunene i Nordland på avløpsområdet.

I 2024 har vi hatt oppstart på restanseprosjekt for håndtering av søknader på akvakulturområdet i Nordland. Vi er takknemlige for godkjenning av restanseprosjektet og bistanden fra statsforvalterembetene i de andre oppdrettsfylkene, og håper på uttelling på delmålet om likere regulering av bransjen i dette prosjektet. Vår egen saksbehandlingstid er fortsatt for lang som angitt under rapportpunkt om avvik. Søknadene dreier seg i stor grad om etablering av nye anlegg eller økning i produksjon på etablerte anlegg, det vil si at miljøpåvirkningen og utslippsmengden øker uten at vi har tilstrekkelig kapasitet til å følge det opp på en tilfredsstillende måte.

Oppdateringer av tillatelser som er eldre enn ti år skjer nærmest utelukkende ved søknader om endringer, i forbindelse med nye BAT-konklusjoner for IED-virksomheter, og der tilsyn avdekker særlig behov for oppdatering. Selv om regulering av forurensning fra IED-virksomheter er prioritert, ser vi kanskje ikke de største positive miljøeffektene ved strengere regulering av disse bransjene sammenliknet med andre bransjer og forurensende aktiviteter i vårt fylke, herunder bl.a. akvakulturmæringa og tiltak i sjø.

Mange fylkeskommunale fergeleier trenger hyppig vedlikehold, det er høy utfyllingsaktivitet i privat næringsliv, og 2024 har særlig vært preget av store havneprosjekter og farledsutdypinger i regi av Kystverket og anleggsvirksomhet i tilknytning til ny lufthavn Bodø. Vi erfarer at det generelt er ønske om tett kontakt med forurensningsmyndigheten i mange av disse prosjektene, hyppige endringsbehov fra tiltakshavere, problemstillinger med påvirkning på betydelige naturverdier og høy interesse fra interesseorganisasjoner, lokalt næringsliv, kommuner og andre forvaltningsmyndigheter som Fiskeridirektoratet og Mattilsynet. Sammenlagt utgjør dette et område vi må ha betydelige ressurser avsatt til både i konsesjonsbehandling og oppfølging. Vi regulerer bl.a. partikkel- og plastspredning, disponering av forurensede mudremasser, potensialet for nedslamming av sårbare naturtyper og støypåvirkning på gytefelt og funksjonsområder for sjøfugl. Med økende tetthet av akvakulturanlegg observerer vi også at flere tiltak i sjø skjer i nærhet til disse og trenger særskilte forurensningsvilkår for å hensynta bl.a. dyrevelferd.

Oppsummert ser vi klart at forurensning reguleres og begrenses gjennom vår konsesjonsbehandling, tilsyn, veiledning og klagebehandling på kommuners vedtak. Vår regulering avbøter på påvirkningen på naturverdier og andre nærings- og samfunnsinteresser. Det er likevel slik at vi tillater økning i forurensende aktiviteter og virksomheter, og det er ikke alltid slik at det finnes tilstrekkelige avbøtende vilkår. Vi ser det som en stor utfordring å veie hensynene mellom fortsatt bosetting i utkantområder og behov for næringsaktivitet i kommuner med svak økonomi opp mot ivaretagelse av sårbar natur og begrensnings av lokal forurensning.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Forurensningskilder som skaper eutrofiering er godt regulert.

Jordbruk

Regionale miljøtilskudd i jordbruket har ordninger som skal bidra til redusert forurensning til vann. Knappt halvparten av landbruksforetakene søker om regionale miljøtilskudd, så arbeidet med å gjøre tilskuddsordningene kjent må fortsettes for å oppnå best mulig måloppnåelse av tiltakene.

Statsforvalteren har gjennomført flere webinar for kommuner og landbruksforetak, og kurs for kommunene om regionale miljøtilskudd i jordbruket i 2024. Tilskudd til uggjødsla kantsoner i eng og til fangdammer er to av tiltakene som kunne vært mer brukt, men der det også er nødvendig med god målretting for å oppnå ønsket miljøeffekt.

I kommende år skal regionale miljøtilskudd evalueres og nytt gjødselbrukregelverk innføres. Statsforvalteren vil samarbeide med kommunenes landbruksforvaltning, regionale vannområdekoordinatorer og faglagene i jordbruket om dette for best mulig måloppnåelse.

Akvakultur

De fleste anlegg i Nordland ligger i områder med stor vannutskifting der risikoen for eutrofiering er lavere enn risikoen for nedslamming av bunnfauna. Vi vurderer derfor at næringa generelt er tilstrekkelig regulert til at vi unngår at de forårsaker eutrofiering. Aktørene søker imidlertid om stadig større biomasser, ikke minst for landbaserte anlegg. Vi ser derfor økt behov for å risikovurdere og begrense samlede nitrogenutslipp til skjermede vannforekomster.

Vi har fortsatt ikke kapasitet til i særlig grad å følge opp dårlige resultater fra miljøundersøkelser, overbelastede lokaliteter, vannforekomster med nedadgående tilstand eller å oppdatere gamle tillatelser. Forskriftsregulering av tradisjonelle akvakulturanlegg i sjø har ikke gitt forespeilet effekt på saksbehandlingstid eller regulering av utslipp enda i Nordland. Det vil nok ikke være før de fleste anleggene går over til forskriftsregulert drift i 2026, og alle anlegg med eldre tillatelser får oppdaterte krav, at reguleringen vil bli mer ensartet og innskjerpet for disse anleggene.

Avløp

Alle kommuner i kap. 14 har startet arbeidet med å utarbeide overvåkingsprogram som grunnlag for å oppdatere tillatelser i tråd med nytt avløpsdirektiv. Overvåkingen vil gi grunnlag for å vurdere følsomheten i nærheten av de største tettbebyggelsene i Nordland opp mot relevansen av rensekrav utover sekundærrensing ved oppdatering av tillatelser.

Statsforvalteren har hatt fokus på å sørge for at avløp hensyntas i overordnet planlegging i kommunene og at hovedplan for avløp skal oppdateres i nåværende planperiode for valgperioden. Nesten samtlige kommuner i Nordland har startet eller skal ha oppstart av oppdatering av hovedplan for avløp neste to årene.

Fokus på sanering av felles avløpsnett som grunnlag for å kunne rense i tråd med nytt avløpsdirektiv har ført til at antallet urensede utslipp i fylket er redusert.

Øvrig industri/forurensende aktivitet/virksomhet

Vi har hatt fokus på å sette resipienttilpassede utslippskrav og oppfølging av disse ved overvåking og tilsyn, og vi har ikke sett indikasjoner på miljømessige ulemper.

I Nordland skjer det mye utfyllingsaktivitet i sjø, hvor vi ofte regulerer bl.a. partikkel- og plastspredning, men nitrogenforurensning fra sprengsteinsmasser har så langt ikke vært en utfordring.

Bedrifter innenfor virkeområdet til industriutslippsdirektivet som får innskjerpede utslippgrenser og ofte også nye overvåkningsvilkår gir bedre regulering og oversikt over forurensning fra disse virksomhetene.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	3 712	194	0	0

Kystvannforekomster er lagt sammen med ferskvannforekomster. Tallene er basert på uttrekk av kjemisk tilstand som da inkluderer både naturlige vannforekomster og SMVF.

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)**Rapportere på**

Økt forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av avfall i kommunene

Målkrav på utsortering av matavfall iht. krav i forskrift er tema i kommunebildet og kommunedialogen. Det er vanskelig å måle effekten av dette enda, men kommunen er gitt muligheten til å øke bevisstheten rundt dette.

Alle kommuner i Nordland utenom 2 er tilknyttet tilsammen 6 interkommunale selskaper (IKSer) som er delegert kommunens plikter til utsortering hos

husholdningene. I møter og under tilsyn med de interkommunale avfallsselskapene/anleggene er nye krav til utsortering til materialgjenvinning samtaletema. Vi er erfarer at IKSene har økt antall dunker og/eller legger til rette for økt utsortering på andre vis i sine områder.

Avfallsselskapene ønsker ikke å motta utsortert tekstilavfall uten at det finnes nedstrømsaktører som kan materialgjenvinne dette.

3.1.1.9 God økonomiforvaltning i kommunene

Statsforvalteren gjennomfører hvert år en analyse av hver enkelt kommunes økonomi. Denne analysen er basert på en helhetlig vurdering av utvalgte KOSTRA tall, informasjon fra budsjett- og regnskapsdokumenter, samt løpende dialog med kommunene. I sum gir dette oss et godt bilde av kommunenes økonomiske handlingsrom. Vi benytter analysen for å målrette veiledningen og innsatsen overfor den enkelte kommune. Denne analysen gjøres også i Kommunebildet, slik at hele embetet har tilgang til god oppdatert økonomisk informasjon om kommunene.

SF deler kommunene inn i trafikklysmodellen:

- Rød – ROBEK-kommuner og kommuner som står i fare for å komme inn i ROBEK, ingen eller svakt økonomisk handlingsrom.
- Gul – Kommuner som ligger i snitt under TBU sine anbefalinger, men ikke i tilstrekkelig grad slik at de trenger øyeblikkelig oppfølging. Statsforvalteren følger nøye med utviklingen i disse kommunene. Moderat økonomisk handlingsrom.
- Grønn – Kommuner som har god bærekraftig økonomi, generelt over snittet på TBU sine anbefalinger. Godt økonomisk handlingsrom.

I 2024 har Nordland 21 grønne, 7 gule og 13 røde kommuner innenfor kommunal økonomi. Dette er en negativ utvikling og en økning med 5 kommuner fra 2023 til 2024 innenfor rød kategori.

Ifølge demografimodellen til KS vil det samlede utgiftsbehovet i Nordland i perioden 2024–2034 utgjøre omtrent 7 % av brutto driftsutgifter, tilsvarende 2,1 milliarder kroner. Dette innebærer et gjennomsnittlig økt utgiftsbehov på cirka 51 millioner kroner per kommune. Selv om dette ligger under landsgjennomsnittet, representerer det en betydelig utfordring for distriktskommunene, særlig det som gjelder å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft. Den anslåtte befolkningsnedgangen i Nordland på 0,8 % fra 2024 til 2050, kombinert med en ugunstig demografiutvikling, forsterker denne utfordringen ytterligere.

Gjeldsnivået i Nordland var i 2024 på omtrent 97 % av brutto driftsinntekter, 9 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. Samme år hadde kun 12 kommuner i fylket et positivt netto driftsresultat (NDR), mens 29 kommuner hadde negativt NDR. I tillegg lå disposisjonsfondet i 17 kommuner under Teknisk Beregningsutvalgs anbefalte nivå på 8 %, og 10 kommuner hadde merforbruk i driftsregnskapet.

Årsaken til de store økonomiske utfordringene er sammensatt:

- Økte priser på varer og tjenester øker kommunens utgifter, mens inntektene ofte ikke holder tritt med prisveksten.
- Høy gjeldsbelastning. Høyere renter fører til økte kostnader på kommunens lån, noe som påvirker både driftsbudsjettene og evnen til å finansiere nye investeringer.
- Flere eldre skaper et økende behov for helse- og omsorgstjenester, som belaster kommunens økonomi. Økt bruk av vikarer.
- Vansker med å rekruttere nok kvalifisert personell, spesielt innen helse- og omsorgssektoren, fører til økte kostnader for bemanning. Økt bruk av vikarer.
- Skatt og rammetilskudd justeres lite eller holdes stabile, mens kommunenes utgifter fortsetter å vokse.
- Økende pensjonskostnader for ansatte legger ekstra press på driftsbudsjettene.
- Vedlikehold og oppgradering av infrastruktur og bygg krever store investeringer, ofte gjennom lån som øker gjeldsbelastningen.

For 2024 budsjetterte 25 av 41 kommuner med et negativt driftsresultat, ofte basert på omfattende bruk av disposisjonsfond. Gjennomgang av 2.tertialrapporter og tilbakemeldinger fra kommunene viser imidlertid at nesten samtlige styrer mot et negativt driftsresultat på slutten av 2024.

Havbruksfond, kraft- og vindkraftinntekter, samt ekstra tildeling på rammeinntekter, bidrar til at svært mange kommuner unngår å gå med merforbruk. Til tross for disse inntektene er disposisjonsfondene blitt gradvis redusert, og 2025 ser ut til å bli et økonomisk krevende år for en stor andel av kommunene i Nordland.

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK. (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i, eller står i en situasjon der de kan komme i, ROBEK.

Nordland har ved utgangen av året 7 kommuner i ROBEK; Fauske, Lødingen, Moskenes, Vågan, Andøy, Nesna og Meløy. Bø kommune ble utmeldt av ROBEK da de leverte sitt regnskap innen fristen.

Flere av kommunene som er registrert i ROBEK har varierende grad av fremgang i sine tiltak tilknyttet de omstillingsprosessene de er inne i, for sikre en god og bærekraftig økonomisk styring.

- Fauske kommune har balansert budsjett og økonomiplan for 2025-2028. Gjennom god økonomistyring og god internkontroll, og veiledning fra Statsforvalteren, har Fauske kommune oppnådd en positiv økonomisk utvikling de siste årene. Det er forventet at Fauske kommune vil meldes ut av ROBEK i løpet av første kvartal 2025.
- Lødingen kommune har hatt økonomiske utfordringer siden 2021, men har gjennom ulike tiltak oppnådd en bedre og mer helhetlig oversikt over

helse- og omsorgssektoren. Denne omstillingsprosessen har vært gjennomført med bistand fra eksterne ressurser og gjennom samarbeid med Narvik kommune. Oppfølging fra Statsforvalteren har vært viktig for å sikre nødvendig fremdrift i omstillingsprosessen.

- Moskenes kommune har hatt store økonomiske utfordringer siden 2012 og den økonomiske situasjonen har i 2024 blitt ytterligere forverret. Omstillingsprosjektet "Et bærekraftig Moskenes" har gitt noen resultater, men kommunen har fortsatt høy gjeld og store økonomiske utfordringer. Moskenes kommune er den kommunen som følges tettest opp fra Statsforvalterens side og vi deltar også i styringsgruppen til omstillingsprosjektet "Et bærekraftig Moskenes".
- Andøy kommune ble innmeldt i ROBEK i juni 2024 på bakgrunn av negativt netto driftsresultat. Kommunen har utarbeidet en tiltaksplan og vil søke skjønnsmidler til et omstillingsprosjekt, men effekten av tiltakene er foreløpig ikke synlig.
- Meløy kommune ble innmeldt i ROBEK i januar 2024. Kommunen har svak likviditet og arbeider med å dekke inn merforbruket gjennom en økonomiplan i balanse. Kommunen følges tett opp av Statsforvalteren og har vist fremgang.
- Vågan kommune ble innmeldt høsten 2024 grunnet høyt merforbruk og stor lånegjeld. De har fått jevnlig veiledning fra Statsforvalteren innenfor ulike områder, men arbeidet med å tilpasse kostnadsnivået til inntektene gjenstår, og det jobbes med dette. Effekten av tiltakene er foreløpig ikke synlig da tiltaksplanen skal iverksettes i 2025.
- Nesna kommune ble innmeldt høsten 2024 grunnet at årsregnskapet ikke var vedtatt innen fristen. Ressursknapphet i nøkkelstillinger har bidratt til utfordringene med å vedta regnskapet innen fristen. Statsforvalteren har deltatt i møter for å bistå med budsjettarbeid, både i kommunestyret og på andre arenaer, men effekten av tiltakene er foreløpig ikke synlig.

Kommunene i ROBEK har ulike økonomiske utfordringer og ulik grad av fremgang. Fauske kommune skiller seg positivt ut med en balansert økonomiplan og god økonomistyring. Lødingen og Meløy kommuner viser også fremgang, men har fortsatt utfordringer med økonomistyring og inndekning av underskudd.

Moskenes kommune er den kommunen som har de største økonomiske utfordringene, med et stadig økende merforbruk og en negativ økonomisk utvikling. Dette til tross for arbeidet med omstillingsprosjektet "Et bærekraftig Moskenes" og tett oppfølging fra Statsforvalterens side gjennom 2024.

Andøy, Vågan og Nesna kommuner er nylig innmeldt i ROBEK, og det er for tidlig å vurdere effekten av tiltakene de har iverksatt.

Felles for de fleste ROBEK-kommunene er at Statsforvalterens støtte i form av skjønnsmidler og veiledning innenfor ulike områder, har hatt positiv effekt. Kommunene har fortsatt behov for stram økonomistyring og langsiktige tiltak for å oppnå økonomisk bærekraft.

Statsforvalteren holder en tett dialog med alle ROBEK-kommunene i Nordland. Det arrangeres årlige møter med politisk og administrativ ledelse hvor målet er å skape en felles situasjonsforståelse og nødvendigheten av å følge tiltaksplan er viktig. Når vi deltar i budsjettmøter med kommunene inneholder gjerne vårt bidrag en status i kommunen sett fra vårt ståsted, og hvor vi gir veiledning i gjeldene lover og regelverk. Kommunebildet er et godt bidrag i arbeidet for å få et helhetsbilde av kommunen.

Statsforvalteren har, i samarbeid med KS Nordland, gjennomført to ROBEK-nettverk i 2024 hvor alle kommunene i Nordland som er innmeldt i ROBEK, har vært representert. Målgruppen for disse nettverksmøtene er kommunedirektører, økonomisjefer og formannskapetets medlemmer. Det er vanskelig å peke på konkret effekt av disse samlingene, men det faglige innholdet er rettet mot ulike problemstillinger disse kommunene står i. Ordførere er med å bestemme tema for nettverksmøtene. Statsforvalteren har mottatt tilbakemeldinger om at deltakerne synes nettverksmøtene er nyttige, både faglig sett, men også med hensyn til erfaringsutveksling fra andre kommuner i samme situasjon.

Når det gjelder arbeidet med kommuner som er i faresonen for å bli innmeldt i ROBEK har det i 2024 vært håndtert med individuell veiledning av enkeltkommuner.

Vi har hatt tett kontakt og dialog med Steigen, Hamarøy, Leirfjord og Bodø kommuner. Disse kommunene har store utfordringer med negative driftsresultat, lite disposisjonsfond og store omstillingsbehov. I tillegg har vi gjennom Kommunedialogen blant annet hatt dialog med Træna, Vega, Grane, Beiarn, Bindal, Sørfold og Leirfjord kommuner på det som omhandler kommunal økonomi.

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk. (fra kapittel 3.1.5.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommunene som har størst merforbruk.

Som tidligere nevnt i denne årsrapporten, gjennomfører Statsforvalteren hvert år en analyse av hver enkelt kommunes økonomi. Denne analysen er basert på en helhetlig vurdering av utvalgte KOSTRA tall, informasjon fra budsjett- og regnskapsdokumenter og løpende dialog med kommunene.

I sum gir denne analysen et godt oversiktsbilde av kommunenes økonomiske handlingsrom. Vi benytter analysen for å målrette veiledningen og innsatsen overfor den enkelte kommune, og spesielt de kommunene som har merforbruk.

Det legges ned en stor innsats i å ha en tett dialog med kommunene gjennom hele året. Gjennom denne dialogen tilbyr vi veiledning innenfor ulike områder, herunder bruk av skjønnsmidler, møter med kommunestyre/formannskap, administrative møter m.m. Slik kan vi, sammen med kommunen, bidra til å snu den negative utviklingen, og vår vurdering er at en proaktiv tilnærming overfor kommuner som har en utfordrende økonomisk situasjon, er viktig.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren i Nordland gjennomgår hvert år budsjett og økonomiplaner og gjør en vurdering av hvorvidt kommunene bruker KOSTRA som grunnlag for styring.

Vi jobber med kommunene spesielt knyttet til veiledning om rapportering og bruk av KOSTRA-tall. Vår erfaring er at kommunenes styringsdokumenter gjenspeiler bruken av KOSTRA-data, og har blitt bedre dersom KOSTRA-data brukes målrettet.

Statsforvalteren benytter også KOSTRA data som grunnlag for dialog med kommunene og har som mål å bidra til at dette skal påvirke kommunen slik at deres bruk og rapportering av KOSTRA blir best mulig.

I arbeidet med Kommunebildet og kommunedialog er KOSTRA en viktig datakilde. Statsforvalteren svarer også ut henvendelser om KOSTRA-veileder fra departementet.

Vi vil fortsette å arbeide målrettet med å oppfordre kommunene til å bruke KOSTRA aktivt som et kunnskapsgrunnlag for videre utvikling.

3.1.1.10 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet**Inn på tunet**

Statsforvalteren i Nordland har videreført sin tverrfaglige satsing på Inn på tunet gjennom en egen gruppe bestående av representanter fra Landbruks- og reindriftsavdelinga og Oppvekst- og velferdsavdelinga. I 2024 har vi formidlet erfaringer og resultater fra pilotprosjektet i Inn på tunet-løftet 2 i tett samarbeid med pilotkommunene som deltok. Høsten 2024 møttes representanter for alle de fire embetene som gjennomførte pilotprosjekter i Inn på tunet-løftet 2, samt prosjektledelsen hos Landbruksdirektoratet, for å se hvordan vi kan benytte kunnskapen og erfaringene fra dette arbeidet til å videreutvikle Inn på tunet. Vi har også fortsatt oppfølgingen av pilotkommunene som deltok i Inn på tunet-løftet 2, samt synliggjort Inn på tunet i andre kommuner som ønsker å etablere dette som en del av tjenestetilbudet til sine innbyggere. Blant disse var en rekke kommuner på Helgeland, der vi informerte til både kommunestyrene, kommunalledelse og ansatte, samt til gårdbrukere. På bakgrunn av det nevnte arbeidet, mener vi at Statsforvalteren i Nordland langt på vei når målet om å synliggjøre Inn på tunet som et aktuelt tiltak innenfor ulike tjenesteområder i kommunene.

I forlengelsen av Inn på tunet-løftet 2, har vi utviklet en digital veileder for Inn på tunet til skoleelever, i tett samarbeid med Landbruksdirektoratet. Et første utkast ble publisert på deres nettsider i 2023, og i 2024 har vi videreutviklet innholdet i veilederen med utgangspunkt i innspill fra lærere, skoleledere, gårdbrukere, Inn på tunet-tilbydere og andre. Dette for å sikre at veilederen har størst mulig nytteverdi for målgruppen. Vi har også jobbet for å gjøre veilederen kjent gjennom å presentere denne på målgruppens ulike arenaer.

Statsforvalteren i Nordland har i 2024 også delt erfaringer fra sin tverrfaglige jobbing med Inn på tunet med andre statsforvalterembeter som har ønsket å lære hvordan vi jobber for å synliggjøre Inn på tunet som et aktuelt tjenestetilbud til ulike grupper i kommunene. Statsforvalteren i Nordland har ved flere anledninger representert statsforvalterne i den nasjonale faggruppen for Inn på tunet.

Urbant landbruk

Statsforvalteren i Nordland har over år samarbeidet med Bodø kommune om deres prosjektsatsing knyttet til urbant landbruk, og har bidratt både med finansiering samt deltakelse i prosjekt- og styringsgruppe. I 2024 har vi fulgt opp deltakerne fra studieturen som ble arrangert i 2022, samt at vi har bidratt i gjennomføringen av prosjektets avslutningskonferanse høsten 2024.

Nordnorsk samarbeid for økt verdiskaping i landbruket

For noe av utviklingsarbeidet vi gjør er det naturlig å se landsdelen under ett. Vi har et nært og godt samarbeid med Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Noen arbeidsoppgaver løser vi sammen med flere parter fra nordnorsk partnerskap landbruk, blant annet deltakelsen på Internationale Grüne Woche og samarbeidsgruppe for forvaltningen av midlene i tilskuddsordningen *Bærekraftig verdiskaping og matproduksjon i Nord*.

Matgledeoppdrag

Vi løste matgledeoppdraget for 2024 i samarbeid med Statsforvalteren i Troms og Finnmark. I vårt arbeid med dette oppdraget har vi konsentrert oss mest om tematikken rundt offentlige anskaffelser og hvilke muligheter som ligger i dette regelverket for å oppnå økt salg av lokalmat.

Mobiliseringsgruppe bioenergi

I samarbeid med Innovasjon Norge, fylkeskommunen i Troms- Finnmark og Nordland, samt Statsforvalteren i Troms- og Finnmark har vi etablert en mobiliseringsgruppe for bioenergi. Gruppen er etablert for å jobbe med en bred satsning for bioenergi på tvers av de nordnorske fylkene.

Internationale Grüne woche

Statsforvalteren i Nordland deltar i styringsgruppen for den nordnorske delegasjonen som har representert Norge på Internationale Grüne Woche i Berlin. I 2024 har Statsforvalteren i Nordland bidratt både i planlegging, gjennomføring og evaluering av deltakelsen i Berlin. På messen i Berlin i 2024 deltok både statsforvalter og landbruks- og reindriftsdirektør som en del av partnerskapet for landbruket i Nordland.

Prosjekt tradisjonelt landbruk

I desember 2024 avsluttet vi vårt prosjekt for tradisjonelt landbruk. Prosjektet var finansiert av Nordland fylkeskommune, og har pågått siden 2019.

Et slikt prosjekt har vært etterlyst fra landbruksnæringen i mange år. Prosjektet har vært veldig populært, og vi har fått mange gode tilbakemeldinger, både fra næringen og forvaltningen. Hvis vi ønsker å opprettholde produksjonen i Nordland er det viktig at prosjektet følges opp videre. I rapporten har vi understreket at det er viktig med videre diskusjoner i partnerskap landbruk Nordland på hvordan vi samlet bør styrke det tradisjonelle landbruket.

Rapporten kan dere lese på vår nettside.

Prosjekt treindustrialisering for framtida i Nordland

Prosjektet er med på å løfte skog og ressurser fra skog som grunnlag for arbeidsplasser og verdiskaping i kommunene gjennom dialog og møteplasser for medarbeidere i kommunene og næringslivet. Prosjektets hovedmål er å bidra til økt sysselsetting og framtidig lokal og regional verdiskaping basert på bærekraftig bruk av skogressursene i Nordland. Kommunene i Nordland er representert med ansatte innenfor planlegging, landbruksforvaltning og næring. Nordlandsforskning AS har gjennomført en SWOT-analyse av treindustrien i Nordland, som skal bidra til å utnytte skogressursene i fylket til næringsutvikling og verdiskaping i kommuner og lokalsamfunn. Prosjektet støttes av Innovasjon Norge. Prosjektet ferdigstilles i 2026.

Prosjekt gran i nord

Prosjektet er med på å øke kunnskapen og bevisstheten om skogen i Nordland. Prosjektet har etablert samarbeid med forskningsmiljøet ved NIBIO og NMBU. Prosjektet undersøker kvaliteten på vanlig gran og lutzgran fra Nordland. Dette har aktivisert aktører innen tjenester tilknyttet skogbruk, produksjon av trelast og kommunene i Nordland. Prosjektet støttes av Regionale forskningsfond Nordland (RFF Nordland). Prosjektet ferdigstilles i 2025.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Nordland har en regional plan for landbruk "[Et bærekraftig og nyskapende landbruk i Nordland" \(2018-2030\)](#). Tilhørende denne planen er et eget handlingsprogram som følges opp gjennom partnerskap landbruk bestående av Nordland fylkeskommune, Statsforvalteren i Nordland, faglagene og Innovasjon Norge. Handlingsprogrammet beskriver hvilke utviklingsaktører som har hovedansvar for å gjennomføre ulike utviklingsaktiviteter- og tiltak.

Statsforvalteren i Nordland jobber for økt verdiskaping i landbruket i samarbeid med en rekke ulike utviklingsaktører, herunder partene i Partnerskap landbruk. Det ble i 2024 avholdt flere møter mellom Partnerskap landbruk i Nordland og Troms og Finnmark. Dette for å sammen innrette og planlegge bruk av midlene knyttet til Bærekraftig verdiskaping og matproduksjon i Nord.

Partnerskapet i Nordland utarbeidet i 2024 et nytt felles mandat, som setter retning for hvilke kjerneområder partnerskapet skal ha fokus på i tiden fremover. Dette mandatet legger grunnlaget for en styrket satsing på utvikling, innovasjon og samhandling i landbruksnæringen. Det planlegges også felles arrangementer rettet mot både næringen og kommunene for å sikre god forankring og videreutvikling.

I tråd med Statsforvalterens kjerneoppgave knyttet til å gi råd og kompetanseheving til kommunene, deltar vi også aktivt i utviklingsarbeid i enkeltkommuner. Dette arbeidet bidrar til å styrke landbruksnæringen og legge til rette for økt verdiskaping lokalt og regionalt.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

Temaet blir tatt opp i de fleste møtepunkter med kommunene der det er naturlig. Det kan være ved direkte møter eller utsendte e-poster og brev til kommunene. Bl.a. sendes det på starten av året ut et "Forventningsbrev" til kommunene. Der blir dette tydelig beskrevet.

Vi følger kontinuerlig med på hvordan det ligger an med gjennomføring av resultatkartlegging og foryngelseskontroll. Det blir gjort henvendelser til kommuner der vi ser at de henger etter med arbeidet. Vi ser at kommunenes gjennomføringsgrad har økt de senere åra, men er ikke 100 %.

Det er begrenset hvor mye tvang vi kan bruke til å få de siste kommunene til å gjennomføre de siste kontrollene. Det er ikke mangel på kunnskap som er årsaken til manglende gjennomføring.

Det kan være en utfordring å få skogeiere til å plante etter hogst i skogreisingsstrøkene, særlig ved kysten. Grana, og særlig sitka/lutz er lite populært i noen kretser, også blant skogeiere.

Vi er usikre på hvor mye makt vil skal bruke på kravet om planting på enkelte arealer der vi vet at opinionen, inkludert skogeier, er i mot planting. Dette

dreier seg primært på områder i "havgapet".

Vi fortsetter arbeidet med å informere om foryngelsesplikten, men det gjør det ikke enklere at skogeier må søke om å oppfylle den, når det må plantes lutz eller sitka.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekt antall felt/kontrollfelt	Antall slutført pr. 30.6	Antall slutført pr. 30.11	Antall ikke gjennomførte 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	5	0	30	5	15
Foryngelseskontroll	99	0	77	22	65

Det er ikke tatt ut statistikk for 30.6

Foryngelse etter hogst (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	1	3
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	høy	høy
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2025	0	4

Planlagte tiltak: Det er for tidlig å gi noe godt svar her.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

Det er utfordrende å treffe med tildeling av NMSK-midlene til kommunene ved årets start. Allskog kan f.eks. sette i gang en kampanje for planting i en kommune der det tidligere har vært dårlig med den slags. Likeledes kan Statskog sette inn ekstra med planting og ungskogpleie i én kommune. Det er derfor vanlig med en del omfordeling av midlene om høsten.

Kommunene håndterer midlene bra. Det kan nok være ønskelig at noen vurderer tilskuddsnivået. Det har f.eks. tradisjonelt vært høye tilskuddssatser i skogreisingsområdene på grunn av liten mulighet til avsetning av skogfond. Når det nå hogges 50 m³/daa er imidlertid situasjonen en annen.

Alle nytilsatte som skal jobbe med skogbruk i kommunene blir innkalt til opplæring hos oss. Bruk av tilskuddsmidlene er en naturlig del av opplæringen og det blir opplyses om kommunens ansvar og oppgaver jfr. skogoppsyn m.m.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning, resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	35	35	35
Skogkultur	35	35	35
Miljøtiltak	35	35	35

Det er 35 kommuner som har håndtert tilskuddsmidler av forskjellig art og størrelse. Totalt er det 41 kommuner i fylket, men i flere av kommunene er skogbruket marginalt eller ikke eksisterende. Vi mener det er vanskelig å skille mellom kommunene på resultatoppnåelse. Utgangspunktene er forskjellig, og målet er relativt udefinert. Det er imidlertid sikkert at alle kan bli bedre.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (opplæring/oppfølging)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Løpende kommunikasjon med kommunene, via telefon, e-post, nettside, "Forventningsbrev".
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Løpende kommunikasjon med kommunene, via telefon, e-post, nettside, "Forventningsbrev".
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Denne ordningen blir lite brukt, men blir kommunisert ut til kommunene i forskjellige sammenhenger.

Verdiskaping i reindriften (fra kapittel 3.1.6.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler og tiltak bidrar til å nå de reindriftspolitiske målene

Utfordringa er de store tapene i reindrifta. Vår veiledning vil i liten grad påvirke disse tapene. Det er større muligheter å påvirke tap gjennom rovviltforvaltningen og oppfølging av planarbeidet.

Vi ser at vår rådgivning og veiledning i liten grad bidrar til produksjon og verdiskaping i reindriften. Vi tar opp aktuelle tema i forbindelse med reindriftsseminar og møter med næringa, men vi har ikke hatt konkret veiledning i forbindelse med enkeltprosjekt.

Vi er i dialog med Innovasjon Norge om deres bruk av virkemidler, og vi skal arrangere et webinar om næringsutvikling og reindrift der IN skal bidra.

3.1.1.11 Bærekraftig landbruk

Regionalt miljøprogram har tiltak for å ivareta landbrukets kulturlandskap, kulturminner og biologisk mangfold, og for å redusere forurensning fra

landbruket til luft og vann. Antall omsøkte arealer/tiltak er vanligvis lave de første årene etter at nye tiltak er innført i regionale miljøtilskudd, før de øker i omfang. Statsforvalteren bruker flere informasjonskanaler for å gjøre nye tiltak kjent, blant annet kommuner og faglag i landbruket, sosiale medier, webinar og nettinformasjon, kurs og konferanser. Det er viktig å ikke gjøre for store endringer for raskt i denne ordningen, da det tar tid å se resultater. Vi ser likevel en gradvis økning i arealer der tiltak gjennomføres.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

Strategiene som er nedfelt i Regionalt Miljøprogram (RMP Nordland) og Regionalt Skog- og Klimaprogram (RSK Nordland) utgjør fundamentet for vårt arbeid med å fremme bærekraftig utvikling innen landbruket i Nordland. RSK Nordland inneholder tilskuddsordninger for skogbruksplanlegging med miljøregistreringer samt støtte til anlegg av skogsveier og drift med taubane og hest. Vi legger vekt på å utnytte skogressursene for å skape høy lokal og regional verdiskapning, samtidig som vi har et mål om å øke aktiviteten innen skogbruket på alle områder. Vi har gjennomført en effektiv og målrettet forvaltning av tilskuddene.

Regionalt miljøprogram for Nordland inneholder tiltak som skal bidra til å ivareta landbrukets kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer og biologisk mangfold, og forebygge forurensning til luft og vann. Utvalget av miljøtema og fastsettelse av forskrift om regionale miljøtilskudd er gjort i samråd med landbruksorganisasjonene og regional miljøforvaltning og regionale kulturminnemyndigheter.

Ordningen med regionalt miljøtilskudd til kantsone i eng gjelder områder med vannforekomster der det er påvist negativ påvirkning fra landbruket. Vannforekomstene er valgt ut i samarbeid med regionale vannområdekordinatorer.

Ordningen med regionale miljøtilskudd til friareal for gås er en viktig ordning for landbruksforetak i Vesterålen og på Helgeland, der grasarealer snaubeites hver vår av kortnebbgås og kvitkinngås på trekk mot Svalbard. Ordningen er til dels omstridt fordi det er en forventning om kompensasjon for førtap, som ordningen ikke kan tilfredsstille.

Regionale miljøtilskudd bidrar til fokus på miljøtemaene i landbruksdriften, og vi ser en svak økning i omfang av gjennomførte tiltak hvert år.

Forvaltningen av regionale miljøtilskudd er krevende for kommunene. Saksbehandling og kontroll av omsøkte tiltak foregår i november og desember, på samme tid som behandling av søknader om produksjonstilskudd i jordbruket. Begrenset kapasitet til saksbehandling og et krevende saksbehandlingsverktøy gjør denne jobben utfordrende. Kommuner som aktivt inviterer alle landbruksforetak til informasjonsmøter om tilskuddsordningene ser ut til å lykkes bedre enn andre, da de kommer i dialog med søkerne på et tidligere tidspunkt enn kommuner som avventer søkeres henvendelser rundt søknadsfristen.

Statsforvalteren jobber for å gjøre kommunenes jobb lettere, og for å få god informasjon ut til søkerne: Vi har laget et digitalt kart der søkere og kommuner kan se Naturbaselokaliteter der det er mulig å miljøtilskudd til skjøtsel, og har lagt inn dokumentasjonskrav på ordninger der det er vanskelig å vurdere om tiltaket er gjennomført når dagene er korte og snøen har lagt seg.

En stor utfordring på miljøområdet og for ivaretagelse av landbrukets kulturlandskap med tilhørende biologisk mangfold, er synkende antall gårdbrukere og beitedyr på inn- og utmark. Det vil også påvirke skjøtsel av kulturminner.

Når det gjelder andre miljøvirkemidler, er behovet for tilskudd til tiltak i beiteområder vesentlig større enn tildelt ramme hvert år. Det er krevende å fordele en såpass liten ramme mellom kommunene som skal forvalte ordningen. Kommunene har etter hvert fått på plass lokale retningslinjer og søknadsfrist for ordningen, men med små rammer er det vanskelig å innvilge støtte til større investeringstiltak. Forholdsvis mye av rammen brukes til elektronisk overvåking, som etter Statsforvalterens vurdering fører til mindre samarbeid om tilsyn, sanking og andre fellestiltak i utmark.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Friluftsliv	0 %
Kulturlandskap	21 %
Biologisk mangfold	20 %
Kulturminner og kulturmiljøer	9 %
Avrenning til vann	3 %
Utslipp til luft	46 %
Jord og jordhelse	0 %
Plantevern	0 %
Miljøavtale og klimarådgiving	1 %
Sum	100 %

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Statsforvalteren har i 2024 utført en rekke informasjonstiltak for å gjøre regionale miljøtilskudd kjent. Vi har startet et arbeid med å gjøre vilkår for ordningene og veiledning til søkere og kommunene tydelig og lettfattelig. Endringer i regelverket drøftes med faglagene og veiledningsapparatet i landbruket og presenteres for kommunene i egne møter. Vi vil videreføre arbeidet i kommende år og bidra til evalueringen som skal gjennomføres.

Vi anser at lav søknadsprosent for regionale miljøtilskudd i større grad henger sammen med et tungt søknadssystem, enn manglende kunnskap hos landbruksforetak.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	50,5	44,1	43,1	41,8	44,5	49,2	48

I underkant av halvparten av landbruksforetakene i Nordland søker om regionale miljøtilskudd. Tilskuddene omfatter ulike tiltak som skal ivareta kulturlandskapet, biologisk mangfold, kulturminner og redusere forurensning til luft og vann. At ikke alle foretak søker om tilskudd kan skyldes manglende kunnskap om ordningene, krevende tilskuddssystem eller andre årsaker som Statsforvalteren ikke har kunnskap om. Evaluering av regionalt miljøtilskudd i 2025 kan kanskje gi noen svar.

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Omfang av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stigende de siste fem årene.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Omfang av utførte miljøtiltak gjennom SMIL har vært svakt stigende de siste fem årene.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Bruken av midler gjennom KMP har vært stabilt. Imidlertid erfarer vi at omsøkt beløp for ordningen i 2024 var mer enn det dobbelte av den disponible tilskuddsrammen.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Statsforvalteren gjør tilskuddsordningene kjent med informasjon på nettsiden, i brev til kommunene. Sosiale medier brukes også i en viss grad. Månedlige møter med kommunene og fagsamling hvert eller annen hvert år brukes også til informasjon og veiledning til kommunene.

3.1.1.12 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Behovet for ansatte med barnehagelærere i Nordland er økende. Samarbeidsforum i Nordland har prioritert at 30% av tilskuddsmidlene i regional ordning går til å støtte i første omgang ansatte i ABLU. Disse midlene støttet 46 studenter. Statsforvalteren i Nordland så tidlig i 2024 ut fra økning av studenter på utdanning at det ville være behov for ekstra midler. Nordland sitt økt behov for midler ble formidlet i møte og i e-post til Udir. Sommer 2024 fikk vi tilbakemelding om 3 mill i ekstra midler, og på bakgrunn av dette kunne vi støtte 110 studenter totalt. Samarbeidsforum i Nordland valgte at alle studenter som hadde søkt inne frist skulle få støtte, men med mindre sum en først antatt,

Ut fra tendensen er det et økende behov for å støtte flere ansatte som går på barnehagelærerutdanning i Nordland. (2023 var det 40 stk som søkte og fikk midler på 30%, mens i 2024 var det 110stk).

Tilbakemeldinger fra barnehageeiere og ledere i barnehagene er at det er utfordring å få tak i ansatte, både ved sykdom og med permisjoner. Det er også utfordring å få ansatte til å bli værende i sektoren. På bakgrunn av nytt rapporteringssystem i Basil har vi ikke konkrete tall på ansatte sin utdanning, dispensasjoner ol.

I grunnskolen har andelen undervisningstimer som utføres av personale som ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetning vært stabilt på rundt 7 % de siste fire årene. Høyest er andelen på 1.-4. trinn med 9 % i 2024, og det har vært en økning i denne andelen de siste årene. Det samme gjelder for 5.-7. trinn som har økt fra 6 % til 8% de siste fire årene. På ungdomstrinnet er andelen stabil rundt 5 %. Andelen lærere som underviser i fagene norsk, matematikk og engelsk, og som ikke har 30 studiepoeng eller mer i faget, øker på barnetrinnet. Størst økning ser vi i matematikk, som har økt fra 13 % til 17% fra 2023 til 2024. På ungdomstrinnet er trenden motsatt, og andelen lærere med færre enn 60 studiepoeng synker. Mest synker den i engelsk, fra 31 % i 2023 til 25 % i 2024. Det er gledelig at andelen lærere i samisk på 1.-7. trinn som har mindre enn 30 studiepoeng er halvert fra 2023 til 2024.

Fra 2023 til 2024 har gruppestørrelse 2 i GSI (læremormen) økt med 3 % i de kommunale grunnskolene i fylket. Den største økningen finner vi på 8.-10. trinn der gruppestørrelse 2 har økt med 19 %, på 5.-7. trinn med 9 % og på 1.-4. trinn med 1 %. 13 kommuner i fylket har i 2024 fått pålegg fra Statsforvalteren om å gjøre justeringer på en eller flere skoler som følge av disse tallene.

Antallet lærere på 1.-4. trinn har vært uendret eller synkende siden 2018, men har en merkbar nedgang fra 2023 til 2024. På 5.-7. trinn øker antallet lærere fra 2023 til 2024, mens det synker noe på 8.-10. trinn.

Andelen årsverk for lærere som benyttes til individuelt tilrettelagt opplæring/spesialundervisning er økende, fra 21 % i 2023 til 22 % i 2024. Av timene som brukes til slik opplæring, er andelen stabil på 1.-4. trinn og 8.-10. trinn, mens andelen øker på 5.-7. trinn. Totalt gis 61 % av timene på 1.-7. trinn.

I grunnskolen opplever nesten alle eiere problemer med å rekruttere utdannede lærere og spesialpedagogisk kompetanse. Det er også utfordring å få

ansatte til å bli værende i sektoren. Selv om dette er en særskilt utfordring for de minste eierne, gjelder dette i høy grad de største også.

Når det gjelder skolemiljø ser vi at det er strekk i laget i sektor, og vi vurderer at det fremdeles er behov for økt kunnskap om hva som gir et trygt og godt skolemiljø for enkelte skoler. Kompetansebehov som sektor har meldt inn til oss er oppfølging av bekymringsfullt fravær og innramming av elever med utfordrende atferd eller nevrodivergens.

Vår statistikk viser at vi har fått flere vedtak der vi konkluderer med at skolen har oppfylt aktivitetsplikten etter lovendringen. Det er vanskelig å tilskrive at dette skyldes kompetanseheving i sektor fordi det kan skyldes at vårt vurderingstema har blitt innsnevret.

Det er utfordring i sektor å få tak i personell, og personell med riktig kompetanse. Tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring gir barnehage- og skoleeiere mulighet til å vurdere, planlegge og gjennomføre kompetanseutvikling ut fra lokale behov og i partnerskap med universitet/høgskole eller nasjonale senter (UH-institusjoner). Alle kommuner, og flere private barnehage- og skoleeiere i Nordland bruker ordningene.

Gjennom vår kontakt med kommunene får vi gode tilbakemeldinger om at partnerskapene har utviklet seg til det bedre. UH er tidligere inne i prosessene enn før, både UH og kommunene er mer bevisste på sine ulike roller, kommunene bruker ordningene mer strategisk og UH er mer rigget til å imøtekomme eiernes behov. Tilbakemeldinger gjennom rapporteringen og evalueringsmøter gir gode indikasjoner på økt kompetanse blant ansatte og ledere, og dermed når ut til barn og elever.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

I 2024 og 23 har Statsforvalteren sammen med samarbeidsforum hatt fokus på partnerskap. Vi har også i år hatt to dagers samling på høsten der representanter i kompetansenettverkene, PPT, Statped, UH og Samarbeidsforum hatt fokus på partnerskap. Gjennom denne samlingen hadde vi fokus på gode eksempler og der partnerskapet har fungert godt, og der det har vært gode prosesser der UH har vært inne i dialog med eier og enheter helt fra starten av. Med økt fokus på partnerskap, ser vi gjennom dialog, rapportering og evaluering en økt tilfredshet. Vi ser også at det har vært en bedre prosess der enkelte enheter som barnehager og skoler er med i tidlig fase, og dette resulterer igjen i større treffsikkerhet av tiltaket og at tiltaket virker.

2024 har vi flere eksempler der det er to UH som er inne i partnerskap i samme tiltak. Dette gjelder i desentralisert ordning og kompetanseløftet.

Statsforvalteren har gjennom digitale og fysiske samlinger, og møter forvaltet retningslinjene i ordningen. Partnerskap med UH er et av tre kriterier, noe som kommer tydelig fram, og som skal være tilstede før behovsmeldingene kan vurderes av samarbeidsforum. Om en behovsmelding sendes inn uten partnerskap, blir den ikke vurdert.

I 2024 hadde vi digitale evalueringsmøter med alle regioner, der eierne og UH var oppfordret til å delta. Her gikk vi gjennom hvert tiltak i alle tre ordningene, og fikk orientering om status på tiltak, partnerskap, framdrift og hva vil behovet vært videre for 2025. Gjennom disse evalueringsmøtene har vi noen eksempler det tiltaket ikke er i gang, eller i tråd med behovsmeldingene. I disse tilfellene har det vært ekstra møte, der Statsforvalteren, UH og eier i fellesskap funnet måte å løse utfordringen på.

Alle partnerskap sendte også inn rapportering 15 juni til Udir. Funnene fra denne rapporteringen ble delt på vår nettside, samt tatt opp og jobbet med som utgangspunkt i vår to dagers samling på høsten.

I Nordland ser vi en økende bruk av ulike UH. I regional ordning er det 6 ulike UH miljø, i desentralisert ordning og kompetanseløftet er det 7. Nord universitet er den som bidrar i flest tiltak i partnerskapene, og vi ser en økende bruk av nasjonale sentre, særlig Matematikksenteret, skrivesenteret og lesesenteret.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

Tiltak i kompetanseløftet er viktig for mange eiere i fylket, og er tema på alle samlinger med skole og barnehageeiere og Samarbeidsforum. Vi har i 2024 hatt fokus på å sikre at tiltak i kompetanseløftet ikke bare dreier seg om overordnede tema som Inkluderende praksis, men også omfatter tiltak for å bidra til økt kompetanse på høyfrekvente vansker i den enkelte barnehage og i klasserommet. Et stort felt for tiltak i kompetanseløftet er oppfølging av elever med fravær, samt språkutvikling i barnehage og tidlig skolealder.

Tiltakene i Kompetanseløftet har alle PP-tjenesten med, enten som deltaker, mottaker av kompetanse eller som leverandør av kompetanse. Det er egne tiltak som sikrer PP-tjenesten sin kompetanseutvikling i partnerskap med Nord universitet/Statped.

Arbeidet med Kompetanseløftet sees i sammenheng med arbeidet med forbyggende plan i kommunene, både internt hos Statsforvalteren og i møter med kommunene.

Arbeidet med skolenærver er høyt prioritert hos skoleeiere i fylket, og følges også opp fra Statsforvalteren i ulike møtefora, og gjennom tett oppfølging av disse tiltakene i vår oppfølging og støtte av PP-tjenestene. Språk og språkarbeid er tiltak som har vært jobbet med i flere av våre regioner. Her er PPT med i tiltaket, og er med i arbeidet for å heve kvaliteten i barnehage og skole, sammen med UH.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Det har også i 2024 vært utfordringer med kontinuitet på eier- og skoleledersiden i flere av de syv kommunene i denne puljen. Dette gjør at vi ikke kan si at alle kommunene har bedret systemene og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov.

I to av kommunene har vi i samråd med eier og veiledere prioritert prosjektledere i 2024 for å sikre kontinuitet. Utfordringen er at disse ikke sitter med beslutningsmyndighet, og det blir tungroddede prosesser. I disse kommunene har også veilederne fra Nord universitet vært tett på, og i noen tilfeller fungert både som veileder og tildels skoleeier i den forstand at de har hatt dialogen på kommunenivå (kommunedirektør). Selv om det er utviklet systemer på skolenivå i disse kommunene, er det ikke system og kompetanse på skoleeiernivå i disse kommunene akkurat nå.

To av kommunene har hatt stabile eiere og ledere i 2024. Her ser vi at samarbeidet særlig mellom veilederne og skoleeiere, har bidratt til system og kompetanse for kvalitetsutvikling. I disse kommunene er det en tydelig forankring basert på kartlegging og analyse, og vi ser at de er mer i stand til å treffe med kompetansebehov ute i sine enheter, og ha en langsiktig horisont for utviklingsarbeidet. Vår vurdering er at de er i stand til å gjennomføre gode kvalitetsprosesser både i kommunen og ute i de enkelte enhetene.

I de tre siste kommunene er det bare en skole. Her har veilederne og vi hatt fokus på å bygge kartleggings- og analysekompetanse. Vi ser en tendens til at det i disse kommunene er kortsiktige behov og vurderinger som ligger til grunn for utviklingsprosessene. Vi har bidratt med regelverkskompetanse, mens veilederne her har bidratt med å analysere og vurdere de mer langsiktige behovene. Forankring blant personalet har vært viktig.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

I 2023 var kommunene i OO22 i stor grad med i tiltak i lokal kompetanseutvikling (rekom, dekom og kompetanseløftet). Det har endret seg i 2024, der alle kommunene har fokusert på egne tiltak i større grad, både med støtte fra oppfølgingsordningen, men også i tilskuddsordningene. Dette handler om at kommunene har blitt flinkere til å analysere og vurdere egne behov, men også støtte og styring fra veiledere og Statsforvalteren.

Det gjennomføres jevnlig evalueringssmøter av fremgang mellom Statsforvalteren, veilederne og kommunene. Dette har ført til at tiltakene som er gjennomført i 2024, er mer rettet inn mot den enkelte enhets behov, samtidig som eierne i kommuner med flere enheter har satt overordnede mål. Resultatet av dette er at det er blitt tydeligere forankring av tiltak i skolene. Vi ser dette gjennom at både lærere, tillitsvalgte, skoleledere og skoleeiere selv rapporterer om mer tydelig retning.

Tiltakene som er gjennomført i kommunene har fokus på begynneropplæring og læringsmiljø. Flere kommuner har samarbeid med nasjonale sentre om tiltak for å bedre overganger fra barnehage til skole, samt særlig leseopplæring. Dette er i tråd med både det som var grunnlaget for deltakelse i OO22 og de mer generelle trekkene vi ser i fylket. Siden de fleste av disse kommunene har små skoler, er de nasjonale indikatorene sprikende og varierende. Det er derfor ikke mulig å vurdere resultatene på bakgrunn av dette enda. Det er behov for å se utviklingen over tid. Basert på vår dialog og andre indikatorer kan vi si at vi ser en positiv utvikling på læringsmiljøet til elevene. Vi ser at det er tydeligere retning og felles målsettinger i kommunene, både gjennom planverk og dialog med eiere, ledere, ansatte og foresatte.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.1.7.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for statsforvalters arbeid innenfor kompetanseutvikling. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Barnehage- og skolemiljø, samt spesialundervisning/individuell tilrettelagt opplæring og spesialpedagogisk hjelp har hatt prioritet i vårt arbeid i 2024.. Vi vurderer risiko og kompetansebehov til barnehage- og skoleeiere bl.a. gjennom klagesaker, behovsmeldinger i tilskuddsordningene, saker tilknyttet håndhevingssystemet, elevundersøkelsen, kommunebilder og løpende kontakt med sektoren i Nordland. Gjennom deltakelse i nettverk for PP-tjenestene i Nordland, får vi god innsikt i behov, styrker og utfordringsbildet i Nordland, samtidig som vi bidrar aktivt med kompetanseheving og veiledning til sektor.

Vi behandler henvendelsen fortløpende ut fra omfang og alvorlighetsgrad. I tillegg blir disse henvendelsene registrert i eget risikoskjema. Med utgangspunkt fra dette, klagesaker, og annen informasjon utformes en samlet vurdering og legges inn i kommunebildet. Videre oppfølging vurderes, og tiltak kan være veiledning, tilsyn, deltagelse i læringsmiljøprosjektet, oppfølgingsordningen og eller støtte med tiltak i tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling.

Samarbeidsforum i Nordland har vedtatt en langsiktig plan som er gjeldene for perioden 2023- 2026. Sektormålene for barnehage og skole som er vedtatt av stortinget i statsbudsjettet setter rammer for bruk av midlene, og hvilke tiltak som skal prioriteres. Gjennom tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling er det mange tiltak i partnerskap som er i gang i hele regionen, og disse er i tråd med sektormålene og den langsiktige plan i Nordland.

3.1.1.13 Andre oppdrag

Rapportering på vårt oppdrag tilknyttet CRPD er løst i nært sammenheng med oppdrag under rapport punkt 7.3.7.2, og er derfor også rapportert inn under dette.

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Statsforvalteren i Nordland jobber på flere områder for å understøtte kommunenes arbeid opp mot utsatte barn og unge. Vi arbeider både for å øke kunnskapsgrunnlaget om utsatte barn og unge, og hvordan man kan forebygge utenforskap og omsorgssvikt gjennom samarbeid og tidlig og tverrfaglig innsats.

Gjennom vårt Forum barn og unge jobber vi for å sikre et helhetlig fokus på utsatte barn og unge i et barnerettighetsperspektiv (med fokus på 5.3.3.4 Implementering av barnekonvensjonen). Statsforvalteren i Nordland har i sin overordnede virksomhetsplan «Mål: 3.2.1.1. Gode og helhetlige tjenester til alle barn og unge» som et satsningsområde som den tverrfaglige gruppen Forum barn og unge følger opp, og har spesielt fokus på utsatte barn og unge både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Innenfor alle fagområdene våre er helhetlig arbeid og barnerettighetsperspektivet et kontinuerlig fokus, spesielt innenfor velferdslovene, blant annet gjennom tilsyn, klagesaksbehandling, planarbeid, boligsosialt arbeid, kommunedialog, råd og veiledning ut mot kommunene. Vi opplever at de ulike sektorene etterspør veiledning i barnerettigheter, og ser at barnets beste vurderinger blir mer helhetlig og tæst i bruk i flere sektorer enn tidligere.

Vi har sammen med Statsforvalteren i Troms og Finnmark gjennomført dialogmøter og jevnlig dialog med kontaktpersoner for det forebyggende arbeidet i kommunene, og gjøre de voldsforebyggende verktøyene 3.1.8.5 kjent. I tillegg til å gjøre de voldsforebyggende verktøyene kjent, har kompetanse om å samordne å få på plass de forebyggende plan for omsorgssvikt og atferdsvansker og samarbeid innenfor velferdslovene har vært gjennomgående temaer (3.2.1.1.2 og 3.2.1.1.3). I dette arbeidet har vi representanter fra kommunalsektor som ressurspersoner, slik at vi på denne måten sikrer at vi har relevant innhold i dialogmøtene. Vi har delt erfaringer fra kommuner og sektorer som har fått til god samordning, se rapportering kapittel 3.2.1.1.1 i TB. Vi opplever at dette er et omfattende tema, og at det trengs tid og ressurser for å omsette arbeidet i praksis. Det er høy deltakelse på dialogmøtene, og får tilbakemelding på at vi treffer på utfordringer bildet til kommunene.

I løpet av 2024 har det i Nordland økt med at 14 kommuner har vedtatt en forebyggende plan for omsorgssvikt og atferdsvansker, 12 kommuner har påbegynt arbeidet og skal vedtas i første halvdel 2025, 8 kommuner har ikke startet arbeidet og 7 kommuner vet vi ikke status på.

Vi ser at det i fylket er variasjoner, og at det innenfor den enkelte kommune også kan være variasjoner fra sak til sak, i hvor godt man faktisk lykkes med å etablere gode og helhetlige tjenester for den enkelte behovstrengende barn. Dette til tross opplever vi flere områder hvor samarbeid og samhandling går i riktig retning. Vi vurderer at vår innsats med overnevnte områder, har vært viktig for å bidra til dette. Videre at Statsforvalteren bidrar til å «holde oppmerksomheten oppe» og ved det medvirker til at dette er et innsatsområde som prioriteres i kommunene. Et konkret eksempel der vi ser det går i riktig retning er samarbeid for å forebygge vold og overgrep mot barn og unge, fokus på å forebygge utenforskap (blant annet i partnerskap med Nordland fylkeskommune, Helse Nord, NAV Nordland, KS Nordland og Nordlandsforskning, Ung inkludering) og hvordan sikre barn og unges rett til medvirkning. Partnerskapet arrangerte en felles oppvekstkonferanse der hovedfokus var på samarbeid og helhetlig arbeid for ung inkludering, over 250 deltakere deltok og var tverrfaglig representert fra kommunene. Det var workshop, med oppfølging for det tverrfaglige samarbeidet i kommunene i etterkant. Vi opplever at kommunen tar kontakt og søker råd for samhandling på systemnivå, for dermed å sikre at det skal bli til det beste for utsatte barn og unge på individ nivå.

Vi har hatt utstrakt samarbeid med de andre Statsforvalteren i vår region og kompetansesentrene i nord, spesielt RVTS, KoRus og RKBU. Gjennom dette samarbeid har det blant annet blitt gjennomført flere konferanser der helhetlig og forebyggende arbeid er temaer.

Vi deltar i arbeidet med BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats) kommuner, der Nordland per i dag har 15 BTI kommuner. I tillegg har vi et tett samarbeid med Sametinget og NASAK (Nasjonalt Samisk kompetanseseter) og vi deltar i nettverket samarbeidsforum for forebygging av vold og overgrep i samisk samfunn, som koordineres av RVTS Nord. I 2023 startet vi et samarbeid med NASAK og SFTF har vi utviklet et kompetanseløft «Åtte årstider – en reise i samisk kultur» for alle ansatte hos Statsforvalteren i Nord-Norge, slik at vi kan bistå og løfte kompetansen i helhetlige tjenester for samiske barn og unge, siste kompetanse i «Åtte årstider» ble gjennomført juni 2024.

Statsforvalteren i Nordland er med i referansegruppen til prosjektet «Oppvekstløft i Nord» der målet er å bidra til at de 6 store kommunene i Nord, skal prioritere og legge til rette for tidlig innsats og helhetlig hjelp til barn og familier, med utgangspunkt i barnevernsreformen. Et fokus område her er Foyer. Foyer er et boligsosialt tilbud til ungdommer som står i fare for å bli bostedsløse og som har behov for hjelp og veiledning. Våren 2024 hentet vi innspill

fra ungdom/unge voksne for betydningen av å bo i Foyer boliger, slik at kommunene som deltar i «oppvekstløftet i Nord» kan målrettet arbeidet enda bedre. Vi har i dag 4 kommuner som tilbyr dette konseptet.

Medvirkning av barn og unge er viktig, i samarbeid med Nordland fylkeskommune, KS Nordland med bistand fra Bufdir arrangerte vi kompetanseheving for koordinatorene for ungdomsrådene i fylket. I tillegg i samarbeid med Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Statsforvalterens nasjonale arbeidsgruppen Barnekonvensjon i praksis, har vi arrangert snakkeverksted for å hente innspill for å få til god medvirkning med ungdom i kommunene. Det har blitt gjennomført med ungdom fra ungdomsråd, fra ulike ungdomsorganisasjoner som unge funksjonshemmede, Samiske organisasjoner, og Redd Barna Fellesverket, og koordinatorene. Snakkeverksted er en metode som hjelper ungdom å reflektere og utvikle sine meninger, og presentere disse. Ut fra dette arbeidet blir det samlet inn i fire hefter som skal være et verktøy til hjelp for god medvirkning i kommunene. Heftene blir gjort tilgjengelig våren 2025.

I 2024 gjennomførte vi tilsyn etter folkehelseloven med et tverrfaglig tilsynslag av ansatte fra oppvekst og velferdsavdelingen og helse- og vergemålsavdelingen. Vi besøkte tre kommuner i fylket for å undersøke hvordan de jobbet systematisk for å fremme psykisk helse hos barn og unge. Vi hadde fokus på at kommunene må ha et oppdatert kunnskapsgrunnlag der de identifiserer utfordringer i kommunen og følger med på disse. Vi synes å merke gjennom vår samfunnsplangruppe at flere kommuner har en større bevissthet på sitt planarbeid ut fra sitt utfordrings bilde som er kartlagt gjennom tilsynet på folkehelseområdet.

Vi hadde også i tilsynet fokus på ivaretagelse av den samiske kulturen ettersom vi har en god del samisk befolkning i våre kommuner.

Vi vurderer at vi har en viktig rolle med å koordinere og styrke arbeidet for samarbeid og samordning videre, og vise gode eksempler fra lokalt og regionalt nivå for hvordan dette kan løses, slik at barn og unge får gode og helhetlige tjenester.

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge og deres familier

Vi har hatt stort fokus på å fremme et helhetlig perspektiv i vårt arbeid på barn og unge feltet. Vi opplever en økt forståelse og innsats for dette i mange kommuner, men får også tilbakemeldinger fra kommuner som opplever samarbeid mellom sektorene i kommunen som utfordrende. I forbindelse med oppdraget om implementering av de voldsforebyggende verktøyene «Jeg Vet» og «Snakke med barn» (3.1.8.6) samarbeider vi tett med Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Vi har et nettverk med kontaktpersoner i alle kommunene i de tre nordligste fylkene. Kontaktpersonene har ansvar for å koordinere informasjon og opplæring i verktøyene i sine kommuner. Kontaktpersonene kommer fra ulike tjenester i kommunene, og vi tilrettelegger for at de kan dele erfaringer og kompetanse på tvers, i tillegg til strategier og forankring. RVTS Nord og Sametinget er faste deltagere i nettverket, og vi inviterer inn øvrige ved behov. Vi har kvartalsvis digitale møter med kommunene der fokuset har vært på tverrfaglig samhandling, både internt i kommunene og gjennom interkommunale samarbeid. Arbeidet med forebyggende plan i kommunene har vært tematisert gjennom hele året, (oppdrag 3.1.8.4). Vi har brukt en del tid på å kartlegge hvilke kommuner i fylket som har forebyggende plan, og på bakgrunn av tilbakemeldingene ser vi må ha et fortsatt fokus på dette i 2025, både at kommunene får en plan på plass, men også at det er en samhandlende plan som brukes i hverdagen. I 2024 var det 14 av Nordlands kommunene som har vedtatt plan, og 12 som har påbegynt arbeidet, 8 som ikke har startet arbeidet, resterende 7 kommuner vet vi ikke status på. Utfordringene knyttet til utforming av forebyggende plan omhandler både utfordringer med tverrsektorielt samarbeid og utfordringer knyttet til implementering. For å hjelpe kommunene med disse utfordringene, har vi laget nettressurser med kunnskap om utsatte barn og unge og støtte i planarbeid. Disse er lagt ut på nettsidene våre. Vi vurderer at vår innsats og våre tiltak rettet mot kommunene på dette området er etterspurt og har effekt.

Klagesaksbehandling og tilsyn:

Vi prioriterer saksbehandling av saker som gjelder tjenester til barn og unge og barn som pårørende. Ved behandling av klagesaker på helse- og omsorgsområdet skal det gjøres barnets bestevurderinger i alle saker som omhandler barn direkte eller indirekte. Vi har satt søkelyset på slike vurderinger gjennom veiledning i saker til kommuner og vi har opphevet flere saker pga. manglende barnets beste vurdering. Vi veileder gjennom saksbehandling om kommunens plikt samordning og samarbeid seg og om barnekoordinator der det er naturlig. Gjennom klagesaksbehandlingen har vi gjennom 2024 sett at det er en jevn tilstrømming av klager på manglende tildeling av barnekoordinator, til tross for at det er en tid siden lovendringen (august 2022). Dette tyder på at det ikke er en felles forståelse i kommunene for hvem som har krav på dette eller hvem som skal ta dette ansvaret internt. Det er fortsatt behov for veiledning, kompetanseheving og erfaringsdeling i 2025 i flere av våre kommuner.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Målet om at tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring, mener vi oppnås ved følgende:

Tilsynskalenderen ble benyttet i større grad i 2024, enn det vi har av registreringer fra tidligere år. I 2024 ble det registrert hele 185 tilsyn og 52 forvaltningsrevisjoner. Mot 129 og 48 året før. Utviklingen mener vi til dels skyldes at det nå er fire frister for å registrere tilsyn gjennom året, mot kun én frist tidligere. Utviklingen kan også skyldes innsatsen vår gjennom møter med statlige etater og kontrollutvalgssekretariater, og at vi er blitt bedre til å dele informasjonen om situasjonen i enkeltkommuner i disse møtene.

Nettverket for samordning av statlige tilsyn mener vi dessverre går i en negativ utvikling, sett i et flerårsperspektiv. Vår oppfatning er at det ikke er det samme engasjement for utvikling og læring for samordningsoppdraget som tidligere, noe som blant annet har resultert i færre nettverksmøter i året enn det var tidligere. Det å dele erfaringer oppleves som nyttig, men inspirasjon til utvikling av samordning bør kunne styrkes. For utvikling av samordning

vil deltakelse i utviklingsarbeid, for læring og forbedring om samordning av tilsyn, kunne det vært nyttig å delta i Arena-møtet som arrangeres av departementet.

I **Arena-møtet** for statlige tilsynsetater, er leder av nettverket for samordning av tilsyn den eneste representanten for samordnerne som får delta. Arena-møtet handler om samordning av statlige tilsyn, et arbeid som berører oss samordnere av statlige tilsyn i embetene i stor grad, inkludert det arbeidet vi gjør i egne Tilsynsforum. Derfor er vår vurdering at alle embetene bør få anledning til å delta i Arena-møtene.

Vi ønsker å trekke frem **Tilsynsforum** som vi arrangerer to ganger per år, som en nyttig arena for dialog om utvikling innenfor tilsynsarbeidet, sett i et flerårsperspektiv. Vi vurderer at vårt arbeid på dette området går i riktig retning. I Tilsynsforumet drøftes som nevnt situasjonen i enkeltkommuner, og Statsforvalteren og andre statlige tilsynsetater og kontrollutvalgsekretariater, bidrar med gode innlegg og innspill som vi vurderer som nyttig for utviklingen av tilnærmingen til tilsyn i kommuner.

Vår **interne tilsynsgruppe** vurderer at å styrke måten vi gjennomfører Tilsynsforum på, kan bidra til en økt måloppnåelse i tiden fremover. Det vurderes blant annet å gå fra å kun gjennomføre Tilsynsforum på Teams, til også å invitere til fysiske Tilsynsforum. Vi vurderer også om det å invitere forvaltningsrevisorer inn i møtene, vil kunne bidra til å øke vår måloppnåelse, om tilsyn er samordnet og medvirker til læring og forbedring i kommunene.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Vi vurderer den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune er god. Planlagte tilsyn samordnes i tid via Tilsynskalenderen og vi opplever en økende registrering av tilsyn for hvert år. Vår vurdering er at årsaken til denne positive utviklingen kan være at planlagte tilsyn kan gjøres fortløpende gjennom året. Samtidig opplever vi at det er utfordrende for kommunene og ikke få en fullstendig oversikt over årets planlagte tilsyn tidlig på året.

Vi har økt vårt fokus på å finne relevante dialogtema rundt situasjonen i enkeltkommuner, som tema i våre Tilsynsforum. Disse nettverksmøtene gjennomføres to ganger i året, hvor statlige tilsynsetater og kontrollutvalgsekretariater inviteres til dialog.

Vi oppfordrer jevnlig de statlige tilsynsetatene om å se til nylig gjennomførte forvaltningsrevisjoner, for å vurdere om man kan utsette tilsyn, eller ikke gjennomføre tilsyn med samme tema som forvaltningsrevisjonene. Dette er noe vi fortsatt må jobbe målrettet med, slik at de statlige tilsynsetatene tar disse hensynene. Samtidig kan temaene bli enda bedre forklart ved registrering av tilsyn og forvaltningsrevisjoner i Tilsynskalenderen, for raskere kunne bli fanget opp og vurdert for overlapp i tema.

Vi må fortsette arbeidet med å minne statlige tilsynsetater om å laste opp rapporter etter gjennomførte tilsyn. Det er flere kommuner og kontrollutvalgsekretariater som etterlyser disse.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Det er generelt stort fokus hos Statsforvalteren på at tilsyn skal planlegges, gjennomføres og følges opp på en måte som gjør at kommunene skal lære av vår tilsynsaktivitet. Dette gjør vi ved bla. å:

- Legge til rette for god dialog og samarbeid med kommunene i tilsynsprosessen.
- Legge vekt på styring og ledelse, herunder betydningen av gode analyser for å avdekke årsaker til svikt
- Tilby opplæring og veiledning som en del av kommunens forbedringsarbeid
- Prioritere oppfølging til tjenestens praksis er endret og i tråd med regelverket

Gjennom dialog med kommunene (bla. kommunedialogen) får vi tilbakemeldinger fra kommuner om at tilsyn oppleves nyttig og medvirker til læring og økt kompetanse.

Vi formidler også problemstillinger og resultat av tilsyn på konferanser, ulike møter og på våre nettsider. I tillegg er vi bevisst på bruk av media.

Forurensningstilsyn:

Ved kontroll av kommunens myndighetsutøvelse på forurensningsområdet har vi i større grad forsøkt ta inn overordnet internkontroll slik som delegering og samordning av vedtak, i tillegg til å fokusere på at forvaltningen skal være basert på langsiktige planer og mål i kommunen. Resultatet fra enkeltkontroller har videre blitt presentert ut i interkommunale forum for å oppfordre andre kommuner til å ta lærdom av veiledningen vi gir i våre rapporter. Vi håper å se effekten av veiledningen ved kontroll av kommuner i 2025.

Landbruk:

Landbruksavdelinga har etablert et system for veiledning og kontroll for å sikre effektiv og korrekt forvaltning av lover og tilskudd. Våre ansatte besitter

god kunnskap om de ulike tilskuddsordningene og gir daglig veiledning til kommunene via telefon og e-post. Årlige forventningsbrev til kommunene, som inkluderer nasjonal politikk og retningslinjer, bidrar til å oppdatere dem på gjeldende regelverk. Vår veiledning blir positivt mottatt og aktivt benyttet av kommunene. I tillegg til å distribuere relevant informasjon fra Landbruksdirektoratet, arrangerer vi fagsamlinger og kurs for kommunene gjennom året for å sikre oppdatert kunnskap om regelverket. Vi gir også veiledning gjennom forvaltningskontroller og Statsforvalterens vedtak som klageinstans.

Vi har gjennomført risikobaserte kontrollplaner basert på ROS-analyser for å målrette våre kontrollaktiviteter mot områder med størst behov. Vår innsats har bidratt til økt kunnskap og endret praksis i flere kommuner. Samtidig ser vi fortsatt behov for kompetanseheving, spesielt i mindre kommuner med begrensede ressurser. Selv om hovedinntrykket er at kommunene forvalter ordningene i tråd med regelverket, avdekkes avvik i enkelte kommuner knyttet til habilitet og rutiner for risikobasert kontroll av søknader. Ressursmangel og begrenset personell i mange kommuner utfordrer også kvaliteten på saksbehandlingen. For å sikre likebehandling og korrekt forvaltning, vil vi fortsette med kompetansehevingstiltak og sette søkelys på rolleforståelse og praksis mellom veiledere, saksbehandlere og kontrollører.

Generell veiledning vil fortsette i 2025 gjennom fagsamlinger, webinarer og løpende dialog, samtidig som vi vil fortsette å støtte kommunene med målrettet veiledning og kontroll for å sikre korrekt forvaltning av landbruksordningene.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Om klimahensyn ivaretas i alle sektorer er på et overordnet nivå vanskelig å svare på. Hvis man ser på kommunalt arbeid med klimaplaner, er det (med unntak av noen få kommuner) mange utdaterte planer som ikke bidrar til klimaarbeidet, og som ikke er fulgt opp de siste årene. En del kommuner i Nordland har påbegynt arbeidet med nye klimaplaner, eller tatt inn generelle mål i samfunnsdelen. Nordland har mange små kommuner som mener at klimagassreduksjon ikke bør prioriteres på grunn av at de har lite utslipp fra før av. Det er også mange faktorer som kommunen ikke kan påvirke, som f.eks. utslipp fra fergetransport og tilgang til kollektiv transport. Klimatilpasning blir fokusert mer på, da dette ofte medfører kostnader og farlige situasjoner for innbyggere, som kommunen selvfølgelig ønsker å unngå og kan påvirke mer. Kommunene jobber mer med klimatiltak i arealforvaltningen nå enn for noen år siden, og det forventes at de klimamålene som stilles gjennom overordnede planer og nyere klimaplaner gradvis vil bidra til en endring i det kommunalt arbeidet med temaet. Det forventes derfor at en større utslippsreduksjon vil skje over tid, men at utviklingen vil gå sakte.

Statsforvalterens innsats er kanskje mest synlig i arbeidet med arealforvaltning på tvers av avdelingene. Uttalelser til planer og informasjon til kommunene, i tillegg til anmodning om samarbeid på tvers av kommunene om klimaspørsmålene, viser at noen kommuner jobber mer aktivt med klimatiltak. SF's avdelinger koordinerer oppdragene knyttet til klima på tvers av fagområder hvor det er behov for dette. I og med at utviklingen i utslippsreduksjon går sakte, og det er mange faktorer som påvirker kommunalt klimagassutslipp og deres mulighet til å påvirke, kan vi ikke være sikker på at utviklingen kan tilskrives Statsforvalteren så mye.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Statsforvalteren har formidlet viktigheten av SPR i uttalelsene til kommuner der dette har vært relevant. Statsforvalteren kontrollerer planer og planstrategier og ser at retningslinjene stort sett blir fulgt. Imidlertid har få kommuner oppdaterte klimaplaner og klimamålene er ofte for lite konkrete i samfunnsplaner.

Vi sitter ikke med detaljkunnskap om hvordan kommunene bruker SPR og klimaprofilene i sin planlegging. Vi oppfordrer kommunene gjennom vår veiledning til å benytte det kunnskapsgrunnlaget som finnes på klima, herunder klimaprofilen i deres samfunnsplanlegging og arealplanlegging. Videre gir vi innsigelser eller merknader til arealplaner der ROS-analyser ikke ivaretar gjeldende kunnskap på klimaområdet.

Kommunenes arbeid med klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommuner og andre myndigheter i fylket integrerer klimahensyn (både utslippsreduksjoner og tilpasning til et klima i endring) på en systematisk måte i alle sine aktiviteter og oppgaver og samarbeider for å nå klima- og miljømålene.

Basert på spørreundersøkelsen som ble sendt inn til Miljødirektoratet i september 2024, jobber ca 27% av kommunene systematisk med klimatilpasning og reduksjon av klimagassutslipp i sine aktiviteter og oppgaver. Det er viktig å nevne at resultatene viser at det er kun 22 av 41 kommuner som har svart. Klimahensyn integreres gjennom tiltak som miljøfyrtårnsertifisering, forvaltning av egne bygninger, innkjøp, men kanskje mest gjennom klimaplaner, planstrategi og andre mer overordnede planer. I Lofoten er det et samarbeidsprosjekt «Lofoten de grønne øyene» som gjør flere tiltak med egne innleide prosjektledere og tilskudd fra ulike hold. Statsforvalterens vurdering er at det i mange kommuner er mangel på kapasitet og midler til å gjøre mye med klimahensyn og det er svært få som jobber systematisk med dette. Det er noen kommuner som har meldt at de jobber med nye klimaplaner, som gjør at det kan bli bedre i fremtiden.

Det vurderes at suksesskriterier for integrering er engasjement fra politikere, innbyggere og tilstrekkelig kapasitet i administrasjonen og midler til å følge opp klimarelaterte tiltak. Statlig og regional støtte vil bidra til å oppnå mer.

Basert på svarene fra kommunene i september er halvparten av kommunene med i et nettverk som samarbeider om klima- og miljøsaker. Det er Klimanettverk Vesterålen, Lofoten de grønne øyene, fagnettverk Sør-Helgeland og klimanettverk Nord-Norge. Sistnevnte består av Nordland fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Finnmark fylkeskommune, Bodø kommune, Narvik kommune, Alta kommune, Harstad kommune og Rana kommune. Det er litt ukjent hva det enkelte nettverket jobber med, da Statsforvalteren ikke deltar i disse nettverkene, unntatt som styremedlem i Lofoten de grønne Øyene. Her gjøres det mye forskjellig, både på innkjøp, forskning på bl.a. naturregnskap og arealregnskap, samt oppfølging av diverse klimatiltak i plan og næringsssammenheng. Suksesskriterier er at nettverket har en koordinator som har midler og kapasitet til å følge opp en felles plan for hvordan klimamålene skal nås. Det kan være et viktig bidrag å ha med ressurssterke interesser som næringslivet og politikere, for å sikre forankring og samarbeid på tvers av sektorer. Ofte er det kun den enkelte (miljø)saksbehandler som drar lasset i klimaarbeidet, og det vil gi dårligere resultat på sikt. I Nordland er det på grunn av store avstander vanskelig å ha fysiske møter. Det gjør at man må være kreativ for å sikre deltakelse og engasjement.

3.1.2.4 Beredskap i en utfordrende sikkerhetspolitisk situasjon

Den sikkerhetspolitiske utfordrer oss på oppdragsløsning. Grunnet personellmessige utfordringer har vi vært nødt til å gjøre tydelige prioriteringer på hva vi gjennomfører av aktivitet.

Våre prioriteringer har blitt gjort i tett samarbeid med politi og HV slik at det viktigste for alle tre aktørene blir trukket frem.

Det er et stort fokus i samfunnet på den sikkerhetspolitiske situasjonen og vi merker det spesielt på antall henvendelser på å holde foredrag. Totalt har beredskapsseksjonen levert ca. 50 foredrag på ulike temaer knyttet til beredskap og sikkerhetspolitisk situasjon. Vi anser dette som en viktig del av arbeidet med å bevisstgjøre befolkningen om den situasjonen vi står i. Vi har også ved flere anledninger hatt foredrag sammen med HV og politiet for å vise vårt samhold i trekantsamarbeidet.

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Revisjonsarbeidet av Fylkes-ROS startet våren 2023 og vi kunne presentere en ny revidert Fylkes-ROS i slutten av mai 2024. Dette er den fjerde utgaven av Fylkes-ROS siden første utgave i 2011.

Vi har gjort noen endringer i scenarier, blant annet er storulykkes scenariet erstattet med en trafikkulykke med farlig gods. Fjellscredscenariet er tatt ut. «Vannforsyningssvikt etter cyberangrep» er tatt ut og erstattet med to nye scenarier: «Vintertørke utfordrer vannberedskap og leveringssikkerhet i en Nordlandskommune» og «flere kommuner rammes av et cyberangrep». I tillegg er det lagt til scenarier knyttet til utbrudd av ukjent sykdom og EKOM-bortfall.

Nytt i årets Fylkes-ROS er at klimaendringer er tatt inn som et gjennomgående tema.

Det har vært jobbet med oppfølgingsplan til Fylkes-ROS. Denne skulle drøftes i fylkesberedskapsrådet. Da vi ønsket å få med signaler fra stortingsmeldingen om totalberedskap ble både møte i fylkesberedskapsrådet og slutføringen av oppfølgingsplan utsatt til 2025. Oppfølgingsplanen ble vedtatt av Fylkesberedskapsrådet 5. februar 2025.

Beredskapsplanlegging (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterens egen beredskap og regionale samordningsansvar er oppdatert og legges til grunn i embetets arenaer og aktiviteter for det sivil-militære samarbeidet.

Prioriterte tiltak for å styrke totalforsvaret regionalt inngår i beredskapsplanleggingen.

Vi har i år gjennomført en øvelse for utvidet kriseledelse. Scenariet var cyberangrep mot Statsforvalterens datasystemer med personsensitive opplysninger på avveie. Øvelsen avdekket en del mangler i planverk mellom det som er vårt planverk for eksterne hendelser og planverk for interne hendelser. Planverket må derfor revideres.

Videre har vi etablert forum for samfunnssikkerhet som er en gruppe med medlemmer fra alle avdelingene for å styrke det interne arbeidet med samfunnssikkerhet. Denne gruppen er ment å benyttes som utvidet krisestab ved større hendelser.

Vi har i 2024 innført en prøveordning med beredskapsvakt. Denne ordningen er under evaluering med tanke på å etablere en permanent ordning.

Det jobbes systematisk med å systemsette totalforsvaret i Nordland. Mer informasjon om dette finnes under andre rapporteringspunkter.

Styrket sivil-militære samarbeid regionalt (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for styrket sivil-militært samarbeid regionalt, inkludert utvikling av det regionale vertslandstøttekonseptet

Vi har i 2024 jobbet tett med politiet og HV om utvikling av det regionale sivil-militære samarbeidet. Scenario for gradert ROS ble ferdigstilt i 2024 og er utarbeidet i samarbeid med politi, HV, fylkeskommunen og Bodø kommune. Det er satt ned en egen arbeidsgruppe med samme deltagere som utarbeider oppfølgingsplan.

Fokus i 2024 har vært å utarbeide en oppfølgingsplan til både åpen ROS og gradert ROS som forener vårt embetsoppdrag, politiets og HV sine oppdrag, signalene fra stortingsmeldingen om totalberedskap, funn i ROS-analysene og evalueringer fra øvelser og hendelser. Dette mener vi at vi har klart med den oppfølgingsplanen som er ferdigstilt primo 2025.

Dette danner grunnlaget for videre arbeid med systemsetting av totalforsvaret der andre regionale aktører og kommunene blir involvert.

Da dette arbeidet har vært prioritert har vi måtte prioritere ned annet sivil-militært arbeid, for eksempel arbeidet med videreutvikling av SBS og regionalt vertslandstøttekonsept. Dette kommer inn som oppfølgingspunkter i 2025. I denne prioriteringen ligger også kunnskapen om at vi må tenke nytt om vertslandsstøtte knyttet til Sverige og Finland sin inntreden i NATO. Dette er noe vi samarbeider tett med regionale myndigheter i Nord-Sverige og Nord-Finland på.

Oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen. (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren legger til rette for regionalt samarbeid for å ha oversikt over sårbarheter i tilknytning til ressurs- og forsyningssituasjonen.

Vi har bidratt inn Nærings- og Fiskeridepartementets sitt arbeid med drivstoffberedskap.

Videre har vi gjennomført en GAP-analyse i kommunene der vi har sjekket status på planverk, kompetanse og kapasitet innenfor en lang rekke områder. Dette oppdraget tok utgangspunkt i oppdraget fra Helsedirektoratet knyttet til GAP i primærhelsetjenesten, men vi utvidet spørringen til å også omfatte kritisk infrastruktur.

Videre er denne problematikken tatt inn i videre arbeid med systemsetting av totalforsvaret.

Vi har i 2024 deltatt inn i en prosjektsøknad i samarbeid med NIBIO, Universitetet i Tromsø og Statsforvalteren i Troms og Finnmark om matberedskap. Denne søknaden har nå fått en fireårig bevilgning fra forskningsrådet.

Sårbarheter er også et sentralt tema i gradert ROS.

3.1.2.5 Andre oppdrag

Vi har fulgt opp oppdragene under dette punktet med unntak av følgende:

3.2.1.5.1 Vi har ikke utarbeidet en egen plan for å følge opp læringspunkter etter evalueringer. Dette oppdraget er prioritert ned grunnet mangel på personell.

3.2.1.5.5 Vi har ikke bistått nettselskapene utover at vi har deltatt på KBO sitt årsmøte og informert om oppdraget og vår rolle. Grunnet mangel på personell har vi ikke tatt en aktiv rolle her men forholder oss til forskriftens ordlyd om at "Nettselskapene skal be statsforvalter om å bidra med nødvendig informasjon om sluttbrukere for utarbeidelse av rasjoneringsplaner." Ansvaret for initiativ ligger derfor på nettselskapene og vi avventer derfor at nettselskapene skal ta kontakt.

3.2.1.5.6 Vi har ikke hatt ressurser til å bidra inn i planleggingen av øvelse Digital 2025. Da vi videre ble klar over at vi ikke er main training audience så ble denne prioriteringen riktig sett ut fra personellsituasjonen.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Kontroll, tilsyn og veiledning:

Overordnet vurderer vi at vi gjør mye godt arbeid med kontroller, tilsyn og veiledning. Fagområdene er mange, og det er som tallene viser variasjon i måloppnåelsen på antall tilsyn. Gjennom blant annet kommunedialogen har vi fått skryt for mange av de tilsynene vi har hatt, og flere kommuner har påpekt at statsforvalteren har fokus på læring i sin tilsynsvirksomhet.

Det er imidlertid ressursknapphet. Både tilsyn, kontroll og veiledning er ressurs- og kompetansekrevende arbeid.

Viser forøvrigt bla til punkt 3.2.1.2.2.1 i årsrapporten.

Saksbehandling:

Saksbehandlingen hos statsforvalterne blir stadig mer kompleks etterhvert som det stilles krav til at flere aktører skal involveres og også at det i større grad brukes advokat i klagesaker. Ofte gjør det at anførselene blir flere. Det er en gjennomgående utfordring at vi mangler et godt saksbehandlingssystem. I enkelte saker foreligger flere hundre sider med dokumenter og det kan være krevende nok bare å klare å etablere en tidslinje i et saksforhold.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Vi prioriterer å få avgjort klagesakene innen fristen. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 46 dager i 2024. Dette inkluderer et tjuetalls settesaker fra Statsforvalteren i Trøndelag, som egentlig skulle vært behandlet av Statsforvalteren i Møre og Romsdal (jf. brev fra KDD 05.12.23).

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 5 %	95 %	134	127

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Ingen saker. Avviket på 100 % er derfor ikke reelt.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 100 %		0	0

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Ingen ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område i 2024 (herunder søknader om forhåndstiltredelse der ekspropriasjonsvedtaket er fattet med hjemmel i plan- og bygningsloven). Det er en feil med tabellen som gjør at den viser saker behandlet i medhold av oreigningslova.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	6	6

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Ingen saker. Avviket på 100 % er derfor ikke reelt.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 100 %		0	0

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

God fremdrift og kvalitet i regulering av utslipp etter forurensningsloven, i tråd med skjerpede krav gjennom EØS-avtalen

Status - oppdatering av tillatelser i tråd med IED og BAT-konklusjoner

FDM: 11 fiskeforedlingsbedrifter i Nordland. Samtlige søkte om unntak for bindende utslippsgrenser til vann i 2023. Søknadene har vært på samråd og 6 har fått oppdatert tillatelse/utkast til oppdatert tillatelse. Ett anlegg har nedskalert til under innslagsgrensen for IED og de resterende anleggene vil få oppdatert tillatelse i løpet av 2025.

SA: 5 bedrifter som er omfattet av direktivet, hvorav ett nytt anlegg har fått tillatelse i tråd med IED.

WT: Ett anlegg som ikke er oppdatert i tråd med IED, men der er det ingen prosesser som fører til bindende utslippsgrenser.

Vurdering av effekt

Vi har i 2024 hatt fokus på å styrke kompetansen og kapasiteten i saksbehandlingen av unntakssøknader og oppdatering av tillatelser i tråd med IED og BAT-konklusjoner. Vi har etablert et team på fire saksbehandlere, noe som har ført til bedre kontinuitet og kvalitet i arbeidet. Dette har også gjort oss mindre sårbare med hensyn til fravær og arbeid med andre fagområder. Videre har vi jobbet systematisk med å oppdatere tillatelser i tråd med IED og BAT-konklusjoner.

Når det gjelder FDM, har vi avvik fra 4-årsregelen, men har prioritert oppdatering av gjenværende tillatelser i 2025. Vi har hatt tett dialog med Miljødirektoratet i samrådssakene, og avvik fra 4-årsregelen er allerede redegjort for gjennom dialog og i årsrapporten for 2023. Arbeidet med denne BREFen har krevd mye ressurser i form av kompetansebygging og nødvendige avklaringer. Samtidig har kunnskapen modnet over tid, noe vi mener har bidratt til økt kvalitet i arbeidet. Kvaliteten i vår kommunikasjon med virksomhetene har også økt, og vi opplever derfor at vi har god dialog og godt samarbeid med bedriftene. Vi opplever at bedriftene har fått et mer bevisst forhold til måleprogram og grenseverdier/størrelser, noe som har ført til at de har fått bedre kontroll på utslippene sine. Krav om vannovervåking og rapportering av allerede gjennomførte undersøkelser i Vannmiljø gir bedre og mer oppdatert kunnskap om tilstanden i vannforekomstene.

For SA er vi i gang med kartlegging av virksomheter og har sendt ut varsel om pålegg om BAT-redegjørelser og revisjon av tillatelser til de som er omfattet av direktivet. Ett nytt anlegg har fått tillatelse i tråd med BAT-AEL, og vi ligger godt an med hensyn til 4-årsregelen.

Utfordringer for måloppnåelse

Kunnskap: Vi har fortsatt behov for å bygge kunnskap på IED-området. Det er omfattende regelverk og forståelse av regelverk som det tar tid å etablere tilstrekkelig kunnskap om for de ulike bransjene.

Avklaringer: Vi bruker mye tid på avklaringer rundt regelverket, både internt og etter veiledning fra Miljødirektoratet.

Kapasitet: Henger sammen med punktene over. Det er en utfordring at vi ikke får brukt så mye tid som vi burde på IED-området. Alle saksbehandlere på området har også ansvar for andre fagområder som må prioriteres. Det krever også en del ressurser å følge opp vilkår om utredning og miljøovervåking i allerede gitte IED-tillatelser. Med 3-årig minimumsfrekvens på tilsyn og 40 IED-virksomheter, bruker vi også en del ressurser på tilsyn med disse virksomhetene.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Landbruk er en viktig næring i de fleste av kommunene i Nordland, og det er vårt inntrykk at man både er opptatt av, og interessert i næringen og dens rammebetingelser.

Det er mange ordninger som skal forvaltes, og ulikt regelverk som skal ivaretas av kommunene på området. Vi ser at det fra tid til annen kan være utfordrende for kommunene å få tak i kvalifisert arbeidskraft, og at forvaltningen kan være krevende når nye saksbehandlere ansettes. Dette gjelder spesielt i kommuner der ansvaret for forvaltningen hviler på en, eller et mindre antall personer. I løpet av 2024 er det tilsatt nye medarbeidere i flere av våre kommuner, og disse følges rutinemessig tettere opp med opplæring og veiledning.

Statsforvalteren har over året en rekke tiltak til støtte og veiledning for forvaltningen i kommunene. Årlig utarbeides det et forventningsbrev til kommunene. I brevet gis kommunens politiske, administrative ledelse, og saksbehandlere en oversikt over kommunenes ansvar og oppgaver som forvalter av statlige tilskudd.

Over året arrangeres det ulike treffpunkt som konferanse for kommunene og webinarer med aktuelle tema. Nytt av 2024 er et forum vi kaller landbruksprat. Møtene avholdes månedlig, og er et lavterskeltilbud for kommunenes saksbehandlere. Det er erfarne saksbehandlere på de ulike ordningene hos statsforvalteren og kommunene veiledes muntlig i konkrete problemstillinger, og indirekte ved klagesaksbehandling. Kommunene kontrolleres etter en utarbeidet plan for å innhente informasjon om hvordan ordninger og regelverk er ivarettatt.

Vår vurdering er at det jevnt over er god kvalitet i kommunenes forvaltning av tilskudd. Vi ser også at ønsket endring oppnås over tid gjennom kontroller, veiledning, og de ulike kurs/konferanser som arrangeres gjennom året.

I kontrollarbeidet de siste årene har kommunenes internkontroll hatt fokus. Vi ser at det fortsatt er behov for oppfølging på dette området. Det er fremdeles forbedringspotensiale hos kommunene på dokumentasjon av internkontrollsystemer, utarbeiding av rutiner, kontrollplaner og andre formelle forhold vedrørende kommunenes forvaltning av tilskudd.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

Effektiv internkontroll er avgjørende for en korrekt og effektiv tilskuddsforvaltning innen landbruks- og reindriftsområdet. Statsforvalteren har etablert et system som sikrer etterlevelse av lover og forskrifter, samt korrekt håndtering av tilskudd og erstatningsordninger. Medarbeiderne har god kunnskap om ordningene, og rutinene og risikovurderingene oppdateres årlig.

Landbruksavdelingen har siden 2021 jobbet med å forankre internkontrollen tydeligere i avdelingsledelsen og vil i 2025 legge opp til en mer strukturert tilnærming til internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltningen. Dette inkluderer utarbeidelse av ROS-analyser som brukes som grunnlag for risikobasert kontrollplanlegging, samt bruk av elektroniske verktøy som støtter kontrollarbeidet.

Internkontrollen støttes av regelmessige interne møter hvor enkeltsaker diskuteres, og avdelingen samarbeider godt for å følge oppsatt plan. Kontrollarbeidet inkluderer løpende kontroll av tilskuddsordningene mot gjeldende regelverk gjennom daglig saksbehandling, og avvik følges opp mot tilskuddsmottakerne.

Internrutinene skal sikre kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjonen, etterlevelse av lover og regler, og unngåelse av uønskede hendelser. Kontrollpunktene er fastsatt i de fleste ordningene og hentes fra relevante rundskriv eller beskrivelser av dokumentasjonskrav og søknadsforhold. Minimumskontroller bidrar til god likebehandling av søkere.

Erstatningsordningene anses å ha mange risikoområder, og derfor kan rutinene og kontrollpunktene for disse være omfattende. Volumet av søknader kan påvirke risikoen, og derfor vurderes risikoen som høyest når volumet er stort. Saker knyttet til husdyrkonsesjon og beregninger av standardisert erstatning kan være kompliserte og ressurskrevende.

Planlagt revisjon av våre internrutinene i 2024 ble ikke fullført grunnet prioritering av andre prosjekter. Det skal arbeides kontinuerlig i 2025 med det nye internkontrollsystemet. De nye rutinene vil ha større fokus på risikovurderinger og kontrollpunkter i saksbehandlingen for å sikre effektiv og korrekt tilskuddsforvaltning.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	3
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	6
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	2
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	72750

To saker hvor ytterligere informasjon er etterspurt på bakgrunn av tall i PT. En avdekket feil i pt. For en sak er virksomheten bekreftet avvirket, men mangler fortsatt skriftlig tilbakemelding.

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	11
Saker funnet i orden	10
Saker med feil	1
Beskrivelse av feilene	Et foretak har hatt næringsinntekt fra jordbruk. Vi har sendt forhåndsvarsel om mulig opphør av tidligpensjon og mulig tilbakebetaling av allerede utbetalt tidligpensjon for 2022. Saken blir avgjort i 2025.

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Gjennomgang av rutinene ble gjort i 2022. Vi ser at fokus på rutinene har effekt
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Ja	Ja
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Alle søknaden blir kontrollert
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Ja	Ja	Ja/nei vi har en fordeling ut i fra størrelse på område
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima- og miljøprogrammet	Ja	Ja	Ikke aktuelt, blir fortløpende vurdert ved søknadsbehandlingen
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Ja	Ikke aktuelt, blir fortløpende vurdert ved søknadsbehandlingen
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	Ikke aktuelt, blir fortløpende vurdert ved søknadsbehandlingen
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Ja	Ja	Ikke aktuelt, blir kontrollert ved utbetaling av kompensasjon/erstatning fortløpende ut ifra faktiske kostnadene
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Ja	Ja	Nei. Blir kontrollert ved utbetaling ved søknadsbehandling
NMSK, kommuneskog	Ja	Ja	Ja, spesielt i forhold til foryngelseplikten
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Ja	Ja	Ja
Tilskudd til siidaandeler og reinlag			
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag			
Andre ordninger			

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 prosent av kommunene.

Effektiv internkontroll er avgjørende for å sikre forsvarlig forvaltning av tilskuddene på landbruksområdet i kommunene. For å oppnå dette har Statsforvalteren gjennomført flere tiltak. Dette inkluderer etablering av et internkontrollsystem med søkelys på risikovurderinger og kontrollpunkter i saksbehandlingen.

Det er gjennomført ROS-analyser for å identifisere risikoområder i kommunenes tilskuddsforvaltning, og disse analysene har vært grunnlaget for utarbeidelsen av en risikobasert kontrollplan. Gjennomføringen av forvaltningskontroller har vært basert på disse risikovurderingene.

Opplæringstiltak og veiledning er prioriterte områder for å styrke kommunenes kompetanse på internkontroll og tilskuddsforvaltning. Dette inkluderer fagsamlinger, kurs, og løpende dialog for å sikre at kommunene er oppdatert på gjeldende regelverk og praksis.

Forvaltningskontroller har avdekket avvik i saksbehandlingen, og disse følges opp med kommunene for å sikre korrekt etterlevelse av regelverket. Kommunenes arbeid med internkontroll vurderes kontinuerlig, og det legges vekt på at avvik og feil i forvaltningskontroller får konsekvenser for søkere for å sikre likebehandling.

Status for kommunenes arbeid med internkontroll på produksjons- og avløsertilskudd viser en positiv utvikling, men det er fortsatt variasjon mellom kommunene. Statsforvalteren vil fortsette å sette søkelys på forvaltningskontroller og kompetanseheving for å sikre likebehandling og korrekt forvaltning av tilskuddsordningene.

Statsforvalteren har gjort betydelige fremskritt med å etablere et robust system for internkontroll for å sikre effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning innen landbruket. Vårt fokus har vært på å styrke kommunenes internkontroll, noe som har vært viktig både i forvaltningskontrollene og gjennom opplæringstiltak. Dette arbeidet vil være høyt prioritert også i 2025 og fremover, da det fortsatt er et behov for økt kompetanse både internt og blant kommunene.

Vi arbeider nå med å tydeliggjøre internkontrollen i organisasjonen, spesielt knyttet til tilskuddsforvaltningen. Et nytt internkontrollsystem er under etablering for å håndtere alle tilskuddsordninger, med søkelys på risikovurderinger og kontrollpunkter i saksbehandlingen.

En grundig kartlegging av våre egne interne rutiner ble gjort i 2021, noe som førte til endringer og forbedringer i vårt arbeid. Dette har også påvirket vår tilnærming til forvaltningen av alle ordningene som kommunene håndterer.

Vi har investert betydelige ressurser i kontrollarbeidet innen landbruk og reindrift, spesielt rettet mot produksjonstilskudd og avløsertilskudd. Vår daglige veiledning og oppfølging av kommunene bidrar til korrekt og lovlig forvaltning av tilskuddene.

Det har vært avdekket avvik både i daglig kontroll og gjennom forvaltningskontroller, og disse følges opp nøye med kommunene for å sikre korrekt saksbehandling og likebehandling av søkere. Vi forventer at avvik og feil får konsekvenser, og internkontrollen er avgjørende for kvalitet, effektivitet og tillit i tjenesteproduksjonen.

Selv om det har vært positiv utvikling, ser vi fortsatt variasjon mellom kommunene, spesielt når det gjelder saksbehandling og tolkning av regelverk. Vi vil fortsette å jobbe med kompetanseheving for å sikre likebehandling og korrekt forvaltning, samt tydeliggjøre rolleforståelse og praksis mellom veiledere, saksbehandlere og kontrollører.

Samlet sett er vårt mål å sikre en konsistent og korrekt forvaltning av tilskuddsordningene i landbruket gjennom effektiv internkontroll og tett oppfølging av kommunene.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Sør - Helgeland landbrukskontor. Kontoret dekker kommunene Sømna, Vega og Brønnøy	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket.	Det ble gitt 4 avvik i kontrollen som gjaldt følgende forhold: Kontrollkravet var ikke innfridd, det var ikke innhentet tilstrekkelig dokumentasjon ifm kontroll av gjødslingsplaner, feil anvendelse av avkortingsbestemmelse og mangelfull saksbehandlingsrutine for ordningen.	Kontrollsaken er under oppfølging
Leirfjord kommune	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket og tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel.	I kontrollen ble det avdekket 7 avvik. Disse avvikene gjelder følgende forhold: Kontrollkravet på 10 % er ikke ivarettatt, kommunen har ikke utarbeidet sakbehandlingsrutiner for de kontrollerte ordningene, det er ikke utarbeidet kontrollplan for arbeidet med produksjonstilskudd, og avløsertilskudd, det avkortes ikke ved mangelfull gjødslingsplan, grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon vurderes ikke for alle produksjoner, vurderingene av avkortning etter § 12 er ikke i tråd med retningslinjene og kommunens varsel om stedlig kontroll av produksjons og avløsertilskudd tilfredsstiller ikke de formelle kravene.	Kontrollsaken er under oppfølging
Vågan	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket	Kontrollen er en oppfølging av stedlig kontroll som ble gjennomført i 2023, for søknadsomgangen 2022. Det ble gitt avvik i kontrollen da kontrollkravet ikke er ivarettatt for søknadsomgangen 2023. Kommunen opplyser om at årsaken til dette er kapasitet på avdelingen.	Kontrollsaken er under oppfølging
Hadsel	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket, og Regionale miljøtilskudd i jordbruket	Kontrollen er en oppfølging av stedlig kontroll i 2022. Det er gjort mye godt arbeid i kommunen etter forrige kontroll. Noe gjenstår og det ble gitt avvik for, hovedregelen om avkortning ved feilopplysninger følges ikke, det innhentes ikke tilstrekkelig dokumentasjon for å kunne vurdere om gjødslingsplaner er i tråd med retningslinjene, kommunen har i noen tilfeller økt tilskuddsgrunnlaget, det er innvilget tilskudd til økologiske dyr og arealer som ikke er debiogodkjent, det er innvilget en søknad hvor opplysningsplikten ikke er oppfylt. Dette gjaldt en sak der kommunen har trukket søker ut til kontroll men ikke fått etterspurte opplysninger, søknader som er avslått eller avvist er gjort av saksbehandler som ikke er delegert myndighet til å fatte vedtak, det er avvist en søknad som er vurdert til å ikke fylle grunnvilkåret om vanlig jordbruksproduksjon som skulle vært avslått, det er ikke godkjent etterregistrerte opplysninger om sankt dyr, kontrollkravet på 5% er ikke ivarettatt for regionalt miljøtilskudd i jordbruket	Avvikene er lukket og kontrollsaken er avsluttet
Bø	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket	Kontrollen er en oppfølging av stedlig kontroll i 2022. Det ble gitt tre avvik i kontrollen og det som ble avdekket var formelle mangler ved kommunens varsel om kontroll, saksbebehandlingsrutinen for kontrollert ordning ble vurdert å være mangelfull og avkortingsbestemmelsen er ikke korrekt anvendt ved feilopplysninger fra søker og ved mangelfull gjødslingsplan	Avvikene er lukket og kontrollsaken er avsluttet
Hemnes	Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket	Gjennomført stedlig kontroll, det ble avdekket 5 avvik og gitt 1 merknad. Avvikene gjaldt følgende forhold: Opplysninger gitt i muntlige konferanser av betydning for saksbehandlingen, arkiveres ikke i kommunens arkivsystem, det er ikke utarbeidet kontrollplan for arbeidet med ordningen, saksbehandlingsrutinen er mangelfull, kontrollkravet er ikke innfridd for kontrollert periode, varsel om stedlig kontroll har formelle mangler. Det ble i merknaden gitt en anbefaling om å innarbeide tilgangsstyringen på landbruksområdet i kommunens øvrige rutine/system for dette.	Avvikene er lukket og kontrollsaken er avsluttet
Hattfjelldal	Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK), skogfond, resultatkartlegging og foryngelseskontroll	Stedlig kontroll gjennomført, 2 avvik avdekket i kontrollen: Avvikene gjaldt følgende: Det er ikke utarbeidet kontrollplan og kontrollkravet er ikke ivarettatt.	Avvikene er lukket og kontrollsaken er avsluttet
Hattfjelldal	Foretakskontroll, NMSK foryngelseskontroll	Kontroll av planting på tre hogstfelt. Resultatene varierte fra ikke plantet til normal tetthet. Kommunen følger opp dette. Ingen observerte avvik eller grunnlag for eventuelle merknader til gjennomføringen.	Ingen bemerkninger til kommunens kontroll, kontrollsaken er avsluttet.
Sortland. Kommunen har også forvaltningen for kommunene Andøy, Bø, Flakstad, Hadsel, Lødingen, Moskenes, Vestvågøy, Vågan og Øksnes	Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK), skogfond, resultatkartlegging og foryngelseskontroll	Kontrollen er gjennomført som en dokumentkontroll og er en oppfølging av den stedlige kontrollen som ble gjennomført i 2021. Det ble avdekket 4 avvik og gitt en merknad.	Avvikene er lukket og kontrollsaken er avsluttet.
Rødøy	Foretakskontroll, produksjonstilskudd og avløsertilskudd i landbruket	Statsforvalter var observatør i kommunens kontroll av sau i utegang/utedrift hos tre foretak på en rekke ulike øyer i kommunen.	Kontrollen vil ferdigstilles når søknadsomgangen 2024 er ferdig behandlet.

Av kontrollarbeidet ser vi at endring og forbedring av intermkontrollen for tilskuddsforvaltning oppnås ved at det i kontrollene settes fokus på manglene i form av gitte avvik. I tillegg er dette jevnlig tema i andre møtepunkt vi har med kommunene. Det er fremdeles rom for forbedring i flere av våre kommuner, og intermkontrollen vil også i fortsettelsen følges tett opp av oss.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i embedets ansvarsområde
20 %	19	39 %	16	41

Intermkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Effektiv intermkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Vi gjør kontinuerlig kontroll av tilganger, i det vi følger tilsetninger og avganger av ansatte i kommunene. Alle tilganger som blir gitt blir journalført. Det ble ikke utført total gjennomgang av tilgangene i 2024, da dette er svært ressurskrevende. Det planlegges full revisjon i 2025. Godkjennertilganger blir bare gitt til personer i kommunene som har lederstillinger med budsjettdisponeringsfullmakt. Vi har ikke oppdaget uregelmessigheter med tilganger.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	Kommunene bes sende inn alle behov de har for tilganger. Det blir sjekket opp mot eksisterende tilganger. Eventuelle tilganger som ikke er med på kommunens opplisting, blir slettet.
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	En slik total revisjon er svært ressurskrevende. Det ble derfor ikke utført i 2024, men planlegges utført i 2025
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Forrige revisjon, i 2023, avdekket ikke alvorlige avvik. I den løpende kontrollene vi utfører ble det ikke avdekket store avvik i 2024.

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene har rutiner som sikrer at grunnvilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt når vedtak om produksjons- og avløsertilskudd fattes.

Grunnvilkåret "vanlig jordbruksproduksjon" har fokus i årlige kompetansesamlinger, veiledningssamtaler per telefon, nytilsattopplæring, webinarer og i forvaltningskontroller. I forvaltningskontrollene ser vi på hvilke vurderinger kommunene har gjort i forkant av kontrollen, og veileder under kontrollen.

På kompetansesamling for kommunene i september 2024 la en kommune frem hvordan de gjennomfører sine foretakskontroller i saker hvor man er usikker på om vilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt. Denne kommunen har god erfaring med å samkjøre kontroller med Mattilsynet i vanskelige saker. Tidligere år har vi hatt fokus på hva som ligger i grunnvilkåret "vanlig jordbruksproduksjon", hvordan sakene kan identifiseres og at hver enkelt produksjon skal vurderes for seg. Denne gangen ble det en mer praktisk tilnærming enn vi har hatt tidligere.

Kommunene opplever fortsatt at vurdering av "vanlig jordbruksproduksjon" er krevende. Men vi mener å se at de har et større fokus på vurdering av grunnvilkårene, og viktigheten av dette.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Grunnvilkåret "vanlig jordbruksproduksjon" har fokus i årlige kompetansesamlinger, veiledningssamtaler per telefon, nytilsattopplæring, webinarer og i forvaltningskontroller. I forvaltningskontrollene ser vi på hvilke vurderinger kommunene har gjort i forkant av kontrollen, og veileder under kontrollen. På kompetansesamling for kommunene i september 2024 la en kommune frem hvordan de gjennomfører sine foretakskontroller i saker hvor man er usikker på om vilkåret om "vanlig jordbruksproduksjon" er oppfylt. Denne kommunen har god erfaring med å samkjøre kontroller med Mattilsynet i vanskelige saker. Tidligere år har vi hatt fokus på hva som ligger i grunnvilkåret "vanlig jordbruksproduksjon", hvordan sakene kan identifiseres og at hver enkelt produksjon skal vurderes for seg. Denne gangen ble det en mer praktisk tilnærming enn vi har hatt tidligere.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Kommunene opplever fortsatt at vurdering av "vanlig jordbruksproduksjon" er krevende. Men vi mener å se at de har et større fokus på vurdering av grunnvilkåret, samt at det skrives bedre begrunnelser i vedtak.

Gjennomført telling av rein i henhold til planen (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har gjennomført telling av rein i henhold til planen for 2024.

Vi fikk ikke oppdrag og gjennomførte derfor heller ikke telling i 2024.

Alle reinbeitedistrikt har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner (fra kapittel 3.3.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle reinbeitedistriktene har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner

Alle distrikter har godkjente bruksregler, og 11 av 12 har godkjent distriktsplan. Vi er i dialog og vurderer mulige sanksjoner for å få på plass distriktsplan også for det siste reinbeitedistriktet. Alle planene tilfredsstiller kravene etter reindriftsloven av 2007. Distriktene overholder i all hovedsak bruksreglene.

Distriktene drifter i all hovedsak etter bruksreglene og rydder opp internt der det ikke overholdes. Vi har kun noen få eksempler der Statsforvalteren blir involvert på grunn av brudd på bruksreglene.

Alle distriktsplanene er gjort tilgjengelig på våre nettsider og de blir vist til i alle relevante sammenhenger. Viktigheten av gode planer er tema på ulikt vis på det årlige reindriftsseminaret. Dette vil vi fortsette med å sette på dagsorden i ulike fora.

Vi opplever at tid er den største utfordringen for oppdatering av bruksregler og distriktsplaner. Å drive med reindrift er en heltidsjobb. På fritiden må reindrifta svare ut alle henvendelser fra forvaltning, utbyggere og andre, noe som i seg selv er en krevende jobb. Når dette er gjort er det lite tid igjen til å begynne med andre oppgaver.

Brudd på regler, bestemmelser og vedtak er fulgt opp (fra kapittel 3.3.1.2.4.1 i TB)

Rapportere på

Oppfølging av brudd på bruksregler, bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gitt i medhold av reindriftsloven

Vi har ikke registrert brudd på bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gitt i medhold av reindriftsloven. Dermed har ikke Statsforvalteren gitt pålegg for å bringe ulovlige forhold til opphør.

Brudd på bestemmelsene i reindriftsloven

	Antall
Antall brudd på bruksregler	0
Antall brudd på andre bestemmelser i reindriftsloven	0
Sum	0

Oppfølging av brudd på grensereinbeiteleven (fra kapittel 3.3.1.2.5.1 i TB)

Rapportere på

Aktiv oppfølging av brudd på grensereinbeiteleven

Vi gjennomførte en helikopterbefaring i grensestrøkene på Saltfjellet 11. november 2024. Parallelt med dette samlet Saltfjellet reinen og det ble gjennomført skilling et par dager seinere der vi deltok. Under befarings ble det kartlagt rundt 800 svensk rein, som ble drevet østover i forbindelse med Saltfjellet sin samling uka etter.

Vi fikk melding fra en sameby om at de planla å flytte inn på norsk side i mai, i områder som ligger vest for lovlig område og som er sentral for Ildgruben reinbeitedistrikt drift. Henvendelsen ble svart pr. brev, der vi orienterte om de juridiske rammene og hvordan vi kom til å håndheve dette. Vi er usikker på hva som var motivasjonen med denne henvendelsen, og det ble heller ikke flyttet rein inn i ulovlige områder.

Ut over dette har vi hatt løpende med distrikter og samebyer som har hatt spørsmål eller ønsket bistand. På våren sendte vi ut vårt årlige informasjonsskriv om de juridiske rammene, og anmodet samtidig reinbeitedistrikt/samebyer å få på plass skriftlige avtaler der det lå til rette for det.

Oppfølging av saker om dyrevelferd og produksjons- og avløsertilskudd (fra kapittel 3.3.1.2.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren bidrar til at kommunen har god kompetanse på, og oppfølging av, dyrevelferdssakene som oversendes fra Mattilsynet i tråd med rutinen for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen.

I 2024 har vi fått melding om fire saker fra Mattilsynet, der det også søkes om produksjons- og avløsertilskudd. Vi følger opp at kommunene gjør vurderinger i disse sakene, og ser at det gjøres både gode og relevante vurderinger fra kommunenes side.

I all veiledning, i webinarer, på kompetansesamlinger og i forvaltningskontroller har vi fokus på at det er viktig å vurdere grunnvilkåret i § 2. Mattilsynssaker må alltid vurderes ift. vanlig jordbruksproduksjon.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

Statsforvalteren i Nordland vurderer at befolkningen i stort har tillit til at de får lovpålagte tjenester. Likevel er det på en del fagområder klagesaker som tilsier at befolkningen mener tjenestene er mangelfulle eller for dårlige. Eksempelvis er det et økende antall klagesaker og rettighetsklager på helse- og sosialområdet og på barns-beste-vurderinger mm. Noen av disse sakene har fått stor oppmerksomhet i media og dette kan bidra til at innbyggerne får lavere tillit til om de får lovpålagte tjenester ved behov. Den demografiske utviklingen og utfordringer med rekruttering av kompetanse innen mange fagfelt vil også kunne bidra til å forsterke befolkningens tillit til at tjenestene greier å ivareta lovkrav.

Vi opplever at det er et stort behov for veiledning til ledere på ulike nivå, både i primærhelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten. Dette går særlig på å forklare hvor tjenestene har et handlingsrom for omstilling og hvordan samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene kan utnyttes og hvordan det ikke kan utnyttes. Dessverre har vi opplevd at aktører har forsøkt å fire på forsvarligheten i tjenestene og da har vi prioritert å få det raskt korrigert.

Pr. 19. februar er det 19 av 41 kommuner i Nordland som ikke har en fastlegedekning som ivaretar innbyggernes behov. Samtidig er det syv av 41 kommuner som har en eller flere fastlegelister som "Liste uten fast lege". Det er en bedring og vår vurdering er at det delvis kan tilskrives stor oppmerksomhet om dette i kommunebildet og i dialogen med kommunene. Det er fortsatt et stort uforløst potensiale i samarbeid om fastleger på tvers av kommunegrensene i fylket.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Statsforvalteren i Nordland fører tilsyn med 6 institusjoner i Nordland med totalt 9 enheter. Derav er 4 enheter statlige, de øvrige 5 private. Vi planla for 30 stedlige tilsyn, og gjennomførte 20 i 2024. Av disse var 7 uanmeldte tilsyn.

Det var 42 barn som bodde i tiltakene på det tidspunktet tilsynet ble gjennomført. 41 fikk tilbud om samtale med oss under tilsynet. Det ene barnet vi ikke møtte fikk dessverre ikke tilbud om en samtale i ettertid.

Vi gjennomfører tilsyn på ettermiddag/kveld, slik at barn og ungdom er tilstede når vi besøker institusjonene. Barna er informert om hvem vi er, og når vi kommer på de varslede tilsynene. Vi vektlegger å få presentert oss og hilst på barnet uansett om det ønskes å snakke med oss eller ikke. 16 av barna som var i tiltaket ønsket å snakke med oss under tilsynet. Årsaken til at andelen som ønsket å snakke med oss i år er under 50% kan ha sammenheng med flere forhold. Noen av barna har snakket med oss før, og hadde ikke behov for en ny samtale. Noen barn har klaget på tvang eller begrensninger, og ikke fått medhold, noe som kan ha svekket tilliten til oss.

Vi legger vekt på at samtalene skal være naturlige, og at vi skal møte barn og ungdom på en respektfull måte. Vi oppfordrer barn og ungdom til å si sin mening om hvordan de har det, og at de bør bruke klageadgangen hvis de mener seg utsatt for forhold som de ikke er enige i.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Omfanget av tilsynssaker fortsetter å øke, med en økning på 7,5 % det siste året. Til tross for dette har vi redusert restansene med 13 %. Den nye policyen er godt implementert, og vi ser at det i 2024 er behandlet flere saker etter behandlingsmåte 1. Over halvparten av tilsynssakene er nå behandlet på denne måten. Vi har i 2024 hatt flere svært ressurskrevende saker, eksempelvis PCI-saken, som har utfordret oss ressursmessig.

Selv om vi ennå ikke når resultatmålene for alle behandlingsmåtene, ser vi en tydelig forbedring fra 2023 på samtlige behandlingsmåter. Dette tyder på at de endringene vi har gjort og fortsatt gjør virker, og at vi prioriterer våre ressurser riktigere.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 9 %	71 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	- 12 %	68 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	10 %	90 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	20 %	100 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	- 26 %	54 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 5 måneder eller mindre

Statsforvalteren i Nordland har ikke gjennomført noen tilsynssaker etter behandlingsmåte 5 i 2024.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %		

Statsforvalteren i Nordland har ikke gjennomført noen tilsynssaker etter behandlingsmåte 5 i 2024

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

De siste to årene har omfanget av rettighetsklager økt med 22 %, hvorav økningen siste år var 10 %. Hovedsakelig gjelder dette klager knyttet til rett til helsehjelp i spesialisthelsetjenesten og pasientreiser. Økningen i saker fra spesialisthelsetjenesten alene var på 55 % det siste året. Dette skaper særlig utfordringer på legesiden, da vi ikke har fått økte ressurser til fagområdet, samtidig som klagesakene på tvangsmedisinering også har økt betydelig.

Gjennom hele 2024 har vi i styringsdialogen og internt hatt et sterkt fokus på å prioritere de riktige sakene. Vi har prioritert klager som gjelder rett til helsehjelp, saker som berører barn og unge, samt saker der det foreligger omfattende hjelpebehov. Samtidig har vi hatt stort fokus på å styrke kompetansen i kommunene. Vi mener disse prioriteringene er både nødvendige og riktige.

Til tross for den betydelige økningen i saksmengden har vi klart å unngå en tilsvarende økning i restanser. Faktisk er restansene redusert med 14 % i 2024. Årets saksbehandlingstid synliggjør derfor på ingen måte den omfattende og kvalitetsmessige innsatsen som er lagt ned gjennom året.

Vi har ikke fått økte ressurser på dette fagområdet, og det er åpenbart at den strenge prioriteringen her, kombinert med en sterk økning i saksmengden også på andre fagområder, utfordrer vår kapasitet og muligheter til å oppnå de ønskede resultater.

Saksbehandlingstid - avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	9 %	99 %
Helse/omsorg	90 %	- 39 %	51 %

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Overprøve vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Siden 2022 er det gjennomført et omfattende forbedringsarbeid for å få kontroll på fagområdet, og dette målet er nå oppnådd. Det er fortsatt et stort behov for veiledning i kommunene. For å styrke rettssikkerheten til en svært sårbar del av befolkningen har vi gjennomført halvårige dialogmøter med spesialisthelsetjenesten, som har bidratt til et bedre samarbeid og felles forståelse.

Årsaken til at resultatmålet ennå ikke er fullt er nådd, skyldes utfordringer for enkelte kommuner med å synliggjøre at de oppfyller kompetansekravene knyttet til bruk av tvang og makt. Dette har ført til behov for flere runder med veiledning og oppfølging med enkeltkommuner, samt drøfting av problemsstillingen i Forum for tvang og makt. Dette øker nødvendigvis saksbehandlingstiden, men er helt essensielt for kvaliteten på tjenestene som skal ytes.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	- 4 %	86 %

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Statsforvalteren i Nordland har i kun 34% av klagesakene fra barn og ungdom i institusjon behandlet deres klage innen 1 måned. Vi vil prioritere høyt å nå resultatmålet på 90% innen 1 måned i 2025.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	- 56 %	34 %

Resultatmål - stedlig tilsyn tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ha oversikt over alle brukere med vedtak om tvang, og skal utarbeide en plan for gjennomføring av de lovpålagte stedlige tilsynene for den enkelte bruker. Med utgangspunkt i denne planen skal stedlig tilsyn etter overprøve og godkjente vedtak om bruk av tvang og makt prioriteres ut fra tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser for den enkelte bruker.

Det er utarbeidet en oversikt over alle brukere med vedtak om tvang og lagt en plan for gjennomføring av lovpålagte stedlige tilsyn ut fra tvangsbrukens omfang og mulige konsekvenser.

Resultatmål SFNO (fra kapittel 3.3.1.3.5.9 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 220 poeng

Tilsynsplanen for 2024 har vært nøktern, basert på nødvendige prioriteringer. Gjennom styringsdialogene har vi tydeliggjort at vi ikke kan oppnå resultatmålene med dagens ressursnivå. Vi har valgt å prioritere gjennomføringen av LOT medisindispenser og LOT folkehelse for barn og unge. I tillegg har vi videreført tilsynsrunden blant legevaktene i fylket, basert på en risikovurdering.

En betydelig andel av ressursene brukes på oppfølging av lovbrudd avdekket ved stedlige tilsyn. Poengmessig gir kun avslutning av LOT uttelling det året tilsynene lukkes. Dette innebærer at vi investerer mye ressurser i veiledning og oppfølging av kommunenes forbedringsarbeid, uten at dette synliggjøres i resultatmålingen. Vi vurderer likevel denne innsatsen som helt avgjørende for å kunne forsvare ressursbruken ved stedlige tilsyn og for å sikre at tilsynene faktisk har ønsket effekt.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
220	- 107	113

Resultatmål SFNO (fra kapittel 3.3.1.3.6.7 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende 50 poeng

På grunn av ulike forhold har det ikke vært gjennomført regionale tilsyn med spesialisthelsetjenesten i 2024. Vi har prioritert ett utrykkstilsyn etter varsel, og oppfølging av Luftambulansetilsynet. Viktigst har vært å prioritere ressursbruk til avslutning og videre oppfølging av tilsynet med PCI i Nordland.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
50	- 35	15

Resultatmål SFVT og SFNO (fra kapittel 3.3.1.3.7.3 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 75 poeng

Statsforvalteren i Nordland gjennomførte to av de tre landsomfattende tilsynene på sosialtjenesteområdet i 2024. I tillegg ble det gjennomført aktivitet knyttet til spredning av resultater fra disse tilsynene. Denne tilleggsaktiviteten er ikke registrert i Nestor, og har et omfang på estimert 2 x 3 poeng. Det er

ikke gjennomført egeninitierte tilsyn utover dette. Imidlertid har Statsforvalteren i Nordland økt sin aktivitet med hendelsesbaserte tilsyn i samsvar med Helsetilsynets veileder. Manglende måloppnåelse på tilsynsaktiviteten kan også forklares med at andre virkemidler, som veiledning, opplæring og dialog, anses som minst like effektive for å sikre rettssikkerhet og kvalitet i de konkrete tjenestene som vurderes.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
75	-49	26

Statsforvalteren i Nordland har i tillegg gjennomført aktivitet med spredning av kompetanse etter tilsyn som ikke er registrert i Nestor, stipulert til 2 x 3poeng.

3.1.3.4 Andre oppdrag

Statsforvalteren har gjennom sin tilsynsvirksomhet fokus på at kommunene skal ha internkontroll. Dette gjelder tilsyn på ulike fagområder feks. tilsyn med beredskap, sosialtjeneste, barnevern og helse.

Også i internt tverrfaglig tilsynsfora og i møter med andre regionale tilsyns-aktører (samordning av tilsyn) har vi tematisert hvordan vi på tilsyn har bevissthet og kommunikasjon rundt lovkravet om internkontroll i kommunene.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Budsjett på vergemål er knapt, og vi er sårbare for ansatte som av ulike årsaker eller uplanlagt fravær. Rekruttering kan være tidkrevende. Det er ikke hensiktsmessig med vikar for alle fravær. Det vil, og har, slått uheldig ut på vår måloppnåelse i 2024 på saksområdet opprett vergemål. Alle saksområder er sårbare da ressursene er marginale over det hele, og det varierer hvilket saksområde det slår ut på. Oppgavene er økende både i omfang og kompleksitet, noe som utfordrer rettssikkerheten på vergemålsfeltet. Fremtidsfullmakter, både omfang av henvendelser vedrørende veiledning og søknader om stadfesting av ikrafttredelse, er økende og tar stadig mer tid og ressurser – på bekostning av ressursbruk på andre saksområder. «Mangler» ved fremtidsfullmakter setter heller press på vergemålsforvaltningen enn å avlaste det. I flere saker er det nødvendig å vurdere fratakelse av rettslig handleevne, samt økning i antall søksmål om endring av dom etter § 75. Dette trekker mer på våre ressurser enn før. Til dette kommer også at Nordland et langstrakt fylke, og rettssaker medfører nesten alltid lang og kostbar reisevei som inkluderer overnatting.

For å opprettholde en effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning, er det nødvendig med høy kompetanse og stabilitet i personalgruppa – noe det vurderes at Nordland har. Dog er det sårbart, som redegjort for over, uten at budsjettet tillater tiltak for å bøte på dette.

Oppsummert vurderes det at vergemålsseksjonen, med de ansatte som er her og det budsjettet vi råder over, er effektiv og velfungerende innenfor de rammer vi har, og at rettssikkerheten gjennom 2024 er ivarettatt.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Det vurderes at resultatmålet ikke er nådd som følge av økt inngang på begjæringer og meldinger om bebov for vergemål i juni og juli sammenfallende med ferieavvikling og permisjon (vakans) her. Videre økt inngang gjennom høsten. Månedene januar - mai, samt desember er innenfor måltallet. Alle saksområder har et marginalt antall saksbehandlere, slik at denne utfordringen ikke løses med å allokere saksbehandlere. Dog må vi vurdere dette opp mot hvilket saksområde det er mest risiko på. I kortere perioder må vi øke ressursbruken på dette saksområdet, når risiko tillater det. Dette må balanseres slik at unødig slitasje på de ansatte unngås. Tross god inngangsfart til 2025, ligger vi vesentlig under måltallet som følge av høy inngang på saksområdet og samtidig sykemelding.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
65 %	80 %	- 15 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Intet å rapportere.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	80 %	20 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Alle regnskap kontrollert innen frist.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

Dette er et overordnet bud i all vår kontakt med verger og andre involverte aktører, og en holdning som ligger til grunn i våre interne møter og vår saksbehandling. Det etterstrebes videreutvikling hos de ansatte på dette området, for at denne holdningen skal ligge til grunn for kommunikasjon og formidling.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett. Alle verger har fått tilbud om god opplæring og flere verger har gjennomført e-læringskurs.

Selvbestemmelse er noe vi har fokus på i all vår kontakt med vergene, det være seg blant annet ved første samtale ved oppretting, kontroll av vergeregnskap og ved henvendelser fra vergene til seksjonen. Dette er også tema på våre årlige fagdager for de faste vergene. Vi oppfordrer alle verger til å ta kursene som er tilgjengelig i kursportalen. Vi ser at antall som gjennomfører kursene er stabilt.

Avslutning av vergemål (fra kapittel 3.3.2.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Saker hvor vergehavere ikke lenger ønsket verge er avsluttet raskt.

Dersom vergehaver selv melder fra, enten muntlig eller skriftlig, om at de ikke lenger ønsker vergemål, prioriteres avslutning av saken. Normalt er saken avsluttet innen få virkedager. Det etterstrebes alltid å gjennomføre en samtale med vergehaver der hvor ønsket er formidlet skriftlig, eller formidlet av andre enn vergehaver selv. I saker hvor vergehaver har psykiske lidelser med episodiske forløp av mani og/eller psykose, gjør vi ekstra undersøkelser/samtaler med tanke på om ønsket er et uttrykk for forverrelse i sykdom eller om det er rasjonelt betinget. Opprettholdes ønsket om å avslutte vergemålet, etterkommer vi ønsket og avslutter som beskrevet over. I noen tilfeller hvor behovet for vergemål er åpenbart, og ønsket om å avslutte vergemålet er betinget av misnøye med vergen, vil ofte forslag om bytte av verge opprettholde ønsket om videre vergemål.

Midlertidig vedtak om fratakelse av rettslig handleevne (fra kapittel 3.3.2.2.1.3 i TB)**Rapportere på**

Vedtak om midlertidig fratakelse av rettslig handleevne er straks bragt inn for tingretten.

I den utstrekning det er mulig, både med tanke på innhenting av nødvendig dokumentasjon og kapasitet til å gjøre det, blir sakene brakt straks inn for tingretten. I noen saker er grunnlaget for fratakelse allerede godt dokumentert ved den midlertidige fratakelsen, mens i andre saker hvor dette må gjøres akutt, vil det med bakgrunn i det ovennevnte ta lengre tid. Det er fokus på at dette ikke skal strekke unødige ut i tid for at vergehaver ikke skal være rettsløs.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Statsforvalteren i Nordland er i samarbeid med RKK Vesterålen og KS i utvikling av en fysisk samling som skal gå over to dager april 2025. Samlingen er

en videreføring av de fire modulene som ble utviklet i 2022, barnehagemyndighetens rolle. Disse modulene har vært utviklet for å skape kjennskap og forståelse til regelverket til barnehagemyndigheten og barnehageeier.

Som tidligere år, viser våre tilsyn og klagesaker, at flere av våre kommuner ikke har tilstrekkelig forvaltningskompetanse. Det har vært en forbedring i forståelse, etterlevelse og formidling av regelverket, i alle kommunene vi har hatt tilsyn eller har hatt konkret veiledning med.

Vi veileder kommunene og eiere gjennom henvendelser på telefon, e-post, Teams eller i brev. Vi forsøker å bruke veiledning som et aktivt verktøy for å redusere risikoen for lovbrudd, og for å sikre bedre praksis. Vår opplevelse er at sektoren fremdeles har et behov for, og et ønske om veiledning, og at dette er en god måte å øke forståelse av regelverket.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barneha (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Ved starten av året gjorde vi en risikovurdering på regelverksbrudd innenfor spesialundervisning, henvendelser til pp-tjenestene og manglende vedtak om spesialundervisning og manglende vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Vi vurderte også mangler hos noen kommuner med oppfyllelse av kap 9A. Mange kommuner sliter med økonomi og mangel på personale med kompetanse som vi vurderer til å medvirke til regelverksbrudd.

Vi bruker statistikk over henvendelser og klagesaker aktivt i denne vurderingen, samt opplysninger fra deltakelse i ulike satsninger, som oppfølgingsordningen og læringsmiljøprosjektet. Dette er viktige vurderinger som vi bruker når vi velger mellom tilsyn og andre virkemidler. Vi har jevnlig møter for å samordne denne informasjonen, og vurdere tiltak. I mange tilfeller har vi så god informasjon at vi valg av virkemiddel, er veldig tydelig. I andre tilfeller ser vi at både kommune og skole har store utfordringer med stabilitet i ledelse og personale. Da er det ofte andre virkemidler som målrettet veiledning innenfor regelverk som velges. Dette handler ofte om sammenhengene mellom forvaltning og særlovverk, som feks. enkeltvedtak, ressurser og organisering. Ofte velger vi en kombinasjon mellom veiledning og smale tilsyn. Tilsyn brukes da enten for å innhente informasjon, eller vurdere effekt i etterkant av veiledning. Både tilsyn og/eller veiledning viser at det er en god effekt. Dette vises i både henvendelser, klagesaker og andre tall.

Internt i embetet hadde vi sykemeldinger og vakanser, og vurderte derfor å benytte oss av tilsynsaktiviteter, framfor tilsyn. Dette for å spare tid og ressurser for å kunne behandle klagesaker og ivareta oppgaver rundt håndhevingsordningen.

Vi har gjennom klagebehandling på områdene gjennomført veiledningsmøter med kommuner der vi har fått tilbakemeldinger på at dette har bidratt til økt forståelse og som nyttig for kommunen å jobbe videre med. Vår vurdering er at gode veiledningsmøter har kompensert godt for ikke gjennomførte tilsyn.

Vi har også sendt ut undersøkelsesskjema for å sjekke ut om risikoen er stor for regelverksbrudd og som grunnlag for eventuelle tilsyn i 2025. Tilsyn vi ikke gjennomførte eller avlyste i 2024, er lagt inn for 2025.

Valg av tilsynsaktiviteter (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal velge de tilsynsaktivitetene som er best egnet til å gjenopprette etterlevelse av regelverket på en rask og effektiv måte. Statsforvalteren kan gi veiledning istedenfor å føre tilsyn, der det vurderes som best egnet virkemiddel.

Alle planlagte tilsyn på barnehage- og skoleområdet gjennomføres på bakgrunn av grundige risikovurderinger for å kartlegge behov for tilsyn og videre finne egnede tilsynsystema. Vi vurderer risiko basert på mange indikatorer, og det gjøres vurderinger flere ganger i løpet av året. Det er blant annet nasjonale prøver, elevundersøkelsen, foreldreundersøkelsen, BASIL, grunnskolepoeng, ulike statistikker, antall saker i håndhevingsordninger, klagesaker på spesialpedagogisk hjelp og henvendelser. Disse skjemaene, sammen med vår kunnskap om kommunene gjennom tilsyn, danner grunnlaget for hvilke kommuner og temaer vi skal føre tilsyn med. Indikatorer er opprettet i kommunebildet, og brukes som vårt arbeidsverktøy i arbeidet med risikovurdering.

GRUNNSKOLE:

Områder vi ser størst risiko for lovbrudd på er skolemiljø og individuell tilpasset opplæring.

Vi har gjennomført færre tilsyn enn vanlig i 2024 på grunn av sykemeldinger og vakanser. I tillegg til dette anså vi at innføring av ny opplæringslov ville kreve kapasitet og ressurser ute i skolesektoren, inkludert PPT. Vi har derfor benyttet oss av handlingsrommet og valgt veiledning i mye større grad enn tidligere. Valg av veiledning er også basert på god kjennskap til kommunene i Nordland, vi vet hvilke kommuner og/eller skoler/barnehager som har utfordringer med stabilitet og/eller kompetanse i ledelse og personale. Da er det ofte andre virkemidler som målrettet veiledning innenfor regelverk som velges. Dette kan være enkeltemner som undersøkelser i skolemiljø saker, eller mer omfattende emner der vi samler både kommuneledelse og skoleledelse. Dette handler ofte om sammenhengene mellom forvaltning og særlovverk, som f.eks. enkeltvedtak, ressurser og organisering.

I 2024 har vi vært på veiledning i 3 kommuner og vi har møtt både ledelse og personalet på flere skoler innen samme kommune. Disse veiledningene har hatt tema skolemiljø. Vi har også gjennomført 6 regionale samlinger med temaene ny opplæringslov, og god undervisning og vurderingspraksis for ungdomstrinnet. I 2025 viderefører vi dette for mellomtrinnet. Faglig innhold er planlagt og presentert i samarbeid med Nasjonalt senter for kunst og kultur, Skrivesenteret og Matematikksenteret.

Vi har et årshjul for arbeidet med risikovurdering som i stor grad følger de ulike aktivitetene i sektor, blant annet brukerundersøkelser og andre tall. I tillegg gjøres det jevnlig kvalitative vurderinger på områder som spesialundervisning, skolemiljø og vår vurdering av barnehage- og skoleeier. At våre risikovurderinger oppdateres igjennom året var også direkte årsak til at et planlagt tilsyn med tema skolemiljø og internkontroll ble avlyst. Oppdaterte tall fra elevundersøkelsen og dokumentasjon fra skolen viste at deres målrettede arbeid hadde ført til klar forbedring i antall elever som rapporterte seg mobbet, samt høyere trivsel og motivasjon

Jevnlige vurderinger av risiko gjør at vi har god oversikt over restrisiko ved årets slutt, som vi bruker videre i planleggingen av aktiviteter i 2025. Tilsyn som ikke ble gjennomført i 2024 er satt opp i 2025. Nye regionale samlinger, samt veiledning med enkelt-kommuner er planlagt.

Barnehage:

På barnehageområdet har vi ført tilsyn med barnehagemyndighetens ansvar, dispensasjon for styrer og pedagogisk bemanning, og kapittel 7: vedtak om spesialpedagogisk hjelp og individuell tilrettelegging.

Disse tilsynstemaene ble valgt grunnet hvor mange henvendelser, klagesaker og veiledning på områdene vi generelt sett gjør gjennom året. Sammen med annen kunnskap, gjennomførte vi vår egen risikovurdering på hver enkelt kommune. Hvor stor risiko det er for barna, om disse områdene ikke er på plass i kommunen, har også mye å si.

I 2023 åpnet vi tilsyn med våre tre største kommuner, grunnet høy risiko, og noen små kommuner. Vi rapporterte allerede da at de største kommunene forårsaket mye tid og ressursbruk. Dette på grunn av at innsendt dokumentasjon viste større risiko enn først antatt. Flere av disse tilsynene ble med over i 2024. Disse ble da en del av utfordringsbildet i 2024, og det fikk påvirkning på de tilsynene som var planlagt gjennomført da. De aller fleste tilsynene som ble med over i 2024, er lukket, mens ett ble avsluttet med åpne pålegg. Tilsynene som tok mest tid, ble etter hvert avsluttet og da med store praksisendringer i kommunen, noe som kommunene selv har vært tydelige på at de har opplevd som positivt. Det var planlagt å skulle ha tre stedlige og to skriftlige tilsyn i 2024. Ett stedlig og to skriftlige tilsyn ble utsatt av et sammensatt utfordringsbilde; tilsynene som forklart over, sykdom og vakanser. Vi fikk derfor gjennomført to stedlige tilsyn i 2024.

Vi opplever at stedlige tilsyn er et mer egnet verktøy når vi må undersøke praksis opp mot kommunens vedtak eller praktiske tilbud i barnehage, for eksempel ved spesialpedagogisk hjelp eller individuell tilrettelegging. Vår opplevelse er at disse tilsynene i størst grad er egnet til å føre til en vedvarende praksisendring i kommunen.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Dette året har vi valgt å ha fokus på implementering av lovendringer, og vi har brukt mye tid på revidering av interne rutiner sett i lys av nytt kapittel 12. Samarbeidet med de andre embetene i region nord har vært et positivt bidrag i dette arbeidet.

I perioder har vi vært underbemannet i skolemiljøgruppen pga. sykefravær, og vi har gitt opplæring til nye medarbeidere. Vi har vært nødt til å prioritere å bruke tiden på meldinger til håndhevingsordningen, og dette har gjort at vi har utført færre planlagte kompetansehevende aktiviteter som webinarer og fysiske møter med sektor enn vi pleier i året som gikk. Vi har gjennomført webinar for skoleeiere og skoleledere om hva nytt kapittel 12 innebærer i praksis. Dette betyr at vi har hatt en lavere måloppnåelse på det systematiske, forebyggende arbeidet vårt rettet mot sektor i året som gikk.

Meldingene vi mottar gir oss et viktig informasjonsgrunnlag som bidrar til avdelingens risikoovervåking. Skolemiljø saker er ofte sammensatte og vi er bevisst på at våre virkemidler skal dra i samme retning. Gjennom tilsynsaktiviteter innafor tema skolemiljø og internkontroll har vi bidratt til å øke kompetansen hos skoleeiere og skoleledere. Vi følger statlige satsinger tett og har god dialog med kommuner og skoleledere som vi vurderer har kompetansehevende effekt. Embetet har kommuner med i Læringsmiljøprosjektet, og skolemiljøgruppa deltar på digitale fagdager. Vi henviser konsekvent til nettressurser på Utdanningsdirektoratets nettside og oppfordrer skolene til å bruke disse.

Vi er opptatt av å skrive vedtak som kan ha god læringseffekt for skolene. Når vi behandler meldinger i håndhevingsordningen, skjer det praksisnær læring ved at skolen får en gjennomgang av egne rutiner og arbeidet med skolemiljø saker.

Vi oppfordrer skoleledere til å ta kontakt med oss for informasjon om regelverket og veiledning før det har blitt en skolemiljø sak, og dette gjør at vi får en del telefonhenvendelser. Vi veileder daglig skoleledere og ser resultatet av dette ved at vi har et høyt antall meldinger som blir trukket fordi skolen retter forholdet etter at de har mottatt veiledning fra oss. Vi har gjennomført flere veiledningsmøter med skoleledere og skoleeiere, både på deres forespørsel og på vårt initiativ. Vi innretter møtene til å være en dialog der vi ser på læringspunkter. Når vi mottar flere meldinger fra samme skole der skolen fortsatt har lovbrudd etter veiledning, innkaller vi alltid skoleeier og rektor til møte for å høre hva som er til hinder for at skolen skal rette forholdet og

vi tilbyr veiledning. Skoleledere og skoleeiere gir tilbakemelding om at vår veiledning har bidratt til kompetanseheving i sektor. Vi vurderer at både satsingene i regi av Utdanningsdirektoratet og våre tiltak bidrar til økt kompetanse om hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Vår statistikk viser at vi har fått flere vedtak der vi konkluderer med at skolen har oppfylt aktivitetsplikten etter lovendringen. Det er vanskelig å tilskrive at dette skyldes kompetanseheving i sektor fordi det kan skyldes at vårt vurderingstema har blitt innsnevret.

Det er strekk i laget i sektor, og vi vurderer at det fremdeles er behov for økt kunnskap om hva som gir et trygt og godt skolemiljø for enkelte skoler. Kompetansebehov som sektor har meldt inn til oss er oppfølging av bekymringsfullt fravær og innramming av elever med utfordrende atferd eller nevrodvergens.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Som tidligere, har statsforvalteren også denne høsten 2024 gjennomført nettseminar til barnehage- og skoleeiere. Her har statsforvalteren understreket kapittel 8 i barnehageloven, hva dette innebærer og regelverk i henhold til loven.

Vi har sammen med region nord startet arbeidsgruppe der tema for arbeidet er psykososialt barnehagemiljø. Region nord består av representanter fra embetene: Troms og Finnmark, Trøndelag, Møre og Romsdal og Nordland. Nordland har koordineringsansvar for denne gruppen. Her er det utformet et mandat, der vi og har satt en aktivitetsplan for hva vi skal ha som tema. I 2024 startet vi med å samle det de ulike embetene har gjort innen tema, og delt erfaringer.

Statsforvalteren i Nordland har gjennomført risikovurderinger for barnehageområdet og sektoren. Her har vi kartlagt med grønn, gul og rød ut fra hva vi har av innsikt fra de ulike kommunene. Med bakgrunn fra vår risikovurdering har vi valgt kommuner der vi skal ha stedlig eller skriftlig tilsyn.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Skolemiljøgruppa jobber kontinuerlig med tilpasninger og endringer i våre maler og rutiner slik at vi skal jobbe så raskt og effektivt som mulig. Rutinen vår er at leder fortløpende fordeler innkomne meldinger til saksbehandlere, og leder registrerer sakene i felles skjema. Innen ett døgn tar saksbehandler kontakt med melder. Saksbehandler tar umiddelbart kontakt med rektor og informerer om meldingen. Deretter sender vi en e-post til rektor der rektor får maks en uke på å sende inn dokumentasjon. Til hjelp for skolen har vi utarbeidet skjemaer for å sikre at vi får inn relevant dokumentasjon med en gang. Dette har medført at skolene redegjør på en mer grundig og relevant måte, og vi kommer raskere i gang med våre vedtak. Like etter at vi har mottatt dokumentasjonen fra skolen, tar vi en samtale med eleven og begynner deretter å skrive vedtak. Etter lovendringen har vurderingstemaet blitt begrenset og våre vedtak har blitt forkortet.

Dersom vilkårene for å behandle meldingen ikke er oppfylt, lager vi et avvisningsvedtak innen fem dager.

Etter Utdanningsdirektoratets besøk hos embetene i 2023 og 2024 har vi endret vårt mål om maks saksbehandlingstid fra 50 til 30 kalenderdager. I 2024 hadde vi gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 33 kalenderdager, på tross av sykefravær og utskifting av personale, Skolemiljøgruppa har jobbet aktivt med internkontroll, og et resultat av dette arbeidet er at vi har lagt inn en telfunksjon i vårt skjema som varsler når saker under behandling overstiger 25 kalenderdager. Dette er en påminnelse til saksbehandler og det gjør at leder har kontroll med framdriften i sakene.

Vi får tilbakemeldinger fra foresatte og skoleledere om at de verdsetter at vi har kortet ned på saksbehandlingstiden da dette er tidssensitive saker og det haster med å få hjelp fra oss.

Det er ønskelig at vi skal korte ned tiden fra vårt vedtak til vi avslutter vår saksbehandling, og vi har påbegynt nye rutiner for oppfølgingsarbeidet vårt.

Vi har ikke unødig opphold i saksbehandlingen fordi vi arbeider målrettet, systematisk og rutinepreget. Vi vurderer at vi har god måloppnåelse.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Behandling av skolemiljø saker har høy prioritet i embetet. Vi har skriftlige rutiner på hvordan vi skal saksbehandle skolemiljø saker for å sikre at disse blir behandlet innen rimelig tid, se rapport for pkt.3.3.3.1.3.3 i tildelingsbrevet. Vi jobber målrettet og systematisk, og det er et kontinuerlig arbeid der vi endrer

og tilpasser våre maler og rutiner for å sikre kvalitet og effektivitet i arbeidet vårt.

Vi registrerer alle meldinger i eget skjema. Her har vi lagt inn en kontrollfunksjon slik at både saksbehandlere og leder kan følge med for å sikre rask saksbehandling. Vi bruker mye tid på arbeidet med internkontroll.

Saksbehandlere i skolemiljøgruppen møtes annen hver uke. Da gjennomgår vi for hver saksbehandler antall saker til behandling og tidsbruken på hver sak. Dette gir oss mulighet til å omprioritere for å kunne behandle sakene innen rimelig tid.

Vi har ikke unødig opphold i saksbehandlingen. Vår jevnlige møtestruktur og faste rutiner bidrar til å sikre god måloppnåelse. Vi vurderer at det systematiske arbeidet har bidratt til at skolemiljø saker behandles innen rimelig tid.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

Statsforvalteren har i 2024 hatt særlig mye søkelys på innføringen av ny opplæringslov 1. august 2024. I tillegg til å forberede sektor på materielle endringer i nye loven, har også hensikten vært å minske saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil hos skoleeier. Vi har derfor benyttet anledningen ny lov gir til å rydde opp i eventuelle misforståelser og feiltolkninger av den gamle opplæringsloven. Vi gjennomførte regionale samlinger i form av dialognettverk med skoleeiere:

- "Storbynettverk" (Bodø, Rana og Narvik)
- Lofoten
- Vesterålen (inkl. Evenes)
- Salten
- Vefsn
- Ytre Helgeland
- Sør-Helgeland

Vi inviterte nettverkene til å komme med innspill på forslag til temaer. Det ble deretter gjennomført tre digitale møter med hver region. Temaene for samlingene var:

- Lokale forskrifter etter ny opplæringslov
- Skoledemokrati
- Kapittel 11 (ITO)

Vi har gjennomført samlinger med PPT-lederne i 2024. Vi har også innført faste møter med Nordland fylkeskommune. Se ellers rapportering på punkt 3.3.3.1.5.1 og 3.3.3.1.5.4.

Som tidligere år har vi gjennomført møter med enkelte kommuner basert på en risikovurdering av behovet for nærmere veiledning rundt regelverket. Vi har også gjennomført møter med regionalt kompetansekontor (RKK). Møtene med RKK gjør at vi kan nå ut til flere kommuner samtidig. Videre har vi gjennomført både skriftlig og muntlig veiledning med skoleeier løpende ved behov. Statsforvalteren har en uttalt lav terskel for å ta kontakt for bistand på feltet. Etter vår vurdering vil veiledning på skoleeiernivå bidra til å øke forståelsen av regelverket og redusere rettsanvendelsesfeil.

På opplæringslovens område har vi behandlet 67 klagesaker etter opplæringsloven, som er en reduksjon på to saker fra 2023. En gjennomgang av sakene for perioden 2020-2024 ser vi at en økt andel av sakene som blir stadfestet i vår behandling. Dette gjelder særlig i saker om skolebytte og skoleskyss. Vi setter dette i sammenheng med økt fokus på forvaltningsmessig kompetanse i 2022, 2023 og 2024, gjennom blant annet digitale seminar, samlinger og oppfølginger med kommunene. Vi vurderer også at vårt arbeid med ny opplæringslov har styrket kommunenes forståelse av både opplæringsloven og saksbehandlingsreglene.

Det er vanskelig å si noe sikkert om det har vært en nedgang i antall vedtak med rettsanvendelsesfeil, fordi vi som et lite embete fortsatt mottar relativt få antall klagesaker på de ulike områdene, og klagesakene er fra ulike kommuner. Nordland har mange skoleeiere, med høy turnover blant skoleeiere og på skoleledernivå. Tilfanget av klagesaker viser ingen store endringer.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres

Gjennom risikovurdering basert på klagesaker og henvendelser fra foreldre, barnehager og kommunene selv, har det vært satt opp veiledning med enkeltkommuner, og noen regioner der flere kommuner samarbeider. Dette foregår enten over telefon eller på Teams. Sistnevnte veiledningsmetode, er når kommunen har ett team, og det er ønskelig at alle hører det samme samtidig.

Vi har videreført et tiltak fra 2023, som er ekstra tid og ressurser i etterkant av tilsyn. Dette er spesielt i de tilfellene der vi har vurdert at det er hensiktsmessig grunnet kommunens regelverkskompetanse og restrisikoen for lovbrudd. Målet med veiledningen er å kunne avdekke, bistå med å rette

opp og å forebygge potensielle regelverksbrudd i kommunen. Vi opplever at dette er et tiltak som er treffende for å redusere rettsanvendelsesfeil, og at dette bidrar til å øke kompetansen hos de som forbereder saker og fatter vedtak.

I 2024 har vi hatt 16 klagesaker. I antall er det ca. like mange som i 2023, men hvilke klager det gjelder, har endret seg. Det har gått fra flest klagesaker på forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager, da særlig § 4a om pensjonstilskudd, til § 35 - vedtak om spesialpedagogisk hjelp og § 37 - individuell tilrettelegging.

Flere av klagenes det dreier seg om, er knyttet til samme kommuner. Noen av disse kommunene, har hatt en stor forbedring gjennom både tilsyn og veiledning, mens andre kommuner fremdeles har samme utfordringer. Vi har mange kommuner hvor det kan gå lang tid mellom innsending av klager. I noen tilfeller, oppdages det tilfeldig at vi skulle mottatt klager, men at det har stoppet opp hos kommunen.

Antall klagesaker som er opphevet som følge av forvaltningsmessig eller uriktig lovforståelse har økt. Vi mener ikke at det har blitt en økende mangel på kompetanse ute i kommunene, men at vi får flere klagesaker som gir et mer riktig bilde på hvordan status på forvaltningskompetansen faktisk er.

Vår vurderinger er at de fleste sakene, løses på riktig måte hos kommunen, ved første behandling av saken, samtidig som at sektor fremdeles har et behov for forståelse av forvaltningsrett. Dette er planlagt inn i arbeidet for 2025, for å se på hvilke tiltak som er mest hensiktsmessig for å sikre færre vedtak med saksbehandlings- og rettsanvendelsesfeil.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

Vi har i 2024 hatt flere webinarer knyttet til ny opplæringslov, hvor kap. 11 har vært tema. Både ved tilsyn og tilsynsaktivitet veileder vi aktuelle ansatte i sektor. Vi har i 2024 ikke åpnet nye tilsyn med tema individuelt tilrettelagt opplæring, utover et som ble varslet i desember. Vi hadde imidlertid med oss to tilsyn med tema spesialundervisning og internkontroll inn i året, som var åpnet høsten 2023. Vi har også hatt annen tilsynsaktivitet i 2024, basert på bekymringsfull informasjon vi har fått fra sektor. Dette siste var knyttet til videregående opplæring.

Også ved henvendelser og i klagesaksbehandling veileder vi om tema fra kapittel 11. Vi har et høyt antall henvendelser knyttet til dette kapitlet, og det virker å være et svært stort behov for veiledning.

I vår faste deltakelse i ledernettsverket til PPT i Nordland, to ganger i året, informerer vi om regelverket. Vår erfaring er at de bringer informasjon og kunnskap videre til skoleledere og eiere. Tre – fire ganger i året deltar vi i «digitale kaffepauser» med lederne i PPT og representant for Statped. Dette er en uformell møteplass hvor terskelen for å drøfte problemstillinger knyttet til spesialpedagogisk tilrettelegging er lav. Tidligere har Statped tatt ansvar for innkallinger og referat, men fra høsten 2024 har vi overtatt ansvaret for å drifte nettverket videre. For oss er det et viktig møtested for å fange opp informasjon om sektor, og for å kunne gi informasjon om aktuelle temaer knyttet til individuelt tilrettelagt opplæring.

Vi deltar også i PPT sine rådgivernettsverk på forespørsel, og bidrar der med aktuelle tema.

I 2024 har vi startet en prosess for å få i gang veiledning av nytilsatte i PPT. Dette arbeidet stoppet opp grunnet sykdom hos oss, men vi er nå i gang med arbeidet igjen. Innholdet i disse møtepunktene (digitale) vil bli utarbeidet i samarbeid med lederne i PP-tjenestene, som har oversikt over hva de nytilsatte trenger.

Vi er kjent med at PP-tjenestene i fylket jevnt over har ventelister. Vi har tidligere hatt flere tilsyn hvor vi har pålagt eierne å sikre at PPT har tilstrekkelig kapasitet til å ivareta sine lovpålagte oppgaver. Dette har ikke hatt særlig effekt. Vi antar det har sin årsak i økonomiske forhold i kommunene, og stiller spørsmål med om ikke bemanningsnorm for PP-tjenesten kunne avhjulpet situasjonen noe. I 2024 har vi sendt brev til samtlige kommuner og gjort oppmerksom på at det ikke er adgang til å ha ventelister.

I 2024 har vi hatt mer fokus enn tidligere på elever i videregående opplæring. Dette er utløst av et økende antall henvendelser, og informasjon vi får gjennom søknader om fritak for vurdering med karakter i fremmedspråk. Vi har initiert faste møter med fylkeskommunen, for å informere og for å drøfte aktuelle problemstillinger. Vi viser til punkt 3.3.3.1.5.4 for utfyllende informasjon om det.

Etter vår vurdering bidrar tiltakene våre i noen grad til endring. Vi ser at lederne av PPT har god forståelse for regelverket knyttet til kap. 11 og tilgrensede områder, men at det fortsatt er variasjon mellom kontorene når det gjelder kompetanse. Det er for tidlig å si noe om effekten av veiledning og tilsyn med fylkeskommunen. Vi har imidlertid informasjon som tilsier at det er nødvendig å følge fylkeskommunen tett fremover på ITO-feltet. Etter vår vurdering har tiltakene mot grunnskolen en viss effekt, men de siste årene har vi jevnlig fått indikasjoner på at vedtatt tilrettelegging ikke blir gjennomført. Vi antar dette kan tilskrives mangel på kvalifisert personale og dårlig kommuneøkonomi. Vi ser også at mange skoleledere har tilstrekkelig kompetanse på behandling av klager. Dette har vi fulgt opp over tid, og kommer til å fortsette med fremover.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Statsforvalteren har i 2024, ikke hatt systematisk oppfølging av våre kommuner og deres arbeid med gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp. Vi har hatt generell veiledning for flere av våre kommuner gjennom tilsyn, klagesaker og/eller henvendelser. De siste årene har vi opparbeidet oss et generelt inntrykk av våre kommuners arbeid med gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp. Det er stor variasjon fra kommune til kommune, og noen kommuner har markant større behov enn andre. Noen kommuner mangler spesialpedagoger og de ansatte får ikke den veiledningen og kompetansehevingen de har behov for. Dette resulterer i at barn ikke får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på. De kommunene vi ser at har store utfordringer, tar vi kontakt med for veiledning. Noen få av de kommunene som vi har sett at har aller størst behov, er det gjennomført tilsyn med, grunnet alvorlighetsgraden i brudd på regelverket. Det har vært veldig positive resultater i etterkant. Andre kommuner har egne spesialpedagoger som både jobber ute i den enkelte barnehage, kan støtte dem i deres arbeid og gir god veiledning.

Det er planlagt to nettseminarer for kommunene, på temaer vi ser er spesielt utfordrende; forvaltningsloven og skillet mellom allmennpedagogisk tilbud, individuell tilrettelegging og spesialpedagogisk hjelp. Vi ser at det i økende grad, forventes at den spesialpedagogiske hjelpen skal gjennomføres som et allmennpedagogisk tilbud, uten å hensynta de individuelle behovene det enkelte barnet kan ha.

Vi er også i gang med en plan for hvordan vi på en bedre måte kan sikre tilstrekkelig informasjon om alle våre kommuner på området.

Vi deltar fast på PPT sitt ledernettverk, og tidvis også på de øvrige nettverkene PPT har. Vi får her ett innblikk i utfordringene knyttet til kommunenes gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp. Vi har snakket mye om hva PPT kan ha anledning til å gjøre for å sikre nødvendig veiledning til ansatte. Det er ett stadig økende behov fra barnehagene, noe som PPT forsøker å imøtekomme. Utfordringen her er at PPT har utfordringer selv med at de verken er rustet til å ivareta de lovpålagte oppgavene, eller til å oppfylle de forventningene som både kommuner og barnehager har.

PPT har meldt inn ett økende behov for veiledning for nye saksbehandlere, samt oppfriskning på enkelte områder for saksbehandlere som har jobbet en stund. Vi er derfor godt i gang med en rekke nettseminarer, som skal gå gjennom hele 2025, med ulike tema.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

Statsforvalteren er bekymret for om bortvalg av fag (helt eller delvis) blir gjort på bakgrunn av bevisste vurderinger, eller om det er mer tilfeldig hva som velges bort. Særlig gjelder dette elever med ufrivillig skolefravær og elever som får opplæring på alternativ arena.

Vi veileder jevnlig om regelverket knyttet til fritak for fag, både ved henvendelser, under tilsyn, og i forbindelse med behandling av klager på individuelt tilrettelagt opplæring. I 2024 har vi berørt temaet i noen av webinarene vi har hatt om ny opplæringslov, hvor både rektorer, PPT og skoleeiere har deltatt. Temaet har også jevnlig vært oppe i vår kontakt med PPT sitt ledernettverk. Vi vil fortsette å ha det på dagsorden i møte med sektor, for å sikre forståelse av regelverket.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Statsforvalteren i Nordland har over år hatt tett kontakt med den fylkeskommunale PP-tjenesten, og bidrar jevnlig med faglige innlegg knyttet til regelverket på deres fagsamlinger. I tillegg har vi lav terskel for veiledning av enkeltansatte i tjenesten. Leder for tjenesten er representert i ledernettverket for PP-tjenestene i fylket, hvor Statsforvalteren deltar fast to ganger i året med informasjon og veiledning knyttet til det spesialpedagogiske feltet. Etter vår vurdering har den tette kontakten med PPT bidratt positivt når det gjelder PP-tjenestens arbeid og deres kjennskap til – og forståelsen av – regelverket. Siden rådgiverne i PPT er fysisk plassert på skolene, kan det bidra til at aktuell informasjon videreformidles og i noen grad bidrar til økt regelverksetterlevelse på skolene.

Selv om PP-tjenesten formidler informasjon videre, ser vi likevel gjennom henvendelser, klagesaker og søknader om fritak for vurdering med fremmedspråk, at dette ikke er tilstrekkelig for å sikre regelverksetterlevelse i skolene. Det er fortsatt noen skoler som peker seg ut med manglende forståelse av regelverket, og med noe kreativ praksis.

Spesielt på studiespesialiserende utdanningsprogram er vår erfaring at elevene ikke får retten til individuelt tilrettelagt opplæring utredet, til tross for at de åpenbart ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. I uttalelser som følger med søknader om fritak for vurdering med karakter i fremmedspråk, fremkommer det jevnlig at individuelt tilrettelagt opplæring ikke er tema. Tidvis får vi oversendt dokumentasjon fra skolene hvor det slås fast at en "ikke bruker spesialundervisning på dette nivået". Dette følger vi opp med veiledning.

Vi har fra høsten 2024 etablert faste møtepunkter (fysisk) to ganger per år, med opplæringsavdelingen i Nordland fylkeskommune, som jo har overordnet ansvar både for skolene og for PP-tjenesten. I tillegg har vi lagt opp til at de fysiske møtene skal suppleres med digitale møter når en av partene avdekker utfordringer som bør tas opp. Det er for tidlig å si om tiltaket har hatt effekt, men det har i alle fall bidratt til at det er lavere terskel for å ta kontakt med Statsforvalteren. Vi vil ha en intern evaluering av effekten av de faste møtene med fylkeskommunen i juni og i november.

Høsten 2024 arrangerte vi, i samarbeid med Nordland fylkeskommune, en konferanse om overgangsarbeid mellom grunnskole og videregående skole.

Her deltok skoleeiere i grunnskolene i Nordland og Nordland fylkeskommune. Konferansen var riktig nok ledd i arbeidet med å informere om ny opplæringslov, men den har etter vår vurdering relevans for fylkeskommunens arbeid med å sikre at elever i videregående opplæring får individuelt tilrettelagt opplæring i tråd med regelverket. Det er vanskelig å si noe om effekten av dette, men Nordland fylkeskommune som skoleeier er i alle fall orientert om aktuelle temaer knyttet til ITO, og partene fra kommune og fylkeskommune har jobbet sammen om problemstillinger. Det er ikke usannsynlig at det kan gi positiv effekt.

Gjennom året har vi også gjennomført mange webinarer om ny opplæringslov. Her har Nordland fylkeskommune deltatt på flere.

Utover tiltakene som er nevnt over, har vi også veiledet i forbindelse med henvendelser og klagesaker. Videre har vi hatt tilsynsaktivitet mot fylkeskommunen gjennom høsten.

Etter vår vurdering er det sannsynlig at arbeidet rettet mot Nordland fylkeskommune kan bidra til at flere elever vil få oppfylt retten til individuelt tilrettelagt opplæring. Vi ser imidlertid at det fortsatt er en del å jobbe med når det gjelder regelverksforståelse, og vil vil fortsette å prioritere oppfølging av fylkeskommunen på dette feltet.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

LK20/LK20S er godt kjent og implementert i fylket. Vi ser det gjennom tilsyn med skoler, klagebehandling og dialogen med sektor. Evalueringene av fagfornyelsen stemmer godt med det bilde av situasjonen vi sitter med. Gjennom dialogen med eiere ser vi at fokus har dreid seg fra overordnet del, til å mer handle om læreplanene i de enkelte fag. Vi ser dette også i tilskudsordningen for lokal kompetanseutvikling.

Klagesaker på Individuell tilrettelegging og standpunkt karakterer er en viktig informasjonskilde for oss, og brukes også som utgangspunkt for å veilede om regelverket. Temaer som undervisningsvurdering, halvårsvurdering og sluttvurdering er det behov for å ha oppe jevnlig, gjennom nettmøter, konferanser og andre dialoger med sektor.

Standpunktklager i grunnskolen er på et svært lavt nivå. Det ble mottatt 20 klager, 19 på fag og en på orden/oppførsel. I dokumentasjonen fra disse klagen ser vi at det vises til læreplanene i fag, men også at tekstene Om faget brukes aktivt. Vi ser at det fra faglærerne vises til både kjerneelementene, dybdelæring og tverrfaglige tema.

Våren 2024 hadde vi tett dialog med kommuner og fylkeskommune om gjennomføringen av våreksamen, med særlig fokus på muntlig/muntlig praktisk eksamen og KI. Det har vært gjennomført nasjonale kartlegginger og lokale drøftinger om temaet. Mange små kommuner var usikre på det digitale i forkant, men gjennomføringen gikk svært bra. Mye fordi det ble gjort et grundig forarbeid i sektoren. Den største utfordringen med gjennomføringen av sentralt gitte eksamener i grunnskolen våren 2024, var at mange opplevde at eksamenssettene ikke kom frem i tide. Vi har hatt en tett dialog med fylkeskommunen hele veien, både skoleeier og enkeltskoler.

I 2023 var det utfordrende for grunnskoleeiere å rekruttere til lokalt gitt eksamen. Vi så ikke den samme utfordringen på sentralt gitt eksamen. Våren 2024 var rekrutteringen til sentralt gitt eksamen svært god, både på grunnskole og vgo. Rapportene fra eierne om lokalt gitt eksamen er tilsvarende. Det er god tilgang på sensorer, og det er gjort flere tiltak for å sikre denne tilgangen. Vi har bidratt i så måte med nettmøter om regelverket på lokalt gitt eksamen, mens mange har gjort endringer i organisering. Det er både gjort avtaler om tettere samarbeid mellom kommuner, og i de fleste kommunene er det godt samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene om gjennomføringen. Eksamensgjennomføringen våren 2024 var slik vi opplever det, en positiv opplevelse for alle involverte, selv om det var en del stress og uro i forkant.

I samarbeid med sektoren ble vi enige om at det ble gjennomført samlinger med fokus på ungdomstrinn høsten 2024, som en del av då styrke arbeidet med LK20. Samlingenes tema var læreplanforståelse og vurderingsarbeid, og ble arrangert i samarbeid med senter for kunst og kultur i opplæringen, matematikksenteret og skrivesenteret. Samlingene hadde fokus på praktisk arbeid i klasserommet, og tok til dels utgangspunkt i stortingsmelding 34. Samlingene hadde svært godt oppmøte, og vi nådde omtrent 80% av fylkets ungdomsskoler. Tilbakemeldingene fra lærere, ledere og eiere var svært gode. Vi har fått mange eksempler på at dette arbeidet har hatt effekt i klasserommene. Våren 2025 fortsetter vi arbeidet med fokus på mellomtrinn.

Klager på standpunkt karakterer

Hvor mange klager på standpunkt karakterer i fag har dere behandlet etter vårens standpunkt vurdering (totale antallet)?	Antall behandlede klager på standpunkt karakterer hvor karakteren ble opphevet/klageren fikk medhold (totale antallet)?	Hvilke fag utmerker seg med høy klageandel og/heller høy medholdsprosent?
19	17	det er jevnt fordelt mellom fag

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og etterlever rammeplanen for SFO.

Statsforvalteren har i implementering av ny opplæringslov invitert og informert om regelverk knyttet til SFO. Det har vært eget webinar om forskriften, og her er SFO en del av dette. I disse webinarene er det skoleeiere og ledere fra alle kommuner i Nordland som deltar.

Høsten 2024 gjennomførte Statsforvalteren sitt årlig webinar det som er nytt og viktig å være oppmerksom på ved ny barnehage- og skolestart. Gjennom webinarer ble det informert om den nye ståstedsanalysen som åpnet 1.august. Det ble vist til evalueringen av implementering av rammeplan for SFO, og link til webinarer fra Udir.

Gjennom tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling ser vi at ansatte i SFO, er målgruppe i tiltakene fra Rana, Salten kommuner, Ytre Helgeland og Vesterålen. Nord Universitet og UIS har inngått partnerskap med eierne. Ønsker å fremme Vesterålen som har en stor satsning knyttet ansatte i SFO, dette har de hatt i 3 år, og fått god effekt. Erfaring knyttet til dette arbeidet er delt til andre eiere i Nordland, og høsten 2024 ble dette delt på fysisk samlinger med samarbeidsforum og representanter i fagutvalgene.

Regelverket knyttet til SFO er formidlet i møte med skoleeiere i Nordland. Ut over dette har statsforvalteren økende henvendelser fra sektoren knyttet SFO. Dette går blant annet på betaling av plass til SFO, betaling av plass for elever med særskilte behov på 1.-7. trinn. Det har og vært henvendelser fra kommuner knyttet til de nasjonale retningslinjene for moderasjon. Vi henviser til sidene om SFO på udir.no, som både vi og sektor opplever som gode og informative.

Vi gjør vurderinger av tilstanden i SFO basert på GSI registreringene hver høst. I Nordland er det 6500 elever som har plass i SFO, og det er en økning på over 13 %, og det meste av denne økningen elever på 3.trinn. Over 90 prosent av elevene på første trinn har SFO plass, mens bare 17 prosent av elevene på 4. trinn benytter SFO. Det er klare endringer på 1. trinn fra høsten 2022, 2. trinn fra høsten 2023 og på 3. trinn fra høsten 2024. Disse økningene sammenfaller med innføringen av gratis SFO i 12 timer på disse trinnene. Det er en økning også på 4. trinn disse årene, selv om det på dette trinnet ikke tilbys 12 timer gratis SFO. Omtrent 0,5 prosent av elevene på 5. til 7. trinn har også SFO plass. Det er utfordrende å få tak i vikarer i SFO, slik det er i resten av sektoren.

Prioritering av skole- og barnehagemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp (fra kapittel 3.3.3.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal prioritere barnehage- og skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i sitt arbeid. Disse prioriteringene skal være førende for arbeidet innenfor rettssikkerhet. Statsforvalterne skal gjøre risikovurderinger av barnehage- og skoleeiers forutsetninger for å løse sine oppgaver og arbeide målrettet for å styrke barnehage- og skoleeiers kompetanse ved behov.

Statsforvalteren mottar henvendelser gjennom telefon og digital forsendelse på saker som omhandler barnehage-skolemiljø og spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp. Disse henvendelsene mottas, fordeles med en gang av ledelsen, og saksbehandler tar kontakt med kommunen, eier, eller foresatte. Saken legges inn i vår risikovurdering, og følges opp i tråd med alvorlighetsgraden.

Statsforvalteren i Nordland har spesialpedagogisk hjelp i barnehagen som et av de prioriterte oppgavene innen tilsyn. Det planlegges det første tilsynet på psykososialt barnehagemiljø i februar 2025.

Statsforvalteren utfører risikovurdering på bakgrunn av henvendelsene, og legger denne inn i gjeldene kommuner. Her fyller vi inn informasjon fra den årlige Basil rapportering som hver barnehage utfører og eier godkjenner. Her samler vi funn og tendenser vi ser fra de enkelte kommuner.

Statsforvalteren i Nordland har over år prioritert spesialundervisning (individuelt tilrettelagt opplæring). Vi har i noen av våre webinarer i 2024 hatt fokus kapittel 11, vi holder tett kontakt med lederne av PP-tjenestene, og vi har innført faste møter med Nordland fylkeskommune for å sikre riktig regelverksforståelse. Vi har også styrket egne ressurser på det spesialpedagogiske feltet. For utdyping av vårt arbeid viser vi til punkt 3.3.3.1.5.1.

Støtte arbeidet med realkompetansevurdering av voksne (fra kapittel 3.3.3.1.9.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal støtte skoleeier i arbeidet med realkompetansevurdering av voksne.

Behovet for veiledning på realkompetansevurdering av voksne er svært forskjellig fra videregående opplæring og forberedende opplæring for voksne.

På videregående opplæring er rutinene godt innarbeidet, og vi samarbeider med fylkeskommunen på et dialogbasert nivå om generelle utfordringer og i noen grad enkeltsaker.

Vi har i 2024 hatt fokus på realkompetansevurdering på FOV nivå. Til dels skyldes dette innføringen av moduler, til dels skyldes dette at dette er et felt kommunene er usikre på, både i regelverket og i praksis. Vi har hatt særlig fokus på gruppen i alderen 16-18 år, da vi har hatt noen etableringer av mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Det er krevende for de kommunene som har FOV å skille mellom kartlegging/innplassering i moduler og realkompetansevurdering. Vi har derfor i samarbeid med HK-dir hatt fokus på dette gjennom konferanser og ulike nettmøter for ledere. Vi ser et behov for

å videreføre dette fokuset i 2025, og vil også ha fokus på samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen i dette arbeidet. Vi planlegger derfor i større grad at det er møtepunkter mellom disse nivåene.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

I 2024 ble 2 224 flyktninger bosatt av de 2 641 som Nordlandskommunene hadde vedtatt å bosette. Dette er lavere enn både den opprinnelige anmodningen på 3 500 og vedtakene om bosetting. Nedgangen i faktisk bosetting skyldes i stor grad lavere ankomster enn først estimert, mens nedgangen i vedtatt bosetting kan knyttes til kommunenes vurdering av kapasitet etter det høye antallet bosettinger i 2022 og 2023. Totalt har det i perioden 2022–2024 blitt bosatt over 7 400 flyktninger i Nordland, som utgjør omtrent 3 % av fylkets befolkning. Kommunene har altså bosatt et betydelig antall personer i perioden, som er krevende.

Denne utviklingen har satt betydelig press på flere kommunale tjenester, inkludert bolig, skole, barnehage, helsetjenester og NAV. Til tross for en formidabel innsats fra kommunene, ser vi at det kan bli krevende å følge opp de nødvendige tjenestene for å støtte dette antallet flyktninger. Flere kommuner har uttrykt bekymring for utfordringer knyttet til kapasitet i dialog med Statsforvalteren, både i kommunale bosettingsvedtak og i annen kommunikasjon.

For 2025 er anmodningen om bosetting fortsatt høy, men betydelig lavere enn to forutgående år, noe som skyldes den lavere ankomsttallene. Dette kan gi kommunene bedre forutsetninger for å nå målsettingene for bosetting og integrering.

Statsforvalteren har økt sitt samarbeid og sin aktivitet på bosettings- og integreringsområdet i 2024. Vi har samarbeidet tett med fylkeskommunen, Nav Nordland og andre aktører for å støtte kommunene. Og vi har økt vår aktivitet ut mot kommunene. Dette har bidratt til økt kompetanse og erfaringsutveksling mellom kommunene, samt økt rettsikkerhet og kvalitet i tjenestene som tilbys flyktningene. Selv om det fortsatt er betydelige utfordringer knyttet til kapasitet i tjenestene, vurderer vi at utviklingen går i riktig retning i den forstand at nye bosettingskommuner og erfarne bosettingskommuner har utviklet sine tjenester gjennom siste årene med stor bosetting.

Statsforvalteren vurderer at egen innsats har hatt en positiv effekt på kommunenes arbeid med integrering og bosetting. Samtidig vurderes det at det er betydelig behov for oppfølging av kommunene og at økt kapasitet og aktivitet på området er hensiktsmessig, sett i lys av den høye bosettingen siste årene.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting av nyankomne flyktninger.

Statsforvalteren, NAV Nordland og Nordland fylkeskommune etablerte i 2022 et samarbeid for å sikre et mer helhetlig arbeid med integrering i fylket. Dette samarbeidet har fått betydelig fokus i 2022, 2023 og 2024, og det er gjennomført digitale møter regionvis for å få et nærmere innblikk i utfordringene som kommunene opplever knyttet til bosetting. Møtene har også hatt som mål å øke kompetansen i de involverte tjenestene.

I tråd med samarbeidet har Statsforvalteren bidratt med data fra sitt analyseverktøy Kommunebildet, og bidratt med andre relevante innspill til fylkeskommunens arbeid med anmodning til kommunene for kommende års bosetting.

Gjennom året har Statsforvalteren gjennomført veiledning, opplæring og dialog med kommunene, for å styrke dem på de tjenestoområdene som er kritiske for en vellykket integrering. Fokus har vært på områder som integrering, voksenopplæring, bolig og sosiale tjenester.

Også gjennom kommunebilderapporter og dialogmøter med kommuneledelse i 10 kommuner, har kapasitet og utfordringer knyttet til bosetting og integrering vært sentrale temaer.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Vi har gjennomført en intern evaluering av arbeidet med Kommunebildet og kommunedialogen. Evalueringen medfører at vi har foretatt og også jobber med noen konkrete endringer både i selve Kommunebildet og i planlegging/gjennomføring av dialogmøtene. Vi vil også systematisk innføre et internt evalueringsmøte i etterkant av hvert dialogmøte med mål om å forbedre oss. En viktig målsetting for oss er at dialogen med kommunene blir mest mulig fremtidsrettet.

Det er laget en egen evalueringsrapport etter øvelse Nordland basert på kommunenes egnevaluering etter øvelsen. Videre er det samlet inn erfaringer fra berørte kommuner og regionale beredskapsaktører etter ekstremværet Ingunn i januar, togulykken i Hemnes i oktober og utfordringene med 11x-nødsentralene i oktober. Det er ikke laget egne rapporter etter disse hendelsene, men identifiserte læringspunkter er tatt inn oppfølgingsplan til Fylkes-ROS (ferdigstilt februar 2025).

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Avvik på antall landsomfattende tilsyn og poenggivende tilsynsaktivitet på sosialtjenesteområdet.

- To av tre landsomfattende tilsyn er gjennomført. Lengre periode med sykefravær og prioritering av andre oppgaver hvor behovet er større ligger til grunn. I beslutning ligger vurdering av at Statsforvalteren i Nordland har høy aktivitet gjennom andre tiltak for tema økonomisk rådgivning, har god innsikt i situasjonen på området i fylket, og dermed også vurderer at det er relativt lav risiko for svikt på tilsynsteam (selv om embetet selv sagt etterstreber å bidra i LOT med det antall tilsyn vi har i oppdrag).
- Oppnådd kun 26 av målsetting på 75 tilsynspoeng. Tilleggsaktivitet stipulert til 2 x 3 poeng gjennom spredning er ikke registrert i NESTOR. Ut over det er det ikke gjennomført poenggivende tilsynsaktivitet som eksempelvis egeninitiert tilsyn. Andre tiltak (veiledning, opplæring og dialog) vurderes i mange situasjoner som vel så nyttig for å oppnå formål (sikkerhet og kvalitet i tjenestene, rettsikkerhet og tillit), slik at konsekvens av å ikke nå tilsynspoeng anses ikke stor. Samtidig vurderer Statsforvalteren i Nordland flere aktuelle tema hvor det i tiden fremover må vurderes om tilsyn kan være best egnet virkemiddel. Aktuelle tema er kvalifiseringsprogrammet, saksbehandlingstid, refusjon og midlertidig bolig.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Vi har gjennom 2024 ikke hatt kapasitet til å fylle våre oppdrag tilknyttet kompetansehevende tiltak og ledelse i kommunalt barnevern. Tilskuddsmidler er utbetalt der kommuner har søkt om dette, men vi har ikke fulgt dette opp iht. oppdrag.

Gjennom 2023 og 2024 har vi hatt stor turnover blant ansatte på barnevernsområdet, noe som selv sagt gir utfordringer tilknyttet både kapasitet og kompetanse. Tiltak for å få ned turnover er iverksatt, men kapasitetsutfordringene har fortsatt vært betydelige gjennom hele 2024. Gjennomføring av tilsyn på barneverninstitusjoner har vært prioritert, men vi kom fortsatt ikke helt i mål. Omfanget av innkommende klagesaker tilknyttet kommunalt barnevern og ikke minst klager fra beboere på institusjoner i Nordland, utfordrer kapasiteten til embetet. Selv om det er foretatt interne omprioriteringer, har ikke dette vært tilstrekkelig for å løse våre oppdrag på barnevernsområdet.

Vi er bekymret for det vi opplever som en betydelig ubalanse mellom omfang og kompleksitet i våre oppdrag og tildelte ressurser for å løse disse.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

I 2024 har vi ikke lyktes med å få de tilgjengelige ressursene til å strekke til og det har gjort at vi i liten grad har oppfylt vår fagrolle på folkehelseområdet. Vi har heller ikke løst oppgavene innenfor tannhelsetjeneste eller fulgt opp den systematiske brukervedvirkningen i tjenesteutviklingen i tråd med oppgaven slik den er formulert i hovedinstruksen 5.1.3.11.. For forebyggende helsetjenester, habilitering og rehabilitering (HI 5.1.3.12) har det heller ikke lyktes oss å følge opp kommuner og spesialisthelsetjenesten i den grad og omfang som vi burde gjort ut fra behovet. Gjennom vår risikostyring har ressursene blitt kanalisert inn i andre oppgaver og oppdrag.

Vi har ikke klart å nå poengmålene for planlagte tilsyn og vi har heller ikke klart å overholde målene for saksbehandlingstid.

Gjennom året har vi sett oss nødt til å prioritere tvang og makt, behandling av tvangsmedisineringssaker og rettighetsklager.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Hovedinstruks 5.2.7.1 Fylkesberedskapsråd

Det ble ikke gjennomført ordinært møte i fylkesberedskapsrådet i 2024. Da vi ønsket å ha møtet i etterkant av fremleggelsen av stortingsmeldingen om totalberedskap ble 2024-møtet gjennomført 5.februar 2025.

Rådet har blitt brukt aktivt under hendelser.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

SFNO har fortsatt avvik på Hovedinstruksens 5.1.4.11 om å behandle søknader om ny eller endret tillatelse etter forurensningsloven med tilhørende regelverk. Konkret tilhørende regelverk er forskrift om behandling av akvakultursøknader og konkret avvik er fra § 4 fjerde ledd om tidsfrist for sektoretat.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjøre rede for

- de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva statsforvalteren gjør med utfordringene.
- resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet.

De største utfordringene i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet (KVP) er å opprettholde aktivitet og kompetanse i NAV-kontorene over tid, samt å sikre at alle med rett til KVP får tilbud om det. Dette er særlig krevende i små kommuner som sjelden har deltakere. Turnover i kontorene skaper et kontinuerlig behov for opplæring i regelverk og utvikling av kompetanse. Enkelte kontor prioriterer statlige tiltak fremfor KVP, noe som kan føre til lavere bruk av programmet.

Det er også usikkerhet blant veiledere og ledere om hvordan taushetsbelagte opplysninger kan deles og arkiveres mellom statlig og kommunal del av NAV, særlig for veiledere som har både statlige og kommunale oppgaver. Statsforvalteren og NAV fylke har derfor bedt Arbeids- og velferdsdirektoratet om en avklaring på dette.

I 2024 har Statsforvalteren arrangert en digital og en fysisk nettverkssamling for veiledere og ledere som jobber med KVP. Noen lokalkontor bidro i planlegging og gjennomføring av den fysiske samlingen. Temaene var det daglige, praktiske arbeidet med programmet, inkludert kartleggingsarbeid, 14a-vedtak, arbeidsevnevurdering, oppfølging av fravær, samt kvalifiseringsprogram for personer med kollektiv beskyttelse. Vi fikk bred deltakelse fra nesten alle kommunene i fylket. KVP har også vært tema på «Ny i NAV» og i dialogmøter med enkelte lokalkontor. De største kommunene i fylket har jevnt høye deltakertall og god kompetanse om programmet. Statistikken viser en økning i antall deltakere gjennom året.

Statsforvalteren vurderer mer målrettet oppfølging av enkelte kommuner med særskilte utfordringer, særlig knyttet til det å identifisere aktuelle deltakere ved bruk av metoder fra KVP-verktøykasse. Det vurderes også tilsyn på området i løpet av 2025.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal, på bakgrunn av innsikt og opplæringstiltak, gi en overordnet vurdering av kommunenes bruk av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Statsforvalteren i Nordland har ikke gjennomført en systematisk kartlegging av aktivitetsplikt i 2024 og har heller ikke behandlet klagesaker på området. Vår innsikt bygger på tilsyn gjennomført i 2023 i åtte kommuner, hvor tre ble avsluttet i 2024.

De vanligste vilkårene for aktivitetsplikt er oppfølging av aktivitetsplan, møteplikt på Nav-kontor, aksept av jobbtilbud og utnyttelse av økonomiske rettigheter. Noen kommuner har egne tiltak som arbeidsoppgaver eller temabaserte opplegg om helse, økonomi og motivasjon.

Oppfølging av ungdom organiseres ofte i team med både statlige og kommunale veiledere. Mange Nav-kontor benytter statlige virkemidler, noe som reduserer behovet for vilkår etter § 20a. Flere kontorer rapporterer utfordringer med å finne egnede vilkår for ungdom med omfattende rus- og psykiske helseutfordringer, hvor oppfølgingen ofte begrenses til veiledning og støttesamtaler.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en overordnet vurdering av hvilke behov kommunen har for kurs og opplæring innenfor økonomisk rådgivning. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene de gjennomfører.

Statsforvalteren i Nordland vurderer at det er et betydelig behov for kurs og opplæring innen økonomisk rådgivning, både for å styrke fagkompetansen og for å fremme tverrfaglig samarbeid. Dette er særlig viktig i lys av endringer i gjeldsordningsloven og økende oppmerksomhet rundt sammenhengen mellom økonomiske utfordringer og helse, og sammenheng mellom økonomi og barns oppvekstvilkår.

På våre kurs og samlinger deltar primært økonomiske rådgivere og veiledere i Nav. I tillegg har vi hatt deltakere fra Namsfogden, sykehusene, andre kommunale tjenester og enkelte ledere. Vi ser en positiv utvikling i engasjementet rundt økonomisk rådgivning og samhandling på tvers av tjenesteområder.

Statsforvalteren i Nordland tilbyr jevnlig kurs og veiledning i dialog med Nav-kontorene og andre relevante aktører. Vår aktivitet har i 2024 rettet seg både mot veiledere, rådgivere og ledere. Vi ser økt deltakelse fra flere fagfelt. Derimot ser vi lav deltakelse fra barnevernet, og vurderer behov for å styrke samarbeid med denne tjenesten. Videre innsats vil rettes mot målrettet kompetanseheving og styrket samarbeid mellom tjenestene.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gjøre rede for kompetansehevende tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av om statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke, har effekt.

Statsforvalteren i Nordland har i 2024 hatt fokus på oppfølging av utsatt ungdom i Nav-kontorene gjennom opplæring, veiledning og erfaringsutveksling. Ungdomsgarantien i Nav har vært et gjennomgående tema i vår dialog med Nav fylke, Nav-ledere og avdelingsledere, og vi har vektlagt hvordan garantien kan kobles tett opp mot kvalifiseringsprogrammet (KVP) for de som er i målgruppen. Dette har vært en viktig del av kompetansehevingen for å sikre at ungdom med sammensatte behov får helhetlig oppfølging.

I samarbeid med Nav fylke har vi også tilrettelagt for erfaringsutveksling og faglige arenaer knyttet til oppfølging av ungdom. Dette har blant annet skjedd gjennom samlinger for Nav-ledere og avdelingsledere, hvor implementering av ungdomsgarantien og bruk av KVP for unge har vært tema. Også prosjekt for tilskudd til utvikling av sosiale tjenester i Nav har ungdomsfokus, som gir verdifull innsikt og bidrar til utvikling og fokus på området.

Erfaringsutvekslingen og opplæringstiltakene har bidratt til økt forståelse for ungdomsgarantien og hvordan den kan operasjonaliseres i Nav-kontorene. Vi ser at flere kontorer tar i bruk KVP i større grad for unge, og at noen kontorer har utviklet bedre strukturer for tverrfaglig samarbeid. Samtidig er det fortsatt variasjoner i hvordan ungdom følges opp, og vi vurderer at det er behov for videre kompetanseheving og tett oppfølging av enkelte kontor for å sikre at ungdom får den bistanden de har rett på

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal vurdere hvordan NAV-kontorene sørger for tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger. I tillegg skal statsforvalteren gjøre rede for hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Statsforvalteren vurderer at Nav-kontorene i Nordland generelt sikrer god tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere med ulike behov. Søknader mottas både digitalt og på papir, og telefonhenvendelser tas imot når nødvendig. Kontorene har i hovedsak begrenset åpningstid for publikum uten avtale, men veilederne er generelt tilgjengelige på telefon også utenom åpningstid. Når det gjelder digitalisering gjennom DIGISOS, antar vi at det har hatt en positiv effekt på økt digitalisering av prosesser og tjenester, selv om vi ikke har gjort konkrete målinger for å undersøke sammenheng.

Når det gjelder klagesaker, er det en betydelig økning i antall saker i 2024, fra 80 saker i 2023 til 128 saker. Av disse ble 86 % stadfestet, noe som tyder på at Nav-kontorene generelt gjør riktige vurderinger når klagesakene sendes videre til Statsforvalteren. Samtidig ser vi at en del saker både blir endret og sendt tilbake for ny behandling, noe som indikerer at det fortsatt er behov for forbedring i enkelte tilfeller. Gjennomsnitt saksbehandlingstid på klagesaker i kommunene er 1,9 mnd. Her er spriket stort, hvor noen både store og mindre kontor har ned til 1 mnd saksbehandlingstid, mens flere større kontor har mellom 3-4 mnd saksbehandlingstid på klagesakene. Dette er et område vi vil følge nærmere, da lengre behandlingstider kan påvirke brukernes tilgjengeligheten til tjenestene.

Vi ser imidlertid at saksbehandlingstiden varierer betydelig mellom kontorene, med noen større kontorer som har en behandlingstid på opptil 4 måneder. Dette er bekymringsfullt, da lang saksbehandlingstid kan redusere tilgjengeligheten og gjøre det vanskeligere for brukerne å få rask hjelp. Statsforvalteren har et snitt på 1,4 måneders behandlingstid, og vi vil følge opp de kontorene med lengre behandlingstider for å sikre bedre tjenestetilbud.

Et område som fortsatt har rom for forbedring er kvalifiseringsprogrammet, hvor lav deltakelse kan tyde på at tjenesten ikke er fullt ut tilgjengelig for alle som har rett på den. Det samme gjelder for individuell plan. Statsforvalteren vil fortsette å følge opp tilgjengeligheten til KVP og individuell plan.

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

Statsforvalteren i Nordland vurderer at det er god måloppnåelse i arbeid med tilskudd til utvikling av sosiale tjenester i NAV-kontoret. Prosjektene er i henhold til kriteriene, de har god framdrift og Statsforvalteren følger opp kommunene gjennom året.

Statsforvalteren i Nordland innvilget i 2024 tilskudd til 12 ulike utviklingstiltak, hvorav 7 av disse var nye. 8 av tiltakene er rettet mot barnefamilier eller ungdom mens 4 er rettet mot spesifikke boligsosiale utfordringer.

Noen av tiltakene har arbeidet mest på systemnivå og har lyktes med å involvere og få til et tettere samarbeid med andre kommunale enheter og viktige samarbeidspartnere. Behov for bedre samarbeid internt i Nav-kontorene har også blitt beskrevet.

De fleste tiltakene har jobbet mest på individnivå, men også en del på systemnivå. Her ser vi at de lyktes med involvering og tettere samarbeid med andre kommunale enheter og samarbeidspartnere blant annet i frivilligheten. Ett av tiltakene er etter kort tid godt i gang med å implementere funn i

kontorets ordinære drift. Tiltakene melder om gode resultat for sine brukergrupper og en gjenganger i disse er beskrivelser av at tid, tilgjengelighet, relasjonsbygging, systematisk kartlegging og møtearena utenfor Nav-kontoret har hatt stor betydning i arbeidet med å avdekke behov og avhjelpe disse.

Tiltakene har hatt felles samlinger for utveksling av erfaringer og de fleste beskriver kontakt med andre tiltak og kontor for å lære av hverandre.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

- **Tre etter introduksjonsloven.** 3 omhandlet forlengelse, alle 3 stadfestet
- **Elleve etter integreringsloven 6a.** 6 omhandlet forlengelse, 2 stans, 2 forlengelse og stans, 1 deltakelse. 3 ble opphevet, 6 stadfestet, 1 medhold og 1 delvis medhold.
- **Tre andre saker etter integreringsloven.** 1 omhandlet forlengelse, 2 stans. 2 ble opphevet, 1 stadfestet.
- **Samlet ble 17 klager behandlet.** 10 forlengelse, 4 stans, 2 forlengelse og stans og 1 deltakelse. 5 saker ble opphevet, 10 stadfestet, 1 medhold og 1 delvis medhold.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Statsforvalteren i Nordland har ingen klager på områdene opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne i løpet av 2024.

Rapportering på statsborgerseremonier (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på statsborgerseremonier.

Det er avholdt tre statsborgerseremonier i Nordland, i Bodø, Rana og Sortland. Det er sendt ut 922 invitasjoner, og samlet deltok 95 nye statsborgere på de tre seremoniene.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Første halvår var det 2968 deltakere i norsk og samfunnskunnskap, og 171 årsverk

Andre halvår var det 2496 deltakere og 161 årsverk.

Nordland har ikke tall på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven, gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet til kvinner, menn og barn.

Det er ikke gjennomført tilsyn med krisesentrene i Nordland i 2024. Dette oppdraget gir høy prioritet i 2025.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	40
Antall krisesentertilbud i fylket	8
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2024	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2024	0

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Type saker og utfall fremgår i tabell over ekteskapsaker.

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	519	515	0	4	88 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	401	390	4	7	80 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	13	9	1	3	38 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamilie medlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	10	5	5	0	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	47	46	1	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Statsforvalteren i Nordland har ikke mottatt klager etter barneloven.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	0

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

Henvendelser på det familierettslige området kommer oftest pr telefon, og blir ikke registrert som egne saker i vårt sak- og arkivsystem.

Vi har fått henvendelser fra foreldre, fosterforeldre og kommunal barneverntjeneste. Vi har fått spørsmål om samvær, rett til bankid og pass, reiseutgifter, samværsspørsmål og spørsmål om gyldighet av private avtaler mellom foreldre. Vi får også noen henvendelser der den ene av foreldrene er bekymret for omsorgen når barnet er hos den andre.

Vi henviser videre til riktig instans der det er nødvendig.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Statsforvalteren i Nordland har ikke gjennomført tilsyn med familievernkontorene i 2024. Dette oppdraget vil ha høy prioritet i 2025.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2024	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022
10	0	0	0

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Alle barneverntjenestene er tilknyttet en barnevernsvakt som har beredskap utenfor kontortiden.

Barneverntjenestene i Nordland er ulike i størrelse og kvalitet. Det er risiko og sårbarhet for turnover og sykefravær i alle kommunene. Noen barneverntjenester er så små at en oppsigelse kan få svært store konsekvenser.

Gjennom blant annet klagebehandling av klagesaker, tilsyn og halvårsrapporteringer får vi kunnskap som danner grunnlag for utvelgelse av tjenester vi gjennomfører tilsyn med og hvilket tema som velges for disse.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Antall saker mottatt og behandlet: 203 stk.

Disse fordeler seg slik:

- Innvilget: 155 stk.
- Avslått: 26 stk.
- Annet (eks. veiledning og ufullstendige søknader (restanser)): 22 stk.
- Innvilget på hav: 94 stk.
- Innvilget på land: 61 stk.
- Avslått på hav: 3 stk.
- Avslått på land: 23 stk.

Vi har mottatt søknad/henvendelse angående:

- Egen søknad: 130 stk.
- Fra pårørende: 73 stk.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

Antall dispensasjonssøknader: 3

Innvilget: 2 (hvorav en delvis innvilget)

Avslått:1

Antall søknader om typiske turiststeder: 1 (som ble avslått)

Godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier (fra kapittel 7.3.2.10 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gjøre en kort, overordnet vurdering av i hvilken grad kommunene har et godt og samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og deres familier, herunder hvorvidt lovbestemmelsene om samarbeid og samordning i velferdslovgivningen er kjent og implementert. Det skal gå frem av vurderingen om kommunene ivaretar ansvaret med å beslutte hvilken instans i kommunen som skal ha koordineringsansvaret. Statsforvalter skal også gi en kort vurdering av kommunenes kompetanse om utsatte barn og unge og kommunenes behov for kompetanseutvikling for å sikre et mer samordnet tjenestetilbud.

Det skal fremgå hvordan embetet vurderer hovedutfordringene når kommunene ses under ett. Statsforvalter skal videre gi en kort omtale og vurdering av embetets innsats på området.

Vi viser til rapportering 3.2.1.1 hvor vi samlet har rapportert for hvordan embetet har løst vårt oppdrag for å sikre tjenestetilbudet til utsatte barn og unge i Nordland.

Psykisk helse og rus (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalter skal gi en kort og overordnet vurdering av hvorvidt kommunenes arbeid på psykisk helse- og rusfeltet utvikles i tråd med Opptappingsplanen for psykisk helse og Forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet.

Statsforvalteren i Nordland har gjennom flere ulike nettverk og forum jobbet med å gjøre Opptappingsplan for psykisk helse, Veileder barn og unge samt forebyggings og behandlingsreformen kjent. Det har også vært veiledning opp mot enkeltkommuner gjennom blant annet tilskudds veiledning.

Det sees ganske tydelig i søknader om tilskudd, både kommunalt rusarbeid, og prioritet 2 «utvikling og tilpasning og etablering av psykiske helsetjenester for barn og unge» en klar dreining mot prosjekter som jobber forebyggende. Samt oppsøkende og tidlig intervensjon der tiltaket er forankret i skolehelsetjenesten eller helsestasjon. Det er stort fokus på tilgjengelighet, og å styrke kompetansen man allerede har. Samt en større forståelse for styrking av samhandlingen mellom de ulike tjenestenivåene.

Tilbakemeldinger fra kommunene er at det er krevende. Trang kommuneøkonomi gjør at lavterskeltilbud innenfor ordinære rammer blir prioritert bort til fordel for lovpålagte oppgaver. Selv om kommuner får tilskuddsmidler rapporteres det på at det er vanskelig å få kvalifiserte søkere til stillingene. Spesielt kommunepsykolog er krevende for kommuner å rekruttere. En risikofaktor er at statsforvalter har begrensede ressurser til å følge opp prosjekter man har gitt tilskudd til, og å være tett på kommuner.

Men det oppleves at mange kommuner har stort momentum for å utvikle nye, eller organisere eksisterende tjenester på bakgrunn av Veileder barn og unge.

Det har i løpet av året gitt prosjektmidler til totalt 4 nye FACT-prosjekter. Disse fordeler seg på 2 team for voksne, og 2 FACT-ung prosjekter. Tilbakemeldinger her er at det er vanskelig å komme i posisjon til god dialog med sykehusene rundt FACT. HF-ene rapporterer også om mangel på spesialister som en av hovedårsakene til at det er vanskelig å opprette team. Det er en meget krevende modell ressursmessig, og man ser at man kanskje må gjøre tilpasninger i modellen for at den skal oppleves relevant, og være gjennomførbar i også mindre kommuner. Kompetansesentrenes oppdrag på området, og spesielt Nasjonalt implementeringsteamets ansvar for dette sees på som en positiv bedring av tilbudet.

Statsforvalteren i Nordland deltar jevnlig på møter i regional styringsgruppe for implementering av FACT-team sammen med Statsforvalteren i Troms og Finnmark, NAPHA, KoRus, RKB, RVTS. Dette samarbeidet blir sett på som svært viktig, og fruktbart. Statsforvalteren har også sittet i arbeidsgruppe, og deltatt på FACT konferanse som ble arrangert i Tromsø i mai.

Kommunebilde brukes aktivt for å kartlegge tjenestene og kompetansen i kommunene. Det er spesielt rapporten IS 24/8 som ligger til grunn, og er kommunenes egen vurdering og selvrapportering.

Det ble i februar ansatt ny psykisk helse og rus rådgiver i embetet. Det har tatt noe tid med opplæring før han har vært selvstendig. Det har vært fokusert mye på nettverksbygging opp mot relevante samarbeidsaktører, og kommuner.

I høst har Statsforvalteren deltatt på bruker og pårørende konferanse i regi av KoRus, RVTS, og RKB. Flere kommuner var med å presentere prosjekter innenfor psykisk helse/rus og vold. Dette arrangementet ble sett på som veldig nyttig inn mot å få innblikk i hvordan kommuner jobber med å implementere opptappingsplan psykisk helse og rus.

Det er et veldig tett og nært samarbeid med Statsforvalteren i Troms og Finnmark, NAPHA, RKB, RVTS, Vivat, Nasak og KoRus Nord. Der vi sammen ser på hvordan vi skal løse felles oppdrag. Samarbeidet er godt, og det vurderes at samarbeidet er helt avgjørende for å nå felles mål.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, herunder hvordan den regionale koordinatorkonsulentfunksjonen som ble etablert i 2023 har understøttet kompetanse- og tjenesteutviklingen. Samlet vurdering skal videre inkludere allmennlegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten. Herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

For kommunene i Nordland er de største utfordringene knyttet til rekruttering av kvalifisert personell, da især helsefagarbeidere, sykepleiere, psykologer, jordmødre og ergoterapeuter. Videre pekes det på høy turnover, pensjonering av spesielt helsefagarbeidere, økonomiske utfordringer, språkbarrierer og høy vikarbruk som påvirker rekrutteringsarbeidet. Kommunene ser videre behovet for videreutdanning og kompetanseheving, men det er utfordrende å få ansatte til å delta grunnet tid og ressurser. Videre fører ustabilitet og turnover blant ledere til manglende kontinuitet og klare strukturer.

Det er også kommuner som melder om få eller ingen søkere på utlyste stillinger, hvilket for flere medfører utstrakt bruk av vikarbyrå. Dette er både kostbart, lite bærekraftig og kan være til hinder for nødvendig omstilling og tjenesteutvikling. Videre er det utfordrende at kommunene og spesialisthelsetjenesten konkurrerer om det samme fagpersonellet, men som også er tilfelle kommunene seg imellom. Det er særlig distriktskommunene som har de største rekrutteringsutfordringene i tillegg til at fraflytting av ung arbeidskraft utgjør ei tillegg utfordring.

Mange kommuner jobber med ulike rekrutteringstiltak for å imøtekomme utfordringsbildet. Blant annet kan nevnes økonomiske incentiver som økt ansiennitet ved ansettelse, tilleggs- og stipendbonuser, arbeidsvilkår og fleksibilitet, oppgavedeling, samarbeid og nettverk, kompetanseutvikling som videre- og etterutdanning, fagbrev på jobb og mentorprogram for å nevne noen.

I forvaltning av kompetanse- og tjenesteutviklingstilskuddet gjør Statsforvalteren skjønnsmessige prioriteringer for å øke andelen utdannet helsepersonell i fylket. I dialogmøter med kommunene diskuterer vi blant annet strategisk kompetanseplanlegging og bruk av tilskuddsmidler. Vi ønsker fremover å ha et større fokus på sammenhengen mellom kompetanseplaner og hvilke prioriteringer kommunene gjør når de søker om tilskudd.

Regional koordinatorkonsulentfunksjon: Den regionale koordinatorkonsulentfunksjonen har gitt til mulighet for tettere og individuell oppfølging av kommunene, samt bidratt til en styrket samordning og samarbeid om kompetanseutvikling i egen region. Det gjennomføres dialogmøter enkeltvis med kommunene og de seks regionale kompetansekonsulentene to ganger årlig, der tema for møtene blant annet omhandler utfordringsbildet knyttet til kommunenes arbeid med å rekruttere, stabilisere og utvikle personell og fagkompetanse innenfor helse og omsorg, og hvordan kommunene jobber med å imøtekomme disse utfordringene. Statsforvalteren bidrar med råd, veiledning og tilskudd til kompetansehevede tiltak og tjenesteutvikling. Det har vært stor interesse fra kommunene for gjennomføring av disse møtene, og tilbakemeldingen er at det er ønskelig å fortsette dialogen fremover. Vi anser det derfor som viktig at vi får fortsette å være en støtte for kommunene i deres arbeid med kompetanseplanlegging og rekruttering av fagpersonell.

Videre etablerte vi i 2024 Kompetansenettverk Nordland som består av opplærings- og utdanningsaktører i Nordland. Nettverket koordineres av regional koordinatorkonsulent, i et samarbeid med KS. Nettverket gjennomførte to samlinger i 2024, en fysisk samling som var oppstartssamlingen, samt en digital samling. Tema på den digitale samlingen var prosjekt rekruttering av helsefagarbeidere og prosjekt kompletterende utdanning for sykepleiere med utdanning fra land utenfor EU/EØS, samt tilhørende gruppearbeid.

Vurdering av tilgangen til utdanningstilbud i fylket, herunder tilgangen til desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger: Tilgangen til utdanningstilbud i Nordland er forholdsvis god, men særlig distriktskommunene etterlyser høyere utdanningstilbud særlig tilpasset distrikt. Flere av de etablerte studiene krever fysisk tilstedeværelse, noe som kan være vanskelig for studenter i avsidesliggende områder. Kommunene ønsker mer tilrettelagte utdanninger ut fra lokale behov og mer desentralisert undervisning for ansatte som allerede er i arbeid.

Nordland har 16 offentlige videregående skoler i en desentralisert skolestruktur. Det vil si at mange ungdommer slipper å reise langt for å gå på skole, til tross for store avstander innad i fylket. Fylket tilbyr også utdanning gjennom fagskole og nettskole.

Nord universitet er den primære institusjonen for høyere utdanning i regionen, med rundt 11 000 studenter. Universitetet tilbyr flere utdanninger på bachelor- og masternivå, og har campus både i Bodø, Levanger, Mo i Rana, Namsos, Steinkjer, Stjørdal, Nesna og Vesterålen. Nord universitet har gjennomført samarbeidsprosjektet «Sykepleiere i nord» som er et regionalt nett- og samlingsbasert studie. Prosjektet ble etablert i 2019 med formål å finne gode tiltak for å kvalifisere, rekruttere, utdanne og beholde sykepleiere i regionene til Nord universitet sitt nedslagsfelt. Videre har VID vitenskapelige høyskole avdeling Helgeland etablert en deltidsbasert sykepleierutdanning som har en særlig distriktsprofil, med fokus på akutt sykepleie i distriktet, velferdsteknologi/digitale tjenester og sykepleierollen i eget nærrområde. I tillegg har Norges Arktiske Universitet (UiT) campus både i Narvik, Bodø og Mo i Rana. Her tilbys det mange ulike utdanningsløp. UiT Tromsø tilbyr også medisinerstudenter fullføring av studiet i Bodø.

Samlet vurdering allmennlegetjenesten

I allmennlegetjenesten er det en bedring i rekrutteringssituasjonen fylket sett under ett. Enkelte kommuner har tatt i bruk nordsjøturnus i deler av legetjenesten som en måte å rekruttere leger. Det har bidratt til å øke kompetansen blant søkere til disse stillingene. Fortsatt er det 10 % lister uten lege i fastlegeordningen i Nordland. Halvparten av disse listene har stått ledige i mer enn 2 år. Majoriteten av lister uten lege er næringsdrivende hjemler som det er utfordrende for kommunen å få omsatt. Det er noen utfordringer i Nordland for leger i kommunehelsetjenesten å gjennomføre videre spesialisering innen kompetanseområdene allmennmedisin og samfunnsmedisin nærmere omtalt under.

Allmennmedisinsk kompetanse:

I fastlegeordningen i Nordland er 60 % av fastlegene spesialist i allmennmedisin. Flere kommuner tilbyr ALIS-forløp til nyansatte leger ved ansettelse i fastlegestillinger.

Spesialisering i allmennmedisin innebærer 2 års gruppeveiledning. I Nordland er det 8 veiledningsgrupper i allmennmedisin pr 2024, hvor kun en er på Helgeland. Dette er sårbart og gjør det mer krevende for legene i denne regionen å gjennomføre sin allmennspesialisering.

Nordland legeforeningen er en aktiv kursarrangør for mange av de obligatoriske kursene i allmennmedisin spesialisering som gjør det mulig for flere leger i fylket å ta kurs i tilknytning til sin spesialisering.

Samfunnsmedisinsk kompetanse:

Spesialisering i samfunnsmedisin som er relevant kompetanse for kommuneoverlegestillinger innebærer 3 års gruppeveiledning.

I Nordland er det kun en veiledningsgruppe i samfunnsmedisin lokalisert i Bodø. Dette innebærer behov for lang reisevei og økt fravær fra kommunen for leger. Av kommuneoverlegene i Nordland i 2024 er 21 % av kommuneoverlegene spesialister i samfunnsmedisin.

Det er store utfordringer knyttet til kommunenes kompetanse innenfor tvang og makt og helse- og omsorgstjenestelovens kap. 9. Vi har beskrevet det nærmere i årsrapportens del om saksbehandling og overprøving av vedtak.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

Generell bakgrunn for tilsyn er klage og/eller bekymringsmelding på verges disposisjoner eller atferd, fra vergehaver selv og/eller andre. Med bakgrunn i innholdet i bekymringsmelding, gjennomgang av relevante forhold og evt. redegjørelse fra verge, gjøres en risikovurdering opp mot økonomiske og/eller menneskelige forhold og konsekvenser, hvor det med bakgrunn i grad av sannsynlighet og konsekvens (alvorlighet) kan opprettes tilsyn. Likeledes ved SFNO egne funn ved vergeregnskapskontroll eller bekymringsverdige forhold som fremkommer i kontakt med enten PMV eller verge.

Funn kan være fra de alvorligste som økonomisk underslag, til mislighold av økonomiske forpliktelser og sammenblanding av verg- og vergehavers økonomi. Videre kan det fremkomme manglende søknad om Statsforvalterens samtykke, trukket godtgjøring uten vedtak og manglende sikring av verdier.

Ofte vil opplæring og veiledning være tilstrekkelig, og evt. retting av funnet, om ikke funnet er vurdert som for alvorlig til at dette vil fungere etter hensikten, evt. vil oppleves som støtende for noen å opprettholde oppnevningen av vergen. Dersom funnet er for alvorlig, eller tidligere opplæring og veiledning ikke har fungert etter hensikten, byttes det verge. Anmeldelse er ved noen funn aktuelt.

Vergers kompetanse (fra kapittel 7.3.4.1.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten gi en overordnet vurdering av vergers kompetanse og opplæringsbehov. Risikovurderinger, gjennomførte og planlagte tiltak skal beskrives, samt opplevde og forventede effekter.

Vergers kompetanse og opplæringsbehov er sprikende. Noen er kompetente på det rent formell, tekniske og materielle, men mer utfordret på selvbestemmelse og beslutningsstøtte. Andre kan beskrives med motsatt profil. På mindre steder er det stadig rekrutteringsbehov, og generelt er det turn over av verger. Det nevnte gjør opplæringsbehovet kontinuerlig, samtidig som ressurs situasjonen er tiltakende utfordrende – med økende oppgavemengde og kompleksitet på flere saksområder. Det gir minimalt med tid til kvalitativ kontakt med vergene, både for opplæring og veiledning rundt formaliteter og for holdningsutviklende samtaler/veiledning, kurs, og seminarer mv. Videre er tildelingen til vergemål knappere, etter overgang til hovedkapittelet, hvor tildelingen fordeles med 75 % til «Særskilt oppgaver under JD» og 25 % til «Administrativ kostnadsdekning». Det gir mindre budsjett til oppgaveløsning enn da vergemål var prosjekt og det ble beregnet 1/3 av lønnskostnadene til administrativ kostnadsdekning. For vergemål har dette slått negativt ut.

Likevel vurderes det at vi har en forsvarlig andel faste verger med tilstrekkelig og god kompetanse, og som søker veiledning hos Statsforvalteren ved behov. Våre rutiner og krav knyttet til godkjenning av nye faste verger, og tilgjengelighet for veiledning av etablerte faste verger, bidrar til dette. Vår praksis er under press som følge av knappe ressurser, som nevnt over. Det er knyttet risiko til dette, uten at vi har planlagt tiltak for å bøte på dette. Enn så lenge opprettholder vi et absolutt minimum av det tilbudet og den kontakten vi har med de faste vergene.

Det ligger større risiko ved mangelfull opplæring og kontakt med nærstående og alminnelige verger, og grunnet knapt budsjett har vi ikke ressurser til å prioritere økt kontroll og kvalitetsarbeid.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader i 2023, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene som kom i i 2022 og 2023.

Overordnet status på rettshjelpfeltet:

Vi har ikke sett noen økning i antall saker som kan relateres til endringen av inntektsgrensen. Vi ser en økning i antall saker etter første ledd (for eksempel utlendingssaker). Disse er ikke behovsprøvd og er derfor ikke et resultat av den økte inntektsgrensen i 2022/2023.

Økning i antall asylsaker, kan være et resultat av krigen i Ukraina.

Dette er også saker uten behovsprøving og denne økningen er heller ikke påvirket av de økte inntektsgrensene.

Sammenlignet med 2023 så har vi behandlet 3 saker mer om økonomisk dispensasjon i år (13 stk. i 2023 og 16 stk. i 2024).

Vi vurderer at vi i Nordland ikke har hatt så stor effekt av de endrede inntekts- og formuesgrensene. Det er et større antall saker som blir avslått av andre grunner, eksempelvis etter § 11 tredje led, enn på grunn av økonomisk overskridelse.

Antall søknader i 2024:

Vi mottok vi totalt 820 saker om fri rettshjelp. Disse fordeler seg slik:

134 søknader rettsråd

401 egeninnvilgelser (vedtak)

112 tolkekrav

153 Kontrollkomisjonssaker

20 søknader fri sakførsel

I 2024 varslet vi omgjøring og/eller omgjorde 9 saker. I 3 av sakene ble det omgjort da de økonomiske vilkårene ikke var oppfylt, i 3 av sakene var ikke vilkår i § 11 første og annet ledd oppfylt (eks. dokumentasjon på personskade) og i 3 saker var det andre organ som skulle ha behandlet saken (eks. HTU).

SFNO har ikke innvilget økonomisk dispensasjon i noen saker i 2024.

Når det gjelder avslag i rettsrådssaker fordeler de seg slik:

- Avslått pga inntekts/formuesoverskridelse: 16 stk.
- Avslått av andre grunner: 35 stk.
- Avslag kombinasjon: 1 stk.
- Avslag totalt: 52 saker.

Når det gjelder fri sakførsel fordeler avslagene seg slik:

- Avslått på grunn av inntekts/formuesoverskridelse : 6 stk.
- Avslått på grunn av andre grunner (eks. § 5 eller § 11 (3)) : 11 stk.

Spesifisering av de enkelte sakstypene kommer frem av den årlige rapporteringen på eget skjema til SRF.

Saksbehandlingstid fordelt på de ulike sakstypene:

	Kode	Saksbehandlingstid	Korr. Saksbehandlingstid
Totalt		8,5 dager	6,5 dager
Rettsråd	RR	11,0 dager	7,6 dager
Sakførsel	SF	29,0 dager	27,0 dager
Tolk	T	2,5 dager	2,5 dager
Egne utgifter	EU	#DIV/0! dager	#DIV/0! dager
Kontrollkom	KK	2,2 dager	2,2 dager
Annet	A	20,3 dager	19,5 dager

Forbruk/totalt advokatutgifter utbetalt på de ulike områdene:

- Innvilgede utgifter til advokat (ink. egeninnvilgelser): kr 2 181 214, -
- Innvilgede utgifter til tolk: kr 132 475, -
- Utbetalinger Kontrollkommisjonen: kr 958 224,54

Totalt kr **3 271 912,58** (på kap.470 post 01)

Sammenlignet med 2023 ser vi en økning i utbetalinger i utgifter til advokat (kr 385 490,- mer) og tolk (kr 43 582,- mer) . I forbindelse med Kontrollkommisjonen er det utbetalt omtrent samme beløp som i fjor.

Retts hjelp

Betegnelsen på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkommne søknader	154	134	20
Innvilgede søknader	36	36	0
Avslåtte søknader	69	52	17

Retts hjelp 1.2 - Saksbehandlingstid og antall restanser

Betegnelsen på rapporteringskrav	Antall
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid	7
Antall restanser	42

Forliksråd (fra kapittel 7.3.4.3.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten

- gi en overordnet redegjørelse for arbeidet som er utført i forbindelse med oppnevning av medlemmer til forliksråd og tilsyn med forliksråd.
- gi en overordnet vurdering av eventuelle forhold som departementet bør være kjent med i forbindelse med utredningen av forliksrådsordningen, jf. Stortingets vedtak nr. 445 (2022-2023).

Statsforvalteren i Nordland oppnevner medlemmer og varamedlemmer for 23 forliksråd.

Oppnevning av medlemmer og varamedlemmer har for det meste gått greit i de kommunene som har eget forliksråd. I de kommunene der hvor det er vedtatt samarbeid med nabokommuner ser vi at det er større utfordringer. Pr. januar 2025 så er det fortsatt 5 forliksråd (felles forliksråd) i Nordland som ikke har fått oppnevnt medlemmer og varamedlemmer. Det er sendt brev/hatt dialog pr telefon og gitt informasjon om hva som må komme på plass hos kommunene før oppnevning kan skje fra vår side.

Vi opplever at det er lite eller dårlig kommunikasjon mellom samarbeidskommunene i forkant av valg av medlemmer. I noen av kommunene hvor vi har tatt kontakt og etterlyst oversendelse har kommunen ikke hatt ansatte med kompetanse (ikke fått tilstrekkelig opplæring) eller at det har vært en forglemmelse at oppnevningen ikke er oversendt. I flere av oversendelsene fra de kommunene som samarbeider ser vi at de har valgt for mange medlemmer og varamedlemmer, samt at de har uklare eller ingen premisser for hvordan rekkefølgen på medlemmer og vara skal være. Vi er også kjent med at en kommune som er med i felles forliksråd ikke klarer å finne medlem og derfor ikke har foretatt valg.

Etter domstolsloven § 58 skal Statsforvalteren føre tilsyn med forliksrådets virksomhet. I dette ligger det at vi skal føre et administrativt tilsyn. Denne bestemmelsen er vag i forhold til vår rolle og bestemmelsen kan forstås som at statsforvalteren har en større rolle i forliksrådene enn hva som er ment.

I perioden 01.01.2020-31.12.2024 har vi mottatt 5 klager/henvendelser. Disse fordeler seg slik: 2 stk. i 2021, 2 stk. i 2022 og 1 stk. i 2024.

Det ble klaget på blant annet saksbehandlingsrutiner, forliksrådets avgjørelse og forliksrådsmedlemmers oppførsel. Etter å ha mottatt en skriftlig redegjørelse fra forliksrådet konkluderte vi i samtlige saker at det ikke var holdepunkter for manglende saksbehandlingsrutiner som tilsa at ytterligere tilsyn med det aktuelle forliksrådet måtte gjennomføres.

I forrige periode hadde vi en del merarbeid i forhold til midlertidige oppnevninger. Her kan for eksempel nevnes Rana forliksråd, hvor samtlige medlemmer ønsket å trekke seg fra vervet kort tid etter oppnevningen. Kommunestyret tillot ikke medlemmene å trekke seg. Denne saken var også omtalt i media.

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på**Samfunnssikkerhet i plan**

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven er formidlet til kommunene?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan vurderer Statsforvalteren at deres bistand er ivarettatt i integrering av funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel og arealdel?

Nasjonale forventninger er formidlet kommunene. Videre har vi hatt fokus på klimatilpasning i arealplanlegging og totalforsvaret i samfunnsplanlegging. Vi veileder også kommunene på sammenhengene mellom forskrift om kommunal beredskapsplikt og kommuneplan, men ser lite effekt av dette veiledningsarbeidet.

I stort er det lite sammenheng mellom helhetlig ROS og kommuneplan. Videre avdekkes det under tilsyn at funn i ROS-analyse ikke blir tatt med i økonomiplanarbeid. Så det er en lang vei å gå for at kommunene skal skjønne sammenhengene mellom Helhetlig ROS og kommuneplansystemet.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)**Rapportere på****Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter**

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos kommunene som har storulykkevirksomheter?
 - Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivarettatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter, herunder etablering av nye storulykkevirksomheter?

Vi sitter ikke på detaljkunnskap om hver enkelt kommunes bruk av hensynssoner. Vi setter fokus på dette ved nye planer eller revisjon av gamle planer slik at vi på sikt får på plass hensynssoner. Vår veiledning gjøres derfor gjennom arealplanarbeidet.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)**Rapportere på****FylkesROS**

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for egen beredskap?
 - Legges funn og oppfølging av tiltak til grunn for samordnet beredskapsplanlegging i totalforsvaret regionalt?
- Redegjør for hvordan nye risikoen som følge av overgang til nye energibærere er inkludert i fylkesROS

Revidert Fylkes-ROS var ferdig i mai 2024. Oppfølgingsplan er ferdigstilt i februar 2025.

Gradert ROS er utarbeidet i 2024. Oppfølgingsplan er under utarbeidelse.

Funn i analysearbeidet legges til grunn for vår systemsetting av totalforsvaret.

Overgang til nye energibærere er ikke inkludert i åpen ROS. Vi kan ikke rapportere her på hva vi har i gradert ROS.

Kommunal beredskapsplikt - overordnet beredskapsplan (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for om beredskapsplaner for storulykkevirksomheter er samordnet og integrert med overordnet beredskapsplan.

Vi har over flere år har en tanke om å gjøre en ekstra innsats inn mot kommuner med storulykkevirksomheter. Dette har blitt nedprioritert grunnet ressursituasjonen. For de kommuner som har denne type virksomhet har vi det som tema under tilsyn. Vi sitter derfor ikke på en oversikt over hvor godt disse planene er samordnet.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

I Nordland har vi 39 kystkommuner. Ved utgangen av 2024 har 19 kommuner sendt inn en havneoversikt, og 20 gjenstår. En utfordring er at flere kun har rapportert en oversikt over de kommunale havnene, og ikke en total oversikt over alle havner som ligger i kommunen.

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

Ingen anmeldelser av brudd på forurensningsregelverket i 2024.

Ingen anmeldelser av brudd på naturmangfoldloven i 2024, herunder brudd på verneforskrifter etter denne.

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst pr. miljøtema for 2023 (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Rapportering på antall innsigelsessaker fremmet og løst per miljøtema for 2023.

Rapportering gjøres i tabell og i samsvar med veiledning på Statsforvalternett.

Innsigelse 2023	BATP	Natur	Støy/luft-kvalitet	Strandsone	Friluftsliv	Landskap	Vannmiljø	Karbonrike areal/klima
Ant. pr. tema		8	4	10	5		1	6
Løst før mekling		1	4	4	1			2
Tatt til følge		1	4	1				1
Kompromiss				2	1			1
Trukket				1				
Ant. løst ved mekling								
Tatt til følge								
Kompromiss								
Trukket								
Sendt KDD								
Uløst/l. pros.		7		6	4		1	4

*Antall innsigelser pr. tema (om det f.eks. er snakk om innsigelse til 4 ulike områder i KPA på BATP, så fører du opp 4 øverst til venstre i tabellen, er det ett område med tre ulike tema, skriver du 1 i hver av kolonnene pr. tema)

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av resultater av prosjektene.

Av den totale skjønnsrammen for 2024 på 70,8 millioner, ble nesten 34 millioner fordelt til fornyings- og innovasjonsprosjekter i Nordland. I 2024 lyste vi ut prosjektskjønnsmidler med hovedfokus på interkommunale samarbeid. Vi ser at et økt samarbeid samt fornying og innovasjon innen tjenestene er helt nødvendig om kommunene skal klare å levere lovpålagte tjenester til innbyggerne for fremtiden.

Over tid har omfanget av kommunale oppgaver økt, samtidig som kravene til kommunal tjenesteproduksjon og forvaltning har blitt forsterket. Kommunene i Nordland står ovenfor demografiske utfordringer i form av synkende innbyggertall samtidig som det blir flere eldre og færre yngre. En del kommuner har signalisert økende utfordringer med å håndtere de ulike oppgavene. For at kommunene skal løse sine oppgaver på en tilfredsstillende måte, har Statsforvalteren lagt opp til økt satsing på interkommunalt samarbeid i form av faste samarbeidskonstellasjoner innenfor ulike områder.

I 2024 fikk vi inn 63 søknader hvorav 39 prosjekter fikk tildelt støtte. Gjennom saksbehandlingen av søknadene sees det på hva som er målsettingen for prosjektet og hvilke utfordringer som skal løses. Prosjektplanen må angi virkemidler, tiltak og finansiering inkl. kommunal egenandel. Det vurderes også om vi har hatt tilsvarende prosjekter i andre regioner.

Det er gitt skjønnsmidler til digitaliseringsprosjekter, styrking av interkommunalt samarbeid på beredskap, ulike nettverk innenfor helse, interkommunalt innkjøpssamarbeid, interkommunalt plansamarbeid, regionalt klimaarbeid, standardisering av journalføring, samarbeid om legetjenester, ulike ungdomsprosjekter med formål om inkludering og demokratiutvikling, og forebygging av ungt utenforskap, samarbeid om landbruksforvaltning, Nav tjenester i samiske språkforvaltningsområder, samarbeid på økonomiområdet, oppgavefelleskap og e-helse. Fagavdelingene bidrar med å vurdere søknader som kommer inn på deres fagområde. I flere av prosjektene deltar ansatte hos Statsforvalteren i styringsgruppen.

I Lofoten er det gitt skjønnsmidler til å utrede kommunalt oppgavefelleskap mellom Moskenes kommune og de øvrige Lofot-kommunene. Oppgavefelleskapet har sitt utspring fra prosjektet «Et bærekraftig Moskenes». Moskenes, Flakstad, Vestvågøy og Vågan kommuner arbeider med å etablere et oppgavefelleskap hvor formålet er å samle flere oppgaver som kommunene skal samarbeide om i framtiden. Det er søkt om frikommuneforsøk for å kunne ta inn oppgaver som normalt vil høre hjemme i et vertskommunesamarbeid. Prosjektet videreføres i 2025 og Statsforvalteren deltar som observatør i prosjektets styringsgruppe.

Det er fortsatt en del av prosjektene som ikke har rapportert innen fristen 01.02.2025. Statsforvalteren følger opp manglende rapportering og krav om revisorbekreftet regnskap. Det er utfordrende kapasitetsmessig for Statsforvalteren å påse at kommunene gir utfyllende rapportering på resultat og måloppnåelse.

Det er også en utfordring for Statsforvalteren å følge opp de ulike prosjektene på en tilstrekkelig måte underveis i prosjektperioden, på grunn av begrensede ressurser og prioriteringer hos Statsforvalteren. Det jobbes derfor med å vurdere forvaltningen av skjønnsmidlene, og se på justeringer som kan bidra til at vi i fremtiden kan følge opp på en bedre måte.

Dersom vi skal trekke fram prosjekter med overføringsverdi kan vi nevne "ConnectFlow" under "Digitale Helgeland" paraplyen med 16 samarbeidende kommuner. Her har det blitt arbeidet godt over tid. ConnectFlow ble startet for å forbedre dokumenthåndtering i kommunene på Helgeland. Prosjektet skulle standardisere prosesser, automatisere oppgaver og sikre bedre arkivering. Hovedmålene er delt inn i fem punkter og kan kort beskrives som standardisering av rutiner for dokumenthåndtering, automatisering i sakssystemet (RPA) og postmottak, bedre integrasjon mellom fagsystemer, økt arkivkompetanse og fulltekstpublisering for enklere innsyn. Prosjektet har hentet ut gevinster i form av svært gunstige avtaler med leverandører basert på et tett samarbeid på innkjøp. Ellers kommer de første gevinstene i form av tidsbesparelser og økt kvalitet i tjenestene.

Forprosjektet «Interkommunalt Plansamarbeid på Helgeland» ble initiert for å undersøke hvordan interkommunalt samarbeid kan styrke kommunenes kapasitet og kompetanse innen planlegging. Bakgrunnen var at flere kommuner på Helgeland har begrensede ressurser og lav kapasitet innenfor planlegging, noe som gjør det utfordrende å oppfylle kravene i Plan- og bygningsloven. De viktigste resultatene fra forprosjektet var etablering av et faglig planmiljø på tvers av kommuner, gjennomføring av kompetansehevende tiltak og etablering av en mentorordning. Kartleggingene av digitale løsninger viste at kommunene har tilgang til felles verktøy, men at det er behov for mer kompetanse i bruken av disse. Forprosjektet lagt et godt grunnlag for videre arbeid med interkommunalt plansamarbeid på Helgeland. Ved å videreføre etablerte tiltak og implementere anbefalingene, kan et hovedprosjekt bidra til økt robusthet og faglig styrke i kommunenes planarbeid.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Antall lovlighetskontroller: 6

Antall avgjørelser opprettholdt: 6

Antall avgjørelser kjent ugyldige: 0

Antall lovlighetskontroller foretatt etter eget initiativ: 0

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	6	0	6
På eget initiativ	0	0	0

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Vi får ulike spørsmål, men de fleste dreier seg om habilitet og i noen grad hvordan dette tas opp og avgjøres.

Det har vært noen saker om nedleggelse av skoler og flytting av elever.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Det er omfattende interkommunalt samarbeid i Nordland. Vertskommune er den vanligste samarbeidsformen. Det er de største kommunene (regionsentrene) som er vertskommuner og som har flest samarbeidsordninger. De minste og mest perifere kommunene har færrest samarbeidsordninger og har sjelden vertskommuneansvar for noen samarbeid.

Alle, eller de aller fleste kommunene, deltar i regionråd, 110-sentral, krisesenter, legevaktsentral, friluftsråd, IUA (akutt forurensning), PP-tjeneste, barnevernvakt, renovasjon og kontrollutvalgssekretariat.

Spesielt for Nordland er at de fleste kommunene er deltakere i Regionale kompetansekontor (RKK) som særlig jobber kompetanseutvikling knyttet til skole, helse og administrasjon for de deltakende kommunene. Kompetansekantorene er organisert som oppgavefelleskap (KO).

Vårt inntrykk er at kommunene ønsker å benytte oppgavefelleskap for nye samarbeid, og for tjenester som tidligere har blitt løst som vertskommune, i den grad det er anledning til dette. Organiseringen med representantskap og evt. styre fremstår som mindre inngripende for kommunene enn tilfellet er ved bruk av vertskommune.

Flere kommuner jobber nå med å utvikle samarbeid knyttet til planfunksjoner, administrative støttefunksjoner (arkiv, lønn, økonomi), digital transformasjon og samarbeid om helse og omsorgsfunksjoner.

Oppgavefelleskapet i Lofoten med felles tildelingskontor som vurderes etter forsøksloven er et eksempel på sistnevnte.

I dialogmøtene vi har med kommunene bes det om bistand til å initiere til mer samarbeid mellom kommunene. Kommunene i Nordland må videreutvikle det interkommunale samarbeidet dersom kommunene skal klare å løse oppgavene sine i fremtiden.

Gjennom skjønnsmidlene stimulerer vi til interkommunalt samarbeid ved å prioritere samarbeidsprosjekter. For å legge til rette for samarbeid har «digi-prosjekter» blitt prioritert. Digi Helgeland med 16 kommuner har kommet langt i å legge grunnlaget for å utvikle samarbeidet mellom Helgelandskommunene.

Behandling av klager på kommunenes vedtak etter offentleglova (fra kapittel 7.3.6.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av eventuelle klagesaker etter offentleglova som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren, og inntrykket av totalomfanget av klagesaker etter offentleglova.

Antallet klagesaker etter offentleglova er økende. Vi har noen gjengangere som påfører kommunen og oss som klageinstans mye arbeid. Vi registrerer at noen kommuner i økende grad hevder at de etterspurte dokumenter ikke eksisterer. Dette resulterer i at vi må gå flere runder for å få avklart hvilken innsats kommunen har lagt ned i sine undersøkelser. I mange klage-oversendelser mangler dokumenter vi har behov for i vår klagebehandling, f. eks. de dokumenter kommunen har unntatt fra offentlighet. I flere saker viser kommunen kort til at merinnsyn er vurdert, men opplyser ikke om hvilke konkrete vurderinger som er foretatt. I disse tilfellene oppheves vedtaket og saken sendes tilbake til kommunen for ny behandling.

Vi opplever at enkelte saker må klagebehandles i flere omganger før vi er i mål.

Det kan også nevnes at vi mottar en del henvendelser fra media og privatpersoner som ikke får svar på sine innsynskrav. I disse tilfellene prøver vi å veilede kommunene om hvilke regler som gjelder. I disse sakene må vi dessuten i noen tilfeller purre på kommunen.

Avslutningsvis mener vi at det i økende grad er grunn til å stille spørsmål ved om kommunene har den nødvendige kompetanse og/eller kapasitet for å behandle innsynskrav på en forsvarlig måte. De forhold som som er nevnt ovenfor medvirker til at vi som klageinstans har utfordringer med å få behandlet sakene innen 14 dager som er vårt mål.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelse (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Kommunene i Nordland fremmet i 2024 81 planforslag, og av disse ble 32 møtt med innsigelse.

9 av 10 kommuneplaner ble møtt med innsigelse.

23 av 71 reguleringsplaner ble møtt med innsigelse, dvs. 32,4 %.

Innsigelsene i planene fordelte seg slik:

- Statsforvalteren 27
- NVE 9
- DSB 1
- Statens vegvesen 3
- Fiskeridirektoratet 2
- Kystverket 4
- Avinor 3
- Bane NOR 1
- Mattilsynet 1

Som det fremgår av tabell har ingen innsigelser fra andre etater blitt avskjært eller løst etter at de er fremmet overfor statsforvalteren. Men vi vet at flere innsigelser er unnlatt fremmet etter dialog mellom etaten og kommunene.

Det vises ellers til punkt 3.1.1.1.2.2 med redegjørelse for statsforvalterens arbeid med å samordne og løse statlige innsigelser gjennom dialog.

Statsforvalteren fremmet selv 20 innsigelser til *kommuneplaner* som fordelte seg slik:

- Miljø og klima 8
- Reindrift 5
- Jordvern 3
- Samfunnssikkerhet 3
- Gravplass 1

Statsforvalteren fremmet 28 innsigelser til *reguleringsplaner* som fordelte seg slik:

- Miljø og klima 9
- Reindrift 8
- Landbruk 5
- Samfunnssikkerhet 4
- Barn og unge 2

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	24	0	0	32
Statsforvalteren	0	0	0	27
Avinor	3	0	0	3
Direktoratet for mineralforvaltning	0	0	0	0
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap	1	0	0	1
Fiskeridirektoratet	2	0	0	2
Forsvarsbygg	0	0	0	0
BaneNor	1	0	0	1
Kystverket	4	0	0	4
Luftfartstilsynet	0	0	0	0
Mattilsynet	1	0	0	1
NVE	9	0	0	9
Oljedirektoratet	0	0	0	0
Politiet	0	0	0	0
Riksanstikvaren	0	0	0	0
Statens vegvesen	3	0	0	3
Statsbygg	0	0	0	0

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
134	57	7	13	0	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2024 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Det vises til tabell nedenfor.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	22
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	66
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	2
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	3

Samarbeid om prioriterte innsatsområder i 'Alle trenger et trygt hjem (2021 – 2024) (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Det bes om en vurdering av samarbeidet mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene i den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk, Alle trenger et trygt hjem (2021-2025):

- Ingen skal være bostedsløse
- Barn og unge skal ha gode boforhold
- Personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor

Hjelpetekst:

Statsforvalteren bes gi en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen og kort vurdere:

- I hvilken grad den statlige dialogen med kommunene er helhetlig og effektiv.
- Sett i et flerårsperspektiv: går utviklingen i riktig retning?
- I hvilken grad kan utviklingen tilskrives statsforvalterens innsats?
- Hvilke andre aktører har påvirket utviklingen?
- Hva kan statsforvalterne gjøre bedre framover

Overordnet vurdering

Statsforvalteren i Nordland vurderer at kommunene har økt oppmerksomhet på boligsosiale utfordringer, men at mange fortsatt ikke har etablert systemer for å følge opp sine forpliktelser etter ny boligsosial lov. Kartlegging, klagesaker, boligsosiale dialogmøter og annen kontakt med kommunene viser stor variasjon i forståelsen av loven, både når det gjelder hvilke plikter kommunene har, og hvordan de skal omsettes i praksis.

Statsforvalterens innsats

Frem til avvikling av Husbankforsøket var det svært stor boligsosial aktivitet fra Statsforvalteren i Nordland, hvor det blant annet ble gjennomført rundt 30 boligsosiale dialogmøter med kommuner. Formålet var blant annet å informere om ny boligsosial lov, boligsosial planlegging, presentere kommunespesifikke boligsosiale fakta, drøfte utfordringer og høre kommunenes vurdering av behov for oppfølging og samarbeid. Flere møter medførte videre oppfølging. Videre ble det gjennomført flere samlinger både digitalt og fysisk, og det boligsosiale var tema inn i flere forum på andre fagområder, eksempelvis Nav-ledersamlinger.

Statsforvalteren var altså en del av Husbankforsøket frem til 1. september 2024. Da gikk fem ansatte tilbake til Husbanken, og kapasiteten og ansvaret på området ble redusert. Dette har medført at den tette oppfølgingen av kommunene ikke har vært videreført i samme omfang.

Utfordringer og utvikling

- Bostedsløshet: Flere kommuner har utfordringer med å skaffe egnede boliger til vanskeligstilte. Tilgangen på boliger med varige leieforhold er begrenset, og kommunene uttrykker behov for mer veiledning om mulige løsninger.
- Barn og unges boforhold: Mange barnefamilier med lav inntekt bor trangt eller i uegnede boliger. Flere kommuner har begynt å se boligsosiale tiltak i sammenheng med barne- og familiepolitikken, men dette arbeidet er fortsatt i en tidlig fase.
- Tilgjengelige boliger: Kommuner rapporterer om manglende tilgang på tilrettelagte boliger for personer med nedsatt funksjonsevne. Noen kommuner har vedtatt strategier for dette, men få har konkrete planer for gjennomføring.
- Boligsosial lov: Mange kommuner har ikke etablert systemer for saksbehandling og oppfølging av personer med boligsosiale behov etter ny boligsosial lov. En kartlegging viser at praksis varierer betydelig, og flere kommuner uttrykker usikkerhet om hvordan loven skal operasjonaliseres i tjenestene.

Veien videre

Etter avslutningen av Husbankforsøket er det behov for å reetablere samarbeid og avklare oppgavefordeling mellom statlige aktører på det boligsosiale feltet. Statsforvalteren vurderer at kommunene fortsatt trenger veiledning, både om regelverk, bruk av økonomiske virkemidler og organisering av boligsosialt arbeid. Boligmeldingen - "En helhetlig og aktiv boligpolitikk for hele landet", den nye eldrereformen - "Bo trygt hjemme", og andre nye meldinger som påvirker boligpolitikken og det boligsosiale arbeidet i kommunene aktualiserer også reetablering av samarbeidet. Et tettere samarbeid mellom Statsforvalteren, Husbanken og andre relevante aktører kan bidra til en mer helhetlig og koordinert innsats for å styrke kommunenes arbeid med sosial boligpolitikk.

Klagesaker etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, saksbehandlingstid og resultatet av behandlingen av klager etter lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Statsforvalteren i Nordland mottok to klagesaker i 2024. Sakene ble behandlet etter 1,5 mnd.

Den ene saken ble avvist, da klagen gjaldt spørsmål om tildeling av kommunal bolig. I denne saken hadde ikke kommunen fattet vedtak om at vedkommende var vurdert som vanskeligstilt på boligmarkedet, men vedkommende var tildelt tjeneste som sammenfaller med en slik vurdering. Dette kommenterte vi.

Den andre saken ble opphevet og sendt tilbake til ny vurdering, da det ikke var gjort vurdering av om vedkommende var vanskeligstilt og informasjon fra klager og fastlege tydet på at det kunne være tilfelle.

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Statsforvalteren i Nordland har jobbet målrettet og planmessig for at rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne skal bli oppfylt. Vi har gjort dette gjennom å gjøre FN konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne, veiledningsmateriale og kompetansepakker som er utarbeidet av Bufdir kjent internt og ute i kommunene. Vi ser at noen kommuner har synliggjort CRPD i sitt planarbeid, og vi har gitt innspill til de kommuner der dette ikke er synliggjort i deres planstrategier og kommunale samfunnsplaner.

Vi har hatt webinarer for kommunene om universell utforming i plan og for boligsosialt arbeid, der 30 av våre 41 kommuner deltok.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

Statsforvalteren i Nordland har i arbeidet med samordnings- og veiledningsfunksjon overfor kommunene, arbeide aktivt, målrettet og planmessig for at rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse blir oppfylt, slik de er nedfelt i FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Inngitt våren 2024 en partnerskaps avtale med likestillingssentret KUN, om målrettet og planmessig kompetanseheving internt og til kommunalt ansatte og til de som er valgt inn i rådet for personer med nedsatt funksjonsevne. Vi har gjennomført nettseminar for ansatte på ulike avdelinger i embete og et for kommunalt ansatte og råde i kommunene. Dette vil følges opp med nettseminarer for ulike temaer i 2025, både internt og ut mot kommunene.

På nettkurset for kommunene deltok 28 av våre 41 kommuner, både ansatte og personer fra rådene. I etterkant av nettseminaret har vi fått e-postliste til om hvem som følger opp råden administrativt og hvem som er leder i rådene i 39 av 41 kommuner, og får respons på det vi sender ut. Det er jevnlig sendt ut e-post med veilederen til Bufdir og informasjon fra Bufdir, i tillegg har Likestillingssentret KUN gjennom oss sent ut nyhetsbrev til kommunen.

Det er tre personer i samfunnsplangruppen som har hatt fokus på å gi innspill til kommunene i deres planstrategi og kommunale samfunnsplaner om hvordan de vektlegger eller ikke sier noe om universell utforming. Slik at alle kommunen har fått tilbakemelding på sine planer i 2024.

I tillegg har vi en representant med i Statsforvalterens nasjonale arbeidsgruppe for barnekonvensjon i praksis, der denne gruppen er opptatt av å sikre CRPD i et barnerettighetsperspektiv, med kompetanseheving både internt og ut mot kommunene.

Vi deltok på ungdommens fylkesting i november 2024, der vi holdt seminar for koordinatorene for ungdomsrådene. Her løftet vi opp hvordan sikre medvirkning og inkludering fra barn og unge med nedsatt funksjonsevne, og at de blir inkludert i ungdomsråd. Vi har i samarbeid med Statsforvalteren i Troms og Finnmark, med midler fra Bufdir, brukt 2024 til å legge til rette for medvirknings verksted blant annet for unge funksjonshemmede. Her har vi samlet inn gode tips og råd for hva som skal til for at de skal få medvirke og bli hørt. Dette vil komme i en rapport i 2025.

Statsforvalteren i Nordland vil i 2025 fortsette samarbeide med Likestillingssentret KUN.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljøsaker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

Medianverdi er 30 kalenderdager og gjennomsnittstid på saksbehandlingen er 33 kalenderdager for året under ett.

Brutt aktivitetsplikt

Saker der eleven fremdeles går på den skolen som skolemiljøsaken gjelder: Medianverdi er 32 kalenderdager og gjennomsnittstid er 35 kalenderdager.

Saker der eleven har sluttet på den skolen som skolemiljøet gjelder: Medianverdi er 46 kalenderdager og gjennomsnittstid er 46 kalenderdager (en sak).

Ikke brutt aktivitetsplikt

Saker der eleven fremdeles går på den skolen som skolemiljøsakten gjelder: Medianverdi er 26 kalenderdager og gjennomsnittstid er 27 kalenderdager.

Saker der eleven har sluttet på den skolen som skolemiljøet gjelder: Ingen saker.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på gjennomførte tilsyn der dere minimum har skrevet foreløpig rapport

Vi vurderer risiko basert på flere indikatorer. Det er blant annet nasjonale prøver, elevundersøkelsen, foreldreundersøkelsen, BASIL, grunnskolepoeng, ulike statistikker, antall saker i håndhevingsordninger, klagesaker på spesialpedagogisk hjelp og henvendelser. I tillegg har vi ett risikovurderingsskjema der de ansatte fortløpende fører inn kunnskap på alle områder vi vurderer at skolene/kommunene, kan ha regelverksbrudd. Disse skjemaene, sammen med vår kunnskap om kommunene gjennom tilsyn, danner grunnlaget for hvilke kommuner og temaer vi skal føre tilsyn med. Våre risikovurderinger vurderer vi som gode, vi finner brudd i alle tilsyn.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000-20000 L:-5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommentarer
Annet	Annet	Saltdal	L		Tilsynsbesøk	12	Annet	Dispensasjoner: Er barnehagemyndig forståelse av dispensasjonsadg tråd med gjeldene rett?
Annet	Annet	Saltdal	L		Tilsynsbesøk	12	Annet	Dispensasjon: Br kommunens vedta tråd med gjeldend
Annet	Annet	Saltdal	L		Tilsynsbesøk	12	Annet	Dispensasjon: Br Inneholder vedtak (disp) informasjon klageadgang, rett se sakens dokum og klageinstans?
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Har barnehagemyndigheten oversikt over barnehageeiers plikter etter barnehageloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Har barnehagemyndigheten tilstrekkelig kunnskap om hvordan alle barnehageeierne oppfyller sine plikter etter barnehageloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Bruker barnehagemyndigheten denne kunnskapen til å gjøre risikovurderinger for å vurdere behov for veiledning og tilsyn?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Er barnehagemyndighetens risikovurderinger basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - veiledning	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Gjennomfører barnehagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - veiledning	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Er barnehagemyndighetens veiledning basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Sikrer kommunen at saken er tilstrekkelig opplyst før de fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak		L		Tilsynsbesøk	10	Sikrer kommunen at de fatter vedtak uten ugrunnet opphold i alle sakene der PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering?	
Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll	Spesialpedagogisk hjelp og internkontroll - fatte vedtak	Vega	L		Tilsynsbesøk	10	Sikrer kommunen at de fatter vedtak med et innhold i samsvar med regelverket?	
Nasjonale prøver	Annet	Beiarn	L	Beiarn barne- og ungdomsskole	Kun skriftlig dokumentasjon	2	Annet	Egeninitiert skriftli tilsyn. Kontrollspm ikke lista. Brudd p kontrollspm.
Nasjonale prøver	Annet	Andøy	L	Andenes skole og Risøyham skole	Kun skriftlig dokumentasjon	1		Egeninitiert skriftli tilsyn. Kontrollspm ikke lista. Brudd p kontrollspm

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)
Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Barnehage:

I 2024 har det vært en vesentlig økning i antall klagesaker på kapittel 7 i barnehageloven. Det er så godt som likt fordelt på klager som omhandler

spesialpedagogisk hjelp og individuell tilrettelegging. Det vi ser, er at kommunen vi har hatt tilsyn med, der vedtak har vært tema, nå er overrepresentert i klagesakene vi har mottatt. Utfordringen har vært at de tidligere ikke sendte inn klagesaker til oss eller bare noen, i de tilfellene de selv ikke gav medhold. Det skjer i større grad nå, og vi mottar flere klagesaker enn tidligere.

Vi ser at de kommunen der det har vært utført veiledning på området, gjennom tilsyn eller henvendelse, har det ført til praksisendring. Det er videre planlagt veiledning på forvaltningsområdet i en større omfang i løpet av 2025. Dette for å sikre at flere saker løses i kommunen på riktig måte, og at det skal være med på å øke regelverkskompetansen i førsteinstans.

Skole:

På opplæringslovens i grunnskolen område har vi behandlet 67 klagesaker, som er en reduksjon på 2 saker fra 2023. Vi ser en fortsettelse av trenden fra 2023 om at vi stadfester flere saker enn tidligere år, noe vi ser i sammenheng med økende kompetanse innenfor forvaltningsrett og opplæringsloven.

Vi anser at variasjonen i antall klagesaker etter opplæringsloven for videregående skole og privatskoleloven er normal. Antall klagesaker, resultater og våre kommentarer følger av tabellene.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	1	0	0	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 35	7	2	1	2	2
Barnehageloven § 37	8	3	1	4	0
Barnehageloven § 38	0				
	16	5	2	7	2

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Skyss, § 3-7	1	0	0	1	0
	1	0	0	1	0

Nedgang fra 4 klager i fjor.

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Ingen klager i 2024. Samme som for 2023.

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Standpunkt i fag	20	0	2	17	1
Ekstra år i grunnskolen, § 2-1 fjerde ledd (ny lov § 9-7)	1	1	0	0	0
Bortvisning, § 2-10 (ny lov § 13-1)	2	1	1	0	0
Skyss, § 7-1 (ny lov § 4-1)	18	0	15	3	0
Skoleplassering, § 8-1 (ny lov § 2-6)	8	1	7	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	6	1	3	2	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11 (ny lov § 2-2 fjerde ledd)	2	0	2	0	0
Sentralt gitt skriftlig eksamen	3	0	0	1	2
Sum	60	4	30	23	3

Vi har også behandlet: 1 klage etter gammel oppl. § 6-2 (opplæring i samisk). Nedgang fra 69 saker i fjor.

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3 (ny lov § 18-3)	1	0	1	0	0
Spesialundervisning, § 5-1 (ny lov §§ 11-5 og 11-6)	5	0	2	3	0
Fritak fra vurdering med karakter i fremmedspråk, § 3-21 i forskrift til opplæringsloven (Kapittel 9 i ny forskrift til opplæringsloven)	29	26	3	0	0
Muntlige og andre ikke-skriftlige eksamener (kapittel 10 i ny forskrift)	1	0	1	0	0
	36	26	7	3	0

2 saker om bortvisning i VGO, jf. oppl. § 9A-11 (ny lov § 13-1). Oppgang fra 31 til 36 saker fra i fjor.

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

I Nordland har vi et samarbeidsforum med 12 faste medlemmer (de har også hvert sitt vara medlem) som forvalter alle tre ordningene. Dette gjelder regional ordning, desentralisert ordning og kompetanseløftet, og statsforvalteren er sekretariat. Samarbeidsforum prioriterer fordeling av midler i alle tre ordninger med utgangspunkt fra den langsiktige plan som ble vedtatt 2021.

I Nordland har vi 3 fagutvalg, det er fagutvalg for barnehage, skole og videregående. Her sitter representanter fra fra hver av de 7 regionale kompetanseregioner, som da koordinerer innspill fra eiere i sin region.

Statsforvalteren i Nordland har vært sentral i oppbygging av strukturen i Nordland. Vi har egen nettside som er transparent og all dokumentasjon, innkallinger, referater og sentral informasjon blir lagt ut her. Statsforvalteren inviterer til digitale og fysiske møter, utarbeider saksdokumenter på bestilling fra samarbeidsforum. Statsforvalteren legger alt av dokumentasjon ut på nettsiden, og er tilgjengelig for alle. Via nettsiden blir det og publisert nyhetssaker, og endringer i ordningen som har betydning for sektoren.

Vi har kontinuerlige møter med samarbeidsforum, fagutvalg og kompetanseregionene. I 2024 har vi hatt en felles samling i januar der fagutvalgene deltok, sammen med samarbeidsforum, og vara medlemmer. Innholdet var å diskutere premisser for tildeling, kriterier og gjennomgang av behovsmeldinger som var levert inn i forkant. Dette var innledende før samarbeidsforum startet sitt arbeid med å gjennomgå og prioriterer fordeling av midler. Våren 2024 var det digitale evalueringsmøter knyttet tildeling av midler i fagutvalgene og for samarbeidsforum. Høsten har vi hatt to dager samling der alle representanter i samarbeidsforum, vara og fagutvalgene deltar fysisk. Målet er å sikre forståelse av retningslinjer, legge til rette for godt partnerskap, medbestemmelse, sikre lokal forankring, og tiltak som treffer ut til barn og elevene i avdelingen og i klasserommet.

Statsforvalteren ser gjennom tiltakene at det er kommuner som utarbeider behovsmeldinger. I de fleste kommunene er de private barnehageeiere med i tiltakene. Det er ingen egne behovsmeldinger fra private barnehageeiere, eller de minste kommunene. Det er to private skoleeiere som har levert egne behovsmeldinger. Høsten 2024 inviterte Statsforvalteren inn til digitalt møte for nye eiere. Målet var å informere om ordningen, nå ut til de private og oppfordre til å utarbeide behovsmeldinger. I 2024 har vi fått tilbakemelding fra vår største kommune at de ikke tar med de private eierne i sine tiltak, på bakgrunn av stram kommuneøkonomi. De har prioritert å bruke ressurs på sine egne kommunale enheter. Dette innebærer at de private står utenfor og uten tiltak.

Høsten har vi digitale midteveiseevalueringer med eiere i alle 7 regioner. Agenda er om tiltakene er kommet i gang, virker de, når de ut til barn og elever og hva behov for 2025. Gjennom dialogen får vi god innsikt om tiltaket treffer og har effekt. Denne rapporteringen gir oss innsikt i om det er partnerskap som må følges opp, siden tiltakene ikke går som planlagt i henhold til behovsmeldingene. Vi ser i 2024 har det er en positiv utvikling i partnerskapene, og tilbakemeldingene viser til at det er tiltak som er godt forankret og mer konkrete tiltak som treffer der barn og elevene er. Eierne har i tillegg færre tiltak i gang og av den grunn er kapasitet i sektoren bedre til å jobbe med tiltaket

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevingssstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	61	50	111
Totalt	61	50	111

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevingssstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	6 485 000	100
Totalt	6 485 000	100

Rapportering på tilskuddsmidler fra Statsforvalter

	Navn og tema for tiltaket	Tilskuddsmottaker UH	Beløp	Tilskuddsmottaker eier/nettverk	Beløp	Tilskudd koordinator	Beløp
Desentralisert ordning	Tverrkommunalt nettverk barnehage og 1. til 4. trinn språk, lesing og skriving	Hlnn	125 000	Alstahaug, Leirfjord, Lurøy og Træna	12 000	Ja, for alle tiltakene	70 000
Desentralisert ordning	Tverrkommunalt nettverk 5. til 10. trinn språk, leding og skriving	Hlnn	125 000	Alstahaug, Leirfjord, Lurøy og Træna	120 000	Ja, for alle tiltakene	0
Desentralisert ordning	Kollektiv kompetanseutvikling i profesjonsfelleskap ansatte i skole/SFO	Nord universitet	220 000	Herøy, Dønna, Nesna og privat skole	120 000	Ja	30 000

Desentralisert ordning	Inkluderende felleskap for alle	Nord universitet	100 000	Meløy	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Regionalt nettverk for begynneropplæring i lesing og skriving	Nord universitet	271 500	Salten regionen v/RKK Salten	70 000	Ja	30 000
Desentralisert ordning	Regionalt nettverk for SFO ledere	Nord universitet	271 500	Salten regionen v/RKK Salten	70 000	Ja	30 000
Desentralisert ordning	Plangruppe og vurdering	Nord universitet	442 000	Fauske	100 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Vurdering for læring og lærelyst	Nord universitet	233 500	Gildeskål	30 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Digital læring og nettverkssamarbeid	Nord universitet	278 000	Rødøy	139 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Digital læring	Nord universitet	214 500	Saltdal	50 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Kunnskapsressurser ut i fra kartlagte tema	Hlnn	236 000	Bodø	0		0
Desentralisert ordning	Samisk fagdag skole	Nord universitet	54 720	Bodø	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Regionalt SFO ledernettverk	UiS	200 000	Vesterålen region v/RKK Vesterålen	100 000	Ja	25 000
Desentralisert ordning	Regionalt SFO ledernettverk	Nord universitet	200 000	Vesterålen region v/RKK Vesterålen	100 000	Ja	25 000
Desentralisert ordning	Regionalt samarbeid begynneropplæring	NTNU v Matematikk- og skrivesenteret	880 000	Lofoten region v/RKK Lofoten	5 000 000	Ja	200 000
Desentralisert ordning	Fagformyelsen - øke læreres kompetanse og læreplanforståelse	Nord universitet	298 000	Narvik	200 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Oppfølging av Beisfjord skole	Nord universitet	278 000	Narvik	20 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Oppfølging av Narvik ungdomsskole	Nord universitet	278 000	Narvik	20 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Montessorilæreplanen i nettverk i Sør-Troms	UiT	0	Narvik Montessoriskole	60 000	Nei	0
Desentralisert ordning	Moduler begynneropplæring skriving og lesing	UiT	380 160	Region Helgeland v/RKK Vefsn	0	Ja	108 000
Desentralisert ordning	Moduler begynneropplæring skriving og lesing - oppfølging Hemnes	UiT	361 920	Hemnes	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Moduler begynneropplæring skriving og lesing - oppfølging Vefsn	UiT	219 840	Vefsn	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Moduler begynneropplæring skriving og lesing - oppfølging Grane og Hattfjelldal	UiT	263 360	Grane og Hattfjelldal	80 000	Nei	0
Desentralisert ordning	SFO-ledernettverk	Nord universitet	150 000	Rana, Vefsn, Grane og Hattfjelldal	92 500	Nei	0
Desentralisert ordning	Elevmedvirkning og vurdering skoleledernettverk	NTNU v Matematikk- og skrivesenteret	182 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	0	Ja, for alle tiltakene	66 000
Desentralisert ordning	Elevmedvirkning og vurdering matematikk	NTNU v Matematikk- og skrivesenteret	182 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	42 000	Ja, for alle tiltakene	0
Desentralisert ordning	Elevmedvirkning og vurdering engelsk	NTNU	119 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	42 000	Ja, for alle tiltakene	0
Desentralisert ordning	Begynneropplæring engelsk	NTNU	119 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	42 000	Ja, for alle tiltakene	0
Desentralisert ordning	Styrking av det profesjonelle læringsfellesskapet	Nord universitet	1 300 000	Nordland fylkeskommune	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Digital kompetanse og kunstig intelligens i undervisning, vurdering og produksjon av innhold	Høgskolen i Østfold	160 000	Nordland fylkeskommune	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Klasseledelse	Nord universitet	300 000	Nordland fylkeskommune	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Andrespråkspedagogikk	Oslo Met/NAFO	300 000	Nordland fylkeskommune	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Kompetansetiltak fremmedspråk	Høgskolen i Østfold	70 000	Nordland fylkeskommune	0	Nei	0
Desentralisert ordning	Samisk kultur og historie	Nord universitet	150 000	Nordland fylkeskommune	0	Nei	0
Kompetanseløftet	Alvorlig skolefravær	Hlnn	100 000	Alstahaug, Leirfjord, Lurøy og Træna	50 000	Ja, ekstratildeling	70 000
Kompetanseløftet	Arbeidsmåter som ivaretar inkludering	Hlnn	1 800 000	Alstahaug, Leirfjord, Lurøy og Træna	180 000	Ja, ekstratildeling	0
Kompetanseløftet	Høyfrekvente vansker i barnehagen	Nord universitet	80 000	Herøy, Dønna, Nesna og privat skole	40 000	Ja, for alle tiltakene	40 000
Kompetanseløftet	Høyfrekvente vansker i skolen - ekstratildeling	NTNU	60 000	Herøy, Dønna, Nesna og privat skole	40 000	Ja, ekstratildeling	0
Kompetanseløftet	Regionalt nettverk for ufrivillig skolefravær	Nord universitet/Hlnn	300 000	Salten regionen v/RKK Salten	0	Ja, for alle tiltakene	100 000
Kompetanseløftet	Regionalt nettverk for pedagogisk analyse	Nord universitet/Hlnn	300 000	Salten regionen v/RKK Salten	125 000	Ja, for alle tiltakene	0
Kompetanseløftet	Fagnettverk språk og språkvansker	Nord universitet/Hlnn	93 480	Salten regionen v/RKK Salten	30 000	Ja, for alle tiltakene	0
Kompetanseløftet	Inkluderende felleskap for alle	Nord universitet	260 000	Meløy	150 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Pedagogisk analyse - lærere	Hlnn	624 914	Bodø - ordinær + ekstratildeling	900 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Pedagogisk analyse - ledere	Hlnn	583 600	Bodø - ordinær + ekstratildeling	500 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Dialog og nettverk	UiT ordinær + ekstratildeling	145 767	Evenes ordinær + ekstratildeling	59 000	Ja	0
Kompetanseløftet	Begynneropplæring	Nord universitet ordinær + ekstratildeling	509 500	Narvik ordinær + ekstratildeling	450 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Oppfølging av PP tjenesten i fylked	Nord universitet ordinær + ekstratildeling	1 233 000	Nordland fylkeskommune ordinær + ekstratildeling	900 000	Ja	80 000
Kompetanseløftet	Språk, språkmiljø og språkutvikling private barnehager	Nord universitet ordinær + ekstratildeling	364 000	Vefsn	50 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Språksatsing i barnehagene	Nord universitet	223 000	Rana	100 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Dysleksinettverk	Nord universitet	370 000	Rana	100 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Tverrfaglig nettverk skolefravær	Nord universitet	100 000	Rana	50 000	Nei	0

Kompetanseløftet	Økt skolenærvær	Nord universitet ordinær + ekstratildeling	440 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland ordinær+ ekstratildeling	160 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Begynneropplæring i matematikk	NTNU v Matematikkssenteret	91 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	28 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Atferd og samspill	Oslo Met	280 000	Sortland	150 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Elevmedvirkning og inkluderende praksis	Oslo Met	250 000	Sortland	75 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Lese- og skrivevansker	Nord universitet	250 000	Nordland fylkeskommune	250 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Elevmedvirkning og inkluderende praksis	Nord universitet	40 000	Nordland fylkeskommune	25 000	Nei	0
Kompetanseløftet	Høyfrekvente vansker i barnehage og skole	Nord universitet ekstratildeling	423 250	Region Lofoten v/RKK Lofoten	200 000	Ja	75 000
Regional ordning	Analyse av behov	Hlnn	174 000	Alstahaug, Leirfjord, Lurøy og Træna	50 000	Nei	0
Regional ordning	Nettverk språk, lesing og skriving	Hlnn	125 000	Alstahaug, Leirfjord, Lurøy og Træna	50 000	Nei	0
Regional ordning	Inkluderende fellesskap i profesjonspraksis	Nord universitet	250 000	Herøy, Dønna, Nesna	50 000	Nei	0
Regional ordning	Utviklingsledelse	Nord universitet	130 000	Herøy, Dønna, Nesna	20 000	Nei	0
Regional ordning	Lek og lekemiljø i barnehagen	Nord universitet	250 000	Vefsn	75 000	Nei	0
Regional ordning	Lek og lekemiljø i barnehagen	Nord universitet	310 000	Grane og Hattfjelldal	48 750	Nei	0
Regional ordning	Kompetansehving	Nord universitet	130 000	Hemnes	60 000	Nei	0
Regional ordning	Styremettverk	Nord universitet	80 000	Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn	32 500	Nei	0
Regional ordning	Reggio Emilia	USN	595 000	Rana	45 000	Nei	0
Regional ordning	Ledelse av barnehagen som ped. virksomhet	Nord universitet	400 000	Region Lofoten v/RKK Lofoten	200 000	Ja	50 000
Regional ordning	styrerforum	Nord universitet	300 000	Narvik	70 000	Nei	0
Regional ordning	Pedagogisk leder nettverk	Nord universitet	140 000	Narvik	43 000	Nei	0
Regional ordning	prosessveiledning barnehage	Nord universitet	250 000	Narvik	30 000	Nei	0
Regional ordning	samisk perspektiv	Nord universitet	100 000	Narvik	100 000	Nei	0
Regional ordning	Oppfølging erikstad barnehage	Nord universitet	114 000	Fauske	10 000	Nei	0
Regional ordning	Oppfølging valnesfjord barnehage	Nord universitet	114 000	Fauske	10 000	Nei	0
Regional ordning	Styremettverk	Nord universitet	193 800	Region salten v/RKK Salten	90 000	Nei	0
Regional ordning	Pedagognettverk	Nord universitet	96 600	Region salten v/RKK Salten	20 000	Nei	0
Regional ordning	Utemiljø og voksenrollen	Nord universitet	63 840	Region salten v/RKK Salten	10 000	Nei	0
Regional ordning	Innemiljø, lek og voksenrollen	Nord universitet	72 960	Region salten v/RKK Salten	10 000	Nei	0
Regional ordning	Utemiljø og inkluderende fellesskap	Nord universitet	130 000	Meløy	0	Nei	0
Regional ordning	Oppfølging av enkeltenhet	Hlnn	300 000	Bodø	25 000	Nei	0
Regional ordning	Dialognettverk	Nord universitet	273 600	Bodø	100 000	Nei	0
Regional ordning	Samisk fagnettverk	Nord universitet	52 720	Bodø	0	Nei	0
Regional ordning	Veiledning av barnehager	Nord universitet	0	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	115 000	ja	0
Regional ordning	Styremettverk	Nord universitet	165 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	108 000	ja	0
Regional ordning	Oppfølging av barnehager	Nord universitet	80 000	Region Sør-Helgeland v/RKK Sør-Helgeland	0	ja	0
Regional ordning	Ledelse av utviklingsarbeid	Nord universitet	410 000	Region Vesterålen v/RKK Vesterålen	250 000	ja	0
Regional ordning	Lærende organisasjon	Nord universitet	102 000	Region Vesterålen v/RKK Vesterålen	80 000	ja	0
Regional ordning	Den autorative voksne som inkluderingsagent	Oslo Met	170 000	Sortland	25 000	Nei	0
Regional ordning	Språksatsing - språkløyper	UiS	100 000	Andøy	60 000	Nei	0

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.3 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere hvordan deres innsats bidrar til å støtte kommunene i oppfølgingsordningen i deres utviklingsarbeid og vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Vi følger opp kommunene i oppfølgingsordningen gjennom månedlig dialog med eiere i samarbeid med veiledere. Det blir også arrangert halvårlege utvidede evalueringer, digitalt og fysisk, der både eiere, ledere, tillitsvalgte og andre ansatte deltar. I 2024 ble det tildelt totalt 1,6 millioner til veiledere og 3,2 millioner til de ulike kommunene i ordningen. Tildelingen til kommunene ble gjort i dialog med eier, veiledere og Statsforvalteren, basert på rapporter fra 2023, søknader sendt inn og andre tiltak i lokal kompetanseutvikling. Vi viser for øvrig til rapportering under 3.1.7.1.2.1 og 2

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2024.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Det vises til tabell under

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2024.	22.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2024.	8.5
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	5.5
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	0.5
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	8.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	8.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2024 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	2.0

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)**Rapportere på**

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Alle reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde har fått opplæring i og tilgang til å bruke ajourholdsløsningen for å oppdatere arealbrukskartene. I 2024 gjorde to distrikter oppdateringer i arealbrukskartene. I tillegg gjorde Statsforvalteren endringer innenfor et distrikt der LMD hadde gjort vedtak om omlegging av flyttlei.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	19	2	41

I revidert Geodataplan er det listet kommuner som skal gjennomføre periodisk ajourhold AR-5. Kontinuerlig ajourhold er, etter AR5Web, blitt enklere for kommunene. Fortsatt er det slik at dette er en utendørs-sport, og feltkurs er stadig etterspurt. Vi der at det blir mer samarbeid mellom kommuner, innenfor landbruksforvaltningen. Dette er en utvikling vi følger med stor interesse.

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)**Rapportere på**

Rapportere om bruk av anmeldelser.

I 2024 ble ingen saker vurdert til å ha en alvorlighetsgrad som krevde en politianmeldelse. Det pågår arbeid for å utvikle nye rutiner og praksiser som skal senke terskelen for å vurdere politianmeldelse i tilfeller der det bevisst er gitt feilopplysninger i søknader om tilskudd. Spesifikke interne rutiner og arbeidsinstrukser er blitt utarbeidet for å sikre en effektiv prosess med å vurdere om en sak bør politianmeldes.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)**Rapportere på**

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

I samsvar med rutinen, har vi mottatt flere saker i løpet av 2024. Sakene følges opp og det sikres at kommunene er informert.

Det har vært gjennomført 2 møter i henhold til rutinens pkt 8, hvor Statsforvalteren i Nordland, Troms og Finnmark har deltatt. I tillegg har det vært direkte kontakt med lokalt Mattilsyn ved behov. Møtene legger til rette for en god dialog mellom Statsforvalteren og lokalt Mattilsyn. Mattilsynet har vært i en stor omorganiseringsprosess, og dette har til dels påvirket kontakt.

Mattilsynet har på invitasjon deltatt på konferanse med landbruksforvaltningen i kommunene, hvor tema for innlegg var dyrevelferd og rutiner for utveksling av informasjon.

Vi opplever at det er et godt samarbeid mellom lokalt Mattilsyn og kommunene. Dog kan det være behov for å jobbe kontinuerlig med tema for en lav terskel på kontakt og samhandling i vanskelige saker.

Vi følger med kommunenes vurdering i saker som er meldt inn i forbindelse med vedtak fra Mattilsynet. Vi veileder kommunene ved behov.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	2	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	0	0	0	0
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	0	0	0	0

Totalt mottatt 5 saker. Et bruk er nedlagt etter eget initiativ, et er avvirket etter vedtak, et har lukket avvik. En sak er avgjort klage fra tidligere år. En sak gjelder privatperson - ikke foretak. Det er ikke delt andre saker med kronisk dårlig dyrehold i henhold til avtalens pkt 3c

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	2	2	1	2

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

I 2023 ble det utbetalt kompensasjon for kostnader knyttet til riving og opprydding til 4 pelsdyroppdrettere i Nordland. Samtidig ble det gjennomført forhåndsbehandling av erstatning for avvikling av pelsdyrhold for alle de 4 pelsdyroppdretterne i fylket.

Landbruksdirektoratet tok over ansvaret for behandling av erstatningssakene for disse oppdretterne. Alle sakene ble behandlet av direktoratet i 2024, og erstatningene er utbetalt i samsvar med vedtakene. Nordland har derfor ingen utestående saker til behandling på dette området.

Kompensasjon og erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlete saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avvikling av pelsdyrhold	0	0	0	0
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	0	0	0	0
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0	0	0	0
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	0	0	0	0

I Nordland var vi ferdige med all saksbehandling og prebehandling av søknader før 2024

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for prosjektet "Ut på vidda", herunder statsforvalterens arbeid med å promotere prosjektet.

Statsforvalteren i Nordland samarbeider tett med Statsforvalteren i Troms og Finnmark om Ut på vidda. Høsten 2024 arrangerte vi i samarbeid et godkjenings- og regodkjeningskurs for reindriftsfamilier som ønsker å tilby lærings- og omsorgstjenestene Ut på vidda. Det deltok i overkant av 10 familier på samlingen, både etablerte tilbydere og nye tilbydere. Samlingen ble benyttet som en arena for kompetanseutvikling og erfaringsutveksling. I tillegg fikk vi konstruktive innspill til hvordan

I Nordland har vi én etablert tilbyder som ble regodkjent, og én reindriftsfamilie på Saltfjellet ble rekruttert inn i programmet. I tillegg er Saltdal kommune kommet inn i prosjektet "Reindriftsåret - de åtte årstidene i reindriften". Kommunen arbeider for å tilby Ut på vidda-tjenester til elever og lærere i kommunen, og mener at tilbudet vil være et verdifullt supplement til innbyggerne i kommune, og da i første omgang til barn og unge.

Statsforvalteren skal i økende grad legge til rette for arenaer der erfaringsutveksling og nettverksbygging for tilbyderne, med målsetting om å profesjonalisere tjenestene og gjøre disse mer robuste. Statsforvalteren i Nordland har promotert Ut på vidda internt og eksternt på ulike arenaer. Vi erfarer at det fortsatt er et stort behov for å synliggjøre Ut på vidda som en ordning som bl.a.gir økt kunnskap om og kjennskap til reindrifta og den samiske kulturen, og som derigjennom kan motvirke hets. Å tilby Ut på vidda som et tiltak for barn og unge anser vi derfor å være svært verdifullt. Det vil fortsatt være et behov i Nordland for å synliggjøre Ut på vidda som en tilleggsnæring for reindriftsfamilien på den ene siden, og på den andre siden som et supplement til kommunenes tjenestebehov. For å få til dette må vi imøtekomme utfordringen knyttet til gjøre ordningen kjent og lett tilgjengelig for kommunene, samt rekruttere flere tilbydere i fylket.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)**Rapportere på**

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

Statsforvalteren i Nordland er ikke et sammenslått embete.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.9 i TB)**Rapportere på**

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2024.

Se tabeller under for hvor mange saker Statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2024.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet	Opphevet/avvist
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	1	0	0	1
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	1	0	1	0
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	0			
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0			
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0			
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	2	0	1	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0			
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	0			
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0			

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Opphevet/avvist	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	1	0	0	0	0	0	0	1	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	1	1	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	1	0	0	1	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	1	1	0	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	15	13	0	2	0	0	0	0	12 av sakene som ble innvilget, og sakene som ble avslått dreide seg om selskap med begrenset ansvar.
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	2	0	0	1	0	0	0	1	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0								
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0								
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0								

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0		
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	0		
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	0		
Grønnstruktur	0		
Golf	0		
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	4	3	1
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet	Avvist
Vedtak	1	1	0	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	0			

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	0				

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	0	0	0	0	0

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Opphevet/avvist	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0								
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0								

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0			0			0		

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker		0		

Det er kommunene som har ansvar for nydyrkingsforskriften, inkludert regelverket om forbud mot nydyrking av myr. Dette rapporteres i Kostra.

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Avvist	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0				

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Det todelte målet om geografisk differensiering har vist seg vanskelig å få til i et smalt og langstrakt fylke som Nordland. Beregningene for 2024 viser at bestandsmålene for jerv (snitt 11 ynglinger) og gaupe (snitt 10,3 familiegrupper) nå er oppfylt, men ikke for bjørn (0 ynglinger). Det er relativt høye tapstall, spesielt i reindriftsnæringen hvor tapene har vært på et høyt nivå i mange år. I sauenæringen har de samla tapene vært på et lavere nivå det siste tiåret sammenlignet med det forrige tiåret. Det har også vært en markert nedgang i tapene fra 2023 til 2024. I 2024 ble det dokumentert uvanlig få sau drept av jerv i Nordland.

Den geografiske differensieringen mellom beiteområder og forvaltningsområder i Nordland er lite funksjonell for å oppnå bestandsmålene for jerv og bjørn. Styringssignalene fra KLD ble i sin tid ikke fulgt opp av Rovviltnemnda da forvaltningsplanen ble utarbeidet og sluttbehandlet i 2017, og KLD vurderer derfor å endre den. Dagens gjeldende forvaltningsplan er et dårlig styringsverktøy for tydelig geografisk rovviltforvaltning. Situasjonen med forvaltningsplanen oppleves konfliktfylt og uforutsigbar for beitenæringene. Dersom vi skal ivareta bestandsmålene, kan vi ikke ha en praksis med veldig lav terskel for skadefelling i prioriterte beiteområder.

Områder med god beitekvalitet og høye slippstall for sau ligger i all hovedsak innenfor de beiteprioriterte områdene i fylket. Det meste av fylket brukes som beiteområde for rein, og det gjelder også de rovviltprioriterte områdene. Det er lite sau i områdene som er prioritert for jerv og bjørn.

Reindrifta i områder prioritert for jerv og bjørn bruker i stor grad tiltak som ekstra gjeting, foring og flytting til andre beiter deler av året. I store deler av fylket skal det være både sau og gaupe, der gaupa skal forvaltes ut fra et byrdefordelingsprinsipp som er beskrevet i planen. Sauenæringa bruker mange ulike tiltak for å prøve å unngå eller redusere tapene, slik som ekstra tilsyn, radiobjeller, vokterhunder og tidlig nedsanking.

Statsforvalteren har høy beredskap gjennom hele året siden vi har både sau og tamrein i tilnærmet hele fylket. Søknader om skadefelling behandles i de fleste tilfeller raskt, innen få timer. Dersom vi mottar en søknad om skadefelling og situasjonen der og da etter vår vurdering ikke gir grunnlag for skadefelling, ser vi gjerne an utviklingen før vi fatter vedtak. Dette skjer i så fall i tett dialog med beitebruker/kommune, og dersom de ønsker det får de et raskt avslag i stedet for at vi avventer behandling. Vår erfaring er at skadefelling er et effektivt tiltak for reindrifta på vinteren med sporsnø, mens få fellingsforsøk lykkes på sommeren.

I 2024 var det en del konflikter knyttet til avslag på felling av gaupe i Sørfold og avslag på felling av bjørn på Helgeland. Vi har hatt greie møter med representanter fra kommunene og beitenæringene i begge disse områdene, og etter vår vurdering er ikke konfliktnivået spesielt krevende.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)**Rapportere på**

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

Generelt om UKL-områdene

I Nordland er det generelt en utfordring at antallet landbruksforetak synker og at rekruttering til næringa er vanskelig. I flere av UKL-områdene i Nordland er dette en stor utfordring.

Vi ser også at forvaltningen er krevende for kommunene, som har fått nye oppgaver uten øremerkede midler til forvaltningen.

Forvaltningsplaner for områdene er et viktig utgangspunkt for prioritering mellom ulike tiltak og for å minne om at det er ulike hensyn å ta i forvaltningen av områdene. Det kan likevel variere i hvor stor grad de ulike miljøtemaene tilgodeses når tilskuddsmidler skal fordeles. Det kommer blant annet an på interesser, tilgang på ildsjeler, dugnadsarbeidere, kompetanse og arbeidskraft. Der det lykkes å opprettholde landbruksdrift med tradisjonelle metoder, har det positiv påvirkning på naturmangfold og kulturmiljø, og ofte vil et tiltak bidra til måloppnåelse på flere av miljøtemaene, for eksempel beiting eller slått som kan bidra til å opprettholde verdifull flora eller å fjøre kulturminner synlige i landskapet. Når kommunene fordeler tilskudd til ulike tiltak, hender det at tiltak som vil ivareta naturmangfold eller kulturminner registreres som et tiltak for landskapsskjøtsel i tilskuddssystemet. Effekten av gjennomførte tiltak kan derfor være større på naturmangfold eller kulturminner enn statistikken viser.

Det er viktig å fortsette arbeidet med å synliggjøre betydningen av landbruksdrift for landskapsbildet, biologisk mangfold, kulturformidling og grunnlag for næringsutvikling.

Røst UKL

Forvaltningsplanen for området er i prosess. Kommunen overtok et utkast til forvaltningsplan fra Statsforvalteren da forvaltningen ble overført til kommunene i 2020. Begrensede ressurser i landbruksforvaltningen har gjort det krevende å komme i mål med planen.

Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift. UKL-arbeidet i Røst har i tillegg til fokuset på å opprettholde landbruksdriften, fokusert på kulturmiljøet, blant annet viktige bygninger.

I Røst er det nå bare ett landbruksforetak igjen, og innehaver har passert vanlig pensjonsalder. Situasjonen er derfor svært sårbar.

Yttersida UKL

Forvaltningsplanen for området er i prosess. Kommunen opplever det krevende å ha ansvar for dette arbeidet. At rammen til UKL i fylket er redusert bidrar til å gjøre det vanskelig.

Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift. Antallet landbruksforetak er synkende, noe som kan få konsekvenser for alle de tre fagfeltene. Der det lykkes å opprettholde landbruksdrift med tradisjonelle metoder, har det positiv påvirkning på naturmangfold og kulturmiljø.

Engeløya UKL

Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift. Der det lykkes å opprettholde landbruksdrift med tradisjonelle metoder, har det positiv påvirkning på naturmangfold og kulturmiljø. I Engeløya UKL-område legges det ned mye arbeid i informasjonstiltak i tillegg til skjøtsel av kulturlandskapet med beiting. Engeløya er et område med en del yngre gårdbrukere, som lover godt for framtida.

Engan-Ørnes og Kjelvik UKL

Det finnes en overordnet forvaltningsplan for området.

Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift.

I dette området er det bare to landbruksforetak igjen, og bare det ene har dyr på beite. Gårdbrukerne gjør en stor innsats med tradisjonell slått og beiting, slåttedag og andre informasjonstiltak, men situasjonen er sårbar når det er så få til å delta i arbeidet.

Blomsøy-Hestøy og Skålvær UKL

Området har en overordnet forvaltningsplan.

Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift. Hovedfokus er på årlige skjøtselstiltak. Informasjonstiltak og tilrettelegging for allmennheten er også viktige tiltak.

Det er en utfordring i området at antallet landbruksforetak er synkende og alderen stigende på brukerne.

Vega Verdensarvområde

Det finnes en overordnet forvaltningsplan for området.

Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å styrke landbruksdriften i verdensarvområdet. Der landbruksdrift opprettholdes med tradisjonelle metoder, har det positiv påvirkning på naturmangfold og kulturmiljø. I Vega tilrettelegges det for nye generasjoner i landbruket, som er viktig for å opprettholde landbruksdrifta. Samarbeidet med verdensarvstiftelsen og lag og foreninger er godt.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskuddsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte?	Tiltak støttet av tilskuddsordningen bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift. Antallet landbruksforetak er synkende i de fleste områdene. Dette har konsekvenser for alle de tre fagfeltene. Der det lykkes å opprettholde landbruksdrift med tradisjonelle metoder, har det positiv påvirkning på naturmangfold og kulturmiljø.
Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket?	Når landbruksdriften opprettholdes styrkes natur- og kulturmiljøverdiene. Alle områdene er sårbare pga synkende antall landbruksforetak i drift.
Er det positive trender i områdene?	
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Alderen til gårdbrukerne er dessverre en trussel. Stadig høyere alder på ildsjelene og muligheter for større inntekter fra annet arbeid gjør rekrutteringen vanskelig.
Blir ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	I en viss grad.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	Fire av seks områder i Nordland har forvaltningsplaner. De to siste er i slutfasen med sine planer. Dette er et arbeid som har vist seg krevende for kommunene å følge opp etter at de fikk hovedansvar for ordningen.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Dette ser ut til å fungere greit.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Ja, samarbeid lokalt ser ut til å fungere fint. Men det begynner å bli få ildsjeler igjen mange steder, jf tidligere info om høyere alder og færre gårdbrukere.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Ved årsslutt viste regnskapet totale et mindreforbruket på kroner 4,87 mill. av dette utgjør kompensasjon for lønnsoppgjør for 2024 kroner 3,19 mill. Resten av mindreforbruket har sin årsak i mindre bokførte utgifter på de hendelsesbaserte pensjonskostnadene, samt at vi mottok mer sykepenger i desember enn det vi hadde estimert.

Embetet rapporterte per 2. tertial en resultatprognose som tilsa at vi ville ende opp med et lite mindreforbruk. Når vi ved årsslutt ender opp med et betydelig større mindreforbruk enn det prognosen tilsa, så er dette ut fra faktorer som vi har begrenset påvirkning på, eksempelvis som lønnsoppgjøret for 2024, og avvik mellom prognose og betalte pensjonskostnader.

Driftskapittelet 152001

Økt ressursforbruk kommer stort sett ifra lønnsendringer. Dette knyttes i hovedsak til økte lønnskostnader etter lønnsoppgjøret, samt en helårseffekt av ett godt lønnsoppgjør for alle ansatte i 2023.

Klima- og miljø avdelingen fikk i 2024 en ekstra tildeling for å redusere restansene på akvakultur, og dette er den avdelingen som har størst endring i

ressursforbruket sammenlignet med 2023, med kr 2 426`.

Andre endringer i embetets ressursforbruk i 2024 tilskrives Justis- og beredskapsdepartementet som i 2024 har fått overført vergemålsloven til kapittel post 152001. Videre har Kommunal- og distrikts departementets ressursforbruk i 2024 blitt redusert etter at Husbankforsøket ble avvirket i august 2024.

Endringen for Kommunal- og distrikts departementet tilskrives endring av styrende departement til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet i 2024.

Fagdepartement

Fagkapittel til Helse- og omsorgsdepartementet har en økning i utgifter til Psykisk helse og rus. Kostnadene på kapittel post 073401 som gjelder driftsutgifter for de ulike kontrollkommisjonene i Nordland har økt med kr 808`, sammenlignet med tall fra 2023.. Årsaken er i hovedsak økt oppdragsmengde for kontrollkommisjonene.

For Justis- og beredskapsdepartementet ser vi en stor nedgang som skyldes overgang for vergemålsseksjonen fra fagkapittel til driftskapittel i 2024.

På fagkapittelet til Klima og miljødepartementet har det vært en økning i lønnsbelastninger på kapittel post 142023 MD -oppdrags- og gebyr relatert virksomhet med kr 1 217`. Årsaken er at embetet har prioritert ressurser til å arbeide med restanser på akvakultur. Samtidig er det en nedgang på kapittel post 142039 MD – Oppryddingstiltak med kr -506`, nedgangen her begrunnes i at embetet i 2023 hadde en tildeling for å kartlegge kildeproving av kobber på Herøy.

De resterende departementene har små endringer.

Ressursrapportering

Departement	Driftskapittel 2024	Driftskapittel 2023	Fagdep. 2024	Fagdep. 2023
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	3 316	3 180	1 882	1 714
Barne- og familiedepartementet	6 690	6 353	762	1 286
Helse- og omsorgsdepartementet	19 579	19 559	8 517	7 278
Justis- og beredskapsdepartementet	21 005	9 211	1 998	13 188
Klima- og miljødepartementet	25 061	22 635	11 126	10 245
Kommunal- og distriktsdepartementet	18 808	44 987	144	158
Kunnskapsdepartementet	11 127	11 607	4 732	4 401
Landbruks- og matdepartementet	19 032	19 594	15	267
Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet	27 922	0	0	0
Andre	306	418	231	187
Sum	152 846	137 544	29 407	38 724

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Alle avdelingene i embetet har gjennom 2024 hatt høy aktivitet i sin oppgaveløsning. Samlet sett mener vi Statsforvalteren i Nordland leverer gode tjenester til våre oppdragsgivere og innbyggere innenfor de økonomiske rammene vi har til rådighet.

Regnskapet per 31.12.2024 viser at embetet endte opp med et mindreforbruk på totalt kroner 4,87 millioner (3,1 %), av dette utgjorde ca. 3,19 millioner kompensasjon for lønnsoppgjøret i 2024.

Vi viser også til statsforvalterens beretning i kap. 1 og øvrig redegjørelse i årsrapporten. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6.

3.6 Andre forhold

Nordlandskonferansen 2024

I 2023 gikk for første gang Statsforvalteren i Nordland sammen med Nordland fylkeskommune og KS og arrangerte en felles Nordlandskonferanse for kommunene, næringslivet og statlige aktører for å samle ressurser og spare tid og reiseutgifter for aktørene i fylket. Denne 2 dagers konferansen ble også gjennomført i mars 2024, med blant annet deltakelse fra digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Oldernes Tung, og med Siri Lill Mannes som møte- og debattleder.

Utvikling i nord, grøn omstilling, sikkerhet og beredskap var hovedtema på årets konferanse.

Høsten 2024 startet planleggingsfasen for konferansen i 2025, men etter at først KS trakk seg ut av samarbeidet grunnet manglende økonomiske ressurser til å bidra inn, hvorpå Fylkestinget gjorde vedtak om å ikke prioritere midler til gjennomføring, er det lite trolig at Nordlandskonferansen videreføres i 2025 i den formen den har eksistert de 2 siste årene.

Byporten

i 2024 ble de siste delene av de tariffavsatte kompetanseutviklings midlene for å nyttiggjøre seg arbeidsbetingelsene som Byporten som bygg legger opp til, brukt opp. Møtetrekken med lederlunsjer ble avsluttet til sommeren 2024.

De ulike etasjene har gjennom året hatt etasjevise møter for å diskutere og se på endringer som ville gjøre arbeidshverdagen bedre for alle. I en etasje ble stille sonen både flyttet og gjort mindre ut fra det som var registret behov for antall plasser. I andre etasjer er det bare gjort mindre endringer. Økt bruk av hjemmekontor i etterkant av pandemien har også gjort sitt til at det de aller fleste dager og perioder oppleves å være nok plass i bygget for alle, og i en sone som passer for det arbeidet som skal utføres den dagen. Pr 2025 har vi vært i bygget så lenge at vi kan anse oss som innarbeidet i bygget. For å fortsatt kunne utnytte det best mulig er det viktig at det er dialog og samarbeid mellom alle brukere for å gjøre nødvendige endringer i bruksmønster der disse oppdages.

Nytt intranett

Statsforvalteren i Nordland har i likhet med de andre embetene deltatt i utviklingen av statsforvalternes nye intranett. SFNO har hatt ansatte som deltakere både i prosjektgruppen og i referansegruppen.

I februar 2024 gikk vi offisielt over til nytt intranett.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Overordnet styring hos SFNO skjer gjennom ledergruppa som består av statsforvalter, assisterende statsforvalter og de ulike avdelingsdirektørene i embetet. Kommunikasjonssjef deltar på fast sak om "nyhetssaker", og andre underdirektører eller saksbehandlere på enkeltsaker hvor de har hatt utredningsansvar. Fylkesberedskapssjef deltar i saker knyttet til beredskap.

Ledergruppa avholder møter hver mandag, hvor saker som er avgjørende for styring og utvikling av embetet informeres, diskuteres og avgjøres. Det er også fokus på utvikling av ledelse hos den enkelte og gruppen som helhet.

For å sikre god medvirkning i embetet er det fast møte med hovedsammenslutningene (SAMU) av de tillitsvalgte hver tredje uke. Fra arbeidsgiver deltar administrasjonssjef og HR-sjef. Seniorrådgiver fra HR har faste møter med hovedverneombud og de avdelingsvise verneombudene (AMU) ca. 6 ganger i året, eller oftere ved behov.

På begynnelsen av året samles utvidet ledergruppe og de tillitsvalgte for å ha medvirkningsprosess på utarbeidelse av overordnet virksomhetsplan og budsjett for inneværende år. Den overordnede virksomhetsplanen tar utgangspunkt i, og fordeler ansvaret for, de tverrsektorielle målene fra tildelingsbrevet, og peker på hvilke tverrfaglige grupper som skal bidra til å løse målsettingen.

Embetet har vært gjennom ulike lederutviklingsprogram med eksterne veiledere de siste årene. I 2024 startet jobben med å utvikle et program for kompetanseheving av både de ansatte og den utvidete ledergruppen, med hovedsakelig bruk av interne ressurser. Dette arbeidet sluttføres i 2025, og iverksettes i løpet av våren. I dette ligger også kompetanseheving knyttet til digital modenhet og KI/AI.

Embetsledelsen har jevnlig oppfølgingsmøter med ledelsen i de ulike fagavdelingene for å sikre at produksjon ivaretas og at risiko kartlegges gjennom året.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Alle avdelinger gjennomfører risikoanalyse knyttet til egne fagfelt og eventuell manglende måloppnåelse. Dette arbeidet starter opp allerede ved mottak av foreløpig tildelingsbrev, og tas med i utforming av årsbudsjett.

Risiko- og sårbarhetsanalyser gjøres også i forbindelse med tertialrapportering på økonomi, og tar utgangspunkt i de områder vi til enhver tid vurderer risiko i forhold til. Det er også fokus på disse utvalgte områdene i styringsdialog med de enkelte fagdepartementene.

I 2024 har vi tatt i bruk det nye systemet levert av Datakvalitet AS for å handtere avvik og varslinger, samt at det er utarbeidet retningslinjer for å melde til Datatilsynet innen frist på 72 timer ved mistanke om brudd på personopplysningsloven. Vi bruker styrings biblioteket som felles bibliotek for alle våre oppdaterte rutiner, prosedyrer og andre styringsdokumenter.

Embetet utarbeider på begynnelsen av året en overordnet virksomhetsplan (OVP) for de tverrsektorielle målene fra tildelingsbrevet. Dette for å sikre at de enkelte avdelingene og tverrfaglige gruppene som er deltakere i å løse oppdragene kan ta det med videre i planlegging av virksomhetsplaner for den enkelte avdeling eller seksjon. Virksomhetsplanene og risikoen knyttet til oppdragsløsningen blir vurdert dynamisk gjennom året.

I 2024 er det foretatt en opplæring knyttet til habilitet, og regler for bierverv og mottak av gaver for den enkelte ansatte. Embetet har utviklet et opplæringskurs som ligger i kursportalen til DFØ, og tatt i bruk løsningen i DFØ-appen om registrering og godkjenning av sidegjøremål.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Statsforvalteren i Nordland hadde i 2024 178 medarbeidere og var inndelt i 7 verneområder. Verneombud for hvert område velges for to år av gangen.

Tre av verneombudene velges til å sitte som medlemmer av vårt arbeidsmiljøutvalg (AMU), sammen med arbeidsgiverrepresentanter. Utvalget deltar i planleggingen av verne- og miljøarbeidet i virksomheten (HMS), og følger nøye med på utviklingen i arbeidsmiljøet.

AMU har i 2024 gjennomført totalt fem møter, Det ble behandlet til sammen 36 saker.

Sakene behandlet i AMU var årsrapport, fraværstatistikk, avvik, trening i arbeidstiden, ansvar for forberedelse og innmelding av saker til AMU, presentasjon av ny administrasjonssjef, valg av nytt verneombud i Helseavdelingen, rot i herregarderoben, søknad om økonomisk støtte fra bedriftsidrettslaget STABIL, infosak om digitale HMS-kurs, informasjon om planlagt medarbeiderundersøkelse (MUST) 2024, infosak om verdensdagen for psykisk helse, plan for gjennomgang og etterarbeid av MUST-resultater 2024, informasjon om forarbeid for resertifisering som Miljøfyrtårn og møteplan 2025.

"Byportenprosjektet" har fortsatt med utprøving av free-seating og stillesoner i kontorlandskap. Dette blant annet fordi Byportens lokaler er på kun ca. 16,5 kvadratmeter per ansatt. For best mulig utnyttelse av kontorarealene har vi derfor innført free-seating og egne «stille-soner». Utprøvingen har fortsatt ut hele 2024.

Som bidrag til å redusere sykefravær og øke trivsel, har arbeidsgiver fortsatt tilrettelagt for trening i arbeidstiden. Det ble i 2024 gjennomført 2726 treningstimer i arbeidstiden. Tilbudet ble benyttet av 42 kvinner og 22 menn, totalt 64 ansatte. Det er en naturlig reduksjon fra 3755 timer trening i arbeidstiden siden 2023 ettersom vi, på grunn av korona, da hadde 2 timer trening i uken. Treningen i 2024 utgjør 363,5 dagsverk, som igjen utgjør ca. 1,6 stilling.

Videre har ansatte i økende grad hatt tilgang til hjemmekontor. Totalt er det registrert 14 508 timer i 2024, noe som utgjør 1 934 arbeidsdager.

Til tross for de overnevnte tiltakene og at sykefraværet i embetet blir tett fulgt opp av nærmeste leder med bistand fra HMS-rådgiver i HR-seksjonen som før, har sykefraværet i 2024 økt fra 4,9 % i 2023 til 8,2 % i 2024. 6,88 % er legemeldt og 1,3 % egenmeldt sykefravær. 90 % av sykmeldingene var kvinner og 10 % menn. De aldersgruppene med høyest sykefravær (over 10 %) er aldersgruppene 25-29 år med 11,7 %, 30-34 år med 14,4 %, og 60-61 år med 12,3 %. Totalt var det 686 sykefravær i totalt 3271 dagsverk – av 39 829 mulige dagsverk.

Administrasjonsavdelingen behandlet totalt 30 avvikssaker i 2024. 24 av disse sakene ble behandlet og lukket i henhold til våre internkontrollrutiner, samt rapportert i AMU og arkivert i elements. De siste 6 sakene ble elektronisk meldt, og så behandlet i AMU, men lukket i Statsforvalternes nye elektroniske avvikssystem som hadde oppstart 01.10.2024.

SharePoint ble i februar 2024 byttet ut med nytt intranett. Det har, som ønsket, bidratt til å få bedre oversikt over rutiner og prosedyrer på en bedre måte enn før.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Bemanning

Embetet hadde ved årsskiftet 178 medarbeidere, hvorav 9 deltids-ansatte. De som jobber deltid gjør dette som følge av at de er prosjektledere som følger opp turnusleger, uførhet, alder eller uttak av foreldrepermisjon.

Vi har også midlertidige ansettelser som er begrunnet i tids avgrensede prosjekt og ulike engasjementer, samt vikariater for fast tilsatte (sykefravær, svangerskaps-/foreldrepermisjon eller annen permisjon).

Embetet har stort sett hatt bra med kvalifiserte kandidater på stillinger innen helse og oppvekst, men har hatt dårligere søker tilfang på stillinger innen natur- og juridiske fag. Imidlertid merker vi at arbeidsledigheten fortsatt er lav, og at det derfor er utfordrende å rekruttere.

Hos oss som ellers i samfunnet - både nasjonalt og internasjonalt - er det mobilitet i arbeidsstokken, og hos Statsforvalteren i Nordland var det i 2024 en turnover på 6,2 %, som er en nedgang fra 2023 hvor turnover var 9,7 %. Embetet har jobbet aktivt for å beholde de medarbeiderne vi har, og har i løpet av 2024 utarbeidet en ny strategi som heter "Beholde når vi kan - rekruttere når vi må", hvor fokus på tiltak er å beholde kompetanse. Strategien er ment å være styrende for å ivareta og utvikle de medarbeiderne som allerede er en del av organisasjonen, i tillegg til rekruttering av nye ansatte når det er nødvendig. Hovedmålet med strategien er at vårt embete skal ha den optimale kompetansen for å løse våre oppdrag. Beholde medarbeidere med riktig kompetanse over tid vil gjøre oss i bedre stand til å nå dette målet. Det er identifisert fire delmål i strategien, hvor delmål en er at våre ledere skal kjenne sine ansatte, delmål to er at vi utvikler oss sammen, delmål tre er at vi er en inkluderende arbeidsplass som representerer mangfold og delmål fire er at vi har gode prosesser på rekruttering og onboarding.

Vi jobber kontinuerlig med system for onboarding, som omhandler tiden fra en medarbeider får tilbud om jobb til vedkommende er godt i gang i stillingen. Onboarding er en suksessfaktor for rask integrering i både arbeidsmiljø og oppgaver. For å sikre bedre systemer for onboarding som er integrert med øvrige systemer, ønsker vi å ta i bruk DFØ HR, som DFØ har utviklet på oppdrag fra Finansdepartementet. Imidlertid er kostnadene knyttet til dette systemet så høye at vi har valgt å ikke ta dette i bruk enda. Vi tilstreber å benytte prøvetiden aktivt. Vi har etablerte rutiner for både ledere og faddere. Fadderordningen og opplæringsstilbudet alle nyansatte får hos oss, blir svært godt mottatt.

Kapasitet

Med kapasitet forstår vi hvordan bemanning og kompetanse står i forhold til de oppgaver vi er gitt. Vakanser, permisjoner og sykdom treffer de ulike fagområdene i varierende grad og vi erfarer at det, foruten kvinners foreldrepermisjoner og langvarige permisjoner uten lønn, generelt er vanskelig å erstatte den fraværende kompetansen. Avveiningen står mellom tilgang på kvalifiserte vikarer og ressurser til å gi nødvendig opplæring. Løsningen blir som oftest omfordeling og omprioritering av ressurser og oppgaver.

I 2024 hadde vi 19 stillingsannonser publisert. 26 medarbeidere sluttet hos oss; 6 grunnet pensjonering, 8 avsluttet midlertidige engasjementer og 11 sluttet grunnet ønske om nye utfordringer. Det var dessverre også en av de ansatte hos Statsforvalteren i Nordland som gikk bort i dødsfall i 2024. Utskiftningen var på 6,2 % (se tabell for turnover i 7 - vedlegg). Turnover er definert i Statens personalhåndbok, punkt 6.3.3.5, når en arbeidstaker sier opp og slutter i sin stilling i virksomheten, og begynner i en ny stilling i en annen virksomhet, og stillingen blir besatt av en ny arbeidstaker.

Kompetansesituasjonen

Vi opplever hovedsakelig god kompetanseoverføring mellom medarbeidere, og at medarbeidere som enten blir pensjonister eller slutter av andre årsaker derfor ikke medfører kritisk kompetansetap. Allikevel ser vi at noen avdelinger vil få større utfordringer enn andre når det gjelder alderssammensetning - og der utsiktene til samlet kompetansetap i løpet av relativt kort tid kan bli en utfordring.

Embetet har det siste året rekruttert flere yngre medarbeidere med høy kompetanse, og det vurderer vi som viktig for både arbeidsmiljø, oppgaveløsning og embetets helhetlige kompetanse. Det jobbes godt med dette temaet i avdelingens lederteam og sammen med HR.

Ved slutten av året hadde vi 17 medarbeidere over 60 år. Våre seniorer representerer stabilitet, erfaring og kompetanse som de er bevisste på å dele med yngre kolleger. Lokal lønnspolitikk har definert begrepet nøkkelperson som personer med kompetanse som er vanskelig å erstatte, og samtidig kritisk for å få løst embetsoppdraget. Nøkkelpersoner er den eneste på sitt fagområde. Nøkkelpersoner gjør oss svært sårbare, og vi tilstreber å ha færrest mulig nøkkelpersoner ved å spre kompetanse og oppgaver på flere der det er mulig.

Våre medarbeidere har i stor utstrekning utdannelse på minimum mastergradsnivå, og vi har både medarbeidere med lang erfaring og medarbeidere som kommer rett fra utdanning med helt oppdaterte kunnskaper fra akademien.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Administrasjonsavdelinga har oversikt over innkjøp av inventar/utstyr av driftsmessig karakter. Utstyr som anses som lett omsettelig registrerer vi, dette være seg mobiltelefoner, kamera og lignende.

Fagavdelingene har oversikt over nødvendig utstyr for å utføre oppgaver utenfor kontoret, for eksempel ulike typer feltutstyr.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Årsregnskapet.

Riksrevisjonen hadde ingen merknader til regnskapsrevisjonen for 2023. Revisjonen for 2024 er ikke ferdigstilt.

Informasjonssikkerhet

Vi har gjennom hele 2024 satt fokus på både fysisk sikkerhet og informasjonssikkerhet. Alle avdelinger har hatt sikkerhet som tema på avdelingsmøter. Sikkerhet er også jevnlig temaer på allmøter for embetet.

Embetsledelsen og alle avdelingsdirektørene har blitt øvd gjennom en tre timers øvelse der cyberangrep og personopplysninger på avveie var tema.

Alle ansatte er med på Hoxhunt-opplæring der de skal varsle om mistenkelige eposter. Dette medfører også at de ansatte er oppmerksomme og melder ifra om mistenkelige reelle eposter.

Vi har også hatt fokus på å senke terskelen for å melde avvik slik at de ansatte heller melder et avvik for mye enn ett for lite.

Det er gjennomført jevnlig møter i sikkerhetsutvalget.

På vår årlige fellesdag for embetets ansatte var halve dagen avsatt til muligheter og trusler knyttet til bruk av kunstig intelligens.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Vi har kontinuerlig fokus og rutiner tilknyttet «Onboarding» – som er perioden fra en person får tilbud om stilling til vedkommende er vel gjennom prøvetiden. «Onboarding»-rutinene evalueres fortløpende. Dette, sammen med fadderordning, opplæringsprogram og lederstøtte, oppleves av alle parter som meget bra. Det bidrar til en god start for nye medarbeidere og sikrer at de så raskt som mulig kan levere på sine arbeidsoppgaver.

SFNO ble i 2021 utpekt som første koordinerings-embete på fagområdet HR. Gjennom 2023 og 2024 har dette arbeidet pågått kontinuerlig, og det er et meget godt samarbeid og erfaringsutveksling mellom alle embetene innen HR-faget. Rollen som koordinerings-embete ble overført til Statsforvalteren i Troms og Finnmark ved årsskiftet til 2025.

Embetet praktiserer "Livsfasepolitikk", som samler de tiltak vi skal sørge for gjennom lov- og avtaleverk, samt lokalt avtalte ordninger for våre medarbeidere. Vi har tiltak for alle livets faser - ikke bare seniortiltak. De sentrale ordningene oppleves i hovedsak som seniortiltak.

For å forebygge og følge opp sykefravær, har HR tett dialog med og bistår ledere og den sykemeldte arbeidstakeren i sykefraværsoppfølgingen. Målet er at medarbeidere er tidlig tilbake i arbeidsrelatert aktivitet eller at vi kommer tidlig i gang med tilretteleggingstiltak og veiledning for videre oppfølging av den ansatte. Det er også et mål at denne tilretteleggingen og tette oppfølgingen skal være med på å hindre at medarbeidere faller ut av arbeidslivet.

Også i mer krevende personalsaker samarbeider HR tett med involverte ledere, og arbeider grundig med disse sakene. Vi har en kultur for å vise mot i vanskelige personalsaker, som igjen kan bidra til endring, effektivisering og gode løsninger for alle parter. HR startet opp i 2024 med å lage et lederprogram hvor målet er å skape en strategi som kan bidra til lederutvikling. En del av denne strategien har inkludert den nye lederplakaten og arbeidsgiverstrategien i staten - "God ledelse i staten".

Som et forebyggings tiltak for helseplager samt som et arbeidsmiljøtiltak for å møte kollegaer i andre avdelinger, stiller vi oss positive til, og har ordninger for trening i arbeidstiden. Dette ved at medarbeidere kan bruke inntil en time pr. uke til dette formålet. Vi har ikke statistikk som kan vurdere hvorvidt tiltaket har direkte innvirkning på sykefravær eller effektivitet, men forskning viser at trening i arbeidstiden kan ha positiv virkning på effektiviteten. Trygghet og tillit er nødvendige faktorer for å skape kultur for tilbakemelding. Vi ønsker å jobbe fortløpende med å ha en god tilbakemeldingskultur, som et av tiltakene for en mer helsefremmende arbeidsplass. Også andre tiltak for organisasjonsutvikling benyttes, hovedsakelig avdelingsvis.

Som IA-bedrift har vi laget målsettinger for vårt inkluderingsarbeid. Et av tiltakene er arbeidsplassvurdering for medarbeidere som har eller står i fare for å få arbeidsrelaterte helseutfordringer. Vi jobber systematisk med å skaffe relevante hjelpemidler for å forebygge helseskade. Tiltakene "trening i arbeidstiden" og i økende grad arbeid fra hjemmet har ikke hatt den ønskede effekten på sykefravær, som beskrevet nærmere i pkt. 4.1.2

4.3 Fellesføringer 2024

Regjeringen har skissert tre felles øringer for 2024. Disse har vi søkt å løse på følgende måte:

Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk.

I 2024 har vi jobbet for resertifisering som Miljøfyrtårnsbedrift, og dette arbeidet og selve godkjenningen avsluttes tidlig 2025. Embetet flyttet i 2021 inn i nytt bygg med åpen kontorløsning. Dette medførte en kraftig reduksjon i bruk av areal pr. ansatt, samt at vi virker i et bygg som miljø-overvåkes kontinuerlig, og har en systematisert avfallshandtering.

Embetet har tatt et aktivt valg i å ikke inngå avtaler om bruk av leasing-biler, og har fokus på miljøvennlig transport der dette er mulig i et langstrakt fylke med varierende kollektivtilbud og sesongvise vær-utfordringer.

Positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse.

Embetet har i 2024 ikke kunnet ansette noen nye personer med funksjonsnedsettelse eller som har fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring. Vi har i løpet av 2024 avsluttet ett engasjement av denne typen, hvor vedkommende gikk videre i et utdanningsløp.

Som embete er vi opptatt av å lykkes med det samfunnsoppdraget, og ønsker å legge til rette for inkludering og mangfold i organisasjonen. Vi har et moderne kontorbygg i Bodø som er godt tilrettelagt for mange typer funksjonsnedsettelse, med åpen kontorløsning og heis. I alle utlysningstekster og rekrutteringer oppfordrer vi denne spesifikke gruppen til å søke, men så langt har det ikke vært noen søkere med de kvalifikasjoner vi stiller som krav til stillingene.

Temaet diskuteres årlig i SAMU, hvor de hovedtillitsvalgte for de ulike fagforenings sammenslutningene møter.

Redusere konsulentbruken.

Embetet bruker egne ansatte til å vareta arbeidsoppgavene, men enkelte ganger har men behov for spesialkompetanse som vi ikke har i embetet, og må kjøpe dette eksternt. I 2024 har vi ikke hatt det store behovet for spesialkompetanse. Vi har kun bokført kroner 3291,- på kjøp av konsulenttjenester i 2024, dette er en utgifter som er knyttet til kjøp av bistand i tilsynssak og beløpet er bokført under "Andre konsulenttjenester".

Dette er en stor nedgang i forhold til 2023, da vi brukte betydelige beløp på konsulenttjenester tilknyttet interne prosjekter.

4.4 Andre forhold

Avslutning av Husbank forsøk.

I løpet av 2024 ble Husbank-forsøket avsluttet, og de 5 ansatte ved Statsforvalteren i Nordland ble tilbakeført til Husbanken fra og med 01.09.2024 gjennom en felles prosess med Husbanken i forkant.

Koordineringsembete HR.

Statsforvalteren i Nordland har vært koordinerings-embete for HR for alle statsforvalterembetene siden 2021. Denne oppgaven vil fra 2025 være en del av oppdraget til statsforvalteren i Troms og Finnmark, og ressursen på HR seksjonen er tilsvarende redusert ut fra det.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Totalforsvaret og kommunenes evne til å bidra ved krise

Kommunene i Nordland er ikke rustet for å håndtere den negative sikkerhetspolitiske utviklingen vi ser nå. Kun fire av 41 kommuner har beredskapskoordinator i heltidsstilling. For de aller fleste kommunene er det på papiret 10% stillinger som i praksis ikke er ressurssett. Dette vanskeliggjør vårt veilednings- og pådriverarbeid ut mot kommunene og gir en vesentlig økt risiko for manglende bistand til totalforsvaret ved en krise.

Kommuneøkonomi og tjenestenivå

Økende utfordringer i kommunene gir behov for økt ressursbruk til bistand fra vår side, og vi ser at våre ressurser i økende grad ikke strekker til. Demografiutfordringene i Nordland er sterkt økende og vi ser at stadig flere av våre kommuner sliter med å levere lovpålagte tjenester, sørge for rettssikkerhet og håndtere en stadig dårligere kommuneøkonomi. Alle kommuner opplever økende utfordringer med rekruttering, har vakante stillinger/begrenset produksjon og/eller dyre vikarinneleier (spesielt på helseområdet). Flere kommuner er relativt høyt lånebelastet, og har opplevd sterkt økende kostnader i forbindelse med den store økningen i renteutgifter og økende pris på varer og tjenester de siste årene. Samtidig har innbyggerne høye forventninger til kommunenes tjenestetilbud, noe som også gir seg utslag i større antall rettighetsklager.

Vi er avhengige av større og mer stabile fagmiljøer slik at vi kan få en mindre sårbar tjenesteproduksjon. Dette for å sikre at kommunene også i fremtiden er i stand til å levere lovpålagte tjenester og en høy grad av rettssikkerhet til sine innbyggere.

Naturgitte muligheter og utfordringer, sviktende demografi

Nordland omtales ofte for sine rike naturressurser og spennende utviklingsmuligheter. I tillegg er fylket en del av en landsdel i nord som er strategisk viktig militært. Utviklingen i demografi er sterkt bekymringsfull i så måte. Demografien gjør også at transport i denne landsdelen er forholdsvis dyrt og krevende sett i lys av det grønne skiftet. Vi opplever også en større kamp om arealene, der viktige nasjonale verdier og satsinger oftere og i større grad enn tidligere oppleves å stå mot hverandre. Eksempelvis reindrift, landbruk og miljøverdier vs. mineralutvinning, energiproduksjon, havbruk og grønn industri.

Klimaendringer og bærekraft

Klimaendringene utfordrer oss i økende grad, og vi må forvente enda flere uønskede naturhendelser fremover. Det betyr at vi må forberede oss på flere plan for å både løse interne og eksterne oppgaver som påvirkes av endringene. Kommunene har behov for vår kompetanse og støtte i større grad enn før for å håndtere disse hendelsene. På lang sikt kan klimaendringene slå både positivt og negativt ut for den demografiske utviklingen. Arbeidet med å implementere FNs bærekraftsmål i Nordland krever et bredt regionalt partnerskap. Her er statsforvalterens samordningsrolle sentral.

Digitalisering og bedre styringssystemer

Vi har de senere årene hatt en rivende utvikling når det gjelder å kunne arbeide sømløst også utenfor kontoret. Dette gir både større muligheter på rekrutteringssiden og noen utfordringer når det kommer til å finne gode løsninger på kultur, ledelse og arbeidsmiljø i en verden med mer digitalt samarbeid. Mange gode digitale løsninger er under utvikling, og vi ser fram til å heve vår egen digitale kompetanse i arbeidet med innføringen av mer kunstig intelligens som verktøy, slik at vi kan arbeide enda mer effektivt i vår saksbehandling og automatisere mer av rutinearbeid.

Vi har fremdeles ønskemål om et digitalt styringsverktøy for selve virksomheten der vi eksempelvis via dashbordløsning enklere kan holde oss oppdatert på status for måloppnåelse på våre hovedområder.

Rekruttere og beholde

Vi ser fortsatt at til tross for flere tiltak har vi på enkelte områder stadig utfordringer med å rekruttere og beholde nødvendig kompetanse, og det er ingenting som tyder på at dette blir lettere i den nærmeste fremtid. Vi må fokusere på å utvikle stadig flere tiltak som oppleves verdifullt for de ansatte slik at vi fortsatt kan være en attraktiv arbeidsgiver og beholde gode fagfolk.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Statsforvalteren er i økende grad bekymret for evnen til å følge med på at befolkningens rettigheter blir ivarettatt på en god måte i fylket. Lange saksbehandlingstider kan påvirke befolkningens tillit og trygghet og kan utgjøre en risiko. Tilsvarende er det en bekymring at stor arbeidsbelastning på medarbeidere med kompetanse som er attraktiv og etterspurt også av andre aktører kan skape utfordringer for oss, både når det gjelder evnen til å beholde men også til å være attraktiv i rekruttering av fagkompetanse til våre respektive fagområder.

Geografien i Nordland - lange reiseavstander, mange og små kommuner - gjør at det for embetet er ressursmessig krevende å reise fysisk ut i kommunene. Digitale og hybride flater brukes i økende grad, men det er også nødvendig å reise ut i kommunene for å få et godt nok perspektiv på utfordringene og bli kjent med kommunene.

I 2024 har vi samlet erfaringer i kommunedialogen med å teste ulike måter for hvordan vi kan kombinere en økt tilstedeværelse i kommunene sett opp mot stadig bedre utnyttelse av våre samlede ressurser. Et eksempel på dette er innføringen av hybride møter i kommunedialogen. I de fleste møtene har dette fungert bra, men det er enda forbedringsmuligheter på det tekniske plan ute i noen kommuner for at hybride møter skal kunne fungere optimalt.

I flere år har vi fulgt opp Moskenes kommune så tett at dette går klart utover den samlede ressursbruken vi har tilgjengelig på fagområdet for å bistå også andre kommuner som trenger vår oppfølging og veiledning. Dette er ekstra bekymringsfullt med tanke på det økende antall kommuner som melder om presset kommuneøkonomi og frykt for å havne i ROBEK. Vi håper at det tette samarbeidet med KDD for å bidra til å finne en varig løsning for Moskenes sine utfordringer kan føre til en bedring av situasjonen i løpet av 2025.

Den vanskelige balansen mellom bruk og vern og det grønne skiftet må fortsatt løses i et regionalt bredt samarbeid, der vi har en best mulig samstemt enighet om utfordringsbildet og derav kan enes om prioriteringer for å sikre en videre bærekraftig utvikling i fylket. Vi opplever en styrket samordning og mer fokus på sterke regionale samarbeidsfora. Fremtidens Nordland er avhengig av at de regionale aktørene sammen klarer å finne gode avveininger mellom bruk og vern og ikke minst baserer viktige veivalg på gode konsekvensutredninger og godt nok kunnskapsgrunnlag.

Organisasjonsmessig er vi avhengig av å kunne stadig effektivisere vårt arbeid for å rigge oss for de økende oppgavene i vår portefølje. Vi ser et behov for å rekruttere arbeidstakere med mer fleksibel og bred kompetanse som kan nyttes på flere fagområder i samme embete, etter de til enhver tid presserende behov for oppdragsløsning. Om vi kan få til en god utvikling i bruk av KI og robotisering på fagfelt der dette kan være egnet vil det kunne frigjøre viktige menneskelige ressurser til andre oppdrag i embetet.

Vi har fokus på kvalitet i vårt arbeide, og er avhengig av å kunne rekruttere godt kvalifiserte personer som kan bidra til å levere på dette - samtidig som vi er i sterk konkurranse med andre arbeidsgivere i et stramt og utfordrende arbeidsmarked. Det betyr at vi må i større grad få frem merverdien ved å bli med på laget hos oss og sørge for at gode fagfolk velger å bli.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Nordland.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene nedenfor viser de utvalgte nøkkeltallene for Statsforvalteren i Nordland. For mer utfyllende kommentarer vises det til kap.4.2 for personalområdet, og til kap.3.4 for økonomiområdet.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	4 871.0
Budsjettavvik (%)	3.1 %

Stor økning på budsjettavvik i form av mindreforbruk i forhold til 2023. Dette ut fra at lønnskompensasjon pålydende 3,188 mill. ble tildelt i 2024, og lønnsoppgjøret ikke blir effektivert før i februar 2025. Ellers så tilskrives mindreforbruk avvik mellom prognose på hendelsesbasert pensjonspremie til SPK og hva som er blitt fakturert i 2024

Husleie

Husleie (tusen kr)	13 306.0
Husleie (% av driftsutgifter)	8.7 %

Beløpssmessig har det vært en økning på over 1,4 mill, men %-vis har økningen kun vært på 0,1 % fra 2023. Økningen i 2024 tilskrives stor økning i KPI både for ren leiekostnad og andre kostnader som regnes inn under denne posten.

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i elements	Antall journalposter i vergemåls-elements
Antall journalposter	83 500	49 532	33 968

En total økning på ca. 5300 Journalposter fra 2023.

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
152001	157 718
152021	895
Post 01 (unntatt 152001)	8 720
Post 20-29 (unntatt 152021)	87 841
Post 30-39	11 662
Post 40-49	450
Post 60-69	68 003
Post 70-79	44 305
Post 80-89	3 063

Økning på kap.post 152001 tilskrives sentrale tildelinger i 2024. Embetet har i 2024 hatt en stor nedgang på kap.post 1520.21, dette ut fra lav aktivitet på interne prosjekter. Det vært en økning på over 14 mill. i utbetalinger av tilskudd på post 60-69 fra 2023, og en økning på ca. 4,6 mill. på post 70-79

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	3 271.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	8.2 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	342.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	2.4 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	2 929.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	11.6 %
Antall legemeldte sykedager for menn	199.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	1.4 %
Avtalte arbeidsdager for menn	14 475.6
Antall legemeldte sykedager for kvinner	2 538.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	10.0 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	25 343.6
Antall egenmeldte sykedager for menn	143.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.0 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	389.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.5 %

Sykefraværet har økt fra 4,9 % i 2023 til 8,2 % i 2024. Det er stort fokus på sykefravær, og disse følges tett opp av ledere med bistand fra HR.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	116.0	65.2 %	62.0	34.8 %	760 574.0	805 717.0	94.4 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	4.0	50.0 %	4.0	50.0 %	1 118 250.0	1 196 500.0	93.5 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	13.0	56.5 %	10.0	43.5 %	934 934.0	955 291.0	97.9 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	62.0	66.0 %	32.0	34.0 %	759 431.0	772 768.0	98.3 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	35.0	68.6 %	16.0	31.4 %	665 668.0	680 436.0	97.8 %
Kategori 5: Kontorstillinger	2.0	100.0 %	0.0	0.0 %	607 251.0	0.0	
Kategori 6: Fagarb. stillinger	0.0		0.0		0.0	0.0	
Kategori 7: Læringer	0.0		0.0		0.0	0.0	

Vi har fortsatt overvekt av kvinner i alle kategorier. Kvinners andel av menns lønn er relativt likt på saksbehandler 1 og 2 nivå., men for begge kategorier er det lavere for kvinner enn for menn. Det største utslaget er på kategori 1, der statsforvalter og fylkeslege begge er menn.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Totalt antall årsverk	178.0
Totalt antall årsverk for kvinner	116.0
Totalt antall årsverk for menn	62.0
Totalt antall årsverk for faste stillinger	170.0
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	1.7
Sum andel administrasjon	5.6 %
Økonomi	2.4
Lønn	0.4
Personal	3.1
Resepsjon/sentralbord	0.0
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	4.1
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Embetet har ingen administrative/merkantile stillinger i fagavdelingene, så i all hovedsak er administrative oppgaver sentralisert til administrasjonsavdelingen. Årsverkene under annet er fordelt slik: 3 årsverk tilknyttet kommunikasjon. 0,5 årsverk for kongelige besøk. 0,4 årsverk for drift og oppfølging av bygg. 0,2 årsverk for anskaffelser. Oppgaver tilknyttet lønn har vært utført av ansatte i Personal. Embetet har i tillegg hatt 2 læringer som sluttet september 2024. De ikke er tatt med i administrative årsverk da disse har arbeidet og løst oppgaver for alle fagavdelingene, selv om de ble fulgt opp av administrasjonsavdelingen

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Turnover i prosent	6.2 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	178.0
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	11.0
Totalt antall ansatte som sluttet	26.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	6.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	20.0

Turnoveren har gått ned i embetet fra 9,7 % i 2023 til 6,2 % i 2024.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	116	62	178
Sum antall deltidsansatte	7	2	9
Sum antall midlertidige ansatte	2	0	2
Sum antall ansatte med personalansvar	13	15	28
Ufrivillig deltid			0

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	152 847.0
Administrativ kostnadsdekning	6 095.0
Brutto driftsutgifter	158 942.0
Lønn kap.152001	129 731.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	81.6 %

Embetet har i 2024 hatt en nedgang i administrativ kostnadsdekning, dette har sammenheng med at det i 2024 har vært en nedgang i lønnsbelastninger på fagkapitler. Derav også høyere lønnsbelastning på kapittel og post 1520.01. Prosentvis har lønnsandel av brutto driftsutgifter økt med 0,9 % fra 2023

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2024
Sum antall ansatte	178
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	13
Antall ansatte 30 - 39 år	42
Antall ansatte 40 - 49 år	35
Antall ansatte 50 - 59 år	71
Antall ansatte over 60 år	17
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	19
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	1 034
Antall kvinner i foreldrepermisjon	11
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	1
Dagsverk foreldrepermisjon menn	4
Antall menn i foreldrepermisjon	1

Det er en hovedvekt av ansatte i aldersgruppen 50 til 59 år.